Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Melander, E.; Autoriseret Oversættelse ved Gerda Mundt.
Titel | Title:	I Arbejdstrøje og med Vandringsstav
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Aarhus : De Unges Forlag, 1923
Fysiske størrelse | Physical extent:	223 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

191,-376
DA 41E-203
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 41 II 8°
1 1 41 2 8 021107 9
† Rex
BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

E. MELANDER

I ARBEJDSTRØJE
OG MED VANDRINGSSTAV

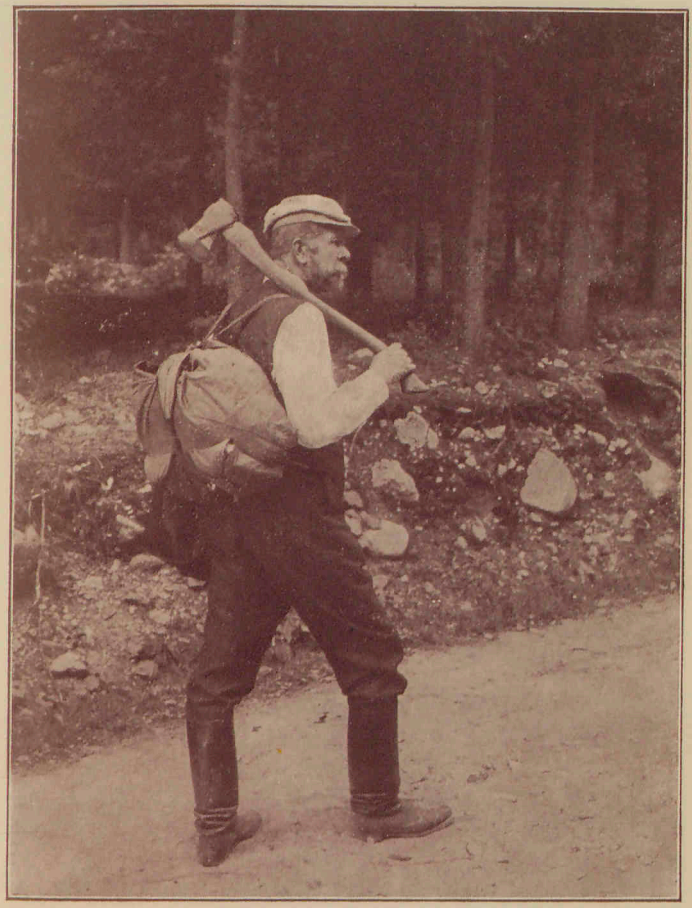

1924.1170

DE UNGES FORLAG
MDCCCCXXIII

I ARBEJDSTRØJE
OG MED VANDRINGSSTAV

E. MELANDER

I ARBEJDSTRØJE
OG MED VANDRINGSSTAV

AUTORISERET OVERSÆTTELSE VED
GERDA MUNDT

DE UNGES FORLAG - AARHUS
I HOVEDKOMMISSION: O. LOHSE - KØBENHAVN
FOR NORGE: LUTHERST. BOKHANDEL - KRISTIANIA
MDCCCCXXIII

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

AARHUS STIFTSBOGTRYKKERI

FORORD

I Sverige er Oberst Melanders Navn kendt og skattet af høj og lav. Han har været og er stadig en af den kristelige Ungdomsbevægelses første Mænd og har i mange Aar været Formand for Stockholms K. F. U. M. Her i Landet er han heller ikke ukendt; han har adskillige Gange talt ved Ungdomsmøder, og de, der hørte ham, vil ikke kunne glemme hans ejendommelige, kraftige og vindende Personlighed, som han stod der og talte om Ungdom til Ungdom og pegede mod de højeste Maal. De, der kender ham, vil gribe efter denne Bog, fordi de ved, at han taler af egen praktisk Erfaring og har Evner til at lære os andre noget af det, vi i kristeligt Arbejde længes mest efter — at bygge Bro mellem de forskellige Samfundsklasser, hvor Svælget ofte er saa ufatteligt svært at komme over.

Det er imidlertid første Gang en af Melanders Bøger udkommer her i Danmark, og hans Navn er endnu ukendt for mange i den danske Menighed. Noget egentligt Forord eller Indledning behøver Bogen ikke, den taler klart og tydeligt sit eget Sprog. Men at den Mand,

der gik ud som Arbejder i Savværk og Fabrik for at lære sit Lands Ungdom at kende i den Hensigt at hjælpe den enkelte, bane Vej for det kristelige Ungdomsarbejde og samle Erfaringer, der kunde komme dette »Verdensarbejde« — for det er det i egentligste Forstand — tilgode, var en tredsaarig Mand, der var gaaet af som Oberst i den svenske Generalstab, skal dog lige nævnes, for at man fra først af kan opfatte Bogen rigtigt.

Som man af nogle Enkeltheder vil se, ligger disse Oplevelser et Par Aar tilbage i Tiden, de er skrevet under Verdenskrigens og Rationeringens Tegn. Men de er ikke des mindre fuldtud aktuelle, og der er i denne letlæselige og fint afstemte Bog dybe Toner, som maa gribe enhver kristen, der i vor vanskelige Tid er socialt interesseret og socialt vaagen. Bogens Forfatter har ligesom Paulus søgt at være Jøderne en Jøde og Grækerne en Græker, og han er en af Jesu Disciple, der er gaaet ud blandt Brødrene for at bringe dem Evangeliet.

Gid Bogen ogsaa her maa saa spirekraftig Sæd.

Gerda Mundt.

ARBEJDSLØS

Der laa Savværket, og her var jeg. Det var os to, som skulde gøre Bekendtskab med hinanden. Jeg havde i Sinde at tage et Tag baade med Tømmerpladsen og Tømmerarbejderne. Saa det kunde nok gøres nødigt at forøge Kræfterne, som var begyndt at svinde ind under den lange Vandring. Jeg havde jo helt glemt Middagen. Men den var ikke længere borte end i Ranselen. Altsaa — Ranselen ned i Grøften, og jeg ved Siden af. Hele Anretningen var straks serveret.

Tænk at „bedre Folk" sommetider kan bruge flere Dage til at servere en Middag! Naar det kan gøres saa enkelt som her i Grøften. „Simple Folk", saadan nogle som jeg, er betydelig mere praktiske. Man tager, hvad man har, og Sagen er klar.

Mæt og glad var jeg, da jeg stod ved mit fremtidige Arbejdsfelt. At kalde et Savværk for et „Felt" er nu ikke synderlig betegnende. Her var jo et helt Virvar af Huse og Udhuse, store Bunker af Tømmerstokke lagt hen til Vintersavning, Brædestabler i uendelige Rækker og Individer, som balancerede paa dem med eller uden Byrder. Nogle af dem holdt sig dog til Jorden.

Jeg spurgte en af disse: „Hvor skal man gaa hen for at faa Arbejde?"

Manden saa lidt forbavset paa mig: „Man skal gaa til Faktoren."

Faktoren! tænkte jeg. Gad nok vidst, hvor fornem den Fyr er? Jeg havde nok før hørt den Benævnelse, men var

aldrig kommet i Berøring med Embedet. Han er vel ikke værre end, at man tør tale til ham.

„Hvor finder man Faktoren?“ spurgte jeg.

„Nede paa Tømmerpladsen. Følg bare Vejen her.“

Jeg gjorde, som Manden sagde, og efter nogen Søgen stod jeg foran Døren til et lille Hus, næsten et Legetøjshus nede ved Lastkajen. Derinde sad Faktoren, fik jeg at vide af en

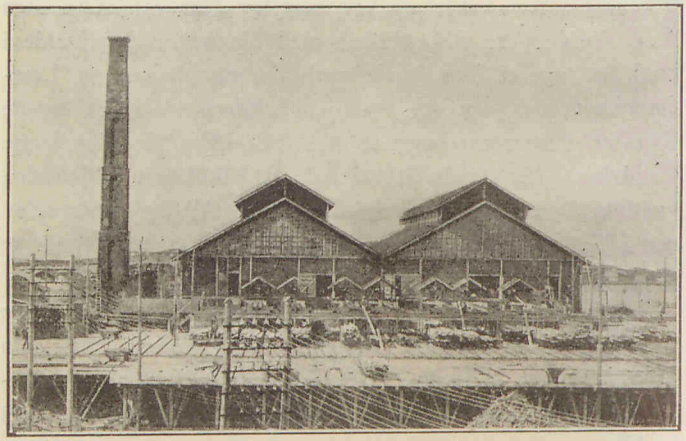

Savværk i Norland.

Dreng, som lige var færdig med sit Arbejde og vel skulde hjem og drikke Kaffe.

Nu gjaldt det, om jeg blev antaget. Jeg bankede paa Døren, og en Stemme paa den anden Side raabte: „Kom ind!“ Stemmen lød dog ikke indbydende. Det lød næsten som: „Gaa bort!“

Jeg brød mig dog ikke om den dybere Betydning, men rettede mig efter Ordlyden og stod et Øjeblik senere overfor en stor, sort Herre, som havde en Masse Tabeller med Linjer og Streger paa Kryds og tværs og Tal og Kruseduller foran sig, som han var i Færd med at granske.

Han havde ikke megen Tid til at se op. Tallene havde meget større Betydning for ham end det menneskelige Væsen, om hvis Fremtid han skulde tage Bestemmelse. Jeg ved knap, om han ofrede mig et Blik. — Jasaa, det var altsaa en Faktor. Saa de altsaa saadan ud? Det havde jeg næsten tænkt mig.

Hvordan skulde det dog lykkes mig at faa saadan en til at ansætte mig, naar jeg slet ingenting kunde? Og allermindst være Plankebærer. Jeg bævede for Udfaldet, men tænkte, det var bedst at se rolig ud og spurgte saa naturligt, som det var mig muligt: „Har Faktoren en god Tjans for en vejfarende Svend?" — Jeg troede naturligvis, at et saadant Spørgsmaal ligesom lød lidt passende standsmæssigt, men fik senere at høre, at jeg aldrig kunde have spurgt dummere. „En farende Svend" — det var ligefrem at kaste Vrag paa sig selv.

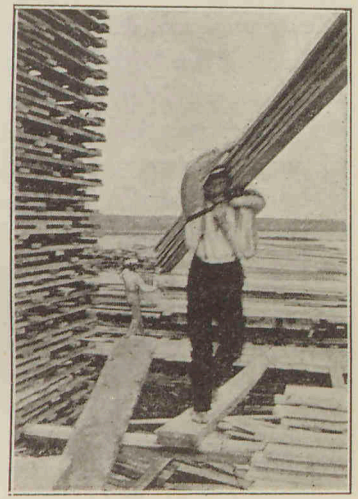

Stabellægger.

Der kom ogsaa øjeblikkelig et kort og bestemt „*Nej!*" som der ikke var Mulighed for at prutte med.

Jeg følte dog en vis Forpligtelse mod mig selv til at holde mig stiv og fremførte: „Ikke det *aller*mindste? Jeg tager hvadsomhelst; bare jeg tjener til Kosten."

„*Nej!*" sagde Fyren uden at se op; og det med saadan Eftertryk, at han kun fik et „Farvel" til Svar. Det nyttede intet. Ham er der Karakter og Kraft i, tænkte jeg. Med en eneste Stavelse havde han lavet mig om fra Arbejdssøgende til Arbejdsløs.

Skulde her virkelig ikke findes det mindste Arbejde? Det var da underligt. Alle Mennesker arbejdede som Bier i en Kube. Saven hvinede og skreg. Tænderne i otte Savrammer, hver med mange Savblade bevægede sig i svimlende Fart, naar de bed fra sig eller spyttede ud de Brædder, som blev lastet paa lave Vogne, som rullede hen ad uendelige Spor for at samles i talløse Bræddestabler udefter langs hele Kajen. Rundsave og Baandsave hvinede og skreg rent djævelsk, fløjtede og sang, naar de tog fat paa Brædderne og befriede dem fra de naturlige Ujævnheder, gjorde dem tilpas lange og gav dem parallelle Sider, saa Bygmestrene, der elsker Geometri mere end Natur, kan blive tilfredse. Og de afskaarne Kanter, som Bygmestrene forsmaar, kastedes i nogle Ginungagab: i Munden paa arrige Uhyrer, som tyggede dem til „Kvas", hvormed der skulde fyres under Dampkedlerne. De havde stærke Tænder, de Vilddyr. De slugte et halvt Dusin ad Gangen af de Kanter, Barkstykker og „Toppe", som Affaldsslæberne kastede til dem. „Kraas" og „kroooos", lød det, „rrasp" og „surr" hørte man haardt og arrigt; og Mundfuld efter Mundfuld forsvandt. Uhyret stod atter med vidtaaben Mund og længtes efter mere.

Savere og Hjælpesavere arbejdede overalt derinde, og Tømmerstokkene gik viljeløst deres Forvandling i Møde. Mænd og Drenge kom med vældige Bunker af Bark og andet Affald for at mætte dette Uhyre, nye Stokke blev fisket op fra „Bommen" gennem endeløse Kæder, som var tæt besat med stærke Tagger, og lagt i lange Rækker paa Savværksgulvet, som rystede og dirrede af Maskinernes evige Bevægelse, af Savbladenes Raslen og Hvinen, af Trisser og Hjuls Surren, der alt blev holdt i Gang ved utallige Drivremme, som mødtes og krydsedes paa de mest ubegribelige Maader.

Vognene paa Kajen holdt aldrig op med at køre, og Kranerne, der stod ved Stranden i lange Rækker, sang deres evige Sang. Der laa Pramme og lastede Affald, og over

andre regnede det ned fra lange Render med endeløse Tilførsler. Det var Uhyret, som gav fra sig, hvad jeg havde set den æde op. Prammene tog imod det altsammen. Det skulde føres ud i Verden og lægges under Dampmaskiner for helt at tilintetgøres — nej for at give de Maskiner Kraft, som arbejder for andre Formaal. *Alt* skal gøre Nytte.

Stabellæggere med Bærekæder og tykke Læderpuder paa Skuldrene anbragte deres tunge Byrder i firkantede, kedelige

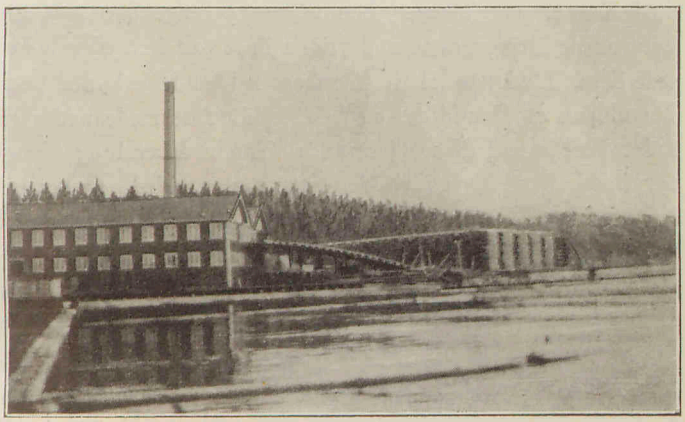

Savværk med Oplagsplads.

Stabler, og ved Foden af dem strømmede fine Panelbrædder ustandselig frem, til de havnede i en Slags Noahs Ark, som førte dem ud til en stor Damper, der laa og ventede ude paa Reden.

Gamle Mænd gik og læssede Træblokke paa Kærrer, som saa blev sat i Gang af nogle elendige Heste, medens den vældige „Tømmerhest" rastløs løftede Stok efter Stok højt op i Luften, Stokke som flere Mænd ikke havde kunnet bakse med. Den tog dem op af Vandet med store Jernkroge, og naar den havde faaet dem et godt Stykke i Vejret, spyttede

den dem ud igen, saa de rullede ud over de andre Stokke, som laa der i tusindvis til Vinterarbejdet.

Nogle Mænd gik deroppe i Luften. De passede baade Hesten og Stokkene. Stokkene trillede ikke længere, end Mændene vilde have det; men de havde stort Besvær med at vogte deres egne Ben for disse stadig rullende og raslende Tingester. Benene var sikkert langt mere skrøbelige end Træstammerne.

Men forbi baade Save og Heste rutschede der lave Vogne med Kanter og „Toppe" hen ad nogle lange Spor. Nogle halvvoksne Drenge satte undertiden Fart paa dem eller bremsede dem. De kørte ud til „Gruben". Der drejede den unge Mand paa et Haandtag, og hele Stadsen styrtede ned i en sodet Vælling af Kul og Smuld. Gamle Mænd og Koner tog imod, hvad Saven havde vraget, og stablede det op til store Miler. Nogle af dem røg og ulmede allerede, andre var rede til at rives ned.

Inde i Smedjen stod der sorte Skikkelser og slyngede tunge Hammere ned i glødende Jern, saa Gnisterne fløj, mens Ilden flammede; og ude paa Bommen balancerede adskillige forvovne Væsner paa et Virvar af Tømmerstokke og søgte at slippe for at dyppe sig mere end nødvendigt ned i det vaade Element. De fægtede med lange Stager for at skubbe rullende, vaade Træstammer fra „Bommen" hen til Saven, hvor „Tømmerpaastikkeren" stod rede til at modtage dem en for en, hægte dem paa og lade dem gøre Turen op til den alt fortærende Sav, som aldrig hørte op med at stampe og hvæse og skrige af glubende Arbejdsiver. —

Det var her, der ikke fandtes Arbejde, havde Faktoren sagt. Og han saa paalidelig og sikker ud. Forklar det, hvo som kan.

Jeg gik ensom der midt i Travlheden og søgte Forklaring paa Faktorens Ord, til det tog paa at skumre, og de elektriske Glødelamper begyndte at glimte hist og her. Allesammen var de Hjul i Maskineriet, blot ikke jeg.

„Uanvendelig!“ havde Faktoren sagt, og han var jo sagkyndig.

Jeg luskede slukøret afsted i Halvmørket samme Vej, som jeg var kommet, mellem alle Bræddestabler, Tømmerbunker og Tipvogne, Kulmiler, Smedjer, smaa Hytter og Madammernes Svinestier. Saven hvæsede arrigt efter mig, Tømmerhesten sparkede store Stokke efter mig, og de ranglede Drenge,

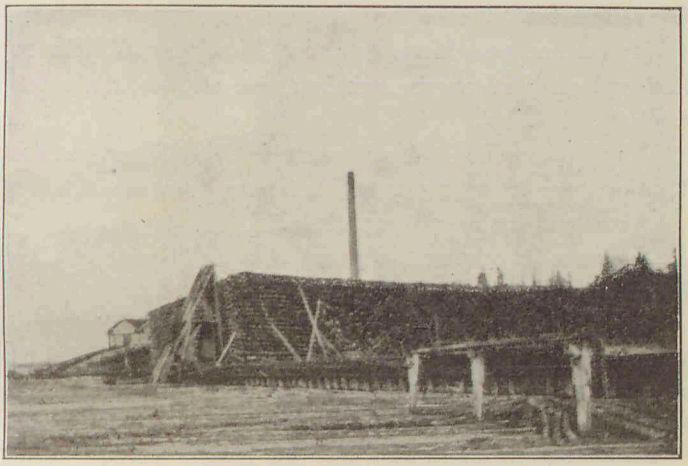

Oplag af Stokke til Vintersavning.

som kørte magelig paa Affaldsvognene hen til Gruben, kiggede efter mig halv ligegyldig, halvt nysgerrig. „Hvad var det for en?“

Jo, det var en, som der ingen Brug var for.

Prøv det bare, hvis I har Lyst. Der er ikke stor Stads ved det.

* * *

Det var allerede hen paa Efteraaret, og Mørket tog til. Klokken 6 hvinede Dampfløjten, og alle gik hjem. Bedst at jeg gjorde det samme. Gik hjem! *Hjem?* tænkte jeg. Hvor ligger det? Jeg havde jo ikke noget. Farende Svend! —

„Er her noget Logis for Rejsende?“

„Rejsende?“ svarede man forbavset og stirrede paa mig. „Her er ingen Rejsende.“ Jeg saa jo ikke ud som saadan en.

„Men noget Logis da?“

„Nej,“ lød Svaret, lige saa afgjort som Faktorens. Man vilde ikke give mig Arbejde. Man vilde heller ikke give mig Hvile. Jeg kunde dog nok trænge dertil. Hele Dagen havde jeg vanket om.

Der kom en pæn Herre gaaende. Maaske en Skolelærer. „De ved vel ikke nogen, som kan give en Vandringsmand Logis.“

„Maaske i en eller anden Beværtning. Der ligger en i den Retning, men det er et godt Stykke herfra,“ svarede Manden.

„Men hvis der nu ikke er Plads?“

„Saa maa De vel tage til Byen. Der gaar Dampbaad. Her har De en Fartplan.“ Og dermed gik han.

Jeg var jo kommet fra Byen. Nu vilde man sende mig derind igen. Nej, mange Tak! Naar man er Arbejdsløs, er man da i det mindste *løs*. Det er da i al Fald en Fordel, saa bestemmer man da saa temmelig over sig selv.

Jeg snusede Beværtningen op. En elendig Hytte.

„Kan De give en Vandringsmand Tag over Hovedet, til det bliver lyst igen?“

Værtinden stod i Brændeskuret og samlede Pindebrænde i sit Forklæde. „Nej,“ sagde hun.

Jeg prøvede at pille lidt ved dette Nej, som jeg allerede begyndte at hade. „Blot den allermindste Smule Plads,“ indvendte jeg.

„*Nej*,“ sagde Konen, „vi har fuldt overalt.“

„Men jeg kan ligge paa Gulvet.“

„Der er ogsaa fuldt.“

„Men inde i selve Beværtningen?“

„Der boer der ogsaa Folk.“ Og hun gjorde Mine til at forlade mig.

„Ved De da ikke noget andet Sted, hvor jeg kan komme til at bo?“

„Han kan jo prøve“ — og saa gik hun. Før hun lukkede Døren, slængte hun dog hen til mig: „Derhenne boer Bønderne jo. De har større Gaarde.“

Nej Tak, tænkte jeg og fortsatte min Vandring. Skal nogen forbarme sig over saadan en som mig, saa er det nok

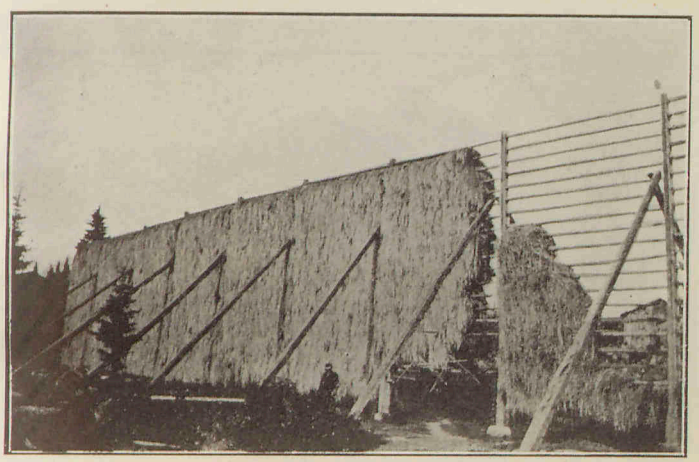

Stillads til Tørring af Sæd.

ikke de „store Gaarde“. Jeg maa nok holde mig til dem, som boer i de smaa. De smaa, de har maaske været ude for det samme.

I Nødsfald maa jeg vel søge Beskyttelse mod Nattekulden ved et af de kæmpemæssige Stilladser til at tørre Hø paa, som man brugte heroppe, eller krybe ind i en af de uaflaaste Kirkestalde, som jeg havde passeret paa Vejen.

De saa nu ikke indbydende ud. Men jeg kunde jo sparke det værste væk i en af Baasene. Der havde man da Tag over Hovedet, og Døren kunde lukkes. Ranselen var god til Hovedpude. Det havde den været brugt til før.

En højst besynderlig Lade, hvor man kørte Sæd ind, havde jeg ogsaa faaet Kig paa, da jeg gik til Savværket. Gad nok vidst, om man vilde smide mig ud der. Men maaske var Porten nu lukket. Eller ogsaa var der en arrig Hund, som ogsaa sagde „nej“ til farende Svende.

En Arbejder kom netop ud fra et lille rødt Hus.

„Du ved vel ikke nogen, der vil tage imod en Vandringsmand. Jeg er her for at søge Arbejde.“

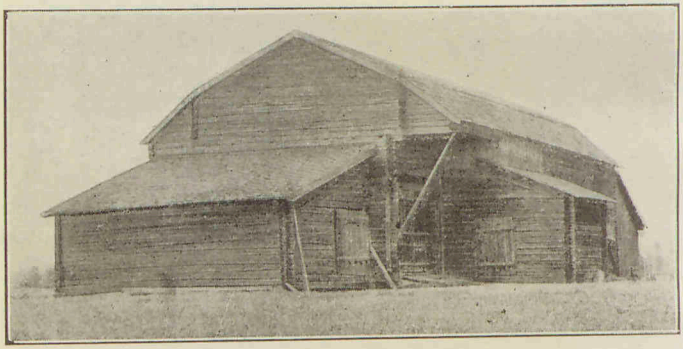

Gammel Lade.

„Nej,“ svarede han, det ved jeg ikke.“

„Kan du ikke selv huse mig?“

„Nej, sagde han, min Kone er ikke hjemme.“

„Jasaa,“ indskød jeg, „desbedre Plads maa der jo være!“ Han smilede. Men saa sagde han: „Jeg maa jo først spørge Konen om Forlov, ser du.“

„Monstro?“ sagde jeg. Har man ikke Magten i sit eget Hus? Det sidste tænkte jeg bare.

„Jo, men ser du,“ vedblev min nye Bekendt, „Sagen er den, at jeg skal ud paa Arbejde ved Høvlen i Nat, og saa bliver Konen alene hjemme. Jeg ved jo ikke rigtig, hvad du er for en.“

„Det forstaar sig," forklarede jeg, „men jeg er slet ikke farlig. Og betale for mig det kan jeg."

„Ja det kan godt være, men jeg slipper dig ikke ind, naar jeg er borte, uden Konen selv giver mig Lov dertil. Men du kan jo komme ind og hvile dig saa længe. Hun kommer vist snart."

Det lød jo lovende. Jeg gik ind, slængte Ranselen paa Bordet og tog Plads paa en Stol i Køkkenet, mens min Vært gjorde Tobak i Stand til sin Pibe. Indenfor Køkkenet skimtede jeg et pænt lille Kammer.

„Aa," sagde jeg, „her er jo god Plads."

„Ja," Plads er her nok," indrømmede han. „Her har boet rigtig fine Folk, skal du vide: en Rigsdagsmand har jeg haft boende og en Parti-Sekretær og et helt Teaterselskab paa een Gang. Saa her er nok Plads. Og det kan ogsaa være meget godt at faa det lejet ud. Alting er saa dyrt nu for Tiden. Det er de der Jobberes Skyld." Og han bekræftede denne Sandhed med en dundrende Ed.

„Det giver jeg dig Ret i," indskød jeg, „men ikke, hvis du lader den onde bekræfte, hvad du siger."

Han saa forbløffet paa mig.

„Jo, ser du," vedblev jeg, „du ser mig nok ud til at kunne undvære hans Vidnesbyrd. Naar Mennesker griber efter det, saa tænker jeg altid, hvordan mon det egentlig forholder sig med Sandheden, og saa faar jeg let den Opfattelse, at de plejer at lyve godt. Den onde, han kan ikke hjælpe paa noget, synes jeg. Man kan da ikke tage Storløgneren til Vidne, naar man taler sandt?"

Han stoppede sin Pibe og spekulerede en Stund. „Naa ja, det kan godt være," indrømmede han, „men det er bare en daarlig Vane. Man mener ikke noget med det."

„Man mener heller ikke noget med, at man har daarlig Aande, men det kommer af, at Maven er daarlig."

Han svarede ingenting.

„Har du nogen Børn?"

„Ja, to Drenge: en stor, som gaar paa Fabrikken, og en lille, som endnu gaar i Skole. Men jeg har ogsaa haft to Pigebørn. De er døde nu.“

„Naa, vil du saa have, at Drengene skal bande? Naar de hører deres Fader bande, tror de, det er rigtigt, og saa tager de efter det. Har du hørt om en, som advarede mod hvert unyttigt Ord, og som dømmer alle dem strengt, som er de smaa til Forargelse?“

Han saa længe i Tavshed paa mig. „Jasaa,“ sagde han omsider, „er du af den Slags. Saa maa jeg vel snakke med Konen om, at du faar Lov at blive her. Jeg skal sige dig, jeg har selv været ude for det samme, gaaet fra Dør til Dør og blevet afvist, hvor jeg kom. Jeg ved, at det er ikke godt. — Men det er da underligt, at hun ikke kommer, for nu skal jeg straks gaa. Vil du gaa med, saa skal vi opsøge hende. Jeg ved nok omtrent, hvor hun holder til.“

Vi gik ned ad Bakken, ned mod Søen. Der stod hans Hustru foran en Arbejderbolig og talte med nogle andre Koner. Manden fremførte sit Ærinde. Hun gjorde sine Indvendinger, men var ikke svær at overtale. Jeg var ikke længere husvild.

„Den gamle,“ som slet ikke var gammel, og jeg, vi kom godt ud af det sammen. Og mens hun havde travlt ved Komfuret, kom hun snart til at tale om sine to Smaapiger, som var gaaet bort. De var saa gode og saa forstandige. Hun fortalte, hvad de havde sagt, og hvad Doktoren havde ordineret. Og en af dem havde bedt en Bøn, før hun døde. Ja, hun var nu saa mærkværdig, det Pigebarn. Moderen fik Taarer i Øjnene. Man har jo altid saa meget at bebrejde sig. Man skulde have gjort saadan og saadan og saadan. Maaske man saa havde haft dem endnu. Sommetider kan jeg ikke sove om Natten, naar jeg tænker paa det,“ sagde hun. „Saa ligger jeg bare og græder.“

Og Drengen, som gik i Skole, han havde saadan Læse-

hoved, det havde Læreren sagt. Han burde studere, havde Skoleinspektøren forklaret, og selv blive Lærer. „Men hvorfra skal en fattig Arbejder tage Pengene til saadan noget? De har sagt, at vi skulde tegne en Livsforsikring, det skulde være godt. Men det bliver saa dyrt. Han maa vel slide og slæbe i alle sine Dage ligesom sin Fader. Ja, om Dagen saa gaar det endda an. Men dette Nattearbejde, det tager Livet

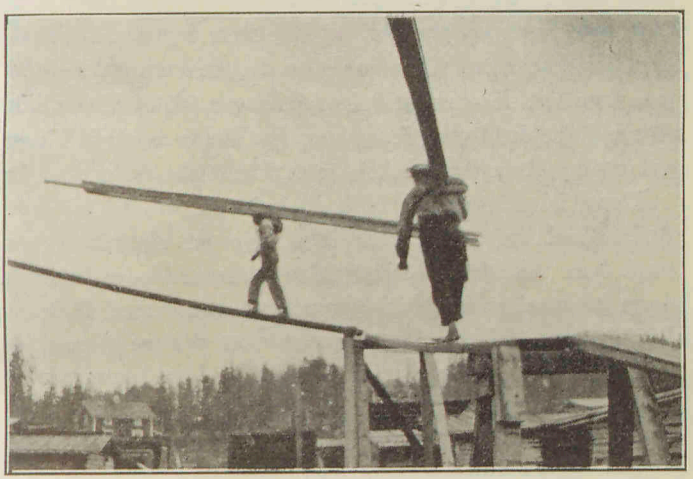

Plankebærere.

af Folk. Hveranden Uge skal han arbejde om Natten, og det er altfor frygteligt."

„Saa maa han jo sove om Dagen?"

„Ja vist *maa* de. Men det er ikke alle, der kan. Min gamle kommer hjem Klokken seks om Morgenen og lægger sig. Saa blunder han lidt, men snart er han vaagen igen. Man *kan* ikke sove om Dagen. Det er lyst, og det er aldrig stille. Og saa bliver deres Mave helt ødelagt af al denne Spisen om Natten. De skal jo have samme Maaltider om Natten som om Dagen, og lige saa meget Kaffe. Det hele kommer i Uorden." —

„Ja, nu er han ved Høvlen, for vores Sav staar. Men ellers er han Plankebærer. Har De nogensinde løftet paa en svær Bjælke? Det har De vel nok. Af den Slags tager de tre paa Skulderen. De har nok en Læderpude under, men De skulde bare se dem, før de vænner sig dertil: Huden bliver helt slidt bort, Blodet træder frem ved det vældige Tryk, og de første fjorten Dage er hele Skulderen som en eneste blodig Kage, Men det gælder bare om at blive ved, skønt hele Kroppen smerter, og Skjorten drypper af Blod. Man har ikke Raad til at holde op, for de kan paa Akkord tjene fem, seks Kroner, ja mere om Dagen, skønt de har lidt kortere Arbejdstid end de andre. For holde ud i ti Timer med saadan Arbejde, det kan intet Menneske."

„Deres Mand saa dog frisk og kvik ud."

„Ja, Gud ske Lov, vi har ikke noget at klage over, saa længe han beholder Helsen. Men sommetider er jeg nok bange for ham, at han skal komme galt afsted med de lange Planker, som de maa klatre paa for at komme til og fra Stablerne. Man kan let miste Fodfæste. Om Sommeren er det i al Fald bedre. Men naar det fryser og bliver glat, synes jeg undertiden, at det er et Guds Under, at de ikke snubler, falder ned og faar hele Plankebunken over sig."

Hun var et rart Menneske. Det var ikke underligt, at Manden tog Hensyn til hende. Hun havde aabenbart Hjerte baade for Mand og Barn.

Hun havde Hjerte for mig ogsaa. Redte Seng til mig i det lille Kammer i en Udtræksseng med pæne rene Lagner. Det var noget andet end Kirkestalden, som havde dæmret for mig i de mørkeste Øjeblikke. Nu kunde jeg strække mig rigtig ud paa den bløde Dyne og behøvede ikke at være bange for, at Sengen ikke skulde holde. Der havde jo før ligget „en Rigsdagsmand, en Parti-Sekretær og et helt Teaterselskab" i den!

„SAVSPAANSGUBBE"

Jeg vilde nu ikke give mig, fordi Faktoren ikke vilde have mig. Da jeg var vaagnet om Morgenen, havde drukket min Værtindes Kaffe og spist mit eget Brød med Pølse til, gik jeg resolut op paa Kontoret og bad, om jeg maatte tale med Inspektøren.

Han saa paa mig med et undersøgende Blik, smilte lidt og spurgte, hvad jeg kunde bestille.

„Ikke noget særligt," svarede jeg, „d. v. s. alt, hvad man sætter mig til — kun ikke bære Planker."

Han ringede paa Faktoren. *Han* fik Bugt med den sure Karl, og jeg skulde bare gaa ned til Kajen igen, saa blev der nok en Tjans.

Der stod jeg nu atter blandt Plankebunker og Brædde-stabler, mens alle rundt om mig fægtede og arbejdede, og Drivremmene hvinede om Ørene paa mig.

Den Faktor, som havde med mig at gøre nede ved Kajen, var ikke den samme, som havde jaget mig bort den første Gang. Den „sure" var „Bræddegaardsfaktor", jeg var nu kommet i Arbejde hos „Savværksfaktoren", som saa betydelig mere menneskevenlig ud.

„Hvad hedder han?" spurgte Faktoren.

„Johannesson," svarede jeg rask og nogenlunde i Overensstemmelse med Sandheden. For min Fader hed blandt andet Johan, som er en Forkortelse af Johannes. „Saa maatte jeg have Ret til at lade mig skælde ud for „Johannesson", mener jeg! Johansson lød lidt for almindeligt.

Hvad skulde han give Johannesson at bestille? Han gik ind til den anden, aabenbart for at raadføre sig med ham.

For at vise min Villighed udfyldte jeg Tiden, som gik med til deres Passiar, ved at hjælpe en gammel Mand at læsse Træblokke paa en Tipvogn.

„Jeg synes, jeg har set dit Ansigt før," sagde den gamle.

„Ikke saa mærkværdigt endda. Jeg var her i Gaar."

„Nej, jeg mener for længe siden."

„Tror I, det er muligt?" spurgte jeg. „Jeg har vist aldrig set Jer. Forresten hedder jeg Johannesson og er her for at søge Arbejde."

„Jasaa, gør du det," sagde den gamle, som forstod, at han havde taget fejl. Han var afvæbnet.

Savværksfaktoren kom ud igen. „Hvad *kan* Johannesson egentlig?" spurgte han.

„Det kan man da nok se," svarede jeg og slyngede Træblokken op paa Kærren med ikke ringe Færdighed.

„Men jeg skal nok give Dem noget andet Arbejde," sagde min nye Formand. „Følg med, saa skal De se."

Jeg fulgte lydig, og han førte mig hen til et stort Skur paa den anden Side af Saven. Her skulde der dynges Savspaan op til at brænde under Dampkedlerne. „Kvaset" nænnede man ikke at bruge dertil. Det blev solgt og godt betalt. Jeg skulde pakke hele Skuret fuldt af Savspaan.

I et mindre Skur for Enden af Saven kom der en bred Rem ind, som rullede over et Hjul. Remmen bar paa sin Ryg Masser af Savspaan, som var regnet ned paa den fra alle Savbladene. Hjulet og Remmen hvilede aldrig, Savspaanen kom kørende i en lang Strøm; som gult Farinsukker lagde det sig paa Gulvet og taarnede sig snart op til en pæn kegleformet Bunke. Naar man havde skovlet den bort, kom der snart en ny. Den ene Bunke efter den anden skulde jeg læsse paa Miniatur-Jernbanevogne, skubbe dem hen til det store Skur og skovle hele Massen ind lige op til Taget. Faktoren overlod mig en Jernskovl, og saa gik han sin Vej.

Han gav mig ingen Undervisning — og det følte jeg mig smigret over.

Jeg gik løs paa mit Arbejde med Flid og Iver. Jeg gravede, og jeg skovlede, saa det føg omkring mig, skubbede mine Jernbanevogne, saa det knagede i Rygraden, og skovlede saa igen. Underligt at saadan en lille Vogn kunde være saa tung.

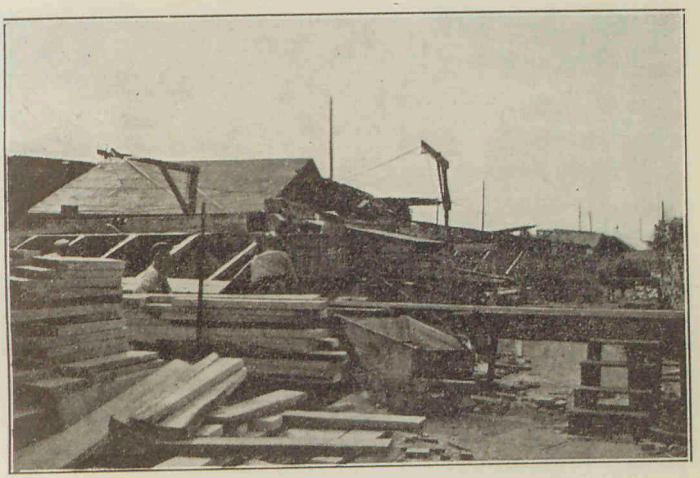

Ved Rundsavene, hvor Brædderne afskæres.

Der kom en ung Mand forbi, som tilfældig i Øjeblikket var ledig. „Du tager altfor haardt fat," sagde den unge Mand. „Du bliver træt paa den Maade. Du maa tage et Par Minutters Hvile."

Jeg tror sandelig, han havde Ret. Jeg var allerede svedt. Jeg sagtnede Farten, standsede et Øjeblik og rettede Ryggen. Saa tog jeg et nyt Tag. Jeg tænkte nok, jeg lignede en Møller.

En anden en gik forbi. „Du har for pæne Klæder til det Stykke Arbejde," lød det fra ham.

„Nej, slet ikke," svarede jeg. Det var mine daarligste. Jeg viste ham Fedtepletterne paa Frakken og det lappede Foer.

„De er nu alligevel for pæne," fastholdt han stædig. Saa gik han, og lidt efter kom en anden.

„Hvor er Johannesson fra?"

Jeg var glad ved helt sandfærdigt at kunne sige, at jeg var fra Landet. „Fra et Sogn, som hedder Nacka," svarede jeg.

„Hvor ligger det?"

„I Sørmland."

„Har de nogen Savværker der?"

„Aaja, men ikke saa store."

„Har du før haft Arbejde ved dem?"

„Nej, det har jeg ikke."

„Hvad har du da bestilt?"

„Lidt af hvert."

Fyren tav lidt. Hans Nysgerrighed var dog ikke stillet. „Men hvad har du da bestilt?" blev han ved med at spørge.

Hvad skulde jeg dog sige for at stoppe Munden paa ham. Han maatte ikke faa Lov at gøre nogle nærgaaende Spørgsmaal; for jeg vilde naturligvis ikke røbe, hvad Slags Menneske jeg egentlig var. Jo, nu havde jeg det. „Jeg har været ude og praktiseret," svarede jeg. Mon det ikke hjalp?

Det saa saadan ud. „Jasaa, du har været ude og praktisere," sagde min nye Kammerat øjensynlig tilfredsstillet. „Ja, det kan jeg nok tro. Jasaa, du har praktiseret."

Min Opfindsomhed havde frelst mig.

Det var ikke saa vel! Jeg var ganske vist frelst fra den spørgelystne Arbejder; men Maskinisten havde taget sig en lille Hvil og overhørt den sidste Del af vor Samtale. Den Fyr var jeg bange for. Han saa mere fiffig ud. Jeg prøvede paa at dreje Samtalen ind paa Savspaan, Dampkedler, Maskiner med mere, som hørte til hans Fag. Det gik til en Tid, men saa kom det fra Maskinisten:

„Jasaa, du har været ude og praktisere. Hvor har du da praktiseret?“

„Aa,“ sagde jeg, „paa mange Steder. Saa godt som over hele Sverige.“

„Men hvad har du praktiseret *i?*“ spurgte han ubønhørligt.

„Ja, det er netop det, jeg staar og spekulerer paa,“ istemte han i Arbejdsblusen. „Hvad har du praktiseret *med?*“

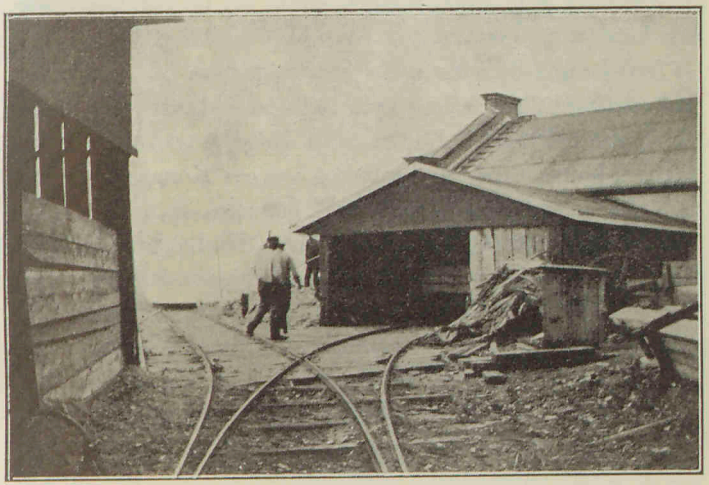

Min første Arbejdsplads.

„Aa,“ svarede jeg, efter at jeg for at klare Tankerne havde skovlet en stor Bunke Savspaan ind i Skuret, „jeg har været ude med Ingeniører.“

Her holdt jeg mig ubrødelig til Sandheden. Jeg behøvede jo da ikke at betro dem, at det var som *Chef,* jeg havde været ude med Ingeniørerne.

„Jasaa,“ sagde Arbejderen fuldkommen tilfreds, „du har været ude med Ingeniører. Ja, det kunde jeg nok tænke mig. Var det rart?“

„Aldeles udmærket!“

„Hvor meget fik du om Dagen?“

Saa nu er det galt igen. Kunde den Fyr da ikke en Gang holde op? —

Faktoren kom som en frelsende Engel. „Nu er det Kaffe," meldte han. Jeg har bedt Stor, som bor henne i det Hus, at tage Johannesson paa Kost. Og hvis De vil, kan De bo paa Kvisten i samme Hus som jeg selv. Der bor sommetider Malere. Men i Øjeblikket er der tomt."

Vist vilde jeg. I Særdeleshed syntes jeg, at Kaffeindbydelsen kom mig tilpas.

Jeg slængte Skovlen ind i Skuret, gik op ad Bakken og ind til Stor. Der sad allerede Folk i Køkkenet ved Bordet og dyppede Brødet i Kaffen. Det kostede 1,75 om Dagen, sagde Madam Stor, en venlig og vaagen Kone, som syntes at holde alt i god Orden.

Stor sad ogsaa og drak Kaffe. Den Karl, han passede til Navnet og Munden til Karlen. Tvebakkerne forsvandt i en Fart. Han havde ikke Tid til at tale, han skulde straks ud paa „Bommen" igen. Men reel og godmodig saa han ud.

Lige overfor mig ved Bordet sad Husets Stolthed Anders-Peter, den smukke Anders-Peter. Han havde ganske sikkert lige set sig i Spejlet, for Haaret laa i en lille pæn, sort, velplejet Krølle tilpas ned i Panden. Aabenbart var han ikke uvidende om, at ogsaa Pigebørnene beundrede ham. Han var lidt nonchalant i sit Væsen, ogsaa mod Pigen i Huset, der var ganske køn, hvad der dog ikke hindrede hende i at forsyne ham rigelig med Kaffe. Naarsomhelst Anders-Peter kommanderede, stod der straks en ekstra Kop Kaffe til ham.

Ved Siden af Peter sad Sundstrøm, en ung Mand, der havde et pænt og beskedent Væsen. Han saa træt ud.

Han vilde tjene Penge og havde paataget sig et stort Akkordarbejde. Ved Bordets korte Side tog Lundberg og Ängvall Plads. De kom ind efter mig. Gjorde Tjeneste ved Tømmerhesten og havde langt at gaa.

Lundberg var en lille undersætsig Fyr med sort Haar og kloge Øjne. Han sagde ingenting, tørrede Sveden af Pan-

den og drak sin Kaffe. Ängvall var derimod snaksom. Bleg, mager og kantet. Tømmerhesten havde aabenbart sat Liv i ham — og ikke omvendt.

Jeg fik rede paa Spisetiderne. Straks før Kl. 6 om Morgenen fik man Kaffe og Brød og arbejdede til 9. Saa fik man Frokost. Kl. 10 blæste Dampfløjten, og man maatte være ved sit Arbejde. Kl. 12 gjorde man sig fri et Øjeblik, hvis man vilde have Kaffe, og det vilde man fordetmeste. Kl. 2 blæste det til Middagshvile, men allerede Kl. 3 var man atter ved Arbejdet og blev ved til 6. De sidste tre Timer var grænseløs lange; men naar de var forbi, kom Kaffen ogsaa for at udfylde Tiden til Kl. 8, da Aftensmaaltidet blev indtaget.

God Mad fik man hos Stor, det vil jeg sige paa Forhaand. Rigelig og vel tilberedt. Man kunde ikke ønske sig den bedre. Men hvordan Madam Stor kunde klare sig med 1,75, det er hendes Hemmelighed. For vi spiste vældigt.

Værelset paa den store Arbejderboligs Kvist var slet ikke saa godt som Stors Køkken, skønt der ogsaa var en Jernkakkelovn for at forhøje Varmen og Hyggen. Jeg prøvede paa at tænde Ild i den; thi da jeg kom op om Aftenen, var der baade mørkt og koldt. Men det gik absolut ikke. Jeg kløvede Pindebrændet, saa tyndt som Blade og opefter i alle Tykkelser, rev Tændstikker af i det uendelige og tændte. Det brændte lidt, og saa gik det ud. Jeg forsøgte paa ny. Nej, det var som forhekset. Brændet var tørt som Fyrsvamp og Tændstikkerne fra Jønkøping. Alt brændte storartet *udenfor* Kakkelovnen, men saa snart jeg lagde Brændet paa Plads, slukkedes Flammen ufejlbarlig. Jeg var for hovmodig til at bede om Hjælp, kylede Tændstikker, Pinde og Brænde hen i et Hjørne, fik fat paa en Spand og hentede Vand ved Brønden til mit Morgentoilet. For det var allerede sent paa Aftenen. Jeg har blot undladt at skildre, hvordan Tiden var forløbet.

I Loftet hang der en Lampe. Dens Petroleum saa temme-

lig hundredaarig ud. Jeg tændte Vægen. Den rødgule Flamme hævede sig ved den ene Side af det tilsodede Glas til en lang, fin Spids. Maaske har nogen set saadan et Fænomen? Saa fandt den paa at dale ned. En lille rød Cirkel lyste ovenpaa den sorte Skorpe. Den begyndte at ose — og jeg slukkede hele Stadsen.

Ingen Varme, intet Lys! Naa, det kunde være værre. Jeg havde en Seng med Tæppe — endogsaa med Lagen. To Senge til stod der, saa jeg kunde bytte, hvis jeg blev ked af den ene. Jeg lagde *to* Senges Indhold i *een* Seng for dog at drage nogen Nytte af denne Overflod, hang mine Klædningsstykker op paa et Søm, svøbte mig ind i Tæpperne og skulde til at falde i Søvn.

Kan man tænke sig, jeg var træt, skønt jeg kun havde været „Savspaansgubbe"? Der findes vel næppe noget lettere Embede ved et Savværk. Men jeg havde nok været dum og ikke taget mine „5 Minutters Hvil" tilstrækkelig ofte, saadan som de sagkyndige og erfarne havde raadet mig. Jeg havde taget Sagen i ramme Alvor og arbejdet som en Slave. Jeg skulde jo tjene 3 Kroner ind paa 10 Timer. Jo — jeg var virkelig træt. Men naar man er træt og sløj, plejer man at falde i Søvn. Jeg søgte at følge denne Skik, men det vilde ikke lykkes. Jeg vendte og vred mig. Der var koldt og uhyggeligt. Jeg tog Tæpperne ogsaa fra den tredje Seng, og saa faldt jeg vel tilsidst i Søvn.

Men jeg vaagnede ved, at nogen med et Brag aabnede Døren. „Hvad skal det betyde?" spurgte jeg temmelig unaadig.

Intet Menneske svarede, og jeg saa heller ingen. Det var ligesom lidt Maaneskin udenfor, og ingen Rullegardin var der indenfor.

Jeg havde vel drømt det altsammen, vendte mig om paa den anden Side og var paa Vej til at sove ind igen. Saa dunkede det i Væggen, som om nogen af al Kraft slog med en Kølle i Træværket. Jeg var ganske lysvaagen. Hvad var

der paa Færde? Jeg laa og lyttede efter, hvad der nu vilde komme — og mens jeg lyttede, faldt jeg i Søvn.

* * *

Hvad var nu det for et Spektakkel igen? Det tudede og vrælede. Fabriksfløjten! Ingen anden kunde skrige saa højt.

Jeg rev en Tændstik af og saa paa Uret. Blot nogle Minutter i 6. Ingen Tid til Toilet. Jeg kastede mig i Klæderne, skyllede en Kop Kaffe ned i Forbifarten hos Stors, og da Piben hvæsede anden Gang, stod jeg allerede i Savspaansbunken. Det var ikke rigtig lyst endnu, men jeg kunde dog se at grave, og jeg skovlede og kastede og hev Smuldet helt op mod Taget for at faa Plads til mere nærmere ved Døren; og saa frem med en ny Vogn.

Det havde frosset godt den Nat. Den fugtige Savspaan havde i Yderkanten dannet en ret haard Skorpe, og det var koldt at holde paa Jernskovlen med de bare Hænder. Holdt dog ud og blev snart varm af Arbejdet. Omsider stod jeg i Skjorteærmer, og Vesten maatte snart følge efter Trøjen. Det var endda for varmt.

„Johannesson skal gaa ned til Kajen og tømme en Pram," sagde Faktoren. „Jeg har ingen andre at sætte dertil."

Johannesson var straks paa Vej. Lidt Forandring morede mig. — „Ingen anden at sætte dertil." — Ser man det! Jeg begyndte allerede at blive nødvendig. Hvem skulde have pumpet Prammen læns, hvis jeg ikke havde været der?

Jo, det skulde gamle Karlsson have gjort. Karlsson fra Grums i Värmland. Han var allerede begyndt. Men Faktoren syntes, det gik for langsomt. Nu kom der mere Gang i det. Syntes jeg. — I Begyndelsen.

Det var saadan en gammeldags Træpumpe, som man kan sætte ned hvorsomhelst, med en Skindpose i Enden af Pumpestangen; og naar man trak den en Meter eller lignende op med Kraft, førte den lidt smudsig Vand med sig, som løb ud i Havet gennem et Rør. Men man maatte holde Pumpen

nede med den ene Haand og trække i Stangen med den anden, ellers gik det altsammen paa en Gang op i Luften.

Karlsson og jeg arbejdede af alle Kræfter. „Aa, hiv — aa hal!“ Men der kom ikke mere Vand i Havet for det og heller ikke mindre i Prammen. Alt, hvad vi lænsede, løb nok ind igen. Det mindskede ikke en halv Tomme i en hel Time. Gamle Karlsson, som var mere vant til den Slags og mere taalmodig, paastod dog, at det svandt.

„Vi skal ikke tage saa voldsomt fat,“ forklarede han. „Vi skal puste.“ Og saa pustede han.

„Hvor er du fra?“

„Fra et Sogn, som hedder Nacka.“

„Hvor ligger det?“

„I Sørmland.“

„Hvor ligger det?“

„Nær ved Stockholm“ — Jeg vovede mig ind paa denne lille Unøjagtighed.

„Jasaa! — Hvad har du tidligere bestilt?“

„Været ude og praktisere.“

„Jasaa! Ja det kan jeg tro.“

Karlsson var en hyggelig Fyr. Han var tilfreds med den Oplysning.

Men han var ikke tilfreds med mit Kostume. „Du har for pæne Klæder,“ gentog han flere Gange.

Jeg havde klaret mig godt med alting undtagen med Klæderne. De vidnede mod mig. Jeg spekulerede saa smaat paa at bytte dem med Kalles, det var ham, som skubbede Affaldsvognen til Gruben og kun havde tre Tænder i Munden. Hans Klæder var da ikke „for pæne“. Men jeg skulde jo gaa paa Stads i dem om Søndagen. Ejede ikke noget at skifte med. Derfor blev der ingen Byttehandel af.

Altsaa lod jeg Karlsson fra Grums i Värmland kritisere. Og saa pumpede vi igen. Saadan uafladelig at trække op og ned i lodret Retning var meget trættende. Pauserne blev stadig længere. Det var Karlsson og ikke mig, som foreslog

dem. Vi havde holdt paa i to Timer, da det blæste til Frokost. Lige meget Vand var da tilbage. Men Karlsson paastod, at det var svundet.

* * *

„Hvor bor Johannesson?“ spurgte Stor, da vi sad i Køkkenet og skrællede Kartofler til Silden. Jeg lagde samvittig-

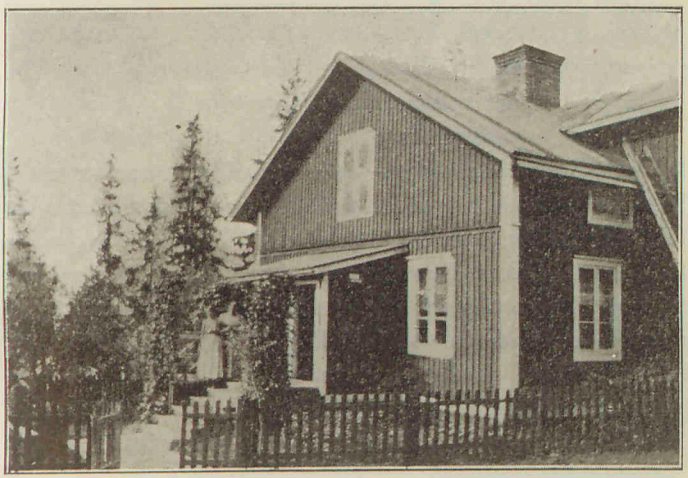

Mit Madsted.

hedsfuldt alle Skrællerne paa Tallerkenkanten. Alle de andre kastede dem ud paa Bordet. Der laa et Stykke hvidt Voksdug paa Bordpladen, som blev vasket af mellem hvert Maaltid. Saa jeg har spekuleret paa, om ikke deres Maade var lige saa god som min. Men af gammel forhærdet Vane lagde jeg alligevel ikke Kartoffelskrællerne paa Dugen.

„Jeg bor i det store røde Hus derhenne ved Flagstangen, lige øverst oppe paa Kvisten, hvor Maleren har boet,“ svarede jeg Stor.

„Saa bor du jo i Spøgelseværelset,“ sagde et Par Stykker paa een Gang. „Har det ikke spøgt hos Johannesson i Nat?“

„Jo, der var nok noget Halløj," svarede jeg.

„Det kan jeg tænke mig," sagde Stor. „Det spøger altid der. Malerdrengen, som boede der sidst, han blev skræmt fra Vid og Sans. Midt om Natten løb han ud i Skoven og vankede omkring i Mørket, lige til Dagen gryede. Han vovede ikke at gaa op igen. Saadan et Uvæsen havde der været."

„Men nogen Spøgelser har jeg ikke set."

„Nej, nej," sagde Stor, „men de holder saa meget des værre Spektakkel istedetfor."

„Hvad kan det komme af?"

„Spøgeri, naturligvis!"

Vi fik Sild til Kartofler — eller maaske det var omvendt. Peter var kræsen nok til at *pille Benene* ud af Silden. Jeg fulgte den Skik, man havde ved Carl IX's Hof, og spiste Benene med ligesom Dronningen og hendes Hofdamer plejede at gøre. Det kunde vel ogsaa passe for os. Idetmindste for mig. Uden at kende til Hofskik gjorde de fleste som jeg. Der var ingen Grund til at kaste noget bort. Silden var dyr. Jeg husker ikke præcis, hvad den kostede „med Hoved" og „uden Hoved", men det var noget ganske forfærdeligt.

Anders-Peter bandede og skændte over, at Kartoflerne var saa smaa.

Jeg var af den Formening, at man ikke kunde bande dem større og fik Medhold. Passede paa at holde en lille Tale mod Banden og Sværgen, mens vi nød Kartoflerne, og jeg priste tillige Afholdsøllet, som Peter foragtede dybt. — Man syntes i Almindelighed, at det var overflødig at bande. Men det lød saa mandfolkeagtig, og det kom ganske af sig selv. „Vi har vist faaet det fra Militærvæsnet," paastod Lundberg. Den Forklaring har jeg ikke hørt før. Maaske.

* * *

Men — til Pumpen igen! Karlsson ventede. Det havde allerede fløjtet. Det forsømte blev indhentet. Vi arbejdede,

saa det knagede i Leddene, og omsider kunde det mærkes, at der var Bund i Prammen. Var begyndt at tvivle derom.

Snart føg Savspaanen atter om mig. Time efter Time var Skovlen i Gang. Den fik kun Lov at hvile under Maaltiderne og om Natten. Da hele Skuret endelig var fyldt, fik jeg Befaling til at skovle en vældig Savspaansbunke bort, som var gledet ned over et Jernbanespor. Det var et drøjt Stykke Arbejde. Og saa begyndte det at regne.

„Johannesson tager for haardt fat," sagde atter en Arbejder, som gik forbi. Og saa er det ingen god Skovl. Det skal være en med et mere bøjet Skaft."

Jeg gik efter en med et mere bøjet Skaft.

„Den der er ikke god at grave med. Skaftet er for kroget. — Og saa har han for pæne Klæder."

Naar det gjaldt Bøjningsgraden af Skovlskaftet vekslede Meningerne, lagde jeg Mærke til. Men at mine Klæder var „for pæne" derom var alle ved Savværket enige.

Jeg priste nu i al Fald Klæderne, for de holdt Regnen ganske godt ude; og det kunde nok gøres nødigt i saadan et vaadt Vejr som det, der hjemsøgte os efter nogle Dages Forløb. Uha, hvor det regnede! Tilsidst tog al den Nedbør ogsaa paa mig. Jeg blev lige saa sur som Savspaanen, og det betød ikke saa lidt. „Det regner godt i Dag," sagde nogle, som gik forbi. „Du bliver vaad."

Jeg takkede for Underretningen og fortsatte.

Midt under den værste Regn blev Klokken 2. Aa — hvor den Middag smagte! Og saa maatte jeg gaa hjem og tørre mine Klæder. — „Hjem?" Hvilket Misbrug af Ordet. Tre Jernsenge, et Par Stole, et Vaskebord og et Bord, hvor Malerne havde efterladt et amerikansk Tidsskrift med store Annoncer og nogle Avisudklip. Og saa fik jeg ikke engang Ro for Spøgelserne om Dagen. De dunkede deres Køller i Væggen, saa det ligefrem gav et Sæt i mig, før jeg blev vant til den Historie. Koldt var der ogsaa til Trods for Jern-

kakkelovnen. Det lykkedes mig nemlig aldrig at faa det til at brænde i dette underlige Varmeapparat.

Til Slut ydmygede jeg mig saa dybt, at jeg engang bad min rare Faktor om at tænde op hos mig. Det lykkedes for Faktoren. En herlig knitrende Ild! Men han havde næppe lukket Døren efter sig, saa gik den ud. Saa Faktoren og jeg kunde næsten tage hinanden i Haanden. Det glædede mig.

Saa gik jeg efter Faktorens Pige. *Hun kunde.* Det brændte storartet, og jeg hang min pjaskvaade Frakke op paa en Stoleryg lige tæt ved Kakkelovnen. Netop som det var gjort, blæste Dampfløjten, og jeg maatte styrte afsted til min vaade Savspaansbunke. En Hviletime er ikke lang, og naar Halvdelen gaar til Frokost eller Middag, kan man nok regne ud, hvor meget der bliver tilovers til andre Forretninger.

Tre Timer havde jeg tilbage at arbejde den Dag. Den sidste Time var altid den værste. Naar et uøvet Menneske har hængt i i syv Timer i Forvejen, mærkes det i Armene og fremfor alt i Ryggen. Man kan næsten ikke rette sig op.

„I Morgen," sagde Faktoren, skal Johannesson faa Arbejde inde ved Saven, saa slipper De for at blive saa pjaskvaad. Det skikkelige Menneske! Tænk at han havde saa meget Hjerte for en tidligere „farende Svend". Det varmede *mit* Hjerte.

Hans Pige havde imidlertid opvarmet mit Værelse. Ovnen var rødglødende — saa nu forstod jeg, at det kunde lade sig gøre at faa det til at brænde i den. Hele Værelset var som en Bagerovn. Jeg maatte aabne baade Vindue og Dør. Kun Frakken havde det godt derinde. Den røg og dampede. Den Aften kom Spøgelserne, ligesom jeg skulde til at gaa og spise Aftensmad. De slængte Rambukke mod Væggen, og Døren aabnede de for mig med et Smæld.

Hvordan det nu end forholdt sig med Døren, saa listede jeg ud. Den kunde ikke lukkes ordentlig., og naar der kom et stærkt Lufttræk fra Trappeopgangen, fløj den op, og en eller anden Fals eller Liste sad saa løjerligt, at det derved

gav et Smæld næsten som en Knaldhætte. Men den Dunken i Væggen blev jeg aldrig klog paa. Jeg prøvede med mange Forklaringer. Træet tørrede ind, Grunden satte sig o. s. v. Men saa vilde vel ogsaa andre Værelser end mit lide under dette Uvæsen. Nej, alle de andre Værelser i hele Huset opførte sig pænt og stille. Bare mit var uregerligt.

Frakken var imidlertid blevet tør foran Kakkelovnen, og da den vel var blevet tør, skulde jeg ud med den i Øsregnen. For jeg vilde ikke give Afkald paa min Aftensmad hos Stors. Det var ogsaa harmeligt, at jeg ikke havde en Regnfrakke. Men se, der hang jo en paa et Søm: Malerkittelen, saa oversmurt med Oljefarve i alle Regnbuens Nuancer, at ikke en Vanddraabe kunde trænge igennem. Jeg tilegnede mig den uden Forlov. Den var for lille og beskyttede bare Ryggen, men denne Legemsdel er temmelig vigtig. Jeg lignede en graa Bille med pragtfulde metalglinsende Dækvinger, da jeg traadte ind i Stors Køkken.

Anders-Peter skubbede Havrevællingen fra sig. „Den er sveden," snerrede han arrigt til Kvindfolkene. Peter opførte sig akkurat som en vigtig ung Løjtnant i Operakælderen, en som har haft det sløjt nok med Maden hjemme hos Fader og Moder. Akkurat paa samme Maade forklarede han: „Man kan jo ikke spise den Suppe!" Men alle de andre kunde godt spise den. Maaske var den en lille Smule brændt paa. Men det er sundt, har jeg hørt. Jeg tømte hele den dybe Tallerken og bad om mere. Tænkte, det skulde gøre Indtryk paa Peter.

Ikke Spor! Han havde bedre Smag end som saa. Og han vidste, at man under saadanne Forhold af Mangel paa Opvarter burde skænde paa Kvindfolkene i Køkkenet.

Jeg foreslog, at Peter næste Gang skulde koge Vællingen selv, saa den Ulykke blev undgaaet. De lo. Men Peter lo ikke. Han gav mig et overlegent Blik og rystede paa sin velfriserede Manke, saa at den smukke Krølle faldt ned i Panden mere smagfuldt end nogensinde.

Peter kunde imidlertid nok trøste sig. Den materielle Næring var sløj; men han havde faaet aandelig Føde hjem fra Byen. Jeg tror nok, den bestod af „Banditternes Konge", „Landevejsrøverens Elskerinde", „Detektivens Mesterstykke", „Den røde Morderbande" eller noget i den Retning. Hver Ret kostede en Krone og blev serveret i pragtfulde Omslag. Peter og Sundstrøm drøftede hvilket af dem, der var det flotteste. Jeg tror, Valget faldt paa „Landevejsrøverens Elskerinde", og „Den røde Morderbande".

„Har I ikke noget andet at læse end det Stads?" spurgte jeg.

De saa paa mig, som var jeg en Gudsbespotter. „Stads! og det siger han om saadan nogle fine Bøger."

„Der findes jo ikke et sandt Ord i dem allesammen," vedblev jeg; „det er lutter Løgn og Dumhed. Ikke Spor af Nytte, men bare Skade har I haft af saadan en Bog, naar I er færdig med den. Den giver en fuldkommen usand Forestilling om Verden og om Mennesker. Der findes jo andre Bøger, hvor I faar *Sandheden* at vide om Livet og dets forskellige Forhold. De er fuldt ud lige saa interessante, og af dem faar man virkelig Udbytte. Tænk kun paa Bøger om store Opfindelser og Opdagelser, om store Mænd, som har været til Gavn for Menneskeslægten, om hvordan vore Forfædre har haft det, og hvordan andre Folk har det. Er det ikke bedre Kost end alt det Romanstads, som forsultne og fordrukne Litterater koger sammen til en Forlægger for 25 Øre Arket, og som disse Forlæggere saa siden prakker de fattige Arbejdere paa for at narre dem af med deres surt erhvervede Skillinger. Synes I, der er nogen Mening i, at Jeres Slid og Slæb skal fede saadan nogle Kapitalister?"

Man spidsede Øre. „Johannesson har Ret," sagde Lundberg lidt efter. Jeg har købt for over to hundrede Kroner Bøger, som de har udgivet, og det er noget Stads altsammen. Det er ikke nogenting værd."

„Jo, det kunde nok være morsomt at læse saadan nogle

Bøger, som dem Johannesson taler om," sagde Peter, „men saadan nogle faar man jo aldrig at se. Hvad var det, Johannesson sagde, de hed?"

Jeg nævnte nogle Forfattere. „I har jo et Sognebibliotek, der kan I jo laane Bøger."

Peter havde aldrig før hørt det Navn. Lundberg kunde dog huske Benævnelsen paa en saadan Institution. Men ingen af dem havde den fjerneste Anelse om, at saadan et Bibliotek var til for at blive læst.

Imidlertid var Peters Videbegærlighed begyndt at vaagne. Hans Øjne tindrede, og han havde rystet Lokken bort fra Panden. „Jo, det vilde nok være morsomt at læse den Slags Bøger — hvis man bare kunde faa fat paa dem."

Jeg betragtede Drengen. Han havde næsten forandret Udseende. Det vigtige og selvtillidsfulde var helt borte. Han saa rigtig rar ud. Var der virkelig noget, noget andet end Røver- og Detektivromaner — for en simpel Savværksarbejder? Noget, som kunde være løftende for hans Aand, men samtidig interessant og spændende?

I Begyndelsen havde jeg næsten næret Uvilje mod Peter. Men Uviljen forsvandt med et. Jeg opdagede, og det endnu mere senere hen, at der hos denne unge Fyr var ikke saa faa Muligheder for at blive en god Mand. Han lignede andre unge, hos hvem Ungdomsblodet bruser, for hvem Livet aabner sig, og som ikke rigtig endnu har taget deres Beslutning. Gode og onde Magter kæmper om dem. Der bydes dem Bærme af samvittighedsløse Folkeforførere, som lægger an paa deres sanselige Lyster og ungdommelige Lettroenhed. Faar de Overtaget, gør de deres Ofre til Svin, til Vrag. Men lyse Magter vil ogsaa vinde dem. De har gode Forbundsfæller i de unges Samvittighed og ogsaa i deres Forstand, saa længe den endnu ikke er omtaaget. Hvorfor viser det godes Stridsmænd ikke mere Begejstring og Energi i Kampen?

Særlig ved vore Maaltider talte vi ofte om saadanne Em-

ner som: Bøgernes Bog, vor Sjæls Længsel, et Liv i Fred og Glæde baade under og efter Sliddet her paa Jorden. De kom med deres Viden, som stammede fra saadanne Apostle som Hinke Bergegren og Ljungdahl[1]) Men lidt efter lidt slap Indvendingerne op. De sad tavse og hørte paa. Vilde ikke gaa fra Bordet. Mor sad paa en Brændekasse og lyttede til, hvad Mændene drøftede. Pigen stod ved Komfuret og løftede det varme Vand til Opvask af Ilden. — Men saa forsigtigt og stille.

[1]) To Fjerdeklasses Fritænker-Apostle.

„TOPPE-DRENG"

I Dag skal Johannesson være „Toppe-Dreng"," sagde Faktoren.

„Toppe-Dreng? Hvad er det?"

Vi gik ind til Saven. Der stod hist og her Drenge, som slyngede Kanter og andet Affald bort fra sig uden Spor af Plan og Orden. Jeg havde set dem mange Gange før, men ikke lagt synderlig Mærke til dem. „Nu skal De bare gøre, ganske som han der," sagde Faktoren. Det var altsaa bedst først at drive et ordentligt Studium. Resultatet af min teoretiske Viden skal jeg hermed meddele alle andre uvidende.

Naar Stokken ved Dampsavens Paavirkning forvandles til Planker eller Brædder, bliver disse ligesom Stokken selv ikke saa geometrisk ensformede, som ønskeligt er. De har bibeholdt noget af deres Originalitet, og Originaler har svært ved at kæmpe sig frem paa Verdensmarkedet. Bræddernes Kanter gaar ligesom i Bølger samt er hist og her forsynet med Knaster og fastsiddende Bark. Som Følge af at Træet som bekendt bliver tyndere, jo højere det skyder op i Luften, faar de yderste Brædder af en Stamme ogsaa en tilspidset Form mod den smalle Ende — en „Svans", som det hedder i Fagsproget. Før Brædderne forlader Saven, maa Kanterne altsaa skæres af, saa Siderne bliver parallelle, og Svansen kappes af, saa det hele faar Form af en lang smal Rektangel. Denne „Svans" skal sammen med de fra Siderne bortskaarne Kanter enten køres til Kulmilen eller males til „Kvas" for derefter, som jeg allerede har omtalt, at sælges som Brændsel.

Bræddernes Tilpudsning udføres i følgende Orden: Naar de har forladt Dampsaven, føres de een ad Gangen til Bænke, hvor de lægges ind mellem Valser, som driver dem fremad i en jævn Strøm. Herunder passerer de først to Cirkelsave, som skærer de ujævne Kanter af paa begge Sider og naar paa Slutningen af deres Vej frem over en anden Sav, som er vinkelret paa de tidligere, og som dukker op og kapper

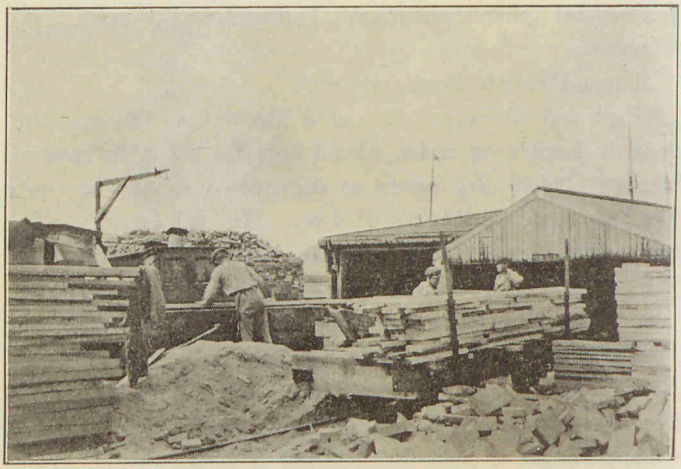

Brædderne forlader Saven.

Svansen af, naar „Svanskapperen" tramper paa en Indretning under Bænken. Lige overfor Svanskapperen staar der en Dreng rede til at modtage Svanserne og Kanterne, og eftersom denne unge Fyr har sin Plads netop der, hvor Bræddernes smalle Ende eller Top kommer frem — for Toppen gaar altid først — tituleres han „Toppe-Dreng".

Hans Opgave er snarest mulig at gribe de af Savene bortskaarne Kanter samt umiddelbart efter at lade dem saves af i to Længder af en Sav, som er anbragt til dette Brug, hvorefter han skal flytte Brædtet over paa den Del af Bænken, som er vendt mod Svanskapperen; denne Funktionær skærer

saa først „Svansen“ af og lader saa Brædtet gaa videre til en Vogn, der venter udenfor, og som, naar den er fuldt lastet, ruller afsted til Bræddestablerne.

Svansers og Kanters nærmeste Skæbne er derefter helt og holdent overladt „Toppe-Drengen“, som skal bedømme, hvorvidt de passer for Kulmilen, eller om de som en ringere Vare bør males til „Kvas“. Den første Slags kaster han op

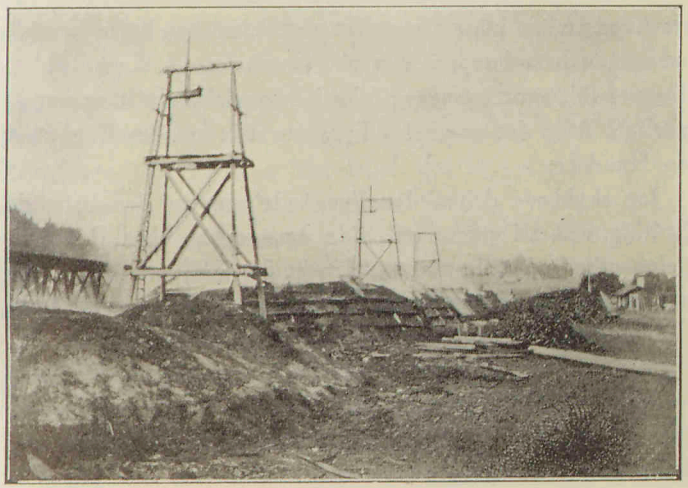

Kulmilerne.

paa en Vogn, som staar rede til at rulle afsted paa Vej til „Gruben“ for at brænde til Trækul, og den anden Slags kaster han ned i et Hul i Gulvet lige i Gabet paa de hvinende og knurrende Uhyrer, som jeg før har talt om.

Toppe-Drengens Beskæftigelse forekom mig overordentlig let og behagelig. Efter at have studeret det en lille Time, mente jeg, at jeg havde lært Kunsten. „Men Johannesson faar Fingrene helt fulde af Splinter,“ sagde Faktoren. „Det maa De være forberedt paa. Johannesson har alt for fin Hud,“ tilføjede han med en underfundig Blinken.

Den vordende „Toppe-Dreng“ havde imidlertid et Par

Handsker i Lommen, forberedt som han var paa alle Muligheder. Arbejdere plejer jo nok ikke i Almindelighed at bruge Spaserehandsker, naar de staar i Savværket eller Fabrikken, men Herrer plejer heller ikke at gaa med Splinter mellem Skind og Ben paa alle Fingre. „Herren" sejrede, og jeg trak Handskerne frem.

I Hastigheden havde jeg faaet to Venstrehandsker med. Men man skal aldrig være raadløs. Jeg opdagede, at en Venstrehandske kan klare sig ganske godt ogsaa paa højre Haand, naar man bare knapper den paa Oversiden af Haandleddet. Det ser lidt snurrigt ud og føles i Begyndelsen stift og umedgørligt. Men det er en sløj Fyr, som ikke kan faa Bugt med en Handske.

Jeg skubbede den sædvanlige Indehaver af den betroede Stilling ved „Toppen" til Side og overtog hans Beskæftigelse, men opdagede meget snart, at det ikke var saa simpelt at passe Arbejdet som at se til. Jeg slyngede imidlertid Kanter og Svanser uforfærdet til højre og til venstre, saa det suste i Luften. Vognen fik sin Part og Knusemaskinen sin — skønt ikke altid den rette. Men jeg mærkede snart til min Ærgrelse, at Drengen, der ellers passede Embedet, hjalp mig i Smug og skaffede det af Vejen, som jeg ikke naaede. Jeg ansporede alle mine Sjæls og Legemskræfter for at naa i Tide at gribe Kanter og Svanser, save de første af og kaste Brædderne over til Svanskapperen, men sommetider flød Strømmen af Brædder med en saadan Fart, at det ikke lykkedes mig. Drengen maatte gribe ind. Ellers var det hele kørt fast. Svanskapperen smilede sommetider, som han stod der lige overfor mig og passede sit. Han der, tænkte han i sit stille Sind, har „for pæne Hænder".

Besynderligt, at en stor Mand ikke kan overkomme saa meget som en lille Dreng. Jeg fordoblede min Opmærksomhed og tredoblede mine Anstrengelser. Men jeg savnede Øjne i Nakken. Naar jeg henvendte min Opmærksomhed paa de lange smalle Kanter og passede, at de blev anbragt

paa de rette Steder, saa ophobede Svanserne sig bag min Ryg paa en højst foruroligende Maade, og naar jeg fik Tid til at henvende min Opmærksomhed paa Svanserne, taarnede Kanterne sig op paa den anden Side. Sammen med Brædderne, som aldrig ventede, dannedes der et fuldkommen Virvar, som Drengen eller Svanskapperen maatte klare ud. Jeg formelig rasede af Iver efter at gøre min Pligt, men Raseriet havde det kedelige ved sig, at jeg ofte lod Brædderaffaldet gaa i den forkerte Bunke. Kastede smaa ynkelige Stumper op paa Vognen, som skulde made Milerne, og slyngede lange solide Svanser ned til det tyggende Uhyre ved mine Fødder. Brrr, Brrr, brrr, „jeg magter ikke saa tykke Skiver. Brrr, brrr, brrr giv mig ikke Mad, der er saa svær at fordøje! Saa spytter jeg den ud igen!"

Hvis Selskabet ikke faar saa stor Indtægt af Kulmilerne, som det havde Grund til at vente, saa maa jeg indrømme, at det er min Skyld. Men maaske vil Generalforsamlingen frikende baade mig og Ledelsen, naar de opdager, at der i Stedet for er solgt saa meget mere Kvas.

Hvordan det nu var, saa gav dog Øvelsen efterhaanden en vis Færdighed, og efter nogle Timers Forløb syntes jeg, at jeg passede mit nye Embede saa nogenlunde godt. Den ordinære Dreng — min Læremester — tog sig stadig længere og længere Hvil, og tilslut fik jeg selv saa megen Tid tilovers, at jeg naaede at se, at han helt var gaaet fra mig og havde indladt sig i Passiar med de andre Toppe-Drenge. Alle disse glatte indre Barkstumper, denne fugtige Bark, som samlede sig ved mine Fødder, var imidlertid en Ubehagelighed. Det var, som jeg stod i Tælle eller Smøreolje, og naar jeg med et rask Kast havde slængt et Par store Kanter op paa Vognen, der ikke stod helt tætved, havde denne Kraftudfoldelse ikke sjeldent til Følge, at jeg vendte Benene i Vejret, hvilket imidlertid beredte Svanskapperen nogen Glæde i hans ensformige Liv.

Jeg maa give mig selv det Vidnesbyrd, at jeg ikke drev

Tiden hen. Jeg hang i af alle Kræfter, fløj som Skytten i en Væv frem og tilbage, slængte Kanter, Brædder og Svanser til højre og venstre uden at unde mig Rast eller Ro og længtes sommetider ret inderligt efter, at Dampfløjten skulde lade sig høre, saa jeg i Stedet for Tipvognen fik Madam Stors Kaffebord at se eller kunde gribe fat paa Kniv og Gaffel i Stedet for i Bark og Bræddeaffald.

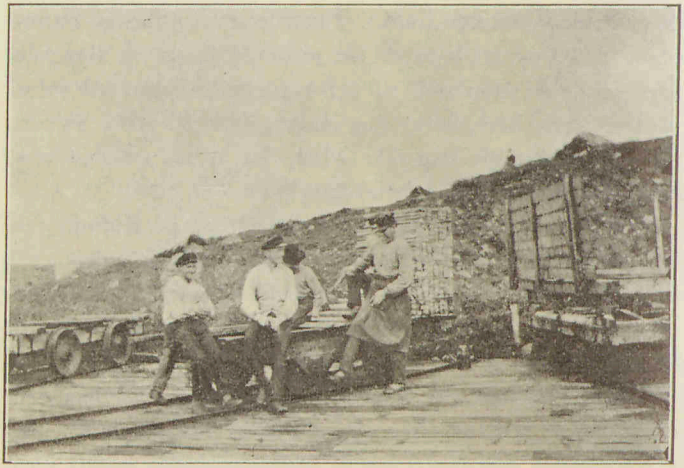

Toppedrengene hviler.

Værst var som altid den sidste Tretimersomgang. Da det var hen mod Fyraften, var min højre Haand næsten af Led, og mine før ganske pæne Promenadehandsker saa ud, som om de havde tilbragt en længere Tid sammen med Svanser og Bark nede i det kvastyggende Uhyres Gab.

Jeg maatte bede den rigtige Dreng afløse mig lidt. Mærkeligt, som det hele nu saa simpelt ud. *Han* havde ikke synderlig travlt, og aldrig en eneste Gang saa jeg *ham* staa paa Hovedet.

Jeg brugte min Fritid til et Øjeblik at betragte Drengen ved „Lynbænken". Man havde konstrueret en Maskine,

som arbejdede omtrent tre Gange saa hurtig som den, der førte Brædderne frem til de andre Bænke. Ergo maatte en af Drengene arbejde tre Gange saa hurtig som de andre. Det var ogsaa umenneskeligt, som den Dreng havde Fart paa baade med Arme og Ben. *Jeg* vilde have været udaset efter en Times Forløb, men han holdt ud sine mødige ti Timer Dag efter Dag. Efter en Uge maatte „Lyndrengen", sagde man, dog altid afløses for at hvile ud ved en af de Bænke, hvor jeg havde været ved at arbejde Livet af mig.

Fra den Stund fik jeg stor Interesse for Toppe-Drenge i Almindelighed, men for Lyn-Drenge i Særdeleshed; og for at vise dem sin Agtelse og Medfølelse købte Johannesson en hel Masse Brystsukker og holdt Gilde oppe i Spøgelsesværelset, hvis Tusmørke spredtes af en Lampe, som var blevet laant. Drengene fik, hvad Købmanden kunde præstere af Slik og oven i Købet nogle blanke Skillinger og gode Raad for Livet. De kom i deres bedste Klæder og bukkede høfligt — skønt de kun havde med Johannesson at gøre.

* * *

Sagen var den, kedeligt nok, at den almindelige Mening var begyndt at afklæde mig en rigtig Johannessons Værdighed.

Denne Afklædning skete — ikke helt ueffen — i Savværkets Badeanstalt, hvor jeg havde begivet mig hen en Aften.

„De skal vel ind i Herskabsafdelingen," sagde Badekonen.

„Herskabsafdelingen?" svarede jeg næsten fornærmet. „Jeg er Arbejder, og saa bader jeg da vel ikke sammen med Herskabet."

Hun lod mig gøre, som jeg vilde, og sagde ingenting. Men da jeg skulde gaa, gik hun hen til et Bord og trak en Skuffe ud. Op fra den tog hun en Avis, der var et Par Maaneder gammel og fuldstændig dampprepareret, hvori Johannesson fandtes afbildet i endnu „pænere" Klæder end dem, han nu

havde paa Kroppen og uden de centimeterlange Skægstubbe, som nu prydede hans Arbejderhage.

„Kan De kende ham der?“ spurgte Konen.

Det var ikke værd at skabe sig overfor saadan en Detektiv. Men jeg bad hende være tavs som Graven.

„Det kan jeg gerne,“ sagde hun, „men det hjælper nu ikke meget. For de ved allesammen Besked om det.“

Det varede heller ikke længe, førend Bræddegaardsfaktoren — han, som havde jaget mig bort — opsøgte mig under Arbejdet. „Jeg forstod jo straks,“ sagde han med et Smil, „at Johannesson ikke var nogen rigtig Arbejder. Man kalder da ikke sig selv for en „vejfarende Svend“, og det første, man plejer at spørge efter, er Betalingen. Johannesson sagde jo ikke et Ord om den.“

I KAMMERATERNES LAG

Johannesson fik jeg nu i al Fald Lov til at hedde. Saa skikkelige var de. De fleste troede, at jeg troede, at de troede, at jeg hed Johannesson. Og saa vilde de ikke forstyrre Idyllen.

Faktoren behandlede mig, som om jeg havde „praktiseret" i alle mine Dage, og Stor betroede mig stadig lige broderligt sin Bedrøvelse over, at han aldrig fik sine Støvler fra Skomageren. Han anvendte en betydelig Del af sin Fritid til at løbe mellem Mester og Tømmerbommen. Det var minsandten ikke morsomt at balancere i denne Kulde derude paa de vaade Stokke med hullede Sko. Man kunde nok blive vaad alligevel, naar Regnen styrtede ned, eller naar det blæste, og Bølgerne skyllede op. Men Tømmeret skal adskilles, hvad enten det er Solskin eller Regn, og om Skomageren lyver eller ikke. Og hvis han derude paa Bommen ikke skyder hver eneste Tykkelse ind i den rigtige Afdeling, saa skænder naturligvis „Tømmerpaastikkeren". Saa faar Saven ikke sin rigtige Mad, og Savfolkene med deres Hjælpere maa staa og vente. — Den Skomager! Den Skomager! Alt det Vrøvl, man dog har med ham.

Ude paa Søen havde der været koldt og iset i Dag, og den syge Finger havde haft det drøjt. Stor havde for nogen Tid siden faaet den i Klemme i Laasen til en Tømmerkæde. „Den sad der i fem Minutter, før man fik mig løs," meddelte Stor. „Det gnavede og gnavede og sled og sled, til det havde ædt sig lige ind til Benet. Der var ikke noget Kød tilbage. Man kunde se den blottede Benpibe. Det var bare fem Minutter, men jeg syntes, de var som ti Minutter."

Han viste mig sin højre Pegefinger, misdannet, tyk og kroget var den.

Stor havde syntes, det var som ti Minutter. *Jeg* havde nok tænkt, at det var „som en hel Evighed". Men de er vant til den Slags. De kan ikke „pylre" saadan som „fine Folk".

For at nu i al Fald denne her fine Johannesson skulde

Balancegang paa Stokkene.

faa lidt Begreb om, hvordan det var, satte Faktoren en skønne Dag ogsaa mig i „Bommen". Men lykkeligvis ikke aller yderst, hvor Stor og Peter og nogle flere, forsynet med lange Stager hoppede fra Stok til Stok, sorterede og bugserede. Jeg blev anbragt længere inde og fik Ordre til at stikke de modtagne Stokke paa Jernkæder, der var forsynet med Spidser, og som, naar de først havde faaet rigtig Tag i Skovens Kæmper, viljeløst halede dem op paa Land, for at de skulde radbrækkes og itusaves.

Fra „Toppe-Dreng" til „Tømmerpaastikker" — det var

egentlig en Forfremmelse. Jeg var begyndt som Savspaansgubbe, var gaaet baglæns og blevet Barn paany; nu var jeg ved at gøre min Indtræden i Ungdomsaarene. En ung Mand blev min Læremester.

Jeg havde tre Render at passe, hvor Evighedskæderne løb, naar de trak Stokkene op i Saven. De øvrige Render passede den unge Mand selv for dog at have nogen Beskæftigelse.

Hvor Tømmerpaastikkeren arbejder.

Og godt var det. For de tre med deres Kæder, syntes jeg, var nok for en Nybegynder.

Johannesson skulde ikke blot passe paa, at der altid sad en Stok paa Krogen, naar en Kæde begyndte at bevæge sig, han skulde ogsaa stadig have en eller to i Reserve ved hver Rende og desuden løbe frem og tilbage paa smalle, vaade, glatte, flydende Broer, dannet af et Par sammenbundne Stokke, som adskilte de forskellige Dimensioner. Med sin Baadshage skulde han stadig derudefra bugsere et nyt Forraad ind og altsaa have stadig Kontakt med Stor og de andre. Det var en Løben frem og tilbage, saa lang Dagen var. Og-

saa her maatte man have Øjne baade for og bag. „Det var" — saadan som den gamle Korporal forklarede for Studenterskytterne — „ikke det samme som at sidde med Næsen ned i Bogen. Her skulde man have Tankerne med sig". Da Klokken var 6, og Dampfløjten lød, var det med en vis Lettelse, at jeg satte Baadshagen fra mig og saa, hvordan hele Maskineriet standsede.

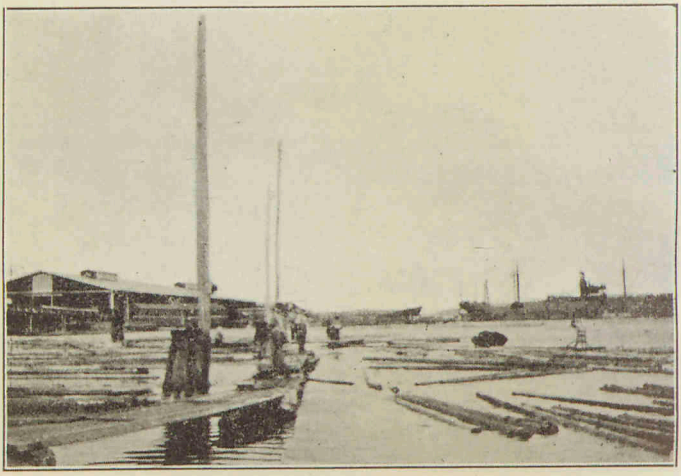

Stokkene i Bommen.

Standsede? Nej, vist ikke. Kapsavene ved Kajen var stadig i Gang. Dampere laa udenfor og ventede paa Last. De maatte ikke opholdes. Pram efter Pram lagde til ved deres Sider, og Kranerne løftede det ene Brædde knippe op efter det andet. De tomme Pramme vendte tilbage, lagde sig ved Kajen og fyldtes paa ny. Fra Brædde stablerne tilflød der dem Strømme af Brædder, og alle disse passerede Kapsaven, som kappede dem af i visse Længder efter Regler, som jeg ikke fik Tid til at lære. Langs hele Stranden hørte man Savenes arrige Hvin, og ved hver af dem stod der tre Mænd, som passede dem, talte, sorterede og skrev op.

Hele Natten var Kapsavene i Gang, og ved Lyset fra de elektriske Lamper blev der arbejdet i Bræddegaarden lige som om Dagen uden Rast eller Ro. Søndagen kom — Hviledagen — men Kapsavene hvilede ikke. Menneskene var Slaver af Savene. Det var Bededag, hvor Kongen havde befalet, at man skulde „lægge alle verdslige Sysler til Side og endrægtig samles i Herrens Hus". Men hvem brød sig om

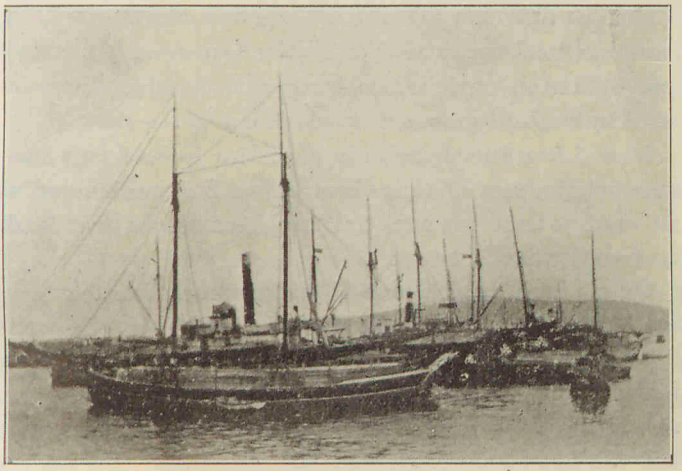

Fartøjer, som henter Trælast.

Kongens Bud og Sabbatens Herre, naar Dampere og Sejlskibe laa og ventede, og hver Time kostede Penge. Mammon er en meget mægtig Gud.

Men smukt var det i den ellers saa stille Nat at se de uendelig lange Rækker af elektriske Lamper paa begge Sider af Storøens lange Sund. I det spejlblanke Vand fordobledes Lysenes Antal. Man hørte fjerne Lyde, en eller anden ubestemt Raslen, Brag af nogle Planker, som blev hejset ned i en Pram. Men Maanen gik sin stille Gang deroppe og saa ned paa de urolige Menneskebørn.

* * *

Der var Fryd og Glæde i Køkkenet, hvor jeg nu begyndte at føle mig hjemme. En ivrig ventet Dag var oprundet: *Stor havde faaet sine Støvler.* Skomageren havde løjet færdig. Reserveskoene var næsten opslidt. Skomageren lod til at have villet beholde de rigtige selv; men nu havde den rette Ejermand Støvlerne paa: store og solide med svære Saaler, 40 Kroner kostede de; men endnu dyrere havde de været, hvis ikke Stor selv havde givet Læder til Skafterne.

Der laa ikke saa faa Dages Arbejde i de Støvler. Og naar man tænkte paa de dyre Klæder, den dyre Mad, Husleje og Skatter, kunde man nok regne ud, at mine Kammerater ikke kunde ligge paa den lade Side.

Men Livet har ogsaa sine glædelige Oplevelser. Støvlerne udgjorde en af dem. Hver Gang Stor tænkte paa, at nu var Støvlerne kommet, trak han Munden op til et bredt og fornøjet Smil.

Og saa har man sine store Højtider, idetmindste een Gang om Aaret. „De er nu meget skikkelige her," betroede gamle Svedbom mig, „til Julen faar man altid en Bøtte Sild — for ingenting. Aldeles gratis." Det var denne Sildebøtte, som bredte Solskin over Svedboms Livsvej og fik ham til at udholde Livets Ensformighed. Der gaves da i al Fald een Afveksling, een Højtid — ved Julen. Saa kom Bøtten, og han kunde spise Sild — for ingenting.

„Se," sagde han, „den gamle Direktør, han var nok streng og vilde, hvad han vilde. Det nyttede aldrig at prøve paa at rokke ved noget, han havde sat sig i Hovedet. Der var dem, som vilde have nogle faa Øre mere paa Akkorden, men Direktøren, han sagde nej. Saa gaar vi, sagde de. Ja, gaa bare, sagde han. Og saa gik nogle af dem eller fik deres Afsked. Og det var Synd for dem, for de kunde godt trænge til lidt mere. Men han var nu alligevel bedre, end man troede, for han skaffede dem Plads et andet Sted — i al Hemmelighed. Det var ham, som indførte det med Silden."

Han var for gammel til at lære sig at hade, Svedbom, han var ligesom lidt tilbage.

Stor behøvede ikke at vente paa Julen og Silden. Hans Glæde hørte til det nærværende. Han stod der ved Aftensbordet i sine solide vandtætte Støvler, høj og kraftig og rank som en gammel Korporal. Konen og Pigen og Johannesson, Anders-Peter, Sundstrøm, Lundberg og Ängvall, hele Laget stod rundt om ham, fordybet i Beundring. „Er de ikke storartede?“ spurgte Stor; og naar der saa gik som et Sus af Beundring gennem Køkkenet, fortrak han Munden til et næsten saligt Smil. De *var* gode, og Stor var tilfreds med hele Verden — endogsaa med Skomageren, som han nu havde skældt ud over en hel Maaned. Der findes sommetider *virkelige* Glæder her i Livet, og saa føler man sig forsonlig stemt mod alle Mennesker.

Stor havde faaet sine Støvler, og det forlorne var gaaet af Peter paa samme Dag. Jeg havde ikke troet, at Peter i Virkeligheden kunde se saa rar ud. Selv om han havde faaet sveden Vælling til Middag, havde han sikkert ikke villet forstyrre Glæden ved at skubbe Tallerkenen fra sig. Og for at denne Dags Solskin skulde lyse, ogsaa naar Aftenmørket var faldet paa, lod man Grammofonen spille ved Slutningen af Aftensmaden. Vi havde fuldstændig Taffelmusik. For Grammofon var der. Hvem har ikke Grammofon? Den ældste Søn havde været i Europa, Asien, Afrika og Amerika samt paa Salbohede[1]), saa hans Grammofon kunde baade svenske og udenlandske Melodier.

Jeg kompromitterede Johannesson paa den mest uforsigtige Maade ved at oversætte baade Tysk, Fransk og Engelsk fra Pladerne, men det led mod Slutningen af mit Inkognito, og Skansen var alligevel omtrent opgivet. Grøden havde stor Afsætning, og vi forsynede os stadig med nye Portioner for at nyde Tonerne endnu længere og høre de mærkværdigste Operasangeres og Sangerinders Præstationer.

[1]) En Ekserserplads.

Men til Slut kom der efter alle Viser og Arier og Valse saadan en underlig Melodi. Den var vist ikke komponeret i nogen af disse Verdensdele. Det var „Den store hvide Flok."

Samtalen døde hen af sig selv. „Den sang de, da Direktøren blev begravet," sagde Madam Stor endelig.

Jasaa, vi skulde altsaa ikke altid gaa og høre Saven og Drivremmenes Skrigen, ikke altid fare omkring og slide og

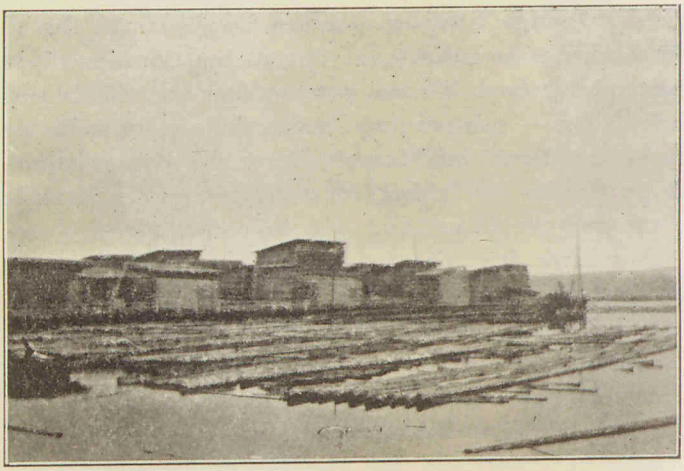

Bræddestabler.

slæbe og jobbe med Mad og Penge. Vi skulde en Gang forlade „Bommen" og „Tømmerhesten" og „Gruben" og de rygende Miler og gaa hen og se, hvordan der er paa den anden Side. Mon vi da alle skulde finde hinanden i „den store hvidklædte Skare"? Eller hvor gik vi hen?

De sad saa stille og andægtige, da jeg talte til dem om dette Spørgsmaal. Det var ikke første Gang. Men tidligere havde et Par af dem været meget for kloge i Forhold til mig. Bibelen var kun et Eventyr, og Livet efter dette ligeledes. Der var intet andet Liv end ved Saven og blandt Bræddestablerne, paa Bommen og i Tømmerskoven — samt

for Peter paa Dansebanen. Men nu kom ingen med Indvendinger. De saa stille og betænksomme ud; og Mor, som sad paa Brændekassen sammen med Pigen, pudsede Næsen et Par Gange i Forklædesnippen. Kun Peter havde forladt Bordet. Han demonstrerede ved at lægge sig paa Ryggen i Sengen og havde slaaet op i „De blodige Banditters Konge". — Men Peter vendte ikke Bladene.

Jeg var opdaget. De kaldte mig nok stadig Johannesson, men da de vidste, at jeg ikke var Johannesson, maatte jeg begive mig til en anden Arbejdsplads, hvor de var mere uvidende. Jeg vilde være en *rigtig* Arbejder.

Derfor kastede jeg en Morgenstund mine faa Ejendele ned i Rygsækken, overlod Bræddestabler og Plankebunker til deres Skæbne, trykkede nogle trofaste Næver til Afsked og begav mig paa Vej bort fra Sjøsunds Savværk.

En god Del af mit Hjerte lod jeg dog blive tilbage der.

I FABRIKKEN

„Saa er Johannesson nok kommet til selve Sodoma," sagde en gammel Arbejder, da han hørte, at jeg skulde bo paa det saakaldte Arbejderhotel. „Saa er det bedst, at du stopper Bomuld i Ørene."

„Hvorfor det?" spurgte jeg.

„Det faar du snart at høre," sagde Arbejderen. „Saadan nogle Samtaler og saadan nogle Viser! Og saa Eder og Kortspil i hver en Krog."

Men jeg havde ikke endnu taget mit nye Logis i Besiddelse, blot smidt Rygsækken indenfor Døren og var straks gaaet til Arbejdet i Sulfitfabrikken. Værkmesteren havde sat mig sammen med en ligesaa sagkyndig til at grave en Grøft, hvori der skulde nedlægges en Rørledning. Andersson skovlede Jorden op, og jeg gik paa med Brækstangen for at faa Stenene op. Der var næsten kun Sten.

„Du tager for haardt fat," paastod Andersson. „Hvorfra er du?"

Jeg gjorde Rede for mine Livsforhold ligesom i Sjøsund, og Andersson lod sig nøje dermed. Han gjorde, ogsaa han, en Anmærkning mod mine Klæder, som dog efter min egen Opfattelse nu kun saa lidet „pæne" ud.

Det var, som om vi havde gravet i det Bjerg Vesuv. Det var, som fandtes der under Overfladen en underjordisk Ild. Svovlsyredampe steg op overalt, hvor den øverste Jordskorpe blev skaffet bort. Og naar vi var kommet omtrent en halv Meter ned, stod vi i en hel Sky af væmmelige Luftarter — hvidlig Svovlrøg.

Jeg begyndte at hoste. Andersson var allerede vant dertil. Ham gjorde det ingenting. Jeg syntes selv, at man var ved at kvæles i denne Atmosfære. Søgte imidlertid ogsaa at se ud, som jeg var vant dertil, brækkede løs og sled i det. Stenene, som skulde op, var næsten brændende hede. Vi skulde nok tage os i Agt for at gribe fat med Hænderne. Maatte hjælpes ad med Spade og Brækstang. Man kunde ikke staa

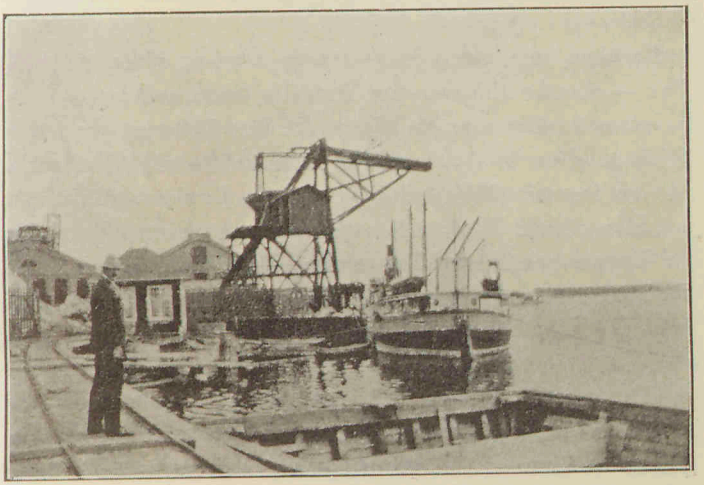

Ved Kajen.

paa Bunden af Grøften uden at brænde Skosaalerne. Men vi klarede os dog midt i denne Røg og Damp. Det begyndte dog at gaa.

„Du arbejder alt for hurtig," søgte Andersson at overbevise mig. „Saadan noget som dette skulde man for Resten have i Akkord. Nu faar man jo ingenting for det."

„Nu graver vi ikke længere," befalede Værkføreren. „Vi skal have en Drejning paa Ledningen her, og det er ikke endnu helt afgjort, i hvilken Retning Røret skal gaa. Kom med mig ned til Kajen, saa skal Johannesson faa noget andet at bestille."

Jeg fulgte villig med, glad ved at kunne indaande Søluft i Stedet for Svovl — idetmindste saa meget Søluft, som kan blive tilbudt en ved en Fabrik, hvor det ryger og oser i hver en Krog, hvor Slaggebunkerne i Mørket oplyses af grønblaa hoppende Flammer, og hvor Vandet ligner en Vælling, der er kogt paa Jernokker. Der blæste i al Fald Søluft nede ved Kajen — og alt her i Verden er relativt.

„De skal bare gøre, hvad Karlsson siger til Dem," sagde Værkføreren og gik sin Vej.

Karlsson var saadan en godmodig, tryg og sikker gammel Fyr — maaske alligevel nok betydelig yngre end jeg — stor og svær, kraftig som en Bjørn. Vi blev Venner ved første Øjekast og var straks fortrolige. Han kaldte mig „Farbror", og jeg for min Part indtog straks en Brodersøns Stilling.

„Hæng nu i, Farbror!" sagde han, og vi spændte os for en Træpram, som skulde forandre Plads ved Kajen. Vi to Farbrødre kappedes om at slide i det og stred os ud langs hele Kajen med Fortøjningerne over Skuldrene, vi klatrede op og ned i andre Pramme, balancerede paa Rælingen, tog Stød af med Baadshagerne, hoppede i Land og hoppede ombord, saa det maa have været en Lyst og Fryd at se paa. Jeg er af gammel Sømandsslægt, og jeg tror, at Karlsson var tilfreds med mig, da vi netop, da Fabrikspiben lød, havde afsluttet vor Sømanøvre.

* * *

„Søen tærer", siger man, og jeg havde god Appetit, da jeg traadte ind ad Døren til Spisesalen, den saakaldte Arbejderrestaurant, et prægtig nybygget Hus.

Stors Køkken med dets stilfærdige, rolige Beboere var som en lys Idyl imod Spisesalen ved Fabrikken med dens urolige, larmende Publikum. Alle sad allerede ved to lange Borde i Lag med kæmpemæssige Portioner paa vældige Tallerkener, paa hvilke de stadig bankede med Knive, Gafler og Skeer for at faa mere. Pigen fo'r som en Spole mellem Køkkenet

og Spisesalen og ind og ud mellem Stolene. „Mere Grød!“ brølede man. „Mere Sukker.“ Og naar hun efterkom Kravene ved den ene Bordende, blev der hamret rent øredøvende med Skeerne ved den anden Ende. „Sukkerskaalen er tom!“ „Mere Sukker!“ „Vi har ikke noget Brød!“ „Her er ingen Øl!“ „Lad det gaa lidt villigt, du smaa!“

Eller ogsaa blev der sagt en Vittighed sammen med Bestillingen. Og alle Vittigheder, hvor ringe de end var, blev belønnet med det livligste Bifald. Man lo af fuld Hals, hamrede paa Fadene og stoppede Mad i sig — i rent forfærdende Mængder.

Saa man nærmere efter, var det dog ikke alle, som holdt dette skrækkelige Spektakel. En og anden sad stille og pænt med Tallerkenen foran sig og lod sig Maden smage, tørrede sig om Munden, naar han havde faaet nok, og gik rolig sin Vej. Jeg er ikke rigtig vis paa, om ikke denne Kategori i Virkeligheden var den talrigste. Men det er nu saadan her i Verden, at de stille og fordringsløse ikke mærkes ved Siden af dem med store Munde og store Fagter. Man tror let, at de allesammen er Skraalhalse.

Lige overfor mig sad der en af denne Slags. Han udtalte sine Vittigheder med finsk Brydning; og ved Siden af ham sad en ung Mand, der var et taknemmeligt Publikum. Der var intet — absolut intet — af det, som Finnen sagde, som ikke af hans Beundrer blev belønnet med et højlydt Bifald, og naar han øste den ene Spiseskefuld efter den anden med Sukker ud over sin Grød samt brølede efter mere, vakte ogsaa dette en udelt Billigelse.

„Du tager alt for lidt Grød til dit Sukker,“ søgte jeg at indføre mellem Lattersalverne.

Fyren saa uforstaaende paa mig. Troede maaske, jeg mente lige det modsatte og tømte Sukkerskaalen fuldstændig. Og det var i Sukkermangelens Tid! Gad nok vidst, hvor meget Sukker, der gik med her paa Stedet, og hvor meget Mad for øvrigt. Kvantiteten maatte være ganske respektabel; og jeg

kan bevidne, at Kvaliteten i Regelen heller ikke lod noget tilbage at ønske. Madam Stor lavede Mad saadan, at man vanskelig kunde ønske sig den bedre, og ogsaa her smagte Maden godt. Naar man arbejder strengt, trænger man ogsaa til ordentlig Føde, og med *den* Orden havde det ingen Nød.

Ellers var den saa som saa. Men naar en Masse unge Mennesker fra alle Sider kommer sammen, og Arbejdstimernes Tvang er forbi, kan man ikke undre sig over, at Friheds-instinkterne tager sig lidt frit Afløb.

Næppe noget gør dog et saa modbydeligt Indtryk ved den første Berøring med de arbejdende Klasser i vort Folk som denne stadige Banden. Ved Trappen op til min fremtidige Bopæl stod en Klynge Arbejdskammerater, lo af fuld Hals og udfyldte alle Pauser med Eder, saa det stank langt bort.

„Band dog ikke saadan, min Ven," sagde jeg til den værste, som fremmanede alle Afgrundens Djævle og bad dem annamme baade Krop og Sjæl. „Du ser nok ud til, at man kan tro dig uden det."

Han standsede ganske forbløffet. Han var ikke vant til en saadan Tiltale. Men da han havde fundet sig selv igen, kom der en ny Styrtesø: „Hvad siger du, din . . . .?" og saa et helt Læs fuldt af Djævle af den allergiftigste Slags. „Det kommer ikke dig ved, og heller ingen anden —" og han bad alle gloende Djævleunger i Underverdenen komme op og annamme mig — og sig selv forresten ogsaa.

„Kommer det ikke mig ved?" spurgte jeg, „og heller ikke nogen anden? Det var løjerligt? Hvis du var gaaet ind i dit Kammer og havde lukket Døren for i Ensomhed at have Selskab med det sorte Slæng og holde din Bøn til Beelsebul, saa kunde jeg have forstaaet din Tankegang, men naar du vil have, at jeg og vi allesammen skal omgaas dem og endogsaa annammes af dem, saa maa det vel nok komme os ved, og vi have Ret til at protestere."

Det begyndte at blive interessant; andre kom til og gjorde

smaa Bemærkninger, som dog øjeblikkelig blev druknet i den ene Lattersalve efter den anden, uden at jeg med min bedste Vilje kunde begribe, hvad der var at le af.

„Forresten," vedblev jeg, „er denne almindelige Banden en stor Skam for vort Land. Vi taler om vor Oplysning og fører samtidig en Tale, som er det raaeste, man kan tænke sig. Alene Ønsket om at optræde som fornuftige og dannede Mennesker burde afholde os fra en saadan Tale; men dertil kommer, at det vidner om et ugudeligt Sindelag; og *vor Frelser* har sagt, at vi engang skal gøre Regnskab for hvert saadant unyttigt Ord, som udgaar af vor Mund."

Jeg ventede, at der skulde komme en Torden efter saadan et Lyn, og Uvejret tøvede heller ikke længe med at udlade sig. Raahederne haglede ned. Jeg fik at vide, at jeg hørte til den gudnaadelige, hyklende Skare, som vilde lade, som de var bedre end andre; men min specielle Modstander fjernede sig snart efter med en dundrende Ed paa Læberne.

Det gjorde mig ondt for ham. Han var en ung Mand med et sundt og dygtigt Udseende. En Type paa en Arbejder, som var meget tiltalende, en som aabenbart havde ikke ringe Indflydelse paa Kammeraterne; og netop han skulde i saa høj Grad være hjemfalden til denne raa og ugudelige Vane! Han, som skulde kunne lede, forførte i Stedet for.

Min Indtræden i denne Kreds af Arbejdere var ikke opmuntrende, men jeg var mig bevidst, at jeg ikke havde udtalt et eneste uvenligt Ord. Jeg saa heller ikke ned paa disse Arbejdets Sønner eller dømte dem. Var jeg opvokset i samme Forhold som de, var jeg sandsynligvis blevet af samme Slags.

* * *

Dagens Arbejde var endt. Jeg havde faaet anvist et Værelse paa Kvisten i den store Bygning. Der skulde jeg bo sammen med to andre Arbejdere, som tilfældig opholdt sig ved Fabrikken i Anledning af nogle Reparationer af Damp-

kedler eller lignende. De to Kammerater var allerede derinde, og jeg slog mig ned ved et Bord, hvor der laa nogle lasede Aviser, et Par Skillingsskrifter med nogle vovede Illustrationer paa Omslaget samt et Vækkeuhr. I Værelset var der aldeles uudholdelig hedt, sikkert ikke under 30° C.

„Kan vi ikke lukke et Vindu op?" spurgte jeg. Man var lige ved at kvæles i denne Hede.

„Nej," svarede en af Kammeraterne, „saa kan vi forkøle os."

„Forkøle Jer! sagde jeg forbavset. „Her er jo saadan, at man kan stege Sild paa Væggene.

„Ja, det synes Johannesson maaske," svarede min Varmeelsker, „men ikke vi. Vi arbejder i 40° Varme hele Dagen. Vi reparerer Ovne. Saa fryser vi og bliver syge, hvis vi skal opholde os, hvor der er meget koldere."

Han var forøvrigt ved at gøre Toilet, saa sig flittig i Lommespejlet og kæmmede omhyggeligt sit Haar. Manden saa ikke utiltalende ud; næsten lidt kunstnerisk. Der hang ogsaa over hans Seng en Violin, som han havde ført med sig, og som jeg i de kommende Dage hørte ham behandle med ikke ringe Talent. Den anden, en svær grovlemmet Skikkelse med Ansigtet fuldt af Filipenser og kulsort Haar, laa halvt afklædt i Sengen og hvilede sig efter Dagens Slid.

Der var kun os tre, men det varede ikke mange Minutter, før vi fik fremmede. Det var en, som nylig var kommet til Fabrikken og skulde have Arbejde her. Han var vel mellem 20 og 30 Aar og saa ret godt ud.

De tre syntes allerede at være bekendte; og den nyankomne begyndte saa godt som straks at fortælle saftige Historier.

Han var ikke kommet langt, før jeg afbrød ham. „Synes I ikke, Kammerater," sagde jeg, „at det er skammeligt at føre saadan Tale og fortælle den Slags Smudsigheder?"

„Jo, vist er det skammeligt," svarede Fortælleren til min ikke ringe Forbavselse. „Men jeg fortæller bare, hvordan det gaar til blandt Arbejderne og deres Kvindfolk. Og det

er saadan. Der findes ingen ordentlige Kvinder. De kan nok være pæne i Munden allesammen, naar Mændene er hjemme, men naar Mændene er borte, narrer de dem og holder Sjov med andre. Saadan er de. Jeg har været paa saa mange Steder, og jeg kender dem."

„Det er ikke sandt," sagde jeg. „Du har truffet paa nogle usle Eksemplarer, og efter dem dømmer du de andre. Efter

Arbejderboliger.

min Mening er Kvinderne i Reglen meget bedre end Mændene; og findes der mange daarlige Kvinder, saa er det, fordi der findes mange flere daarlige Mænd."

Dette vilde han dog slet ikke gaa ind paa. Det var Kvindernes Skyld altsammen. Men han indrømmede, at naar han bedømte dem, talte han alligevel kun om sin egen Omgangskreds. *Udenfor* den kunde der jo muligvis findes anstændige Fruentimmer.

Pigebørnene var forøvrigt ikke en Snus bedre end de voksne. Han kendte en Snedkerfabrik og opgav Navnet paa

den, hvor der ikke fandtes en eneste Pige over 16 Aar, som ikke havde et Barn.

„Men," sagde jeg, „hvor vil et saadant Liv føre hen, om I lever det, og hele vort Folk? Jeg tror ikke, at det er fuldt saa galt, som det synes at fremgaa af Jeres Samtaler og Historier, men det er galt nok endda; det er Synd, og Synd er et Folks Ødelæggelse, siger Gud i Skriften, og den taler sandt. Det viser ogsaa Erfaringen."

Jeg kunde antage det for givet, at jeg vilde møde Modstand. Angriber man selv, kan man ikke undre sig derover. Og der maatte angribes. At tale helt ud om en Sag er bedre end at gaa som Katten om den varme Grød. Moralprædiken i Almindelighed og lidt Snak ude i Periferien har kun ringe Virkning. Man maa tale til Menneskers Samvittighed og minde dem om deres Ansvar overfor Gud. — Og Modstanden kom.

„Bibelen," indskød Kunstneren med al den Overlegenhed, han kunde lægge ind i sin Stemme. „Jasaa, den tror du paa? Det gør ingen fornuftige Mennesker nutildags. Den er vi kommet aldeles bort fra. Den indeholder bare Dumheder og barnagtige Eventyr, lutter Urimeligheder, saadan som ogsaa Videnskaben har bevist. Ingen kloge Mennesker tror længere paa den."

„Naar Bibelen indeholder saa mange Urimeligheder," svarede jeg, „saa beder jeg, om du vil nævne en af dem, saa at jeg kan faa at vide, hvad du mener."

„Det er altsammen Urimeligheder," svarede han uden at blinke. „Det er bare Dumheder fra den ene Ende til den anden."

„For Eksempel?" spurgte jeg.

„For Eksempel?" gentog han. „Jeg har jo sagt, at det er det *altsammen*."

„Men naar det er Tilfældet," fastholdt jeg, „at Bibelen er en eneste Samling af Urimeligheder, og I naturligvis ikke kritiserer noget uden at kende det, saa er det da den letteste

Sag af Verden, at du bekræfter din Paastand med et eneste Eksempel."

Ingen af dem kunde fremføre noget. „Det er jo ikke saa let at komme paa saadan i en Fart."

„Det er underligt," vedblev jeg, at I, som er saa oplyste og henviser til Videnskaben, kommer med Paastande, som altsaa svæver fuldstændig i Luften, da I ikke kan støtte dem med et eneste Bevis. Maaske har I, naar alt kommer til alt, aldrig læst Bibelen."

Nej, det havde ingen af dem gjort, idetmindste var det saa længe siden, at de ikke kunde huske noget af den. Men Kunstneren paastod i al Fald, at han havde Bevis for, hvad han sagde; og da jeg gik løs paa ham, kom det frem, at han støttede sin Tro paa Hinke Bergegren, som han havde hørt, og paa Apostlen Ljungdahls Bibelforklaringer. *De* kunde nok bevise Sagen. De var lærde Mænd — vældig bibelfaste — og dem stolede han paa. De lærte Folk, hvad der var sandt. Saa nu vidste man, hvordan det var.

„Men for at danne sig en virkelig Mening om en Sag," fortsatte jeg, maa man høre begge Parter."

Det, syntes han, var overflødig. Naar Ljungdahl havde sagt det, saa var det saadan.

„Naa," sagde jeg, „saa skal jeg lade Ljungdahl alene tale, ham, som I har saa stor Tillid til, og lade Jer høre en af hans Bibelforklaringer. Jeg hørte den selv i Folkets Hus i Stockholm. Ljungdahl staar jo, som I ved, paa de fattige Arbejderes Side, og *imod* dem stod Kristus, forklarede han ved denne Lejlighed. Han fortalte os, som hørte paa, om den velhavende Mand i et af Evangelierne, som havde faaet saa rig en Høst, at hans gamle Lader ikke strakte til at rumme den. Han maatte, saadan sagde Ljungdahl, bygge nye for at opsamle Kornet til *det fattige Folk*. Men det var denne Omtanke hos ham, som Jesus bebrejdede ham, forklarede Bibeludlæggeren. Kristus kaldte saadan en klog Mand, der havde Omsorg for de fattige, for en Daare. Ja, der ser

I, sagde han til os i Folkets Hus, hvor vis og barmhjertig Kristus selv var.

„Der sad imidlertid blandt Tilhørerne en Dansker, som var paa Besøg i Stockholm," fortsatte jeg. „Han bad, om han maatte sige nogle Ord efter Ljungdahl, hvis Bibelforklaring var blevet modtaget med kraftig Bifald af de tilstedeværende. „I maa da være nogle underlige Socialister her i Sverrig," sagde Danskeren, „her tager I jo Storkapitalen i Forsvar imod en Mand — Kristus — som altid stod paa de fattiges Side. Den rige Bonde, som havde faaet saa god en Høst, han var selve Typen paa en Storkapitalist. Han tænkte saamænd ikke paa at dele ud af sin Rigdom til de fattige. Det var ganske simpelt en Løgn af Hr. Ljungdahl. Bibelen fortæller tværtimod, hvordan Kapitalisten sagde til sin Sjæl: spis *du* og drik, gør *dig* selv gode Dage. Han var en indædt Egoist, som vilde have alt det, Jorden havde givet, for sig selv alene. Kristus optraadte imod ham og kaldte denne hans Hensigt for Daarskab. Imod Kristus, som altid tog de fattige i Forsvar, optræder Ljungdahl nu. Og for at bevise sin Sag, *lyver* han ganske simpelt om, hvad der staar i Bibelen. Saadan Taabeligheder og Snak kan svenske Arbejdere sidde og give deres Bifald til!" saadan sagde Danskeren.

„Et Par af de tilstedeværende Arbejdere," fortsatte jeg, „begærede ogsaa Ordet og forklarede, at Ljungdahl, som var faret med Usandhed, aldeles ikke repræsenterede deres Meninger. Ljungdahl søgte ganske vist at komme med nogle Undskyldninger og Forklaringer, men var usædvanlig forlegen og sad faktisk der paa Estraden og skammede sig."

Min Fortælling syntes ikke at gøre mindste Indtryk paa Kunstneren. Hinke Bergegren og Ljungdahl havde alligevel Ret, og Bibelen havde man ingen Brug for.

„Sig nu ikke det, min Dreng," sagde imidlertid til min Forbavselse Kammeraten, som laa og hvilte sig henne i Sengen. „Jeg har kendt en, der talte paa samme Maade som du, og som længe havde ført et ugudeligt Liv. Men saa blev

han syg og troede, han skulde dø. Han mistede Mælet og kunde kun skrive. Men da han laa der i Sengen, strakte han sine Arme mod Himlen og foldede Hænderne for ligesom at raabe til Gud. Saa tog de og læste for ham af Bibelen, og det beroligede ham. Og da de holdt op, gjorde han Tegn til, at han vilde høre mere. Han kunde aldrig faa nok. Se, det er ganske sandt."

„Ja," føjede han til, som havde serveret de saftige Historier, „min Fader var ogsaa gudfrygtig, og jeg ved nok, at det ogsaa kan være godt."

Kunstneren var imidlertid blevet færdig med sin Frisure. Han vilde ikke høre mere. Selskabet begyndte at blive ham for kedeligt, og han gik sin Vej.

Han havde ikke været borte i to Minutter, før et Par andre styrtede ind, begge med Hatten paa Hovedet eller rettere i Nakken, fint klædt paa og meget lystige. „Hvor er Andersen?" spurgte de; og da de hørte, at Andersen allerede var gaaet, tilkendegav de deres Skuffelse ved en hel Skylle af Eder. Om nogen vidste, hvor Andersson var gaaet hen? Man nævnte Navnet paa en Pige. Aha! saa ved vi, hvor han er! Og de styrtede ud igen. De andre fulgte efter, saa snart de kunde. Bodsprædikanten henne i Sengen fik ogsaa travlt.

* * *

Jeg var ladt alene tilbage i min nye Bolig, hvor alt laa hulter til bulter, og hvor Uordenen blev belyst af en lille osende Lampe.

Det var paa Tide at gaa til Hvile, og jeg klatrede snart efter op i den øverste Seng til min Hømadras, hvor jeg skulde tilbringe Natten tæt under Taget. Der havde nok været varmt nede ved Gulvet, men heroppe var det ganske utaaleligt. Ganske vist havde jeg nu aabnet Vinduet, men det hjalp kun lidt, og da mine Stuekammerater kom tilbage ved

Midnatstid, sørgede de øjeblikkelig for at lukke til for al unødig frisk Luft.

Jeg tror ikke, jeg fik Blund i Øjnene den Nat. Drømte jeg noget, saa var det om Sjøsund, som nu stod for mig som det tabte Paradis, og naar jeg lyttede til Stuekammeraternes Snorken, længtes jeg tilbage til den Tid, da kun Spøgelserne holdt mig med Selskab. Hvilken Atmosfære baade i fysisk og moralsk Henseende var jeg dog ikke kommet ind i. Udenfor rygende Slaggebunker og Svovldampe, indenfor giftige Eder og væmmelig Samtale — ikke en eneste opløftende Tanke, alt drog nedad, nedad og atter nedad. Havde jeg ikke paataget mig mere, end jeg kunde magte? Vilde jeg kunne holde det ud i denne Atmosfære? Var det ikke bedre at flygte end at kæmpe daarligt? — Nej, stop, undskyld! Den første Time i Galgen er altid den værste. Det var en Trøst — men ikke den eneste.

DET LYSNER

I Halvmørket gik det afsted til Fabrikken. Dampfløjten tudede. Mørke Ansigter skimtedes overalt. Vejene var en eneste Lervælling; hvad kunde det nytte at børste Støvlerne? Paa dette Sted kunde ingen holde sig ren, hverken udvortes eller indvortes.

Værkføreren stod allerede parat til at uddele sine Ordrer. „Johannesson skal følge med Karlsson, saa faar De en Kost. De skal gøre Kajen ren nede ved Saven. Se der gaar Karlsson!"

Jeg skyndte mig efter min gemytlige Farbror. Et Par andre af dem, der stod under ham, gjorde det samme. Kostepatruljen bestod af en Befalingsmand og tre Mand. Karlsson delte Koste ud. Skaft maatte vi selv fabrikere, saa godt vi gad. Der var langt ned til Kajen, men da vi havde trasket et Kvarter i Pløret, var vi dernede.

Ja, den kunde virkelig trænge til at blive ren. Kul og Kulstøv laa overalt, Svovlsmuld og Træsplinter, Snavs, Jernaffald, Søm, rustne Jernrør, Træstykker, Luger, Slaaer, Tovstumper og alt muligt, som var blevet tilbage eller kastet bort, naar Dampbaadene om Sommeren havde lastet eller losset. Ovenfor den nederste Kaj var der en anden, eller rettere en lang Bro eller Gang, som mine Medarbejdere udvalgte til deres Virkefelt, hvad der havde den Fordel for dem, at de kunde feje hele Stadsen ned til mig, som gik der nede og hørte til Underklassen. Snart vilde ingen, ikke engang her, kunne gøre Bemærkninger om, at mine Klæder var „for pæne".

Det havde regnet, saa at Kulstøv og Affald fra Svovlkis havde forenet sig til en Dejg. Kosten bed næsten ikke paa al denne Elendighed, hvor meget jeg end fejede, børstede og gnubbede. Men jeg fandt en halv Skovl, og den var mig til ikke ringe Hjælp. Med den bar jeg alt Stenkullet hen til det store Oplag, men Spaaner og Kulstøv og Svovlsmuld, som ikke kunde anvendes, skovlede jeg ned i det røde Hav, som ikke blev stort rødere af det. Medens jeg hvilede mig, bar jeg Planker og Brædder bort og slæbte paa tunge Jernrør. De saa ud som Dampskibsskorstene. Jeg ved ikke, hvad de havde brugt dem til.

„Jeg skal hjælpe dig," sagde en ældre Arbejder, som tilfældigvis gik forbi. „De er alt for tunge for en, de der." Saa tog han i den ene Ende af Røret og jeg i den anden. Snart var de allesammen borte.

Vidste jeg det ikke nok. Der vilde komme en Solstraale og splitte Nattens Mørke. Hvem havde bedt den Mand hjælpe mig. Intet Menneske. Men det faldt saa naturligt for ham.

Hvis en fin Herre ser en Arbejder slide i det for at faa en Trækvogn op ad en Bakke i Stokholm, ser ham køre den i Zigzag for at magte det. Tror man, han hjælper den Fyr. Han kan jo smudse sine Spaserehandsker til. Og hvordan vilde det forøvrigt tage sig ud? Men hvis en Herre af en eller anden ubegribelig Grund kom med Trækvognen, gad jeg nok vidst, om ikke Arbejderen tog et Tag med for at hjælpe ham op med den. Han har jo ingen Anseelse at forspilde!

Jeg indrømmer gerne, at jeg er slem mod Herrerne, for der findes Undtagelser, og disse bliver lykkeligvis stadig talrigere; men jeg vilde rigtig understrege den Erfaring, jeg har gjort, ikke blot een, men mange Gange om, hvor gerne en Arbejder vil hjælpe et andet Medmenneske. Maaske nok helst en anden *Arbejder,* men det er kønt saadan. Det gør en godt helt ind i Sjælen at faa saadan en frivillig Haands-

ræknings. Det var en Straale oppefra, som trængte gennem baade Svovlrøgen og de moralsk kvælende Luftarter. Jeg fik nyt Mod, hele Fabrikken syntes mig tiltalende og Menneskene lige saa gode som ved Sjøsund. Med fordoblede Kræfter og glad i Hu brugte jeg min Kost og min halve Skovl. Det var jo et helt interessant og opløftende Arbejde dette at søge at gøre Svovlfabrikken ved Kisvik rigtig ren og fin.

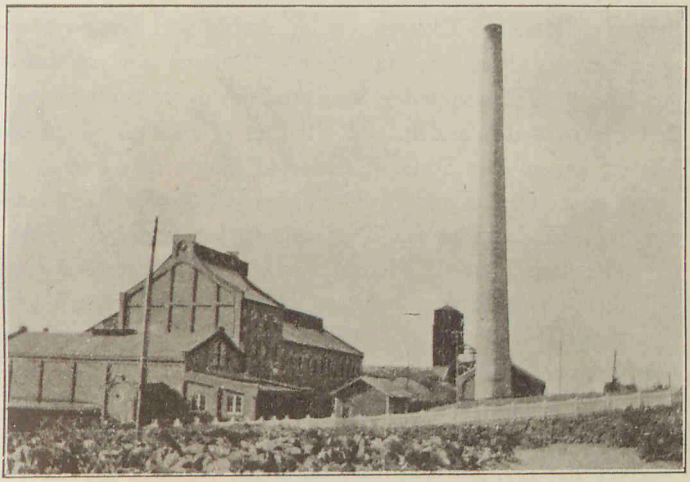

En Sulfitfabrik.

Men alligevel tænkte jeg med en vis Rædsel paa Natten. Med Kammeraterne skulde jeg nok klare mig. Vi skulde nok fortsætte, hvor vi slap. Men Dampbadet! Hvordan skulde jeg udholde det? Dog, veg jeg for Dampbadet, vilde de maaske tro, det var *dem,* jeg trak mig tilbage fra.

Min Glæde var derfor ikke ringe, da det blev meddelt mig, at jeg ikke *kunde* bo længere paa Kvistkammeret. Jeg skulde flytte en Etage ned, der skulde vi være fire. — Naar hele ens jordiske Gods rummes i en Rygsæk, er en Flytning ikke synderlig besværlig. Jeg var snart installeret sammen med mine nye Kammerater,

En af dem var netop ham, som Dagen før havde bedt mig drage ned i selve den rødeste glødende Hede og ikke blande mig i hans Sager. Han saa heller ikke ud, som han var synderlig opbygget ved, at jeg var kommet tilbage. Heller ikke jeg ved Gensynet. Men jeg lod, som der aldrig havde været et Ord imellem os. Den anden Kammerat var just ham, der havde fortalt Historien oppe paa Kvisten. Tableau! Den tredje havde jeg ikke set før. Han sad og stoppede paa en Strømpe. Han hed Älfgren, og jeg skulde bo i Sengen ovenover ham, og altsaa atter klatre op til Loftet, naar jeg skulde gaa i Seng. Ved den anden Væg stod der ogsaa to Jernsenge, den ene over den anden, ved Vinduet et stort Bord og saa hist og her et Par Stole. Læselysten kunde man faa styret ved et laset „Fædreland"[1]). Det var en god Avis, sagde Svensson, min Modstander fra Trappen, og jeg vilde ikke paany opvække hans Lyst til Modsigelser ved at debattere Aviser.

Dagens Arbejde var forbi, og vi sad der alle fire i vort Kammer. „Hvad skal vi bestille?" sagde Historiefortælleren fra Kvisten, Sundqvist, som havde gaaet og drevet hele Dagen. Han kunde ikke faa noget Arbejde før næste Morgen. „Skal vi ikke gaa ud?" spurgte han.

„Nej, det skal der ikke blive noget af," tænkte jeg. „Pigebørnene skal ikke fange Jer i Aften." Men hvordan skulde jeg selv fange dem?

Finnen, ham der hældte saa meget Sukker paa Grøden, kom mig til Undsætning. Han var ledsaget af sin Drabant, som stadig tiljublede ham sit Bifald. Finnen var i daarligt Humør. Han havde haft et Sammenstød med Værkføreren, der naturligvis havde været uforskammet. Værkføreren havde naturligvis Uret, for Finnen havde altid Ret. Dette udviklede han med mange Ord og kraftige Eder. Han ventede aabenbart at faa Medhold. Men man tav mest og lod ham bare snakke.

Finnen maatte aabenbart atter ud paa Livet og fægte sig

[1]) Et svensk Smudsblad.

frem, som han havde gjort før, for han trivedes ikke med Værkføreren. Han havde aabenbart ikke saa let ved at trives med nogensomhelst, der indtog en overordnet Stilling. Især lod det til, at han havde haft vanskeligt ved at klare sig med Politimesteren i Västmanland, som skal have været en af de ubehageligste Politimestre, han havde haft at gøre med. Han fortalte vidtløftig om alle de Chikanerier, han havde været udsat for; og Drabanten lo af alt, hvad han sagde.

De andre forholdt sig mere ligegyldige. Älfgren viede Strømpen al sin Opmærksomhed; Svensson kiggede snart i et Brev og snart i „Fædrelandet", som dog var et Par Uger gammelt, Sundqvist sad paa Sengen og dinglede med Benene og gjorde nu og da en Bemærkning.

„Kan ingen fortælle noget?" sagde han tilsidst, ligesom et Barn, der keder sig. Finnens Historier fandt han aabenbart ikke brugbare til at forjage Kedsomheden.

„Jo, det kunde jo hænde," svarede jeg. „Vil I høre paa, saa kan jeg nok fortælle. Nu har vi hørt, hvordan Sirola har været ude og søgt om Arbejde samt om alle hans Oplevelser. Vil I nu høre om en, som var ude i andet Ærinde, en, som søgte Lykken?"

Forslaget om at jeg skulde fortælle noget, blev ikke modtaget med videre Begejstring. Fra en Side hørtes dog et tøvende „Jo tak." Og saa tænkte jeg, at jeg havde Fuldmagt.

Jeg sad paa Älfgrens Seng, Älfgren sad ved Siden af med sin Strømpe og de andre ved Bordet. Finnen sad dog paa Spring. Han ventede aabenbart ikke noget godt af mig. Udenfor regnede det og blæste stærkt. Det holdt sikkert sammen paa mit Auditorium med større Styrke end min Fortælling om Lykken. Titelen var aabenbart mistænkelig. Men de tav idetmindste, saa længe jeg fortalte.

„Ligesom Sirola, begyndte jeg, har jeg været temmelig vidt omkring i dette Land. En Gang kom jeg op til Kiruna. Jernbanen var endnu ikke aabnet for almindelig Trafik, men jeg havde faaet Lov at hænge paa et Godstog. Der var mange

Grubearbejdere og Jernbanearbejdere. En Aften gik jeg ud og besøgte en Snes Kammerater, som boede i et lille Hus midt i Birkeskoven ved Luossajärvi. Vi havde aldrig set hinanden før, og de undrede sig nok over, hvad jeg var for en. Men de var venlige og bad mig sidde ned i deres Kreds. De allerfleste sad ved et Bord og spillede Kort.

Jeg havde bragt nogle Smaaskrifter med mig, og da jeg havde set paa Spillet en Stund, spurgte jeg, om jeg ikke maatte overlade dem nogle Papirslapper af en anden Slags. De kiggede lidt forbavset paa mig, men da jeg gav dem mine Skrifter, tog de imod dem og sagde Tak. De fortsatte alligevel med Spillet, som om intet var hændet. En af dem, som ikke tog Del deri, begyndte dog straks at læse, hvad han havde faaet.

Da han havde læst lidt, sagde han: „Jeg tror, det er fra den gamle Bog, dette her."

„Hvilken gamle Bog?" spurgte jeg.

„Bibelen, naturligvis," svarede han.

(Nu gik Finnen sin Vej. Det var ikke noget for ham. Men Drabanten blev!)

„Ja, Bibelen," fortsatte jeg, „er det ikke en god Bog?"

„Aajo," svarede Manden, „den kunde vel være god for sin Tid, da Folk ikke vidste bedre, men nu har Videnskaben bevist, at det er lutter Barneeventyr og Urimeligheder altsammen." Og saa begyndte han paa en lang Forklaring baade om Urimelighederne og om Videnskaben. Ingen havde aabenbart troet, at han var saa lærd. De andre holdt op med at spille for at høre paa.

„Naa," sagde jeg, da han var færdig, I er nok en meget lærd Mand, det kan jeg nok høre, og I har læst ikke saa lidt. Men tag mig det ikke ilde op, at jeg spørger: Er I nu ogsaa blevet *lykkelig* af al Jeres Læsen i de Skrifter, som er imod Bibelen? At være et lykkeligt Menneske — det maa I da indrømme — er vel alligevel bedre end at have læst en Masse Bøger og kende til det, der staar i Aviserne. Sig mig,

har I nu fundet Lykken i alt det der? *Den* har derimod utallige Mennesker fundet i Bibelen, i Guds Ord."

„Lykkelig!" svarede han med en hel Del Bitterhed i Stemmen. „Lykkelig! Nej, det skal Gud vide, jeg ikke er."

Nu var der en anden Arbejder, som begyndte at deltage i Samtalen. Han sad paa en Seng ligesom jeg. „Lykken," sagde han, da han havde hørt os nævne dette Ord, „den er nu underlig og ikke saa let at faa fat paa. Jeg har hørt fortælle om en, som var ude og søgte efter Lykken. Vil I høre den Historie?" spurgte han. Det vilde vi alle, og han begyndte at fortælle. Det er just hans Historie, jeg nu vilde fortælle Jer, meddelte jeg mine Stuekammerater.

„Ja, jeg har hørt om en," fortsatte Manden, „som var meget ulykkelig. Men han vilde naturligvis blive lykkelig. Saa gik han til en vis Mand og spurgte, hvordan han skulde blive det. Den vise Mand svarede, at hvis han bare opsøgte et lykkeligt Menneske og saa fik det indrettet saadan, at han fik hans Skjorte paa, saa vilde han ogsaa blive lykkelig. — Den bedrøvede Mand syntes, det var en snurrig Recept, men han syntes ogsaa, at det lød temmelig simpelt, saa han besluttede at prøve."

„Naaja, han spurgte den første, han turde gaa i Lag med, og som han syntes saa nogenlunde lykkelig ud. „Hm," svarede denne, „sommetider kan det jo nok gaa an, men sommetider føler jeg mig ganske ulykkelig." *Han* duede ikke, for den, der sommetider er lykkelig og sommetider ulykkelig, kan jo ikke kaldes lykkelig. Han fik Lov at beholde sin Skjorte."

„Naa, den bedrøvede opsøgte en anden. „Hvordan er det med dig?" spurgte han, „er du lykkelig?" „Nej, vist ikke," svarede denne, jeg er det ulykkeligste Menneske paa Jorden, ulykkelig endog, naar jeg ler." Ham maatte han altsaa ogsaa lade slippe."

„Den tredje havde været lykkelig, men nu var der hændt ham en Ulykke, saa nu var han ulykkelig. Men den fjerde,

han var egentlig hverken lykkelig eller ulykkelig. Han var som Folk er flest."

„Den bedrøvede Mand syntes snart, at den vises Lykkerecept alligevel ikke var saa simpel. Han havde gaaet flere Dage og søgt og spurgt. Men alle, han traf paa, fik Lov at beholde deres Skjorte. Der var altid en eller anden Skavank ved deres Lykke."

„Den bedrøvede var tilsidst nær ved at fortvivle. Han kunde ikke finde et eneste lykkeligt Menneske. Men en Dag saa han en gammel Mand, som sad ved Vejkanten og spiste paa en Brødskorpe. Han kan da ikke være lykkelig, tænkte han, men det skader jo ikke at spørge. — „Er du lykkelig?" spurgte han altsaa. „Ja, saa lykkelig, saa lykkelig!" svarede Manden. — „Og er der *ingen* Fejl ved din Lykke?" spurgte den ulykkelige. „Hvad skulde det være for en Fejl? Jeg er det lykkeligste Menneske paa Jorden."

„Den bedrøvede blev glad. „Aa, kan jeg faa Lov at købe din Skjorte?" sagde han, „saa skal du faa en anden i Stedet for." „Ja saa gerne, saa gerne," svarede den fattige, „hvis jeg havde haft en Skjorte. Men jeg har ingen!"

„Saadan lød hans Fortælling, deroppe i Kiruna," fortsatte jeg. „Var den ikke god? Det syntes vist de, som sad i Stuen og spillede Kort, da vi kom nærmere ind paa Sagen. Lykken bestaar ikke deri, at man er saa fattig, at man ingen Skjorte har, men Historien vil jo lære os, at man *kan* være lykkelig, selv om man ikke engang har en Skjorte, for Lykken sidder *indenfor* Skjorten: den sidder helt inde i Hjertet. Og den, som har Lykkens og Glædens Kilde helt inde i Hjertet, han er et virkelig lykkeligt Menneske. Saadan kunde vi blive allesammen, hvis blot Betingelsen blev opfyldt."

„Det var det, jeg vilde tale til Jer om. Var det ikke en god Historie?" spurgte jeg. „Egentlig bedre end alle Sirolas Ulykker under hans Mellemværende med Politimesteren."

Alle tav en Stund, men Svensson tog snart til Orde og med et Blik paa mig som ikke var til at misforstaa, udgød

han sin Vredes Skaaler over alle de skinhellige Pralhalse, som *taler* saa gudfrygtigt. Men hvordan *lever* de? det er en anden Sag. Og at være lykkelig i saadan et Helvede som det, vi nu befandt os i, ja han vilde nok se den, som kunde det. Arbejde Dag og Nat, slide sig op for andre, ødelægge sit Helbred og saa bagefter kastes bort som et Vrag.

De andre gav ham Ret. De talte om, hvordan det var at gøre Kedlerne rene og at staa i Svovldampene. Svovlkisen var dog værst. Hedt saa man var ved at blive kogt, og saa indaande dette fine Støv. Det aad til og med Klæderne paa Kroppen i Stykker, og de, som blev længe ved dermed, de blev jo som levende Lig, magre, udtørrede og elendige. De var jo tilsidst saa fulde af Svovlsyre, at naar de fik et Arbejde i den friske Luft, kunde de ikke taale det, men maatte tilbage til al Elendigheden igen. En smuk Lykke! Et Helvede var det!

Svensson stod dog ikke ved Kiselovnen eller passede Sulfitkogerne[1]), men var i Renseriet og huggede Knasterne bort paa de Træklodser, som skulde slibes til Træmasse. Men det var heller ingen Salighed at staa der fra Morgen til Aften eller ofte fra Aften til Morgen og hugge Tusinder og atter Tusinder af disse Knaster af lige store Træstykker. Han gjorde det heller ikke for sin Fornøjelses Skyld, men han tjente godt paa det — især paa Natarbejdet — og det gjaldt at holde Livet oppe baade hos sig selv og Hustru og Børn. For Svensson var gift.

„Og *jeg* har hverken Tid eller Raad til at sidde som de der" — han mente vel Kortspillerne i Kiruna — „og blive af med mine Skillinger ved Spillebordet." Svensson sparede ikke paa Ederne, naar han talte, og han overøste Kortspillet med Forbandelser. „Der sidder de hver ledig Time ved deres smudsige Kortlapper og lader andre stjæle fra sig, hvad de surt har fortjent. Det gik vel an," fortsatte han, „hvis de bare spillede det bort, som de *selv* behøvede. Men de spiller det bort, som Hustru og Børn skulde have. Og det

[1]) „Sulfit" er Træmasse kogt med Svovl til Papirfabrikation.

er usselt gjort, rigtig lumpent. Jeg kendte en, som havde tabt fem Kroner, men ikke havde noget at betale med. Skrev han ikke til sin Kone og bad hende sende sig fem Kroner. Han behøvede dem, sagde han. Ja, han behøvede dem, den Rakker, for at stoppe Pengene i Kæften paa det Bæst, som havde stjaalet dem fra ham. Jeg har selv Hustru og to Børn," fortsatte Svensson, „og en gammel Moder at forsørge. Saa jeg maa hænge i som en Slave og slide og slæbe. *Jeg* har ikke saa godt Raad, at jeg kan spille Grunkerne bort for dem." Og han anbragte endnu nogle Eder baade om Kortene og om Kortspillerne.

Med hvert Ord Svensson ytrede om dette Spørgsmaal steg han højere i min Agtelse. Jeg havde jo før betragtet ham med Mishag og med en vis Uvilje. Da han havde endt sin Prædiken om Kortlapperne, var han min svorne Ven. Han var en *Mand,* til *Trods* for Ederne — det er nemlig muligt — og de Forbandelser, han udgød over Kortspillet, istemte jeg — omend kun i mit inderste Hjerte.

Saa begyndte han igen at tale om Arbejdet, Arbejdet i andres Tjeneste. „Tænk, om en stakkels Mand havde sit eget! Tænk, om han havde en lille Jordlod, hvor man kunde have Hustru og Børn hos sig i Stedet for at bo i en Kaserne og have dem mange Mil borte. Saa var det noget andet at arbejde! Jeg vilde kunne slide mig fordærvet for dem. Men at faa sin egen Jordlod — det findes der ingen Mulighed for. Man maa gaa her og være Slave."

Den Fyr skal have sin egen Jordlod, tænkte jeg. Det er lige meget. Det er en Stadskarl, og jeg følte mig fristet til at omfavne ham. Han skal ogsaa nok engang holde op med at bande, tænkte jeg. Det skal nok ogsaa gaa. For i *ham* er der godt Stof. Og naar han kommer i Guds Renseri, saa hugger han nok Knasterne af ham.

„Svensson har Ret baade med Hensyn til Kortspil og med Hensyn til Jordlod," sagde jeg.

Og saa klatrede jeg op i Oversengen og lagde mig.

BRÆNDESAVNING, DANS OG LÆRDOM

Den næste Dag fik jeg lidt Tid til at hilse paa Svensson i hans Renseri. Han stod der ved Siden af nogle andre; hver af dem havde sin Økse i Haanden. Træstokkene var kappet af i passende Længder, runde og hvide, alle støbt i een Form. Men de havde brune Knaster hist og her. De skulde bort, for det var en af Gud foranstaltet Uregelmæssighed i Strukturen, som det regelbundne Menneske maatte have bort, for at alt kunde blive lige fint og jævnt og søndermalet og slebet og kogt og valset og presset og foldet i lige store og lige tykke og lige hvide og ens vejende Ark.

Derfor stod Svensson her med sin Økse og huggede først fra højre, saa Knasten rystede, og saa fra venstre, saa den løsnede sig og fløj langt bort. Han huggede Knast efter Knast med samme Færdighed. Jeg ved ikke, hvor mange Aar han havde hugget Knaster bort; og kommer der ikke noget i Vejen, skal han staa der til evig Tid — var jeg lige ved at sige — og hugge med sin Økse og være hurtig i Vendingen, saa han viger til Side, naar de knastede Trækylindre, der er afpasset i passende Længder, kommer i en uafladelig Strøm fra højre Side og kræver hans Indgriben. Der stod Svensson og tænkte paa sin Hustru og sine Børn og en egen Jordlod, som var saa umulig at faa, hvor meget han end arbejdede, enten det nu var fra Morgen til Aften eller fra Aften til Morgen.

Svensson fik Øje paa mig. Jeg ventede et vredt Blik, som skulde betyde: dette her kommer ikke dig ved. Gaa du

til — —, men jeg mødte et venligt Smil. Jeg ved ikke, hvordan det gik til. Men Kortspillet havde gjort Svensson og mig til Venner.

Til en Forandring laa han i Vinter oppe i Härjedalen — jeg nævner det paa Forhaand — sparede paa Brødet og huggede løs paa Skovens Kæmper. Det passer bedre for saadan en Fyr end at hugge smaa Knaster bort. Han skrev til mig og fortalte det. Jeg glædede mig over Forandringen paa hans Vegne. — „Jeg bor sammen med seksten Kammerater i en gammel Stald," skrev han. „Saa kan I nok forstaa, hvordan vi har det i Vinterkulden. Men der bliver ikke spillet Kort her i Stalden." Ingen af alle de sytten rørte ved et Kort. Svensson omtalte ikke Grunden dertil, men jeg har en Mistanke om, at det var *hans* Skyld. For han havde Førerevner i sig. Jeg for min Part sørgede for, at de fik en hel Del Bøger op til sig — ingen Detektivromaner, men alligevel interessante —. Svensson skrev og takkede. De hang i med Bøgerne om Aftenen, skrev han. De studerede dem flittig alle sytten. De havde, det er jeg vis paa, mere Udbytte af dem, end Spader Konge og Hjærter Es kunde give dem.

* * *

Selv stod jeg paany i Svovlosen, gravede, brækkede løs og hostede. Det var bestemt, hvor Rørledningsgrøften skulde gaa. Andersson havde heller ikke nu faaet Akkord. Vi fik ikke mere end fire Kroner om Dagen, for vi *kunde* ingenting, nogen af os. For mig var det i al Fald en Stigning, for ved Sjøsund havde jeg kun faaet tre. Da Grøften omsider var færdig, fik Andersson andet Arbejde. Mig satte man til at save Brænde. Ikke egentlig Brænde, men en Masse Affald af alle Slags, som skulde forvandles til Brænde. Det var gamle Kasser, Træender, Døre, Lægter og lignende, som ikke duede til andet end at skaffe Varme under Kedlerne. Og saadan gør det jo ogsaa god Gavn.

Skogsberg — en ny Kammerat — og jeg fik dette Hverv. Det var ikke synderlig svært, men Skogsberg var ikke tilfreds. Han havde nu været i Fabrikken saa og saa længe, men aldrig fik han Lov at blive ved med samme Arbejde, men ret som han var kommet ind i det ene, blev han sendt til det andet. Han kunde vel ogsaa faa Lov at blive, hvor han var og blive ved med *et* Arbejde, syntes Skogsberg.

Saa forskellige er Menneskene. Den ene synes, at det er rent utaaleligt at gøre et og det samme Dag ud og Dag ind, Aar ud og Aar ind. De elsker Forandring. Andre ved ikke noget bedre end at gøre samme Bevægelse Livet igennem. — Skulde jeg f. Eks. dømmes til at være Regnskabsrevisor, var mine Dage hurtig talt. Andre, som aldrig gør andet end addere oppefra nedad eller til en Forandring nedefra opad, vilde faa Lyst at hænge sig, om man berøvede dem den Fornøjelse. Fabriksarbejde passer for nogle. For Skogsberg syntes det at være som en gylden Drøm, der dæmrede i det fjerne. For Svensson og mig passede det aldeles ikke.

Hvad mig angaar, er denne Paastand dog ikke grundet paa nogen Erfaring. Thi skønt jeg har været Fabriksarbejder, har jeg dog aldrig sysselsat mig med noget Fabriksarbejde. Det mente man ikke, jeg duede til. Nu havde man sat mig til at save Brænde, og det til og med *ude,* hvor det regnede og regnede og regnede i stride Strømme. De derinde i Fabrikken, som madede Ovnene med Spaaner og Affald, som passede Presserne, foldede Papirsmassearkene, kogte Sulfitmasse og huggede Knaster bort, de havde det i al Fald tørt og godt. Ogsaa varmt — lige op til 40° C., sagde de. Vilde jeg varme mig, maatte jeg gaa til en Slaggehøj, der mindede om det Bjerg Etna paa Sicilien, hvor det røg og osede af Svovl, hvor de blaa Flammer med grønne Toppe hoppede op og ned, og hvor Drenge, som dannede tilfældige Ledighedskomitéer, stak Kæppe ned for at se, om de kom i Brand. Og det gjorde de.

„Hvorfra er du?“ spurgte Skogsberg, og da jeg for en-

ogtredssindstyvende Gang havde forklaret, hvor jeg var fra, og i hvilket Fag jeg havde haft Arbejde, paa en Maade, som gav ham lige saa god Besked derom, som de andre, spurgte jeg, hvad Skogsberg havde været, før han kom til Fabrikken.

Jo, han havde været Karl paa en Bondegaard. Men det var meget værre. Her havde man da idetmindste nogen Fritid, men hos en Bonde var man *aldrig* fri. Fra tidlig om Morgenen til sent om Aftenen var det et stadigt Arbejde. Man naaede aldrig at trække Vejret. Og daarligt betalt var det ogsaa. Jeg prøvede at foreholde ham alle Landlivets Behageligheder, den friske Luft, det vekslende Arbejde, Muligheden af at faa sit eget og andet mere, men det gjorde ikke Indtryk paa Skogsberg, ikke en Smule. Han vidste nok, hvordan det var, og han vilde ikke tilbage til Jorden for aldrig det.

Skogsberg dansede ikke og spillede ikke Kort, og han gik heller ikke paa Biograf, saa disse Fornøjelser havde ikke lokket ham til Fabrikken, men mange andre blev lokket dertil, fordi der var saa morsomt. Hvis de arbejdede strengt om Dagen, havde mange af dem idetmindste Nætterne fri til at danse med Pigerne. Men Skogsberg, han gik hjem og lagde sig.

* * *

I Aften skulde der ogsaa være Dans i „Æsken", som Lokalet noget ringeagtende blev kaldt. Jeg tænkte ogsaa paa at gaa derhen, men af Mangel paa præsentable Klæder — og af visse andre Aarsager — vilde jeg ikke optræde som Kavaler. Da jeg kom ned i Spisesalen, blev jeg slaaet af al den Elegance, som herskede hos en Del af Publikum. Ganske vist var der ingen, der havde Kjole paa saadan som Opvartere — det er de fineste Folk, *jeg* kender — men nogle af dem havde opsmøgede Benklæder med rigtig Læg baade for og bag, Smoking og saa disse høje stivede Flipper, som

vilde være naaet helt op over Ørene, hvis man ikke havde fundet paa at bøje dem ned med et Læg, som ikke er noget Læg, men blot en flot, elegant Bøjning, beregnet paa at fremvise Strygejomfruens nyeste Smag og Overfloden af Lærreds- og Bomuldsvarer her i Landet. De samme Mennesker, som om Formiddagen havde pranget i lasede „Overtræk" og med Bukser i tusind og een Farver, havde nu Slipsnaale i Silkehalstørklæder og Sko saa fine, at jeg strakte mine grove Fedtelædersstøvler saa langt bort, som Benene tillod, for at min Nabos Fødder ikke skulde blive generet af Selskabet. — Jeg følte mig som en pjaltet Person blandt dem, der i Aften skulde optræde i „Æsken".

Der var et godt Stykke Vej derhen og bælgmørkt. Men alle vidste, hvor „Æsken" laa, naar jeg spurgte om Vej; og paa den Maade lykkedes det ogsaa mig at naa derhen.

En Sal med nøgne Vægge og Bænke langs med dem, en Slags Scene, og paa den en Herre, som hamrede paa et Klaver, og to, som gned paa Strygeinstrumenter. Man begyndte at steppe paa den sædvanlige velkendte Maade. Jeg havde ventet noget ekstra sydamerikansk, noget rent vederstyggeligt, men deres Dans var ikke en Smule værre end „fine" Folks — hvilket dog ikke vil sige, at den var fin. Den eneste Forskel var, at en og anden af Kavalererne nu og da paa Naturbørns Vis satte i med et „tjo!" eller „tjohej!" hvilket turde anses for mindre passende i en Salon. Den raa sanselige Abedans — der faktisk er hentet fra Abernes Gøren-Kur — anses imidlertid paa begge Steder for at være overordentlig passende. Den danses af Fabrikspiger og Frøken-Grevinder, af Gardeløjtnanter og Bøller med samme Begejstring og omtrent med samme Elegance.

At Verdenskrigen rasede udenfor, havde intet at betyde. Landets Sønner og Døtre danser Abedansen Aften efter Aften og Nat efter Nat. Hvilken Fornedrelse for en Nation. Og hvilken Raahed vidner det ikke om, navnlig naar det sam-

menstilles med al den anden Usselhed, hvori vor Tids Slægt er ved at drukne.

* * *

Hvad gør Hjemmet for at opdrage Landets Sønner og Døtre? Jeg besøgte en Arbejderfamilie. Der var en Søn i Huset. Han var Forældrenes Stolthed. Med hvilken Henrykkelse talte Moderen ikke om ham, hvilket Lys han var, og hvordan Lærerne havde rost ham. Jeg ventede mig næsten en Engel, da Moderen fortalte mig, at han snart skulde komme hjem — og ind træder en uopdragen Lømmel. Uden at hilse paa noget Menneske dejser han ned ved Bordet. „Mad, Mor!" befalede han, og Moderen satte, saa hurtig hun kunde, frem for ham, hvad Huset formaaede. Det slubrede han i sig paa Grisemaner eller næsten saadan da.

„Mere Mad!" kommanderede han, og Moderen skyndte sig allerunderdanigst at sætte en ny Portion foran ham. Den forsvandt som Dug for Solen. „Endnu mere Mad, Mor!" befalede han. Moderen saa ulykkelig ud. „Jeg har ikke mere, min egen Dreng!" Alting var jo saa dyrt, og Drengen havde nok faaet det bedste, der fandtes.

Han blev fornærmet og smed sig ærgerlig paa Sengen. Der fandt jeg ham ogsaa den næste Dag. Da drev han Studier. Han læste paa sine Lektier. „Ti Støvdragere og to Støvveje, to Støvveje" — og han gabte. Han havde vel endnu ikke faaet Kaffe paa Sengen. „Ti Støvveje og to Støvdragere. Loddent Bæger. Bladene lancet formet og tandsavede — nej savtandede. Loddent Bæger", „Kirtelhaar", tror jeg, der stod og saa ti Støvdragere og to Støvveje. Eller maaske var det ni.

Sikken et Snille, tænkte Moderen. Sikken en Lømmel, tænkte jeg. Støvdragere og Støvvej, Blomsterbæger og alt det andet fortærer han aandeligt paa samme Maade som en Okse legemligt. Men i Opdragelse og gode Sæder, Dan-

nelse og Agtelse for Forældrene staar den med fire Ben og den med to Ben omtrent paa samme Standpunkt.

Det skal han lære i Hjemmet, siger Skolelæreren. Det er ikke min Sag. Jeg skal høre ham i Lektierne.

Det skal han lære i Skolen, siger Fader og Moder. *Vi* har saa meget at gøre, saa det har vi ikke Tid til. Men hvis saa Skolelæreren tager sig for at opdrage Lømmelen og giver ham en Omgang paa den Legemsdel, som saadan en Skælm har faaet dertil, saa løber han hjem og siger, at Læreren har været uforskammet, og Faderen farer saa op til Læreren og siger, at hvis han ikke vil lade være at opdrage hans Drenge, skal han minsandten nok opdrage Læreren.

Paa den Maade opdrages vort Folk, som er saa hovmodig af sin høje Dannelse, sine mange abc-kyndige Børn og sine humane og folkelige Lærere, som til og med kan komme ind i Rigsdagen og give Love om, hvordan Drenge skal opdrages og faa rigtig Begreb om Støvdrager og Støvvej, Hypotenuse og Kateter eller Akkusativobjekt og Prædikat. Er da et rigtigt Begreb om disse Spørgsmaal Hovedsagen for Landets Bestaaen og fremtidige Udvikling? Bevares vel, hvordan var det ikke før? Havde man spurgt Axel Oxenstjerna eller Kristoffer Polhem, hvor mange Støvdragere en Blomst havde, havde de maaske staaet sig slet.

Jeg gik og ærgrede mig, baade da jeg forlod Dansesalonen, og da jeg havde besøgt Arbejderhjemmet, men jeg begyndte atter at fatte Mod efter en Debat med Svensson, som dog ikke begyndte videre lysteligt.

ET SAMMENSTØD

Svensson var atter i Kamphumør. Han var træt og ærgerlig. Heller ikke næste Søndag vilde han kunne rejse hjem til Kone og Børn. Mad og Klæder og Forsaaling især var uforskammet dyre. Han maatte tage Overarbejde og slide i det hele Søndag.

„Kan I da ikke engang om Søndagen naa hen og høre et Guds Ord?" var jeg naiv nok til at spørge nogle af dem, som var derinde.

Men da gik der Ild i Svensson og de andre. „Tror Johannesson, at vi har Tid til saadan nogle Dumheder?" bed en af dem mig af og gloede paa mig. — Jeg sad igen paa Sengen, nu da Dagens Arbejde var til Ende. Älfgren og Sundqvist var der ogsaa. Drabanten og en til var paa Visit. Men Finnen havde rystet Svovlstøvet af sine Fødder. Atter var det Storm og Regn derude. Vi havde ingen Anledning til at forsvinde fra Stuen. Vi havde Tid til at tale ud.

Älfgren var af samme Mening som Svensson. De brød sig ikke om Kirker og Missionshuse og saadan noget Pjat. Og det der fra Bibelen, som de taler om paa saadanne Steder — Mennesker bliver saamænd ikke bedre af at gaa og høre paa det.

„Nej, men hvis de *gør* det," indskød jeg. „Hvis de virkelig gør det til deres Ejendom, som Kristus er kommet for at give dem, nemlig et nyt Liv, saa *faar* de det idetmindste bedre. De kommer til at nyde godt af den indre Lykke, som vi forleden Dag talte om, og desuden faar de en Kraft, som

ingen kan tage fra dem, og som bærer dem gennem Livets Kampe og Vanskeligheder."

Mine Arbejdskammerater vilde aldeles ikke indlade sig paa dette Emne. De kendte den og den og den, som skulde have et aandeligt Sind, men det var ikke andet end gudelig *Tale* altsammen. De kom nok sammen, disse Folk, de sang og læste og bad, saa det hørtes langt bort, men hvordan *levede* de? Det var noget helt andet. Det var Bedrageri og Hykleri altsammen. Dem var det ikke værd at tage efter.

„Var det Bedrageri og Hykleri ogsaa med Kristus?"

Nej, det vilde de ikke paastaa. Men han og han og han ogsaa var bare Hyklere og skinhellige. De generede sig slet ikke for at nævne Navne, og da jeg ikke kendte en eneste af de nævnte, kunde jeg heller ikke udtale noget afgørende i denne Sag.

„Vær saa god og læg Mærke til," sagde jeg, „at jeg ingenlunde har sagt, at Lykken beror paa, om man følger den eller den eller den, men om man følger Kristus. Jeg har endogsaa hørt Mester Palm[1]) staa i Folkets Hus og forkynde at hos *Kristus* var der ingen Fejl. Hvis man blot her i Verden gjorde, hvad han havde sagt, vilde det blive helt anderledes. Saa vilde ikke engang Arbejderne have Grund til at beklage sig. Ret og Retfærdighed vilde da raade."

Mine Kammerater troede nok ogsaa dette, men de var utrættelige i at anføre Eksempler paa Kristne, som ikke havde fulgt Kristi Lære. Der laa en vis Triumf i deres Stemme, naar de kunde fremdrage et eller andet Eksempel derpaa.

„Hvorfor er I tilsyneladende saa glade for det?" spurgte jeg. „Jeg skal forklare Jer Grunden dertil: Den, som vil følge Kristus, kommer ikke til at nyde godt af den Lykke, vi talte om, uden at han i sit Inderste siger Farvel til Synden. Man maa ville afstaa fra Banden og Sværgen, fra uanstændig Tale og utugtige Handlinger, fra hadefulde Fø-

[1]) Sveriges første Socialist.

lelser, fra Sladder og Bagtalelse; og det vil *I* ikke gøre. Saa er det saa bekvemt og rart, om det lykkes en at indbilde sig selv, at saadan *maa* det være, at der ikke findes nogen Hjælp ud af Elendigheden, ikke engang gennem Kristus; thi den og den og den, som siger, at de følger ham, er ikke blevet bedre for det. Istedetfor at sørge, triumferer I derover. Thi saa er det ikke Umagen værd at forsøge at blive anderledes. Og det er netop det, I ikke *vil*. I trives paa en Maade godt i Jeres Elendighed."

De vidste jo ikke, hvad de skulde svare paa den Sag, og derfor fortsatte jeg. „Her kan vi nok forsøge paa denne Maade at lege Skjul med Mennesker og med Gud ogsaa. I kan gemme Jer bag Mennesker og sige: se paa ham der. Han er ikke bedre. Men overfor Guds Dom vil I engang staa aldeles uden Svar. Der hjælper ingen Udflugter. Han vil sige: Hvorfor *elskede* I Mørket mere end Lyset? Hvorfor er I ikke blevet reddet ud deraf? Jo, fordi I ikke *vilde*. Og ganske det samme siger Jeres Samvittighed nok allerede nu. I *vil* ikke blive anderledes. *Have* det anderledes i ydre Henseende, det vil I nok; nye Forhold i mange Sager, det vil I nok have, men forandre Jeres eget Sindelag, *det* vil I ikke."

De sagde egentlig ikke noget derimod; men Svensson, som mest førte Ordet, søgte at lede Samtalen ind i en anden Retning ved at fortælle om nogle Tungetalere, som for ikke lang Tid siden havde hjemsøgt Egnen. „De skulde da være rigtige Kristne," sagde han, „og Johannesson skulde bare høre al deres naragtige Sludder. Du skulde bare have set, hvordan de laa paa Gulvet og skraalede. Skal *de* nu være rigtige Kristne? Ja, det sagde de da selv."

„Jeg kan ikke sige noget afgørende om denne Sag," svarede jeg, „da jeg ikke var Vidne til de Optrin, som Svensson taler om. Men saadan som I beskriver dem, kan jeg ingenlunde billige et saadant Vrængebillede af Kristendommen. Kristi Lære er ganske vist afskyvækkende for den, som elsker

Synden, men den er ingenlunde ufornuftig og trives aldrig i lattervækkende Klædebon. Kristus blev nok hadet saa inderligt, som nogen er blevet hadet, men man lo aldrig ad ham, og han kunde aldrig have opført sig saadan, som disse Tungetalere gjorde efter Jeres Beskrivelse. Man maa ikke sige, at et Træ er ondt, fordi der forekommer en eller anden Misvækst paa dets Grene, maaske foraarsaget af skadelige Insekter — heller ikke tale ilde om Kristendommen, fordi en hel Del Mennesker vanhelliger den."

Dette forstod de nok. Men da Talen nu kom ind paa Prædikanter og Præster, udtalte de deres Forbavselse over, at disse gjorde saa lidt for at bringe Folk i Berøring med den Lykke, som de talte saa meget om. Hvorfor søgte de ikke at paavirke disse Mennesker mere? Der stod de Søndag efter Søndag i deres Kirker og Missionshuse, prædikede for deres trofaste Tilhængere og hævede deres Løn. Man brød sig ikke om at høre saadanne Folk. De var jo betalt for, hvad de gjorde, og brød sig ikke meget om, hvordan Arbejderne havde det.

„Synes I ikke," sagde jeg, „at I er temmelig tilbøjelige til at skære alle over en Kam? I synes jo næsten ikke at vide Besked om andre Kristne end saadanne, som ikke er Kristne, og blandt Prædikanterne synes I ikke at vide Besked om andre end dem, der prædiker for ussel Vinding, taler til Væggene og ikke bryder sig om Menneskene, idetmindste ikke om dem, som mest trænger til deres Hjælp. *Jeg* har ikke gjort saa daarlige Erfaringer. Jeg kender mange Kristne, som er det af Hjertet. Og jeg kender mange Lærere, som sikkert ikke er Lejesvende, men elsker Menneskene og slider sig op for dem i opofrende Arbejde og aldeles ikke for Pengenes Skyld. At de under dette Arbejde ikke kan leve af Vejr og Vind, lige saa lidt, som I selv kan, behøver jeg vel ikke at forklare for saa fornuftige Folk som Jer. Kender I virkelig ingen saadanne Mennesker her paa Egnen?"

Jo, det gjorde de virkelig, naar de tænkte rigtig efter. De

kendte den og den og den, og naar det gjaldt at virke blandt Arbejderne, syntes de, at Frelsens Hær ikke var saa gal. De gjorde da idetmindste, hvad de kunde, mente baade Svensson og de andre.

Det var begyndt lidt stormende. Vi befandt os i to Lejre, som førte Krig med hinanden. Jeg tilhørte den ene og alle de andre den anden, og mine Modstandere vejede aldeles ikke deres Ord. Det manglede ikke paa Skoser, som jeg og alle de andre skinhellige, snakkesalige Folk fik, og de sagde rentud og oprigtigt deres Hjertens Tanker uden at bruge Omsvøb — en Metode, som ikke tiltaler mig saa lidt. Men alt eftersom Stormen tiltog derude og Regnen piskede paa Vinduesruderne, blev der en roligere og venligere Stemning derinde. Vist havde de Ret i meget: Kristi Bekendere følger lidet nok deres Mester i opofrende Kærlighed og trosfrejdigt Mod. Men jeg havde ogsaa Ret i meget, indrømmede de. Disse enfoldige Arbejdets Sønner er stundom meget skarpere i Logikken end dannede Selskabsmennesker og har desuden et vist Instinkt, naar det gælder Ret og Uret, Retfærdighed og Uretfærdighed, som vi forvrøvlede saakaldte dannede Mennesker ofte savner.

Da jeg tilsidst spurgte dem, om jeg maatte læse lidt for dem af Bibelen om den Kristus, som havde været Hovedemnet i vor Samtale, og som de kun syntes at kende ufuldkomment, satte de sig ikke derimod. Tavse lyttede de. Der var stille som i en Kirke.

„Johannesson er ikke den, du giver dig ud for," sagde Svensson en Stund efter. „Du er ikke en sædvanlig Arbejder, det forstaar vi nok. Jeg ved ikke, hvad du er, men du er ikke Arbejder. Men du er kommet til os, fordi du mener os det godt. — Saadan burde de andre gøre."

Snart efter var jeg i Natskjorte. Men I kan ikke undre Jer over, at jeg den Aften følte mig lige saa lykkelig som den gamle Mand, der slet ingen Skjorte havde.

3000 KILO

Lykken skal dog aldrig være ublandet. Det mindede min højre Arm mig om, da jeg laa i min højtophængte Seng og var krøbet ned under Tæppet. Armen var ganske af Led, syntes jeg. For et Par Aar siden havde jeg forstrakt den, og nu var Elendigheden kommet tilbage. Al denne Graven, Brækken løs, Løften, Halen og Saven var lidt mere, end jeg kunde holde ud. Det smertede utaaleligt, og det blev mig klart, at den højre Arm maatte hjemsendes i Morgen. Men saa maatte hele Personen ogsaa hjemsendes. Tanken derom ærgrede mig.

Tænk, hvor de andre hang i. I Sne og Regn, i Varme og Kulde med daarligt Fodtøj, sommetider hele Natten med. Og du, dit sølle Kræ, tænkte jeg, gaar i Stykker blot efter et Par Uger, faar ondt i Armen, fordi du har givet den lidt mere Motion end sædvanlig. Skulde jeg virkelig for Armens Skyld være nødt til at frasige mig Arbejdet. Det vilde næsten være Faneflugt. — Nej, det maatte ikke ske. Man fandt vel paa Raad.

Det var ikke uden en vis Bæven, at jeg den næste Morgen stod i Fabrikkens Gaard i Halvmørke, Væde, Snavs og Ruskregn. Armen var ubrugelig. En Arbejder uden Arm, hvad er det for en! Og nu vilde Værkføreren snart komme og sige: Hør nu, Johannesson, tag dette Brækjern eller den Spade eller hal de Pramme bort til en anden Brygge eller sav ogsaa den Affaldsbunke til Brænde. Hvordan skulde det løbe af?

Og Værkføreren kom. „Hør nu, Johannesson," sagde han,

„i Dag skal De faa et andet Stykke Arbejde. Jeg trænger til en, som kan hjælpe til, naar Sulfitmassen skal ind i Magasinet. Sporet stiger ret stærkt paa sine Steder, Vognen vejer 3000 Kilo, to Karle forslaar ikke til at skubbe den. Johannesson maa hjælpe til der.“

Det var, som 3000 Kilo var faldet fra mit Bryst, da jeg fik denne Ordre. Sulfitballerne var jo stablet saadan paa Vognen, at jeg, naar den blev skubbet op ad Stigningerne, kun behøvede at sætte Skulderen til og paa den Maade føre den fremad. Armen behøvedes ikke, og med Skuldrene var der intet i Vejen. Du velsignede Værkfører, som har ordnet det saa godt for mig. Det var, som om du havde kendt til min Skavank. Jeg takkede Værkføreren mange Gange i mit Hjerte, baade ham, som gik der i Svovlrøgen og ordnede, og ham, som sidder højt over alt, hvad der hedder Røg og Taage.

Intet Menneske vidste, at jeg havde været nær ved at opgive hele mit Forehavende, og naar de, som ikke troede, jeg var en *virkelig* Arbejder, gik forbi, tog jeg om muligt endnu haardere fat, saa det knagede i Rygraden. — Hvad siger I da nu?

Det var virkelig ikke saa let med denne her Vogn. Den var fuldlastet med svære Baller med Sulfitmasse, sammenpresset med hydraulisk Kraft og ombundet med Staaltraad. 3000 Kilo er i al Fald 3000 Kilo, og en god Stund, før Stigningen paa Sporet begyndte, maatte vi sætte stærk Fart paa Vognen. „Hæng nu i!“ sagde Styv, og saa begyndte baade han og Strøm og jeg en forfærdelig Løbetur, for at Vognen skulde faa Fart. Det gik, som det var smurt, saa længe Skinnerne laa paa jævn Mark, men naar de begyndte at stige, saa sagtnedes Farten ganske af sig selv. Det gik stadig langsommere og langsommere, indtil vi tilslut naaede det kritiske Punkt. Der vilde Vognen staa stille, men den fik ikke Lov til det. Det gjaldt om at sætte Skuldrene imod, og saa føltes det baade i Ryg og Ben. „Aa — hæng — i —

var det jo!“ og vi hang i, saa hele Kroppen rystede. Skulde virkelig den døde Masse sejre over det levende Menneske? Nej, stop, det gik ikke an. Vi vandt Sejr tilsidst. Et Lettelsens Suk, da Hjulene atter begyndte at rulle. Nu gik det atter med Fart — og saa en ny Løbetur og en ny Dyst med Tyngdekraften, som altid skal hindre Menneskenes Børn.

Den hjælper dog med sommetider. Vi slap for at bære Ballerne ned i Lastrummet under Banen. De behøvede bare et Knubs, saa faldt de ned i Dybet, saa tunge var de. Det gik ganske af sig selv; og jo tungere de var, des raskere saa man dem styrte ned. Til at falde ned behøvedes der ingen Kraft og heller ingen Forstand. Den viseste Mand kan behøve lang Tid til at komme opad, bare et lille Stykke, her i Verden, men den dummeste Dreng kan paa et Øjeblik dratte ned fra et højt Kirketaarn.

SØNDAG

Mit nye Arbejde gav mig Lejlighed til at hvile undertiden, thi Vognen var ikke stadig i Gang. Men Søndagen kom alligevel rigtig godt tilpas. Man behøvede ikke at adlyde nogen Fabriksfløjte, men kunde ligge og nyde Livet og trække sit eneste Lagen op over sig, mens et Par af Kammeraterne gjorde Toilet i Vaskerummet.

„Det er nu alligevel et rigtig godt Sted her," sagde Älfgren, mens han trak Søndagsbukserne paa, „her kan man da bo nogenlunde som et Menneske. Jeg har været paa Steder, hvor Arbejderen kan krybe i Skjul bag en Busk, om han vil. Her har man da Værelse og Seng, og man faar Mad for rimelig Pris." Og saa talte de om Inspektøren. „Der paa den Stol sad han i Gaar. Det var bare mig, som var herinde, og han spurgte mig, om vi syntes, der var noget, som kunde gøres, saa det blev bedre for os."

Saa begyndte de at tale om Arbejdet. Det var nu et Helvede, men Sundqvist havde truffet sammen med Værkføreren, og han havde lovet, at de skulde faa lidt højere Akkordpris — saa til og med i Helvede var der smuttet nogle Lysglimt ned.

Det var ikke første Gang, jeg hørte mine Kammerater knurre over Arbejdet, men aldrig havde jeg hørt dem ytre nogen Utilfredshed med Ledelsen.

Jeg havde maaske blundet et Øjeblik og kan derfor ikke forklare, hvordan de fra deres prosaiske Samtale allerede var kommet ind paa det mest poetiske af alt.

„Se," sagde Sundqvist, „hun vilde for ingen Pris have

ham, for hun var forelsket i sin Faders Bogholder. Hun vilde aldrig gifte sig med nogen anden, havde hun sagt.“ Det syntes baade Sundqvist og Älfgren var godt gjort af Pigebarnet. Men Faderen, som var forfærdelig rig, syntes naturligvis, at dette ikke var noget passende Parti. Han vilde have en fin Embedsmand til Svigersøn. Og den fine Embedsmand blev det tilsidst. Men Pigen gik endnu og sørgede.

Søndagsklædt.

Og hendes Sorg blev ligesom akkompagneret af Kunstneren, som sad i Kvistværelset med sin Violin. Det hørtes tydeligt deroppe fra. Han maatte paany have dysset mig i Søvn, for da jeg atter vaagnede, var der Tale om andre Personer. „Ja, hun er da et rigtig rart Menneske,“ sagde Älfgren om en Savværksejers Frue i Nærheden, „bliver en Arbejder syg, eller hans Hustru eller Børn, straks sætter hun sig i Bilen og kører ned til dem. Hun har Suppe med eller noget andet Mad, som smager godt, og giver dem. Og saa kan hun sidde paa Sengekanten og snakke med dem, ganske som hun var et almindeligt Menneske, skønt hun er saa fin.“

„Ja se," indskød Sundqvist, „det er fordi, hun er en *rigtig* fin Frue. Se, rigtig fine Mennesker, de er saadan beskedne og venlige. Dem kan en Arbejder godt komme i Snak med, de bider en ikke af. Men saadan nogle, som er kravlet opad, som ikke før har haft noget, men har tjent mange Penge, de bliver hovmodige og vigtige og pralende. Den Slags *Gulaschfruer,* det er de værste, der findes."

„Rigtig *fine* Folk, de er rare, de er ikke saadan hovmodige" — hvad siger man om den Bedømmelse af en simpel Arbejder? Jeg havde gaaet og græmmet mig over Raaheden paa dette Sted, over Ederne, over den uanstændige Dans, over baade Hjem og Skole. Men under den raa Overflade havde jeg saa ofte truffet saa meget fint, saa megen Forstaaelse for, hvad der var godt og sandt og ædelt, at jeg maatte fatte Mod igen, naar jeg tænkte paa vor Arbejderverden og paa hele vort Folks Fremtid. Naar Sansen for, hvad der dog *er* ret og sandt og ædelt og *virkelig* fint, ikke er uddød, saa er der Haab endnu — ogsaa naar man selv er afveget fra den rette Vej og har sølet sig til. Naar desuden Hjælpsomhed og Menneskekærlighed formaar at besejre Egoismen, naar man kan ofre noget, skimter man jo her det ædleste hos et Menneske. Derpaa har jeg ogsaa set Prøve.

Kom heller ikke og sig om vore Arbejdere, at de for største Delen savner Finfølelse. Jeg har allerede omtalt, hvordan de ved Sjøsund behandlede mig som „Kammerat", skønt de vidste, at jeg var en saakaldt „fin Herre". Havde de taget Hensyn til „Herren" og var begyndt at smigre ham, havde de gjort mig ked af det, det vidste de; de havde berøvet mig den Illusion, hvori jeg til en Begyndelse befandt mig. Derfor var jeg vedblivende for dem „Johannesson" og intet andet end Johannesson.

Kun i een Henseende tog de Hensyn til mig. Det varede ikke længe, før man i Stors Køkken aldeles lagde den Vane bort at bande. — Saadan gaar det. — Jeg tror slet ikke, at dette beroede paa nogen indre Overbevisning om, at sligt

var urigtigt. Nej, de vidste bare, at jeg afskyede denne raa og syndige Tale. De lagde Baand paa sig for min Skyld.

Man kunde maaske tro, at det alene var den hurtig opdagede „fine Herre", de tog Hensyn til. Men her i Kisvik blev snart det samme Tilfældet. Mine Stuekammerater havde ingen Anelse om, hvem jeg var — nogle ved Fabrikken troede endogsaa, at jeg var en forklædt Mormonagent(!) — men efter at vi havde talt ud med hinanden om Banderiet, hørtes der sjeldent nogen Ed i Værelset. De vilde ikke plage mig — jeg kan ikke forklare Forandringen paa anden Vis.

Sagen er den, at der blandt allehaande Folk findes allehaande Folk. Man har ikke Lov at sætte et vist Klassestempel paa en vis Klasse: f. Eks. sige, at en Grovarbejder er et groft Menneske. Blandt Grovarbejderne træffer man lige saa mange ædle Mennesker som blandt Grever og Baroner, og i de fineste Samfundsklasser træffer man ofte de simpleste og modbydeligste grove Personer.

—

Saadanne Væsner kan dog ogsaa træffes blandt dem, der udfører legemligt Arbejde, det vil jeg ingenlunde bestride, siden jeg nu en Tid har sunget deres Pris, hvor den var fortjent.

Samme Dag fik jeg ogsaa Bevis herpaa. Ved Middagsbordet tog jeg mig for at spørge nogle Kammerater, om vi ikke kunde samles Søndag Eftermiddag for at beskæftige os med noget, som vi havde mere Nytte af end Kortspil og Dans. Om Formiddagen havde jeg været i Kapellet. Det var en god Prædiken, men der var kun henved en Snes gamle Mænd og Koner, een ung Pige og en trediveaarig Mand, som nød godt af den. Var der da intet Menneske, som interesserede sig for alle disse unge Mænds Sjæle? Tænkte man bare paa de legemlige Kræfter eller i bedste Fald paa at højne deres Intelligens?

Men saa skulde man bare have hørt! Fra den ene Bordende fremkaldte mit Spørgsmaal en fuldstændig Storm af

Haansord, Eder og Forbandelser. Der sad tre unge Mænd, som hele Tiden havde udmærket sig ved deres overmodige Optræden. Ingen skreg og kommanderede om Maden højere end de, og den haanlige Latters Hvirvelvinde havde sit Centrum hos dem. Nu gjorde de mig til Skive for deres Skæmt og vilde gerne vide, hvad jeg var for en, om jeg var Pæreskipper, som de havde hørt, skønt de nok syntes, det var underligt, at en Skipper gav sig af med Bibelforklaringer, som de ogsaa havde hørt om mig.

Og fra Bibelforklaringerne var der ikke langt til Bibelen. Det haglede ned med Beviser af allermodbydeligste Sort over den Bog og over alle, som troede en eneste Tøddel af, hvad der stod i den. De tre Lømler haspede al deres Teologi af sig — præcis den samme, som jeg havde hørt Hinke Bergegren og Ljungdahl forelæse — og med samme Svada, Forbitrelse og Selvsikkerhed. Bibelen var den mest idiotiske Bog, de kendte.

„Kender I den da?" spurgte jeg, da den værste Ordstrøm havde lagt sig. „Sig saa noget fra den, som er saa idiotisk." De var nærved at gaa fra Koncepterne ved det Spørgsmaal; men en af dem reddede Situationen. „Der skal staa," forklarede han, „at da Kain havde slaaet sin Broder Abel ihjel, gik han bort fra det Sted, hvor han havde boet og slog sig ned i et andet Land. Der fandtes da ikke noget andet Land paa den Tid. Hvad hed det?"

„Det husker jeg ikke nu," svarede jeg. „Men det stod i første Mosebog, og der kunde han se efter. Bibelen var dog aldrig beregnet til at være Lærebog i Geografi eller Historie, men indeholder Undervisning i endnu vigtigere Ting. Den lærer, hvordan vi Jordboere skal finde Vej til Himlen, ja til Fred og Glæde allerede her paa Jorden. Den taler fremfor alt om Kristus, Frelseren.

Men netop i det Stykke var den jo, saadan mente mine Modstandere, allermest enfoldig. Og saa anførtes naturligvis en hel Del af den Visdom, som Ljungdahl og andre lige

saa store Videnskabsmænd havde meddelt dem, hvorefter deres Prædiken blev afsluttet med en hel Række Forbandelser over alle dem, som vovede at have en anden Tro end mine tre Skrighalse.

„De Herrer har spurgt *mig,* om jeg kendte Kain," sagde jeg, da jeg atter kunde faa Ørenlyd til at udtale mig. „Kender I Strindberg?"

Jo, det gjorde de.

„Ved I, hvad for en Opfattelse jeg har om den Mand?"

Nej, det vidste de ikke.

„Jo, at han baade var et større Snille og en meget mere lærd Mand end alle disse tre Herrer tilsammen, ja end vi alle fire, hvis I vil have mig med i Kompagniet. Tror I ikke det?"

Jo, derimod havde de ikke noget at indvende.

„Saa skal jeg sige Jer," fortsatte jeg, „at da den Mand havde lagt Lømmelaarene bag sig og faaet lidt Erfaring om Livet og Menneskene, var der ingen Bog, han satte højere end Bibelen. Den Bog havde han hos sig, da han døde, og han havde givet Ordre til, at Monumentet paa hans Grav alene skulde bestaa af et Trækors med Indskriften: „Vær hilset Kors, mit eneste Haab."

„Og ved I," fortsatte jeg, „hvad Strindberg har sagt om Jer og Bibelen?"

„Nej," svarede en af dem nysgerrigt.

„Jo, i et af sine senere Værker har han sagt følgende: „Hvis en ung Mand kommer og siger, at han er Fritænker og ikke tror paa Bibelen, saa svar ham: „I din Ungdoms Umodenhed tænker du slet ikke. Du savler endnu. Alt hvad andre har hældt i dig, kaster du op, og naar du ønsker, tror du, at du tænker.""

De tre unge Mænd rejste sig fra Bordet, sagde nogle haanlige, overlegne Ord og forsvandt ud af Spisesalen.

Bordkammeraterne havde med største Opmærksomhed fulgt vort Ordskifte. En af dem opsøgte mig om Eftermid-

dagen. Han vilde gerne, at vi skulde gaa en Tur sammen. „De andre syntes, at Johannesson havde Ret," sagde han. „De var Sømænd, de tre, og ikke rigtige Arbejdere," sagde han. „Sømænd alle tre. Jeg har hørt, at vi snart bliver af med dem."

Snart blev de af med mig ogsaa. Jeg havde villet blive længere hos disse Folk, som mere og mere fangede min Interesse, og som jeg kom til at holde mere og mere af.

Men andre Opgaver blev stillet mig, og dem kunde jeg vanskelig opsætte. En skønne Dag slængte jeg min Ransel paa Ryggen og drog atter ud i den vide Verden. Det var paa høje Tid, for Dagen efter blev jeg opdaget af Aviserne.

Svensson var den sidste, jeg tog Afsked med. Han laa i sin Seng midt paa den lyse Dag og sov. Jeg kunde næsten ikke nænne at vække ham, og det var vist i Søvne, han besvarede min Afskedshilsen. Han havde arbejdet hele den foregaaende Dag og hele Natten med, hugget Knaster af en uendelig Masse Træklodser samt tænkt paa Hustru og Børn, som forgæves ventede paa ham og deres egen Jordlod.

OVERVEJELSER

Nogle Mennesker har ment, at jeg har gjort noget mærkværdigt, naar jeg i en kort Tid sluttede mig til Arbejderne og trak Arbejdstrøjen paa. Det er ikke det bitter-

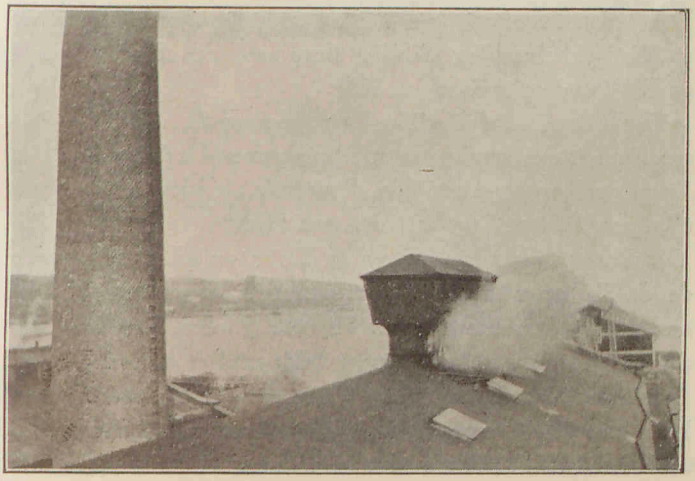

Paa Fabrikstaget.

ste mærkværdigt. Jeg er ikke en Snus bedre end de. Har blot større Fordele og større Ansvar.

Til Fordelene hørte det at kunne aflægge Arbejdstrøjen, naar det passede mig og flygte bort fra Sulfit og Svovlrøg, fra larmende Maskiner og stinkende Eder til Guds fri herlige Natur — flygte bort fra Bulder og Snak for at drømme ensom i Ødemarken.

Jeg havde skimtet den i det fjerne, da jeg en Gang var kravlet op paa Fabrikstaget, hvor Svovlsyredunsterne kun skjulte en Del af Horisonten.

Ødemarken — hvor har det Ord ikke et ejendommeligt Trylleri. Der mangler vist noget hos de Mennesker, som kan staa uberørt overfor dens Majestæt, som kan høre Efteraarsvinden drage gennem den vilde Skov, uden at den ogsaa sætter Hjertestrengene i Bevægelse, som kan se Aftenskyerne der dybt nede i Skovens mørke Sø uden at gribes af dette Billedes vemodsfyldte Stemning, som kan høre Elvens Brusen, naar den kaster sig ud over Klipper og Sten, som kan se Vandtrolden kaste Millioner af Perler og Diamanter op mod det høje, uden overfor noget saadant at gribes baade af Bæven og Henrykkelse. Jeg vil ikke have med den Slags Folk at gøre. For dem skriver jeg ikke.

Det var ogsaa den vilde Fyrreskov og Skovsøen og Fossen, som fangede mig paa min ensomme Vandring bort fra Larm og Røg og ikke vilde slippe mig, før jeg havde lyttet til deres Tale og lagt mig den paa Hjerte.

Saadan som her har Skoven og Elven set ud overalt, sagde de, da Skaberen havde afsluttet sit Værk, men efter at Menneskene havde ødelagt deres Vej paa Jorden, hvordan blev det da? Skovens stolte Kæmper faldt med et Suk til Jorden. Lemlæstede laa de paa Baare Vinteren over, og naar Vaaren kom, blev Elven tvunget til at drage bort med Levningerne, med de døde Stammer, som ellers, naar Saften plejede at stige op fra den nyfødte Jord, havde for Skik at pryde sig med det rødeste Guld og frydes i Majsolens Lys.

Nu er Skoven derhenne fuld af Kviste og Stubbe og Affald, Tømmerrenderne drikker alt Vandet fra Søerne, og Elven kan snart ikke ses for Stammer og Bomme og Vindspil og alt det Trolderi, som har faaet Magten her paa Jorden. — Snart kommer Turen til os, sagde Skoven. Vi falder inden ret længe for Dommen. Hvordan skal det saa gaa?

Hvorfor skulde jeg svare? Skoven havde alligevel ikke

forstaaet det. Men jeg vidste nok, hvordan det vilde gaa. Der langt nede ved Fabrikken vilde Stammerne miste enhver Lighed med Skovens Træer, og de svagere iblandt dem vilde blive kappet i passende Længder for at blive „Pitprops“ i mørke Gruber eller afbarkes og afkvistes og saa forsvinde i vidunderlige Gab for at sønderskæres af frygtelige, drejende Knive, som hviner og skriger. Og Levningerne bliver

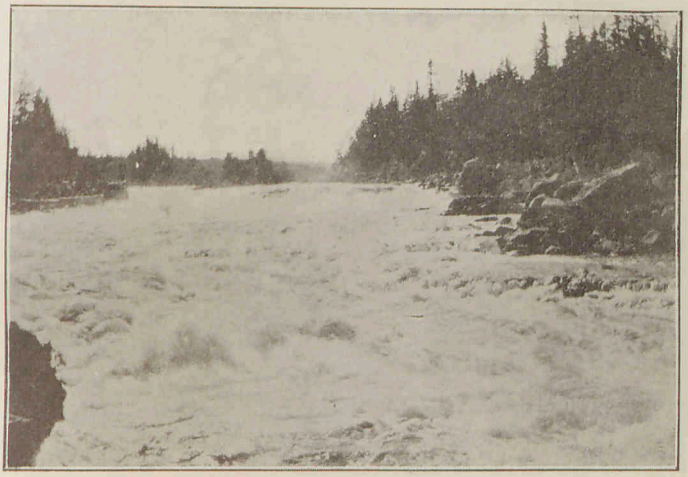

Fossen i Vildmarken.

sorteret i vældige tragtlignende Sold, som stadig gaar rundt, indtil Skovens Millioner af Splinter tilsidst havner i vældige Kæmpegryder, hvor hver Livsgnist bliver kogt bort.

Har I set disse vældige Kogekar, som rummer 200 eller 300 Kubikmeter og naar fra Gulvet til højt op mod Taget? Har I set, hvordan de vrider og vender sig, saa alt indeni dem bliver en eneste Vælling af Smuld og Damp og Kalciumsbisulfit eller Natriumhydrat eller Svovlnatrium, eller hvad det Stads nu hedder, alt det, som tager Livet af hver eneste Celle. Og kan I genkende, hvad det har været, naar hele Vællingen og Svovlsyrligheden efter et Døgns Forløb

vælder frem i Lyset? Andre Maskiner staar der med aabne Gab og venter paa Føde. Det tygges paany og skriger og slubrer, og Vandet løber ud af Munden paa de nye Uhyrer. De arbejder med Forstand og Kraft, men uden mindste Følelse eller Barmhjertighed; og til Slut bliver Skovens stolte Kæmper — det Papir, uden hvilket jeg ikke vilde kunne sende alle disse Overvejelser ud i Verden.

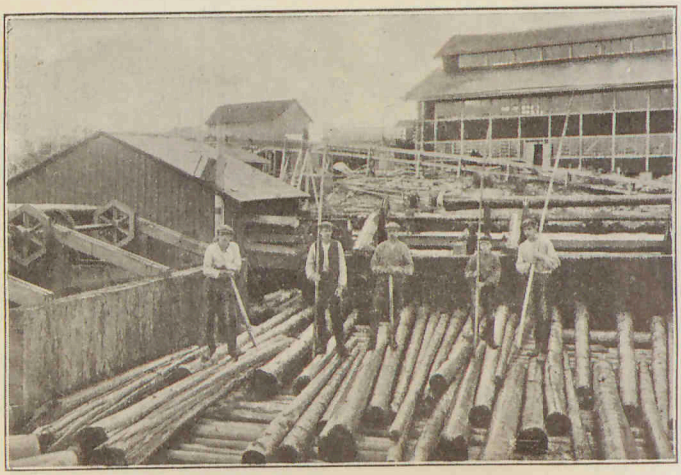

Sulfittræ.

Saaledes er ogsaa jeg medskyldig i Skovens Ulykke. Jeg er jo ogsaa et Nutidsmenneske — om man saa vil.

Men den stolte Skov og den frie Elv har faaet Hævn.

Er vi blevet nødt til at tjene Jer, har de sagt til sig selv, saa er I til Gengæld blevet Slaver af de Maskiner, som I har opfundet for at dræbe os. I skal tvinges til at passe og pleje dem, samt lyde deres mindste Vink. I skal faa Lov at staa der Dagen lang, hive og hale Stokke op og ned, lytte til denne Skrigen og Raslen, steges foran Kedlerne og made Ovnene og lugte til Sulfitrøgen; og hvis I ikke punktlig og villig lystrer Maskinerne, smører dem og mader dem, som de

befaler, skal de tage Maden ud af Munden paa Jer selv, Jeres Hustruer og Børn. Ser I, I er Herrer over os gennem Maskiner, men vi er ligesom Herrer over Jer — gennem de samme Maskiner. Det er, som et Kredsløb her i Verden.

Og saa var det Penge, I vilde skaffe frem, da I begyndte Jeres Krig med os. Og I har faaet Penge, mange Penge. Nogle har faaet mere og andre mindre, og nu skriger de,

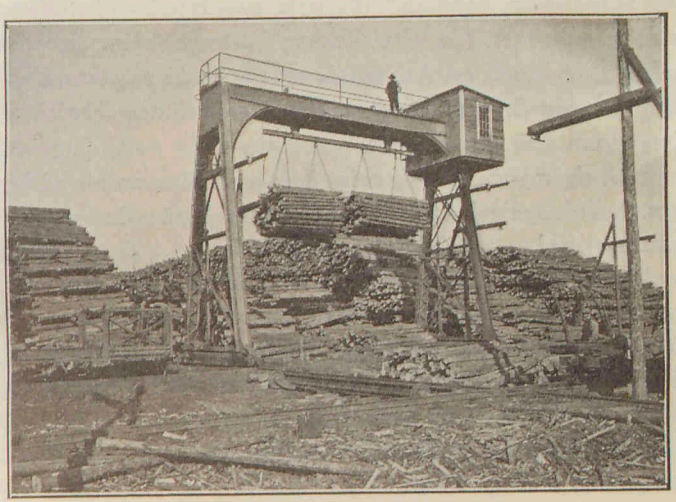

Sulfittræ rede til at føres bort.

som har faaet mindre, mod dem, som har faaet mere, og hader dem for Pengenes Skyld. De ved ikke, hvordan de skal kunne male „Kapitalen" sort nok, den Kapital, som de gerne selv vil have, og som er nødvendig, for at de selv skal kunne eksistere i denne Verden, saadan som Mennesker nu har ordnet den for sig selv, da de „ødelagde deres Vej."

* * *

Ja, saadan kunde jeg gaa og filosofere i Skoven, da jeg havde ladet Fabrikken langt bag mig. Jeg kunde gaa og ligesom blive vred over de Maskiner, som vi ikke kunde

undvære, og saa bagefter kunde jeg gruble over Industriens Problem, Pengenes Magt, Hadet mod Kapital og „Overklasse" og mere af samme Slags, som hører til Nødvendighedsartiklerne i vor højt oplyste Tid, som kun kender *et* Maal for Livet — Penge.

Men mine Arbejdere synes slet ikke at nære den Slags Overvejelser. Og nærede de dem, hørte jeg dem i det mindste aldrig røbe, hvad der laa dem paa Hjerte. Jeg hørte aldrig om noget Klassehad, aldrig hørte jeg dem sige det mindste ondt om en Arbejdsgiver. Og hvad angaar „Politik" — som dog saa mange lever af — lod den ikke til at interessere dem det bitterste.

Lod, siger jeg. For jeg taler ikke om andet, end hvad jeg saa, hovedsagelig blandt de ugifte, som jeg boede og spiste sammen med.

Mange af dem havde den ikke uefne Vane at holde Mund, mange levede et ret stilfærdigt Liv, men de allerfleste syntes mig kun at have tre Interesser: Penge, Kortspil og Pigebørn. Penge maatte der være paa Indkomstsiden, for at Kortspil og Pigebørn skulde kunne eksistere paa Udgiftsiden.

Det var skrappe Folk til at arbejde, dem jeg var i Berøring med, kraftige, kække Fyre. Ladhed og Dovenskab saa man sjældent. Man tog imod saa meget Arbejde, man fik, for derved tjente man saa mange des flere Penge. Man kunde arbejde et Døgn i Træk, ja halvanden, uden synderlig Hvile. Nogle sagde, at de uden Afbrydelse til Søvn havde arbejdet meget længere, men det kunde jeg ikke kontrollere.

Men et intensivt Arbejde fordrer dog Hvile og Afveksling, og den Afveksling, de trængte til, blev ikke sjældent af daarlig Art. Den bestod beklagelig ofte af tvetydige Beskæftigelser og Fornøjelser, hvorved Arbejdsfortjenesten røg.

Drukkenskab saa jeg ikke Spor til, og det var dog ikke umuligt at faa Spiritus. Men det var som sagt Kortspillet og „Pigebørnene", som dominerede.

Naar man spiller Kort, er det sjældent for Gevinstens

Skyld, har man forsøgt at lære mig. Men det er ikke lykkedes. Og Arbejderen, som plejer at sige sin Mening mindre forblommet, skal nok uden Omsvøb forklare, naar han er i det Humør, at Pengene er Hovedsagen, Spændingen egentlig ubehagelig og Adspredelsen en Biting. Man vil have flere *Penge* og selv med Risiko for at blive „Kapitalist" vilde man fortsætte at spille, til man blev en rigtig stor Matador.

Herremanden, som allerede er Kapitalist, spiller naturligvis ikke af den Grund. Hans Sjæleliv staar aabenbart alt for højt dertil. Pengene tænker han ikke paa. Det er bare Tidsfordriv, naar saadan en som han sidder oppe til langt ud paa Morgenkvisten og blander Kort.

Kære Venner, lad os dog holde op at spille Komedie for hinanden. Vi skal ikke søge at indbilde os selv eller vore Medmennesker, at vi i de fine Saloner er et eneste Gran bedre end dem, der sidder i en tilspyttet Tredjeklasses Vogn og smækker Kortene paa Bænken under Eder og Forbandelser. Om Spilledjævelen optræder i Frakke og stivet Skjortebryst eller i Bluse med Oljeplamaser, kan det godt komme ud paa et. For en Djævel er han. Jeg har set ham i den tilrøgede Hytte i Kiruna og paa Børstrappen i Paris. Det er samme Fremtoning. Og jeg genkender ham derpaa, at han skyer Kirkeklokkerne og opfører sig i Overensstemmelse med sin sande Natur, naar noget Ord fra det høje om Evighed og Ansvar naar hans Øre.

Spilleraseriet er ved at ødelægge vort Folk. I Salonerne faar det Tag i blaserede Herrer og ubeskæftigede Damer, paa Bondelandet sidder tiaars Drenge paa Landevejskanten og stjæler Kobberskillingerne fra hinanden. Hvad skal der blive af et Folk, som lader Heldet bestemme over sig og fordriver Tiden med at søge at „flaa" sine Medmennesker?

Og hvordan skal det gaa med en Ungdom, som ikke har højere Interesser end Spil og sanselige Nydelser?

Da denne Herre ved Navn Pinet indførte nye Former for offentlig Dans i vort gamle Kongerige, gjorde han en større

Forbrydelse mod vort Land, end om han havde paaført os den mest forfærdelige Koppeepidemi! Dansen er ved Siden af Kortene ved at berøve vort Folk alle Interesser af ædel Art.

Man behøver med Hensyn til Dansen kun at betragte denne „Steppen" i fem Minutter for at forstaa, at dette med *Naturnødvendighed* maa demoralisere. Det er den uanstændig klædte Sanselighed, som i utallige Tilfælde efterfølges af den helt afklædte.

At unge Mænd og unge Piger tager en „Svingom" er noget saa himmelvidt forskelligt fra denne moderne „Frotteren", at jeg ikke fatter, hvordan disse Bevægelser har kunnet komme ind under samme Rubrik.

Den Mand eller Kvinde, som tager disse fin-de-siècle-Bevægelser i Forsvar, er enten blind paa begge Øjne eller selv en Sanselighedens Tilbeder. Et tredje gives ikke.

Og hvis nogen blandt de „upper ten" skulde tage disse smaa fikse, uskyldige Frøkner i Forsvar for at faa Lejlighed til at forsvare sin egen Slaphed og Svaghed for Moden — og paastaa, at *deres* Steppen kommer fra Uskyldigheden selv — saa siger jeg, ligefrem om Kortspillet: „Kære, gode Venner, hvorfor skal vi spille Komedie for hverandre? I ved nok lige saa godt som jeg, hvordan det er, hvis I da nogensinde har brugt Jeres Øjne og Øren."

Vi har nylig oplevet den forfærdeligste Krig, Historien kender. Og medens næsten hele Europa var en blodig Slagmark, og Millioner af Arbejdere stønnede i Dødskamp paa Sygehuse, brølede deres solidariske Arbejdsbrødre i de neutrale Lande deres „tjohej" paa Dansebanerne, medens paa den anden Side kortsynede og snæverhjertede Fædre og Mødre i Frakke og Silke søger efter et spidsfindigt Forsvar til Gavn for deres Samfundsklasse, for det, som alligevel aldrig kan forsvares — fordi det straks falder, naar Samvittigheden og Guds Røst begynder at tale.

Jeg er mig fuldstændig bevidst, at jeg ikke har sigtet mine Ord. Det har jeg ikke *kunnet* gøre, for mit Indre har raset,

mere end man skulde tro af Ordene. Og jeg har Ret til at rase, naar jeg har at gøre med mit Folks Fjender.

Hvordan skal det da blive bedre? spørger en ærlig Sjæl.

Mere Oplysning?

Flere Skolelærere?

Bedre Skolebøger?

Andre Fornøjelser?

Jeg hørte en fremstaaende Leder indenfor den socialdemokratiske Ungdomsbevægelse ytre omtrent følgende om Fornøjelsen hos den Ungdom, som *han* særlig interesserede sig for:

Det er yderst sørgeligt. Dans, Dans og intet andet end Dans. Saadan var det ikke før. Hvad er Grunden til dette Omslag? Hvorfor har de unge nu næsten ingen højere Interesser?

Jeg kan ikke finde andet, sagde han, end at Ungdommen tidligere fik en religiøs Opdragelse i Hjemmene. Den gav dem i al Fald en Rygrad. Nu har den ingen.

Og saa tilføjede han. I den nuværende Tid gaar vi og er i Tvivl om, hvad vi skal give den i Stedet. —

Ja, hvis man har knækket Rygraden, hvad skal man saa gribe til istedetfor for at holde sig oppe?

Maaske lidt Reformplaster hist og her paa Huden?

Mennesket har ødelagt sin Vej. Gud har beredt en ny. Den har ledet utallige til Lykke og Frihed og desuden givet deres Liv rigt Indhold.

Men Videnskaben! — Guldet! — Moden! Den er saa umoderne, den Vej.

Ja, saa lad den da ligge og trav videre i Elendigheden.

I VILDMARKEN

Naar jeg vil være alene, opsøger jeg enten en meget stor By, hvor der er fuldt op af Mennesker, eller Vildmarken, hvor jeg næppe træffer en eneste. — Et andet Aar havde jeg sat min Hu til Vildmarken.

En *rigtig* Vildmark skulde det være. Naturligvis ingen Veje, men helst heller ingen Stier, og ingen Vejviser, uden Kort og Kompas. Saa har man det, som det skal være.

Saadan skulde ogsaa I have det engang, I soignerede smaa Middagsherrer i Skrædderfuderal og med Skilning i Nakken. I skulde lave Jeres Middag selv og tvinges til at smøge Benklæderne op i flere Læg end „Snoblægget" for at kunne trave over Moserne. Tænk, hvor vilde I have godt af saadan en Kur.

Og I Bogorme, som læser og læser, bor i et Bogskab og ikke kender noget mere livsaligt i Verden end Tryksværte, hvorfor kryber I ikke ned fra Boghylderne bare en eneste Gang og begiver Jer ud i Sol og Vildmark? Gjorde I det for Alvor, vilde I snart finde, at Guds Skrift derude indeholder bedre Lærdom end mange af Jeres støvede Forfattere, som ret ofte fordrejer Hjernen paa Jer. Kom ud i Skoven, saa kan den atter blive retvendt. Hent Visdom i Vildmarken.

I Skoven staar Fyrrene vældige og alvorlige, rolige og stille. De vokser i Højde og Styrke Aar for Aar. Det ser man paa dem. Men de taler aldrig derom. Birken bøjer sig næsten til Jorden, naar Stormbygen søger at knække den. Hellere bøjes end briste, tænker den. Og hvis Vandrerens

Fod er kommet til at træde en Gren af den sejge Ener i Støvet, rejser den sig ligesom Birken, naar Trykket er ovre. Hvem vandt? spørger den.

Bækkene risler blandt Tuerne, søger og søger. Og alle søger de Sænkningerne. Jo ydmygere, jo stærkere, synger de, og bliver saa snart til en eneste brusende Bæk, som kun Indsøen kan standse. — Ikke altid syde af Iver! siger det

Vej i Vildmarken.

rolige Vand. Man maa sommetider være stille og samle sig. Saa faar man større Kraft til at begynde igen.

Mosset breder sig ud til de skønneste Tæpper paa Skovens Bund, Guldstjernernes og Anemonernes Flok strør Blomster, gule og hvide ud over Jorden, Pyrolaen ringer for dem med sine Klokker, og Løvefod samler Perler og Juveler, som tindrer i Lyset. — — Hvorfor saa fint? spørger Muldvarpen og stikker sin Næse op. Her er jo bare Vildmark. Ingen takker Jer, og ingen ser Jer. — Jo Solen, siger Blomsterne, og Bien og Humlebien surrer deres Bifald til Svaret.

Heller ingen ser mig, siger Myren, og jeg skal bare holde

rent. Jeg *skal* gøre det, ser I. Der er ikke mere om det. Og hvis jeg derfor ikke faar den aflagte Billevinge over Stenen første Gang eller anden Gang eller tooghalvfjerdssindstyvende Gang, saa forsøger jeg den treoghalvfjerdsindstyvende. Og ganske vist er Sommerfuglelarven, som jeg skal slæbe hjem, ti Gange større end jeg. Men sætter jeg tyve Gange saa meget Energi ind, saa gaar det. Thi gaa *skal* det.

Er det ikke gode Prædikener, maa jeg spørge? Jeg gik og hørte paa dem snart i det ene og snart i det andet Kapel af Skovens store Kirke, medens Foraarsvinden spillede Orgel deroppe, saa vidunderlig herligt, at baade Prædiken og Sang blev ligesom til en eneste skøn Melodi.

Du skulde have følt det som jeg, du gamle Bogorm. Og jeg følte mig som en løssluppen Skoledreng uden Lektier til Morgendagen. Solen skinnede, Græsset duftede, Blaabærrisene knoppedes, Granerne duftede — aa hvilken Vellugt! — Søerne glitrede, og Gøgen kukkede i det fjerne.

Du har vel hørt Gøgen? Maaske ogsaa set den? Det hænder nu kun sjældent. Hørt onde Ord om dens Utaknemmelighed? Det har jeg ogsaa. Jeg har ingen større Sympati for den Fugl. Men naar den sukker der langt borte mod Nord, synger saa uudsigelig vemodigt og længselsfuldt, saa tilgiver jeg den meget. Den angrer maaske. Hvad var for øvrigt en nordisk Skov i Vaarens Tid, hvis dens uudsigelige Sukke ikke hørtes. Den tolker, hvad Vildmarken er: noget uudsigeligt.

Derfor er der heller ingen Mulighed for at sige, hvad jeg tænkte, da jeg vandrede frem næsten uden Maal, hvilede under Fyrrene, drak af Bækkene, badede i de glitrende Søer og forsøgte at udgrunde, hvad Farve de egentlig havde, de høje skovklædte Aaser der i det fjerne.

* * *

Men en stor, lang Sø havde lagt sig helt paa tværs for mig. Kunde ikke komme over den uden Baad. Efter Kortet

laa der en Gaard ved Søen. Maatte bekvemme mig til at opsøge Gaarden, om jeg da vilde videre.

Gaarden fandt jeg og Husbonden ogsaa. Men han vilde ikke sætte mig over. Han vilde have, jeg skulde blive der om Natten; og hvor meget Vrøvl jeg end gjorde, fik han dog sin Vilje. For det var en *Stadskarl*. Skulderbred og stærk, alvorlig og venlig, et Skæg som en Patriarks og

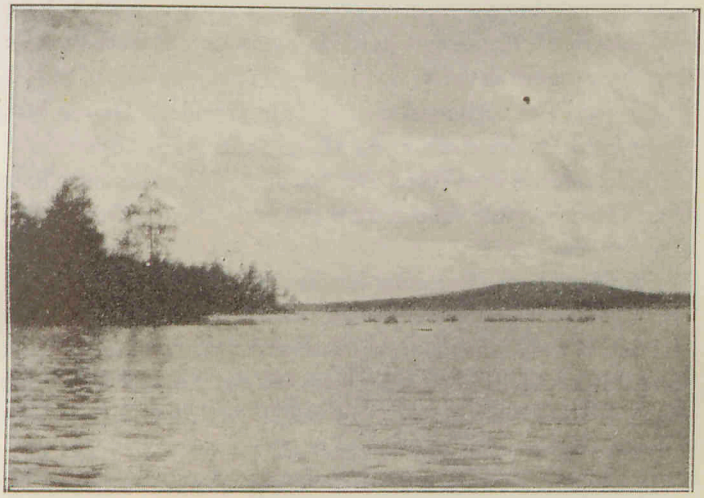

Den store Sø.

hjemmevævede Klæder. Saadan skal en svensk Bonde se ud, saadan en formaar at tæmme Vildmarken og tvinge den til tro Tjeneste og løse baade Ager og Eng af deres Fangenskab i Mørket derinde, saa at den gyldne Sol kan lyse paa gulnende Kornmarker.

I Køkkenet er Husets bedste Plads. Der sidder man sammen med hele Familjen og taler om alle Dagens Begivenheder, om hvad der fordum er sket og om kommende Tider, medens Fader, som ryger sin Pibe — han er jo Herre i sit Hus — gør sine Bemærkninger og Iagttagelser eller vil vide, hvad der har tildraget sig ude i Verden. Moder kommer

ogsaa nu og da med et Spørgsmaal, mens hun passer Gryder og Kasseroller, Datteren løber et Ærinde ud i Fadeburet og tilbage igen. Karlen er kommet hjem fra Dagens Møje og arbejder nu ihærdig med Kartofler og et stort Fad Tykmælk. Katten under Bænken maa nøjes med en Underkop.

Det er begyndt at skumre derude, og indenfor tænder man Lys. „Vi plejer at holde Husandagt her," siger Bonden. „Maaske at *han* vil læse noget for os i Aften? Men sæt sig ved Døren til Kammeret der, saa ogsaa den Stakkel derinde kan høre noget deraf."

Og jeg læste. Alle sad med foldede Hænder. De tog ikke Hensyn til, at det ellers er en aflagt Skik. Men „Stakkelen" derinde foldede dem ikke. Det havde han ikke kunnet i otte Aar. Han magtede ikke at røre et Lem. „Leddegigt!" sagde Husbonden.

Dødelig bleg, ubevægelig laa han der i det lille Kammer. Til alt maatte han have Hjælp. Fader og Moder var døde. En Søster havde han — men hun var meget fattig. Sognet havde taget sig af ham, sendt ham hid og did. Men Bonden havde tilsidst taget ham. Han havde en lille Krog til den husvilde og et stort Hjerterum.

Hvor havde Smerterne ikke været slemme sidste Nat! „Jeg troede, jeg havde faaet Hjemlov," sagde han. Han havde altsaa et andet Hjem. Det var, som han havde hørt nogen kalde paa „Stakkelen".

Ogsaa han havde kunnet strejfe om i Mark og Skov, lade Blikket fare fra de solbelyste Aaser til de mørke Søer i Dybet, svinge Øksen, saa det klang blandt Fyrrestammerne og tage et Tag med den frosne Myr. Men Myren og Væden, Vinteren og Kulden havde tilslut faaet Magt over ham. Han var blevet overvundet af Vildmarken — det troede Vildmarken da idetmindste selv.

Men den overvundne havde vundet. Han var kommet igennem den. Træerne i Skoven begyndte at tynde ud. Det lyste af Sol paa gyldne Marker, hvor Sæden var færdig til

at bjerges i Lade, hvor Høstmanden glædede sig, hvor man frydede sig og sang. Og i straalende Lys laa den hjemløses Hjem, hans Faders Gaard, som hans Længsel stod til. De havde allerede set ham derhjemme og skyndte sig ud at møde den ventede.

„Du har slidt ondt, din Stakkel," hilste de ham.

„Men jeg er jo straks hjemme," havde han svaret.

Der findes dog noget bedre end Vildmarken.

* * *

Det var en forskrækkelig hed Dag, den, der fulgte paa Natten i Bondens Hus; og naar man er svag nok til at tage mere med sig ud i Skoven end Klæderne paa Kroppen, saa maa man betale for den Luksus, naar Rygsækken knurrer og siger: Tag det med Ro, lille Far, husk paa, at jeg er med, og at jeg ikke har Lyst til at springe afsted saadan som du! Det er saa varmt, at jeg maa hvile mig lidt i Skyggen. Jeg kan ikke saadan jumpe op og ned i en Uendelighed.

Saa ved man intet andet Raad end at lystre. Man strækker sig, saa lang man er, tæt ved den lille Aas skummende Vand med Hovedet mod en mosklædt Trærod, men lader dog ikke derfor Træet faa Lov at skygge for Solen. Der ligger man paa Ryggen og ser lige op mod alle de himmelske Skikkelser. Saa savner man ikke Beskæftigelse, selv om man ingenting bestiller.

Man ser ikke blot Engle deroppe paa den blaa Hvælving, men ogsaa Jætter og Trolde. Ja, saa underlig kan det gaa til, at Englene undertiden bliver til Trolde, og Troldene bliver Engle. Bjørne og Løver kommer frem fra — — — ja, hvor kommer de fra? De ser paa hinanden og spærrer deres Gab op, men efter nogle Minutter er de smeltet sammen til et eneste Væsen, som jeg ikke kan give noget Navn. For jeg synes, at det fra den ene Side forestiller en ærværdig gammel Gubbe med langt Skæg, mens alt det øvrige ligner

en skyggefuld Have, hvor Træerne snart vender Rødderne i Vejret, og Kronerne lidt efter former sig som — slet ingenting.

Man kan ligge, saa længe det skal være, og se paa den underlige Billedbog, og naar det begynder at mørkne, eller Skyerne forsvinder, kan man opsøge sin Hytte, tænde Ild paa Arnen og sætte sig til at stirre ind i Gløderne. Saa faar man næsten det samme at se.

Men jeg havde ingen Hytte at gaa til, og derfor blev jeg liggende og tænkte: maaske falder jeg i Søvn. Og saa behøver jeg ingen anden Bolig.

Nu protesterede Rygsækken ganske vist ikke, men andre Magter forandrede mine gryende Planer om Hvile og natlig Vederkvægelse under aaben Himmel. Myggene havde ogsaa opdaget Nattekvarteret, hertil kom at Myrerne — hvis Pris jeg sang for lidt siden — og Biller og andre smaa nysgerrige Væsner begyndte at undersøge, hvad jeg havde under Klæderne. Skulde nu ogsaa Aftentaagen komme og anstille samme Undersøgelse, blev det nok det bedste i Tide at trække sig ud af Spillet.

Jeg havde hørt Tale om en gammel forladt Sæter, som skulde ligge derinde i den vildsomme Skov, saa ene og forladt, at ingen Sæterpiger vilde være der længere. Dens Ensomhed skulde jeg maaske søge at forjage. Jeg begav mig ud paa Efterforskning, og omsider lykkedes det mig at finde det forladte Sted.

Det var en hel Idyl, jeg fandt. Lige tæt ved en rislende Bæk laa min Hytte, og da mit Blik, som var taget til Fange af nogle blaanende Højder, havde revet sig løs og forvildet sig i den nærmeste Skov, saa jeg, at Granerne spejlede sig i en Sø saa blank, at det egentlig ikke var sandt, da jeg sagde, at jeg saa den.

Og ved Husets ene Hjørne stod der en skyggefuld Ahorn og et Syrentræ og nogle Ligusterbuske — kan man tænke sig! Det var jo en Villa med Have midt i Ødemarken. Men

det bedste af alt: Døren sagde: vær saa god og kom indenfor! Det kan vel ikke anses for paatrængende af mig, at jeg modtog en saadan Indbydelse, da Solen allerede var begyndt at synke ned bag Aaserne.

Da jeg var en af de yngste Krigsmænd, sendte Kaptajnen engang en Løjtnant ind i mit Telt. „Se efter, om de har det rent derinde, Volontørerne," sagde han. „Ja, ordentligt," rapporterede Løjtnanten, „men uden Pedanteri."

I denne min vordende Bolig havde heller ikke noget Pedanteri taget Overhaand. En Seng og en Sofa var der, saa jeg behøvede ikke at ligge paa Gulvet, naar jeg kun først havde lagt det paa Gulvet, som laa paa Sovestederne. Der fandtes nemlig et helt Udstyr: et betydelig Antal gamle Sager af fuldkommen ubestemmelig Farve og til lige saa ubestemmeligt Brug, Gardiner, Stegepander, Trefødder, Salmebøger, Kaffekedler, Aviser, Vaffeljern, Priskuranter, Sko uden Saaler og Saaler uden Sko, Trøjer uden Ærmer og Ærmer uden Trøjer, Tapetstumper, hankeløse Kaffekopper, Børster uden Børste, Cigaretæsker uden Cigaretter og Tænd stikæsker uden Tændstikker.

Hvis jeg glemmer noget i Indbo-Fortegnelsen, maa det tilgives mig. Og man maa ogsaa forlade Ejerne af Bohavet, at de havde anvendt Arnested og Gulv som Oplagspladser, da Sengene ikke slog til.

Her blev gjort Hovedrengøring med Haandkraft og med en Birkekosts hele Styrke. Birkene viftede ikke til mig, da jeg tog Afsked paa Morgenstunden. Og efter en Times Arbejde var der fint — ikke akkurat som i et Dukkehus, det vilde jeg ikke paastaa, var sandt, men fint nok til mine Forhold. Og midt paa Gulvet stod en Seng opredt, fyldt til Randen med de grønneste Birkeris, som jeg havde røvet fra Omgivelserne. De gamle Gardiner havde været Støveklude og fejet Spindelvævene bort. Ja, der var rigtig fint — saa temmelig da.

Nu savnedes der ikke andet end frisk Drikkevand; Bæk-

ken var lidt vammel. Ved Ildstedet stod der en bulet Kaffekedel med temmelig hundredaarig Grums, bevokset med omtrent lige saa alderstegen Mug. Kedlen kunde bruges til Vandkande og efter nogen Søgen fandt jeg ogsaa ved en lodret Klippevæg en Kilde med vidunderligt Vand. „Radiumrigt", skal den annoncere, som vil leje Sæteren ud til Pensionat. Der blev en uendelig Skyllen og Skuren. Men jeg vandt Sejr over Grums og Mug. Sovekammeret stod og ventede, og jeg havde Vand til Natten.

Men er der nogen, der tror, at jeg kunde gaa hen og lægge mig? Jeg var da ikke kommet bare for at gøre rent. Stakkels de, som bare skal gøre rent. Det kan være morsomt som et Eventyr. Men at være Stuepige — hu ha!

Jeg havde jo fundet en Perle i Vildmarken. En lille Have omgav min Hytte. Syrenerne duftede, Blomster i Massevis paa den friske grønne Eng, og Liljekonvaller! Hvilket Utal af Liljekonvaller. Hele Engen var fyldt af Vellugt. Og da jeg sad og drømte under den store Ahorn, hørte jeg Drosselen synge i den mørke Skov, og Gøgen kukkede langt borte i det fjerne saa uudsigelig sørgeligt. Ellers stille som i en Kirke, naar Orgelet har sunget sin sidste Tone, og alt Folket er gaaet.

Hvor uudsigeligt at være ensom — ganske, ganske ensom. Hvor vidunderlig er Tavsheden — den store, dybe. Der hører man underfuld Tale.

* * *

Jeg husker ikke, om jeg drømte andre Drømme, men Solen og Fuglene vækkede mig tidlig. Atter ind i den dunkle Skov. En Sø, en Myr, en perlende Bæk og et Utal af Stier. Mennesker havde ikke trampet dem. Der havde Kreaturer gaaet, og følger man deres slingrende Veje, kommer man aldrig ud af Skoven.

Jeg fulgte Kompasset, og efter et Par Timer, men aldeles uforberedt, stod jeg paa en aaben Plads, og under mig laa

en lang, lang solbeskinnet Sø med Odder og Holme og med Fyrretræer, som tog sig et Morgenbad i det blanke Vand.

Over store Vidder svævede mit Blik, men jeg øjnede ingen Menneskebolig. Ikke Røg fra en Hytte, ikke Spor af Folk.

Hvad siger jeg? Akkurat, hvor jeg stod, havde der jo været en Menneskebolig. Kun Skorstenspiben var tilbage. En Ruin — en Grav.

Den solbelyste Sø.

Men et hvidt Syrentræ, hvidt af Blomster, stod ligesom bøjet over Gravstedet. Det var blot en Plante, da Menneskene flyttede og førte Tømmeret med sig. Nu var Planten vokset, og Arnestenene fortalte Træet, hvordan det havde været før i Tiden, da der endnu boede Folk. Alt, hvad der var talt derinde, fik Syrenen at høre: deres Glæde og Sorger, hvad de havde sagt, naar Isen gik løs, og naar Frosten kom, da den lille blev født, og Gamlefar døde. Og naar Pigen kom hjem med Køerne til Malkning, havde den gamle Arne hørt tværs igennem Bjælkevæggene, hvordan hun sang og trallede langt bort i Skoven:

„Kom du Blomst, Lille, Rose, Skønne, Lykke — kom!“

Men nu, sagde den gamle Stemme, er alt saa dødt og stille og koldt.

Ingenlunde, svarede Syrentræet, og en svag Vind bar de hvide Blomsters Vellugt langt ud, her er ikke dødt og koldt, saa længe Solen lever, og Fuglene synger. Hør bare! Og ensomt er her heller ikke. Vi vil holde sammen, vi to. Du skal beskytte mig mod Nordenvinden, og jeg fryde dig ved mine Blomsters Duft. Den er vel bedre end gammel Skorstensrøg!

De troede ikke, jeg forstod, hvad de sagde, da jeg stod der og lyttede og spejdede, medens mit Blik, før jeg selv, fordybede sig i den øde Skov, som havde fanget den fagre Sø, som havde fanget hele den store Morgensol.

* * *

Skov og Skov og bare Skov og glitrende Vand! At der dog endnu findes saadanne øde Vidder i Värmland! Det var vist Elsdyr, som havde tiltrampet den smalle ufremkommelige Sti, som kunde skimtes langs Stranden. Væltede Træer spærrede den ofte, og mægtige Stenblokke tvang Vandreren sommetider helt ud i Vandet. Den fik aldrig nogen Ende, den Skov.

Men se der midt i Ensomhedens Ensomhed, ved Foden af det stejle Bjerg stod jo en lille Menneskebolig, rød med hvide Karme og fuldt af Blomster i Vinduerne. En Legetøjsmark laa foran den, og tre Børn hoppede omkring blandt dobbelt saa mange Høns, uden at Fjerkræet sagde noget. Det var for mærkværdigt. Mennesker her?

„Om her da ogsaa fandtes Mælk?“ „Jo da“, svarede Børnenes Moder, en ung venlig Kone, som sad og syede paa Maskine, „saa meget du vil have. Vi har jo en Ko.“

Og Mælken kom med det samme og et helt Fad Vafler ovenikøbet. Manden holdt til ved Flaadningen. Han var

borte hele Dagen, og hun var ganske alene med de tre, som legede derude, og med den allermindste, som laa og sov under et Fluenet i Fars og Mors Seng.

Synes hun ikke, det var ensomt i den store Skov og længtes hun ikke bort derfra? — Nej, langtfra! Hun havde det saa godt. Og Manden trivedes her ligesom hun. Om Arbejdet førte ham aldrig saa langt bort, skulde han nok komme hjem om Aftenen alligevel. Det var utænkeligt andet. Han maatte saa kun vandre en endnu længere Vej.

Men hun havde vel aldrig set noget af Verden?

Jo, det havde hun rigtignok. Før hun giftede sig, havde hun tjent i en stor By og et Aar helt ovre i Kristiania. Men siden hun blev gift, havde hun holdt sig, hvor hun var, og hun havde været gift i otte Aar.

Der laa et Savværk en Mils Vej borte. Der har I vel idetmindste været?

Nej, jeg har ikke været borte fra Gaarden.

Men bliver det ikke sommetider grænseløst ensomt?

Hun saa paa mig med et undrende Smil. „Jeg har jo Børnene," lød hendes Svar.

Saa der findes dog Mennesker midt i den øde Skov, og tilfredse Sind midt i en Verden, fuld af Misfornøjelse.

Et nøjsomt Sind er nok en af de skønneste Gaver, Gud kan give sine Børn paa Jorden.

Ja, sine *Børn!*

UNDER OG OVER FABRIKSRØGEN

Det røg fra Skorstenene oppe i Dalabyen og glødede fra Ovne og Smedjer. Hamren, Drønen og Raslen overalt. Vogne med Malm og Trækul rullede paa Jorden og andre kørte i Luften. Alle Mennesker forekom mig mer eller mindre tilsodede. Nogle var det i høj Grad.

Jeg spurgte saadan en, som gik samme Vej som jeg: „Er her ingen Butik i Nærheden, hvor man kan købe sig noget Mad?"

„Jo, jeg skal netop selv derhen," sagde Manden. „Men det er jo smaat med Mad nu for Tiden,"[1]) fortsatte han.

„Ja," istemte jeg, „og derfor er ogsaa alting dyrere."

„Det er de Bondedjævles Skyld!" forklarede han med et vist Eftertryk.

„Er det Bønderne, I mener med den Betegnelse?"

„Ja, det er netop dem, jeg mener," svarede han. „Det er Bondedjævlene, som er Skyld deri."

„Bondedjævlene," gentog jeg; „maaske var Jeres egen Fader eller Farfader Bonde?"

Det vilde han ikke bestride.

„Naa, saa hører du jo ogsaa til den Slægt; siden du er yngre end Fader og Farfader, maa jeg vel regne dig til Smaadjævlene."

Det syntes han var et stærkt Stykke, men da han ikke formaaede at bestride Logikken, forklarede han, at han ikke havde ment det saa slemt.

Vi kom ind i en lang Forhandling om Levnedsmiddel-

[1]) Aar 1917.

spørgsmaalet, og jeg søgte at vise ham, at da den udenlandske Import stadig blev vanskeligere, vilde vi formelig risikere at sulte, hvis vi ikke havde haft vor Jordbrugerklasse at stole paa. Takket være Bønderne, som havde maattet finde sig i store Indgreb i deres Ejendomsret, havde vi dog Næringsmidler. Men da Forraadene var mindre, og Landbrugerne selv maatte betale meget mere end før for det, som Gaarden ikke frembragte, var det jo aldeles nødvendigt, at Prisen paa Landbrugsprodukterne maatte gaa op. Det kunde man ikke bebrejde Bønderne.

Det var en Fyr, man kunde tale til Fornuft. Han havde ikke tænkt saa nøje over, at det kunde forholde sig saadan, men bare gentaget, hvad han hørte andre sige. Før vi skiltes, var han meget tilfreds med Bønderne — og det af ren Selvopholdelsesinstinkt. Han var ikke langt fra i „Bondedjævlene" at se frelsende Engle!

* * *

Hos Købmanden fik jeg alt, hvad jeg trængte til: Brød, Mel, Ost og Flæsk, hvortil jeg som vordende Skovhugger føjede en Økse. Men Kaffe kunde jeg ikke faa. Jeg længtes imidlertid efter en Kop af den brune Drik og spurgte mig frem til en Café. Jo, der laa en lidt inde i Skoven. Arbejderne plejede at holde til der, og jeg sad snart sammen med dem ved en Kop, som efter hvad Værtinden forklarede, indeholdt den ønskede Vare.

Mine Kammerater, de drak ogsaa Kaffe og studerede samtidig Aviserne.

„Nu skal I høre, Gyllenpalm[1]) er blevet benaadet!"

„Er han? Ja var det ikke det, vi sagde: Han bliver nok benaadet, for han er Adelsmand!"

„Saadan Retfærdighed har vi her i Landet. Hvis en fattig Arbejder tager et Brød for ikke at sulte ihjel med Hustru

[1]) En Morder.

og Børn, ham søger de at give saa lang Straf som mulig. Men en Adelsmand, det er en anden Sag."

Jeg blandede mig i Samtalen. „Hvis en Adelsmand stjæler, faar han sikkert samme Straf som Arbejderen," sagde jeg, „men jeg indrømmer, at han burde have haft *højere* Straf."

Det vilde ingen tro, at den fine Tyv vilde faa nogen Straf. De vilde nok se at klare Ærterne for ham paa en eller anden Maade. Men en fattig Arbejder, ham var der ingen, der hjalp. Man tog det ikke saa nøje, om man halshuggede ham.

Jeg protesterede og udviklede, hvordan man her i Landet ikke tager Hensyn til Personen, men derimod til de mere eller mindre formildende Omstændigheder, naar Domme skal fældes.

„Men hvordan var det da? Ander slog *en* ihjel, men Gyllenpalm *to*. Ander blev halshugget, men Gyllenpalm ikke. Se Ander var ikke Adelsmand. Det skulde have været en fattig Arbejder, som havde gjort, hvad Gyllenpalm gjorde, saa skulde vi nok have set, hvordan det var gaaet."

Jeg maa bekende, at overfor Tilfældet Gyllenpalm, jævnført med Tilfældet Ander, stod ogsaa min Forstand stille. Men jeg tog mig for at appellere til deres Følelse. „Tænk Jer," sagde jeg, „at nogen *i Jeres Kreds* havde Magt til enten at dømme et Menneske til Døden eller lade ham beholde Livet. Hvordan vilde I saa selv handle? Det er i denne Situation vor Konge har været."

Jeg fik intet Svar paa dette Spørgsmaal. Alting beroede paa den elendige Rettergang her i Landet. De smaa hængte man, og de store fik Lov at løbe. Det nyttede slet ingenting at sige dem imod, for denne Mening var saa dybt rodfæstet, som den havde kunnet blive gennem Arv fra den ene Generation til den anden.

Fædrenes Misgerninger gaar igen, tænkte jeg.

Men Frisk var kommet ind, en sort, tynd og mager Prygl. Han slog sig ned ved mit Bord og fremviste sit Kendskab

til min Kaffes Beskaffenhed ved at rekvirere en Flaske Saft, som straks stod foran ham paa en Bakke.

Værtinden havde dog ikke kunnet servere den saa hurtig, at han ikke naaede at aflæsse flere Salver af Eder og Forbandelser over alle Turister, som løber omkring i Landet og spiser Maden op samt fisker i alle Søer.

Hele Tiden gloede han paa mig; og jeg tænkte paa at spørge ham, om det var mig, hans venlige Ord sigtede paa. Men der var ingen Mulighed for at indføre et Spørgsmaal, thi i Frisks Ordstrøm, der bruste som et Vandfald, druknede ubarmhjertigt hvert eneste Ord fra min Mund. Han lod endogsaa Saftglasset staa urørt, for at jeg ikke skulde naa at udtale mig, mens han tog sig en Slurk.

Han udtømte sin Vredes Skaaler over Turisterne, blandt andet fordi de havde Ferier. „Her gaar vi Arbejdere med vort Slid og Slæb Aar ud og Aar ind," sagde han, „*vi* faar aldrig nogen Ferie. Nej, vi maa arbejde for Overklassen, men *den* faar sin Ferie. Er det retfærdigt? *Vi* skulde vel meget snarere trænge til Hvile. Men hvis vi tager den, saa mister vi Lønnen, og derfor *maa* vi trælle Aar ud og Aar ind. Saadan er Overklassens Love."

Jeg tænkte Gang paa Gang paa at svare ham, men der var ingen Mulighed derfor, før han tilslut maatte lade Saften læske sin tørre Strube.

Jeg sagde ham, at jeg heller ikke syntes, det var retfærdigt, men at — — —

Mere naaede jeg ikke, for Ordet blev mig straks berøvet ved en ny brusende Ordstrøm, som varede til han næste Gang tog sig en Slurk.

Saa talte jeg nogle Ord om den ulykkelige Konkurrence paa Arbejdsmarken. Alle vilde sælge til billig Pris for at faa Kunder, men mindsket Arbejdstid for den, som tilvirkede Varerne, betød højere Priser, forstod man nok; og selv om vi *i vort Land* kunde gennemføre en saadan Indskrænkning, vilde Udlandet maaske saa overøse os med sine Industripro-

dukter, billige Sager, som dræbte den tilsvarende svenske Industri og maaske gav Arbejderne i den Branche Ferie hele Aaret om. Men jeg personlig syntes nok, at ogsaa Arbejderne i Fabrikker og lignende baade trængte til og burde have Ferie lige saavel som Embedsmænd og den Slags. Men det var sikkert ikke let at ordne Sagen praktisk. Man var jo ved at undersøge hele dette Spørgsmaal.

Ingen maa tro, at jeg fik Lov at tale i Fred saa længe, for allerede efter den første Sætning faldt Frisk mig i Talen, og jeg havde ingen anden Udvej end at tale samtidig med ham. Jeg gav mig dog først, thi Frisk druknede mig snart i Ord fulde af Forbandelser mod Overklassen, inklusive Turisterne. Han udæskede tilsidst baade Kristus og Apostlene mod mig som den af ham selv valgte Repræsentant for Overklassen. Vi var allesammen Hugormes Afkom, og det ene Skriftsprog fulgte efter det andet for at bevise dette.

Vi sad ved et aabent Vindue, hvor jeg havde lagt min Hat, og en, to, tre blæste den ud. Jeg vilde skynde mig at hente den, men min Modstander kom mig i Forkøbet. I et Nu var han paa Benene, ude af Værelset og nede i Gaarden, hvorfra han lige saa hurtig hjemførte min Hovedbeklædning.

Jeg trykkede hans Haand til Tak, og han saa til Gengæld saa venlig paa mig, som om der aldrig havde været et ondt Ord imellem os.

Idet jeg benyttede mig af denne Solskinsperiode, foreslog jeg ham, at vi skulde følge lidt mere parlamentariske Former under vor Meningsudveksling og ikke afbryde hinanden eller tale paa een Gang. Jeg udnævnte Frisk til Dirigent og foreslog, at han i Stedet for Hammer skulde bruge sit Saftglas. Saa længe han lod det staa paa Bakken, betød det, at bare han selv maatte tale, mens jeg skulde tie. Men hvis han muligvis vilde slutte af, skulde han flytte Glasset bort fra Bakken, hvad da betød, at jeg maatte begynde. „Men," tilføjede jeg, „naar Saftglasset saa er kommet i min Haand,

beholder jeg Ordet, lige til jeg behager at flytte det tilbage til Bakken. Saa bliver det din Tur at begynde."

Dette Forslag vakte almindelig Munterhed, og Frisk gik ind derpaa. Naturligvis begyndte han selv som Ordfører med en lang Tale, hvori han dog nu var saa venlig at betone, at han med Hugormenes Afkom ikke ligefrem havde ment mig, for han vidste ikke, hvad jeg var for en, om jeg var Arbejder, eller hvad jeg var. Mine Klæder gav ham ingen Vejledning. Men at jeg førte Overklassens Tale, det forstod han, og derfor fik den i alle Tilfælde i min Person baade læst og paaskrevet. Fyren saa alligevel blidere ud, og mente ganske sikkert at glæde det talrige Publikum, da han omsider flyttede sit Glas fra Bakken. Alle lo, og nu var det mig, som begyndte.

Det kostede min Modstander betydelig Anstrengelse at forholde sig tavs. Han kunde ikke lade være nogle Gange at falde mig i Talen, men saa bankede jeg blot et Par Slag med Glasset i Bordet. De andre lo, og saa tav Frisk, lige til jeg sluttelig satte hans Glas paa Bakken og dermed trak Spunsen fra for hans Ordstrøm.

Paa den Maade blev der i al Fald en ordnet Meningsudveksling med ret venskabelige Former under Publikums Munterhed og velvillige Interesse, lige til Frisk maatte skynde sin hen til sine Maskiner.

Det vilde være Overdrivelse at sige, at vi kom til noget Resultat. Jeg gav ham Ret i et og andet. Han gav aldrig mig Ret i nogenting. Jeg var Højremand, mente han, og der fandtes absolut ingenting paa Jorden, som saadan en har en fornuftig Mening om. Partistregen adskiller paa den mest afgørende Maade kloge og afsindige. Dette maatte jeg lade sidde paa mig, jeg, som er den mest udprægede „vilde".

Men saa gode Venner blev vi ikke desto mindre, at Frisk bad den afsindige komme og besøge ham senere hen. Saa skulde han traktere med Konjak.

* * *

Maaske tager jeg en anden Gang mod Indbydelsen til Trods for Konjaken; men for denne Gang havde jeg faaet nok af Stenkulsrøg og Trækulsos, fedtede sorte Veje og Diskussioner med to Slags Folk: en Sort, som giver sig straks, og en Sort, som næppe vil indrømme, at to Gange to er fire, saafremt det ikke er en „Partiven", som fremkommer med denne Paastand.

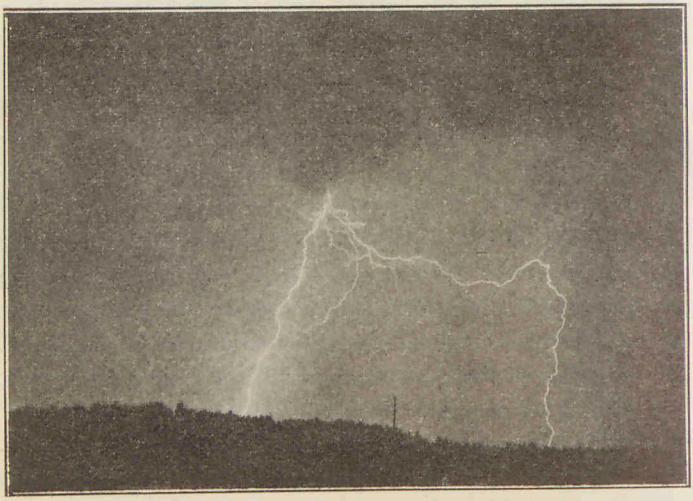

Lynet slaar ned.

Deroppe paa det smukke skovklædte Bjerg mod Syd, højt over Fabrikskorstene, Røg og Larm, saa man en lille lys Plet. Det var Byens Sætre, og de tiltrak mig med uimodstaaelig Kraft. Jeg vilde ikke kunne faa noget Nattekvarter deroppe, sagde man, for Høhøsten var i Gang, og saa var der fuldt af Folk i hvert Stuehjørne. Men der fandtes vel Buske, som kunde give Ly, og derfor kravlede jeg op ad den stejle stenede Sti i mit Ansigts Sved med 17 Kilo paa Ryggen, mens Regnen begyndte at falde i tunge Draaber, og Tordenen knurrede blandt de sorte Skyer.

Et flammende Lyn gnistrede, og der kom et dundrende

Knald, der gav Ekko i Bjergene og nær havde skræmt en Flok blaabærplukkende Børn fra Vid og Sans. De kom farende ned ad Stien i vild Forskrækkelse med Taarerne i Øjnene, og Bærrene raslende hid og did i Spandene, som klirrede og raslede, saa det hørtes langt bort. Men de fo'r lige i Armene paa Mor Anna, som gik samme Vej som jeg, og vandrede sagte opad med en Mængde tomme Spande. Hun havde været nede ved Fabrikken med Mælk. Der var megen Graad, men der blev ogsaa megen Husvalelse. Da de værste Knald var døet hen, gik hele Karavanen af vordende „Partivenner", „Folkeledere" og „Rigsdagsmandskandidater" i en lang Række to og to ned ad Stien og holdt trofast hinanden i Haanden. Det gav dog nogen Beskyttelse. Og da Solen atter skinnede, behøvedes der ikke engang saa stor Forsigtighed. Det var jo ikke Spor af farligt.

De var for Resten snart hjemme hos Mor, som stod i Døren og spurgte, om de ikke havde været bange. Nej, det var da ikke saa farligt! Ikke det allerbitterste!

Jeg holdt mig ogsaa til Mor Anna, den eneste som var hjemme paa hele Sæteren. Hun trakterede mig med Ærtekaffe, som smager lige saa godt som alt andet, og husede min Rygsæk, hvorpaa jeg hurtigst muligt forsvandt ud i den vilde Skov, hvor de vaade Træer brændte i Aftensolens Glød, mens Faarenes Klokker klingrede, og Gøgen kukkede i det fjerne.

En særlig Tiltrækning har Skovene heroppe: nemlig de forladte Kulmiler. Hvor udsender de dog ikke en forunderlig Vellugt, saa frisk og styrkebringende. Man blev vist aldrig syg, hvis man boede paa saadan en Tomt, og man behøvede heller aldrig at sulte ihjel i Bærtiden. For paa en Kulmileplads samles alle vilde Jordbær. De giver den en smuk rød Kant. Og saa Hindbær i Massevis! Naar man har spist sig mæt af Hindbær, og til Dessert har faaet disse lidt forsinkede fuldmodne, glødende røde Jordbær, som inde-

holder den højeste Potens i Finhed af alle de herlige Safter, som stiger op fra Skovbunden, gaar man bare ind i Kulsvierhytten — hvis den da ikke er faldet sammen — og lægger sig for at sove til Middag. Saa slipper man ogsaa fri for en hel Del af de Smaadyr, som ogsaa har den Vane at stige op fra Skovbunden, men for at stikke og plage forholdsvis uskyldige Folk.

Kulsvierhytte.

Jeg plukkede Blaabær til Aftensmad og regnede paa at kunne faa Mælk hos Mor Anna. For det er en god Sammensætning. Men da jeg kom hjem til Mor Annas Hus, var hun borte; og Nøglen ogsaa, hvilket betød, at min Rygsæk — hele min Ejendom — var uhjælpelig laast inde.

Jeg faar vel Mælk et andet Sted, tænkte jeg. Men hvor jeg kom hen, var der lukket. Det eneste levende Væsen, jeg saa paa hele Sætervolden, var en Gris — og saa mig selv naturligvis. Og vi holdt hinanden med Selskab.

Istedetfor satte jeg mine Blaabær i Græsset og mig selv

paa en Sten, betragtende den Verden, som var udbredt for min Fod, og begyndte at filosofere.

Nede paa det lave Land laa Kirken med sit spidse Taarn, Kirkegaarden med de skyggefulde Træer, Præstegaarden og hist og her nogle andre Bygninger — altsammen mellem store Søer, som indrammede Folkets Marker og Enge. Eller maaske var det disse, som indrammede de spejlblanke Vande, hvori Birkenes hvide Stammer og en Klynge Graner hist og her saa sine egne Billeder, efter at Julisolen havde sænket sig bag mit skovklædte Bjerg.

Korset paa Kirken straalede i Solen, thi Solen og Korset saa endnu hinanden i Aftenstunden.

Et godt Stykke mod Nord laa Fabrikken med sin høje Skorsten og udsendte tykke Røgskyer. Fabrikken er allerede beskrevet, idetmindste saa meget, som den gjorde sig fortjent til.

Fra Klokketaarnet til Skorstenen gaar der en Strøm af Folk, thi Skorstenen betaler mere. Og naar Folkene har faaet Pengene, bander de over, at det er for lidt, rakker ned paa alle, som har faaet mere, og forbander hele Skorstenen. Men alligevel staar alle trofast paa Vagt om den og vil ikke gaa tilbage til Kirketaarnet og Agrene. Dem skælder de ogsaa ud over, fordi *nogle* er blevet. Dette er Civilisationens Velsignelser.

Tidligere gik der, naar Foraaret var kommet, et Tog fra Klokketaarnet op til *Bjergene:* det var brogede Køer og springende Kalve og Geder, en lang Række, og Folk baade foran og bagved. Der blæstes i Lur, og Sangen gjaldede. Og Børnene jublede: Op til Sæteren!

Nu kom den sande Glæde blandt Faar og Kalve og Geder og Bær og Skovens Bække, med Vandmøllen, som Børnene selv lavede.

Det lød som Trolden i Bjerget selv havde sat Musik til, naar Sæterpigen førte den lange Lur for Munden, eller naar Sangen klang i Skoven og gav Ekko fra Bjerg til Bjerg:

„Gik jeg ud i So-le-skær
tog jeg Geder med mig
O-ho o-ho-o!
Geder med mig!

Kom jeg ud i store Skov
sprang de Geder fra mig
O-ho o-ho-o!
Geder fra mig.

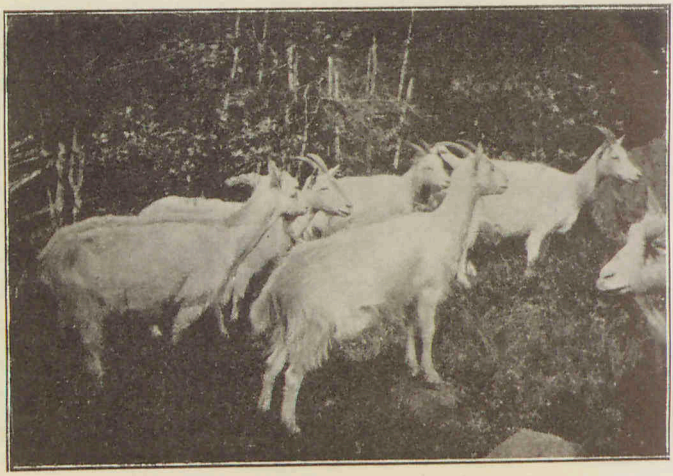

Geder i Skoven.

Lokker jeg dem ho-ho ho!
Raaber jeg Broka-ho-ho!
For ho-o-ho nu kommer de!"

Men saa kom „Smørprædikanterne" og prædikede, at alt dette var uøkonomisk, og hvis man slog en Væv istedetfor at blæse paa Lur, kunde man malke flere Penge ind derhjemme, end man formaaede paa Sæteren oppe i Bjergene. Og saa slog man Væven derhjemme. — „Oho-ho-hoj!" hørtes ikke længere oppe i Bjergene.

Istedetfor stod Anders hos Stine med Cigaretten i Munden

og fjantede og grinede. De nynnede Kväsarvalsen eller „Putte, min Øjesten.“ De higede ikke mere efter at gaa til Sæters.

Saadan er Civilisationens Frugter. Penge og Penge! Poesien gaar grædende bort.

Jeg ser dem dernede, Stine og Anders, som før med Sol i Sind og med Jubel og Sang travede sammen med Børnene og Gedekiddene op til „Sætervolden“, hvor de blev forvandlet. — —

Gamlemor.

Men lyt! jeg hører jo fra Skoven Sang og Bjældeklang. Det var Mor Anna, som kom med Køerne. Hun havde saa meget Mælk, jeg vilde have.

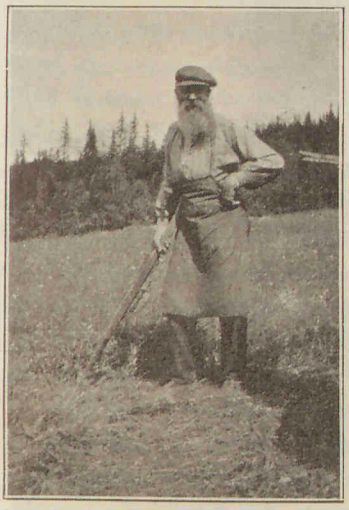

Gamlefar.

Gud være lovet, at de gamle er tilbage. De maa tage sig baade af Mælken og Poesien. Naar *de* er borte, saa er det vist ude med begge Dele. Saadan ser det da ud.

„Der er jo ingen Folk her paa Sæteren, Mor Anna?“

„Ingen Folk!“

Og sandelig var ikke hele Sætervolden med et forvandlet. En Skrigen og en Brølen. Sæterlivet var nok ikke ved at være slut *over-*

alt, det mærkede jeg. — Gamle Koner, som bragte Køerne hjem fra Skoven, Børn, som vogtede Faar og Geder, Mænd, som kom fra Engene, hvor de havde slaaet Græs. Alle malkede de, alle spiste de, og alle sov de bagefter, sov som Sten.

Det var, som man havde sagt, der var ikke et eneste Hjørne tilovers til mig i en eneste Hytte. Men Mor Anna udvalgte en lille Hølade til Natteopholdssted for mig. Der syntes hun kunde være tilpas — og jeg med.

Møblementet var af enkleste Sort: en Harve og en Rive. Harven lod jeg være i Fred, men med Riven samlede jeg en smal Stribe Hø til at lægge mig paa. Man kunde godt bo i Laden; Lufttilgangen kunde man ikke klage over; og to Gedehamsefamiljer boede der i Forvejen. De var dog allerede gaaet til Ro, thi det var sent.

* * *

Da mit Sengehø var presset sammen til Gulvpaps Tykkelse, forekom Gulvplankerne mig endnu mindre bløde. Sprækkerne i Væggene lod Luft af koldeste Art slippe ind, og da det begyndte at dages, stod Gedehamsene op. Der var ingen Ro mere i min Bolig. Jeg stod ogsaa op og satte mig til at se paa Udsigten.

Hele Dalen laa pakket som i det hvideste Bomuld, og da Solen hævede sig over de glødende Skovtoppe, kom der en vidunderlig Farvetone over det altsammen. Af Byen dernede saas ikke Spor, og hele Fabrikken laa ogsaa begravet. De lyse luftige Bølger var svømmet ud over det hele.

Men Solen drog efterhaanden Dækket bort. Var det en af Søerne, som skimtedes dernede mellem to Skyer? Eller maaske var det Marken nede ved Kirken? Jo, vist var det Søen. Den laa endnu og drømte. Og Engen med Krat og Siv sluttede den helt i sin Favn. Der saa man jo Kirkens Taarn. Det hævede sig op gennem Skyerne, som snart rullede sig sammen til lette Taager, der begyndte at vandre

frem og tilbage — omsider forsvandt de alle. Hele Egnen laa der forunderlig skøn som i Gaar, da Aftensolen badede i Søernes Vand og forgyldte Taarnets Kors.

* * *

„Skal du ikke hilse paa Lena i Haven?“ spurgte Mor Anna.

„Lena i Haven! Hvem er det?“ spurgte jeg.

„Det faar du jo at se. Hun bor i Huset derhenne.“

Altsaa gik jeg til Lenas Hus. Og hun var hjemme og oppe og stod ved Ildstedet. Paa Hovedet havde hun et Hovedklæde, som var bundet i Nakken, hun havde Trøje og Nederdel paa og ingenting paa Fødderne. To Pigebørn havde hun inde i Stuen. De var Byfrøkener og indlogeret som Sommergæster.

I Vinduet stod der en Mælkekande med Billede af en Ko og i et Glas nogle Roser. Paa Bordet Kaffekopper, Blyanter, Brevpapir og Blæk samt et Hefte af Troels Lund. Paa Væggen hang et Svampekort, et Par Prospektkort, et Selvportræt af Velasquez og et af Vejrprofeten Strømberg; paa en Bjælke under Taget laa Bøger, Haandarbejder, Hatte og Aviser. En Seng stod ved den ene Væg og en Dør, malet med Blomster, ledte ind til Kammeret. Alt var ordentligt, men „uden Pedanteri“.

Huset og Udhuset var omgivet af Have og Frugttræer. Jordbærrene var ved at modne, og Spinaten stod frisk og grøn, Gulerødderne lovede rigelig Høst.

Man kunde nok forstaa, at hun, som boede i denne Have, ikke var nogen almindelig Pige. Det var en Lærerinde fra Stockholm, som i ti Aar havde levet sit Naturliv her om Sommeren og nu bød mig Mælk at drikke.

Jeg fik at vide, at hun havde købt baade Hus og Have, at hun hadede Byliv, Strømper og Sko, passede sin Have, hentede sin Mælk hos Naboen og anden Mad nede i Byen, da hun ikke kunde leve blot af Bær og Svampe fra Skoven.

Hun baksede med Kedler og Gryder ved Ildstedet og vilde lære Pigebørnene op til det samme. Man skulde ikke gøre som Pigerne i Byen, som længtes efter Storstaden og høje Hæle. Man burde flygte fra begge Dele og fra meget mere, saa snart man kunde, og leve som Bonde. Det var sund Logik og god Praktik. Gør I som hun i det Stykke!

Vi snakkede sammen om lidt af hvert, og før jeg vidste et Ord deraf, talte hun om et eller andet fra Port Said.

„Har De været i Port Said?" spurgte jeg overrasket.

„Ja," svarede hun, „men bare fire Gange. Jeg er født i Kina, skal De vide," og saa forklarede hun, hvordan det hang sammen.

Hun var saaledes ikke nogen almindelig Kvinde, og ikke underligt, at Turisterne, som skal snage i hver en Krog, ligesom jeg var blevet lidt forbavsede over Lena i Haven.

Hun havde haft Besøg af en Englænder, som syntes, at alt var „sweet and lovely and quaint", og „tænk, hvor disse svenske Bondepiger er intelligente og følger med Tiden. Hun har Kikkert og Kamera. Hun læser Corelli! Et vidunderligt Land, det Sverige!"

Til Gengæld syntes hun ogsaa om Englænderen. Men en Del svenske Turister — disse med tykke Nakker, posede Kinder, med korte Ben i moderne Knæbukser og Strømper. De, som tror, at *alle* Piger er ligesom *nogle*. Fy da!

Glad var jeg, som var magret betydelig af og havde trukket Fedtelæderstøvlerne op over de lange Bukser. Var slet ikke Turist. Skulde jo ud og fælde Træer for at hjælpe paa Landets Brændemangel.

SOM SKOVHUGGER

Da jeg havde ligget i min Lade en Nat til, havde jeg faaet nok. Det regnede og stormede, det dryppede og trak fra alle Sider. Selv Gedehamsene syntes, der var uhyggeligt. De søgte Ly og Læ under min Skjorte, krøb rundt i mit Ansigt og Haar og var indladende paa alle Maader.

Ve mig, om jeg ikke havde kunnet komme ud af det med dem. Men elske dem kunde jeg ikke. Saa drog jeg bort fra hele Selskabet, ogsaa fra Mor Anna og Lena i Haven.

Denne unge Kineserinde gjorde mig dog forinden en stor Tjeneste. Hun opgav mig en Skovfoged, som trængte til Skovhuggere og viste mig henad Bjergets nordlige Side gennem den tætte vaade Skov; hun vilde idetmindste lede mig ind paa rette Spor.

Uden Kappe og Paraply, barfodet og med udslaaet Haar — for at aflede Regnen, antager jeg — gik hun foran, og jeg fulgte trolig efter og saa hende med frisk Mod skridte afsted over Sten og Grene og tage Fodbad i Vandpytterne, som om det hele var hende en virkelig Fornøjelse. Naar man gaar barfodet i Skoven, paastod hun, faar man saa meget at se, som ellers flygter bort. Endogsaa Elsdyrene, som ellers hører til de allermest sky Dyr, kunde hun overraske ved sin lydløse Gang.

„Men De, stakkels Mand, som har store Støvler, faar intet at se. Gaa nu i al Fald denne Vej, saa naar I nok til Maalet. Farvel."

Ja, jeg gik den Vej, men den delte sig snart i en Masse Grene. Den bredeste af dem fulgte jeg, til den blev saa

smal, at den ikke mere kunde øjnes. Naturligvis en Kreatursti. Kompasset maatte frem. Men at trænge sig igennem vaad Løvskov ved Hjælp af dette Instrument har sine Vanskeligheder. En af dem er, at man efter et Par Minutter bliver drivvaad; men det har saa til Gengæld den Fordel, at man ikke kan blive vaadere.

Jeg kom til et stejlt Bjerg — ganske efter min Vejvisers Beskrivelse — rutschede ned af det, og før jeg vidste et Ord af det, stod jeg paa en Landevej, d. v. s. en Landevej efter svensk Mønster: saadan en, hvor to Kærrer ikke kan mødes, uden at den ene næsten skubber den anden i Grøften.

Men jeg saa dog heller aldrig nogen Kærre eller andet Køretøj paa den Landevej. Og naar Vejene er af den Slags, saa kan endogsaa en Vildmandsfantast finde sig i dem.

Til hvilket Paradis var jeg dog ikke rutschet ned fra mit stejle Bjerg! Sø efter Sø, som Vejen slyngede sig ind imellem, og saa smalle høje Aaser med herlig Fyrreskov. Og da Solen begyndte at jage Skyerne bort og se efter, om Fyrrene havde taget Skade om Natten, fandt den, at det ikke var lykkedes Regnen at vaske Forgyldningen bort fra de høje ranke Stammer. De stod der i Morgenlyset og lignede gyldne Piller, der bar den grønne Hvælving, som ogsaa havde faaet et gyldent Skær og spejlede sig saa skinnende klart i Vandet, at man slet ikke vilde have set, hvor Søen hørte op, havde det ikke været for de Regndraaber, som stadig ligesom smaa lysende Stjerneskud faldt ned fra Træernes nedhængende Kroner af Løv eller Naale.

Der var saa stille overalt. Jeg hørte kun mine egne Skridt. Langs med Vejen laa der nogle Sætre, men intet Menneske saas, heller ingen Kreaturer. Hvor var de dog alle forsvundet hen?

Men nu hørte man da i al Fald en Lyd. Økserne maatte være i Gang paa et eller andet Sted inde i Skoven. Det var klart. Skovfogeden viste sig at bo i Nærheden, og han skulde vel lede Hugningen paa denne Egn, saa at det svenske Folk

slap for at fryse ved Vintertid. Rigsdagen syntes ikke, der var stor Fare derfor. Nogle raabte Hurra, da den „civile Værnepligt" blev nedstemt. Nu meldte jeg mig som frivillig. Kunde vel nok hugge nogle „Res".

Et „Res" ser ud, som naar man folder Hænderne sammen uden at bøje Fingrene. Det bliver dog smallere ned mod Haandleddet og lægger sig paa den Side ned paa Jorden. Paa

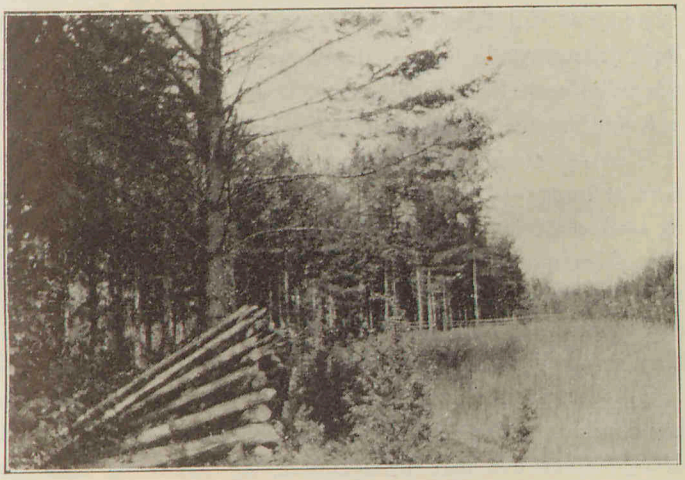

Et „Res" paa en af mine Arbejdspladser.

den ligger alle Stykkernes tynde Spidser, medens den tykke Del stables ovenpaa hinanden, indtil de har naaet noget mere end en Meter op i Luften. „Reset" skal være 2,02 Meter langt, og man faar 30 Øre i Betaling for hvert.

Skovfogeden, som syntes, jeg var en høj og stærk Karl, „viste ud" til mig ret ordentlige Fyrrer, Graner, Birke og Aspe, 7 à 8 Meter høje og ikke helt smalle ved Rodenden. Jeg skulde hugge dem tæt ved Jorden, kviste dem nøje af, saa de blev glatte og jævne, afbarke dem paa to Sider, saa Træet tørredes hurtigst muligt, samt hugge dem i disse 2,02

Meter lange Stykker efter et Maal, han gav mig, slæbe Stykkerne sammen og saa lægge Reset op — saa var *det* færdigt.

For at lære mig Kunsten huggede Skovfogeden selv et „Res". Han huggede, saa Splinter og Bark susede om Ørene paa mig. Uha, hvor gik det let. Det varede ikke længe, før han havde fortjent 30 Øre. Nu kom Turen til mig!

Men da jeg havde hugget nogle Gange med Øksen sommetider i og sommetider udenfor Træet, bad jeg min Læremester, om han ikke vilde være saa god og rar og gaa sin Vej. Ellers kunde han stjæle Kunsten fra mig og lære sig alle mine underlige Haandgreb.

Kære Venner, I som i Lighed med mig aldrig har fældet et Træ — at det dog skal være saa kunstigt! Det er jo bare at hugge — og saa falder det. Ja, saadan troede jeg, og saadan troede I vel ogsaa, og faktisk er det jo ogsaa saadan. Men naar I har været nær ved at hugge *Benene* til Res eller slynget Øksen mod en Sten, som laa gemt under Mosset; og naar jeg har gjort ligesom I, kan vi ikke rigtig sætte hinanden højt som Skovhuggere.

Og saa gør det saa fortvivlet ondt i Ryggen, naar man har arbejdet et Par Timer; naar der kommer Vabler i Hænderne, bliver det ikke behageligere, og naar alle Skovens Smaadyr kommer for at hjælpe med — Fluer, Myg og andre Insekter — vil man helst kaste Øksen i Søen. Heldigvis havde jeg i Begyndelsen ret langt til en Sø, og derfor hængte jeg stadig i, især da Skaftet snart limede sig fast med al den Harpiks, som strømmede rigeligt, naar jeg ogsaa skulde afbarke mine Stykker.

Der fandtes dog en Trøst under Anstrengelserne. Jeg traf Aftale med Skovfogedens Husholderske om, at der altid Kl. 1 skulde staa en Skaal Tykmælk i Køkkenet — ikke saadan en ynkelig Herskabs- eller Hotelskaal, men paa en Liter eller der omkring. Baade hun og jeg var Punktligheden selv, og med Tykmælken indenbords, svingede jeg, naar Klokken var slaaet to, Øksen med dobbelt Kraft.

Værst var det den næste Dag ikke at bøje Ryggen, men at rette den op, ikke at slippe Øksen, men at holde fast paa Skaftet. For Blaserne sved som Ild, og naar de var gaaet i Stykker, lindredes Smerterne temmelig middelmaadigt ved Terpentinen i Træet. Solen skinnede brændende hedt, og Fluerne var endnu galere end sædvanlig. Saadan nogle ækle smaa nogle, som stadig har noget at bestille i Menneskers Øjne eller Øren eller Næse. Jager man dem bort tyve Gange, saa kommer de igen den enogtyvende. Man har ikke Tid at jage dem bort, hvis man vil fortjene sine tredive Øre, og har for Resten ingen Hænder at jage med, for Hænderne har nok at gøre med Øksen. Sætter de sig i Øjnene, blinker man, fra Næsen ligesom nyser man dem bort, men hvad skal en Skovhugger gøre, som ikke kan den Kunst at vifte med Ørene? Han maa lade dem sidde!

Derfor føltes det en Dag som en ren Husvalelse, da jeg bar mig saa dumt ad, at Træet faldt ned i en Aa. Det var for stort til, at jeg kunde hale det op paa Land. Jeg maatte klæde mig af og kappe og kviste det nede i Vandet. Aa, hvor det var dejligt! Nu havde jeg narret Fluerne. Kom de, krøb jeg bare ned i Vandet, arbejdede næsten som Dykker og havde det saa storartet, at jeg i flere Timer ikke fortjente tredive Øre. Jeg vilde næsten ikke gaa op igen og beklagede, at Skovfogden havde været saa kneben, naar det gjaldt at udvise Træer ved Bredden af et saa herligt Vandløb.

Jeg maatte nemlig ikke hugge andre Træer end dem, han havde mærket. Men jeg maa bekende, at jeg stundom forbrød mig mod Love og Forordninger. Deri var dog min høje Foresatte selv Skyld. Han havde dømt Træer, som stod saa tæt ved hinanden, at naar de søgte Jorden, faldt de istedetfor i Favnen paa en af Kammeraterne. Da nu Kammeraten ikke vilde slippe den faldne, maatte han til Gengæld selv miste Livet. Der laa snart to i trofast Forening med Grenene indsnoet i hinanden til en eneste Knude. Den løste jeg paa Alexanders Vis.

Værst var det, da jeg fandt, at der var udvist en rigtig kraftig Fyr, som ludede betænkeligt mod en Telegrafledning. Jeg huggede saa videnskabeligt som muligt for at faa den til at falde til den modsatte Side, rettede den endogsaa op og forsøgte at styre den med Haandkraft, for at den i Faldets Øjeblik skulde tage Vejen i hvert Fald parallelt med Traaden. Men Træet havde sin egen Vilje og faldt med et Brag

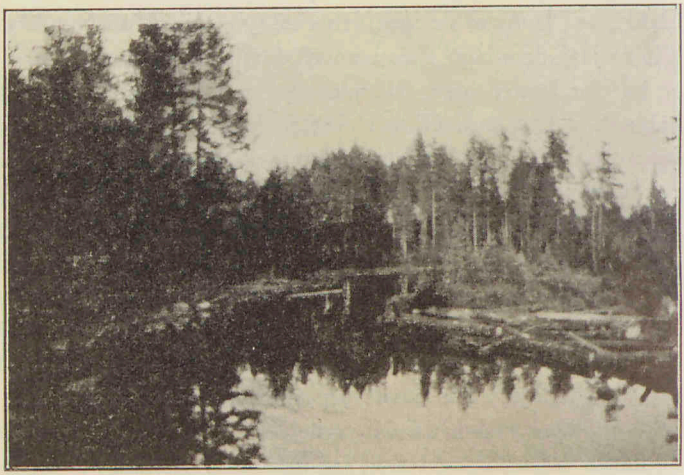

Min Arbejdsplads ved Aaen.

ned paa Ledningen, som trykkedes nedad og truede med at briste.

Nu var det mig, som blev bange. Tænk bare, om jeg havde faaet hele den kongelige Telegrafstyrelse, Telegramkontoret, Jernbanestyrelsen og hele Pressen paa Nakken af mig! Det var mere, end jeg havde magtet at bære.

Der var et Skovhegn under Telegraftraaden. Jeg klatrede op paa det og huggede med Fortvivlelsens Kraft for at faa Træet over paa Midten, hvorved Tyngden vilde formindskes. Jeg hamrede og slog, ligegyldig for alle stikkende Naale og flyvende Væsner, og det gik. Fyrrens nederste Del gav

efter — Aa det var udmærket! — og den øverste hoppede ned fra Telegraftraaden. Men den hoppede lige ned paa mig, dunkede mig i Ryggen med et rædsomt Slag og slyngede mig hjælpeløs til Jorden. Baade Telegraftraaden og Ryggen holdt imidlertid; men jeg hævnede mig paa Træet og huggede baade Arme og Ben af det.

Saadanne Eventyr som de her nævnte hørte dog lykkelig-

Flaadernes Hus.

vis ikke til Reglen. Hugningen gik tilsidst ganske ordentlig, jeg traf nogenlunde, hvor jeg sigtede, og Vablerne i Hænderne arbejdede jeg lidt efter lidt væk. — Men denne Beskæftigelse havde to Skyggesider. Den ene var, at Egnen var saa romantisk skøn, at jeg ikke i Længden kunde udholde Dag efter Dag at være indelukket i en Skov saa tæt, at jeg ingenting saa. Den anden bestod deri, at hver Skovhugger gik *for sig* paa det anviste Omraade. Vi havde ikke Selskab af hinanden, for om Natten, naar nogle af dem krøb sammen, vilde alle jo sove. Skal jeg gaa alene, vil jeg dog se

noget, og skal jeg være sammen med Folk, fordrer jeg baade af dem og mig selv, at vi skal være vaagne.

Altsaa smuttede jeg ikke saa sjældent fra Skovhugningen og begav mig ud paa Strejftog hid og did, mededе Aborrer i Søerne og plukkede Bær i Skoven for at hjælpe paa Kosten.

Eller ogsaa gav jeg mig i Lag med Tømmerflaaderne, som arbejdede i Aaen, som flød forbi. Her foregik der stor Tøm-

Flaaderne i Arbejde.

merdrivning, og et Dusin Mænd, som i Hviletimerne havde til Huse i et stort Skur, der var opført midt i Skoven, opholdt sig ofte i Nærheden af mig og gav mig saa velvillige Raad og Vink angaaende den rette Maade at haandtere en Økse.

De mærkede aabenbart, at jeg ikke var Fagmand.

Det var vidunderligt at se, med hvilken Færdighed de selv bevægede sig baade paa de bløde fugtige Bredder, der var fulde af Tuer og store Stenblokke, og naar det gjaldt paa Aaen eller i Søerne at flytte sig fra den ene Stok til den anden. Og balancere hen ad disse vaade rullende Tingester

— stadig uden derved at komme i nogen ufrivillig Berøring med det vaade Element.

Høken — en høj, kraftig ung Mand — var nok den smidigste — idetmindste efter hans egen Mening. Han forsikrede, at han kunde behandle Stokkene ikke blot med Fødderne, men ogsaa med Hænderne og med Benene i Vejret. Det havde han gjort mange Gange.

Ved Bommen.

Men sandt at sige lykkedes det ham aldrig i mit Paasyn at udføre dette Kunststykke. Altid var der noget i Vejen, enten med Stokkene eller med Vandet eller med Vinden eller med Høken selv.

Vi kunde af og til snakke sammen i Flaaderhytten, hvor Ilden paa Arnen viste, hvor sort og tilsodet der var, og hvor alt laa hulter til bulter, dog ikke saa uordentligt, at man ikke kunde finde Kaffekedlen og Kopperne frem — Trøsten i alle Besværligheder. Jeg skulde ogsaa have en Kop, hvad der ogsaa for dem selv havde den Fordel, at nævnte Stykke Husgeraad blev vasket af een Gang i Sommerens Løb.

Det er ikke saa let at have alt saa ordentligt og poleret, naar man lever paa Feltfod. Den Sandhed har jeg erfaret paa mig selv. Man er i Arbejde hele Dagen, kommer hjem træt og varm eller gennemblødt af Regn, skal lave sin Mad, tørre sine Klæder, stoppe sine Strømper eller sy den store Rift i Frakken sammen. Naar alt dette er gjort, imens Mørket falder paa, og Ilden paa Arnestedet drager sine sidste opblussende Aandedræt, er man blevet søvnig og bryder sig ikke om den ydre Elegance. Man ser jo ikke hele Forvirringen, naar man lidt efter sover, og naar man vaagner ved Daggry, skal man hælde lidt Mad i sig og derefter begive sig af Sted. Saadan gaar det Dag efter Dag.

Prøv selv, hvordan det er, I som er saa villige til at gøre Bemærkninger.

Saa er det bedre at kritisere andre Sager. Og det vil jeg gøre nu.

* * *

Der fejredes „Komidsommer" i Floda. Paa den Tid, da Høhøsten skal finde Sted i Landsbyen, kræves der mange Folk, og de, som holder til oppe paa Sætrene, kommer da ogsaa ned. Kreaturene maa følge med ned, og der samles meget baade Folk og Fæ omkring Kirkebyerne.

Saa plejer man gerne at ordne en og anden Festlighed. Denne, som i Floda har faaet Navnet „Komidsommer", er kendt viden om og lokker mange Mennesker til, baade Egnens Folk og andre. Den lokkede ogsaa mig — men det blev en stor Skuffelse.

Begyndelsen var imidlertid god. Det vrimlede af prægtige Nationaldragter fra flere Egne, hvoriblandt dog Floda-Dragterne bar Prisen med deres kunstfærdige, smukke og kostbare Blomsterbroderier. En saadan Farvepragt faar man sjældent at se ved Siden af en saa udviklet Smag; og naar paa denne dejlige Solskinsdag den ene Klynge efter den an-

den drog over Broen ved Bjørbo, bankede Hjertet i mig af Glæde over, at man dog endnu kan skue saa megen gammeldags Skønhed i det mindste i nogle af vort Lands Egne — over at ikke alle aflægger Fædres og Mødres landlige Sæd og Skik og antager de dumme Byfaçoner.

Men da jeg blev Vidne til, hvad alle disse fine Mennesker tog sig for, følte jeg mig dybt beklemt paa deres Vegne.

Paa Broen over Dalelven.

De tog sig nemlig aldeles ikke noget for. Praktisk talt stod de og hang eller sad og gloede hele Dagen igennem, og jeg for min Part blev saa lamslaaet eller smittet af denne almindelige Sløjhed, at jeg, med Skam at sige, blev ligesaadan. Jeg forsøgte ganske vist hist og her at indlede en Samtale — og det plejer ellers ikke at være svært i Dalarne — men da jeg aldrig fik andet Svar end Ja og Nej eller et dumt Grin, blev jeg træt deraf.

En hel Række Markedsboder var slaaet op og indeholdt egentlig ingenting, lidt Flitterstads og en Cycle, som blev loddet bort, lidt Saft, Blaabærgrød og Boller, som kom til

Syne bag nogle grønne Grene. Der samledes de fleste, tog Lodsedler, drak Saft og vendte deres farverige Ryg mod det øvrige Publikum, som sad i det grønne Græs og tav eller undtagelsesvis smaasnakkede ved Madkurvene.

Saa kom der en gammel Kone, som oplæste de kedeligste Historier paa Dialekt, som jeg nogensinde har hørt, indtil et Par Herrer kom og holdt Foredrag om, at nogle ventede

Udenfor Markedsboderne.

Teaterrekvisitter til almindelig Skuffelse — om end ikke til min — var kørt vild paa Jernbanen, men skulde komme med Bil. Endelig ankom hele Stadsen, og man begyndte at interessere sig derfor. Et Slags Teater blev arrangeret ved en Skovbakke, hvor der blev hujet og skreget for Betaling i et Par Timer — og saa var det slut ogsaa med den Glæde. Ingen havde moret sig, skønt man havde grinet lidt, fordi de andre grinede. Og nu sad de der igen, fandt jeg, efter at jeg var kommet tilbage fra en Spadseretur i Omegnen.

Der sad blandt andre en lang Bondekarl, endda i Købeklæder. Han havde mod Brødkort og kontant Betaling til-

handlet sig en dejlig stor Bolle i en af Boderne. Men Brødet behagede ikke Herren. Han bed i det een Gang, saa kastede han det paa Jorden *og satte Foden paa det.*

Men nu løb Vreden over hos mig. Jeg gik hen til ham og bebrejdede ham hans Maade at behandle Guds Gaver paa, saa meget desto skammeligere, som vi levede i Brødmangelens Tid. Jeg vendte mig kun til ham, i Haab om at han selv

„Komidsommer".

skulde formaa at indse, hvor ilde han havde opført sig. Men da han straks grinede og saa dum ud, appellerede jeg højt til de andre tilstedeværende, om de ikke ogsaa vilde udtrykke deres Misbilligelse overfor en, der opførte sig saadan. Fyren burde have en Dragt Prygl — skønt jeg dog ingenlunde gjorde Krav derom. Men jeg fik intet Medhold: overalt saa man dum ud eller flov ud og grinede uforstaaende.

Jeg blev rasende og gik fra hele „Komidsommeren". Var det Dalarnes urkraftige, dygtige Folk, denne idiotiske Samling, mest af unge, som ikke vidste at tage sig andet til end bestille ingenting, andet end højst gnaske Slikkerier, spille

Lotteri og for Resten grine? Hvem har forvandlet Dalkarlene saadan?

I Grunden ærgrede jeg mig baade over dem og over mig selv. Og det gør jeg endnu.

EN FISKETUR

Jeg havde tænkt at forsørge mig selv i disse haarde Tider. Og da Skovhugsten maaske ikke vilde række til mere end Klæder og Husrum, forsøgte jeg at mede Aborrer for at faa lidt til Maden. Troede, det skulde gaa brilliant, men havde regnet for lidt med de Fisks frie Vilje. Ellers havde jeg gode Kroge og upaaklagelige Medesteder. Vejen til min Bolig var ganske ideel for en Fisker, der var nemlig istedetfor de sædvanlige Grøfter en Sø paa hver Side næsten som ved Punkaharju i Finland. Man stod paa Landevejen og kastede Snøren ud. Bed det ikke paa den ene Side, kastede man Snøren ud i Søen paa den anden Side for at faa Bid der. Naar jeg skal være ærlig, maa jeg indrømme, at jeg sjældent fik noget, hverken paa den ene eller paa den anden Side. Og kom der saa ved en Fejltagelse en lille uerfaren Aborreunge op fra et Hul, slyngede jeg den over paa den anden Side af Vejen. Det lille Kræ kunde saa gøre Udenlandsrejsen paa den Maade. Ellers havde den maaske ingen faaet.

En Gang fik jeg Lyst til selv at foretage en Lystrejse paa den Sø, som var min Fiskeplads. At jeg skulde ud paa en Fisketur, var kun et Paaskud, naar det gjaldt at skjule min Rejselyst for Skovfogeden, hvis han skulde undre sig over, at jeg kunde være saa troløs mod Brændselskommissionen at svigte den en Dag eller to. Det stod ikke i hans Magt at hindre mig deri, for jeg raadede over mig selv og havde Akkord. Desuden var jeg over 60 Aar, saa jeg havde kunnet skulke uden ubehagelige Følger, selv om Rigsdagsmændene

paa Helligaandsholmen havde vedtaget den Værnepligt. Jeg maatte nødvendigvis lære den vidunderlig skønne Idyl, som jeg saa uformodet var stødt paa, nærmere at kende.

Jeg fortæller ikke, hvor den findes; for saa kommer der straks en hel Turistforening og gør det af med Idyllen. Jeg vil blot sige, at det var et rigtig lille Skovparadis. En hel Række af Søer, der altid syntes at være spejlblanke, ligesom for at kunne fordoble Indtrykket af, at de ligger omringet af stejle Sandaase og maleriske Klipper, alle bevokset med højstammede Fyrrer, der ranke som Lys løftede deres buskede Kroner op mod Himlen og saa ud, som tilhørte de Drømmenes Land, naar Aftensolen lyste paa Sø og Strand. Der svømmede hvide Aakander i Massevis blandt store grønne Blade; og da jeg vandrede hen ad den maleriske Vej, som næsten en halv Mil løb paa Kanten af en smal Aas mellem to drømmende Søer, mens Ænderne var ude at svømme i det stille Vejr, og de lette Sommerskyer spejlede sig og gjorde dem Selskab i den store Ensomhed og Stilhed, tænkte jeg: saadan skulde Landevejene være i Poesiens Drømmeland. Ingen maa køre paa dem!

Næppe havde jeg tænkt denne Tanke, saa kom der en kvindelig Cyclist. En køn solbrændt ung Dame i udadlelig Cycledragt. Naa, saadan nogle fandt dog ogsaa Vejen hertil! tænkte jeg. Hvad hjælper det saa, at jeg søger at skjule Egnen for Turistforeninger. Den unge Dame kom nærmere. Hun saa paa mig med mørke, drømmende Øjne, saa at jeg rent uvilkaarlig løftede paa Hatten og hilste. Det havde jeg maaske gjort alligevel, for hun var sikkert fra Stockholm; og der kender jeg jo saadan en Masse Folk, som jeg ikke kan kende igen, at jeg ret ofte hilser ogsaa paa dem, som jeg ikke kender. Hun smilede og bøjede naadig Hovedet. Et Genkendelsens Glimt i Øjet. Saa var det godt, jeg hilste. Og saa var hun forsvundet som et andet Drømmesyn.

Det er hende, som er Skyld i, at jeg sidder her ved Skrive-

bordet og rent glemmer Fisketuren. Det var jo om den og ikke om Stockholmerinden, jeg skulde fortælle.

Jeg fik Lov at laane en Baad. Men den laa ikke i den Sø, jeg vilde ro paa, men i en anden. Landevejen laa imellem, og Vandet stod nu saa højt, at jeg ikke kunde komme under Broen. Jeg maatte trække Baaden over Vejen, og den var temmelig tung. Men jeg vil dog meddele, at det gik tilsidst.

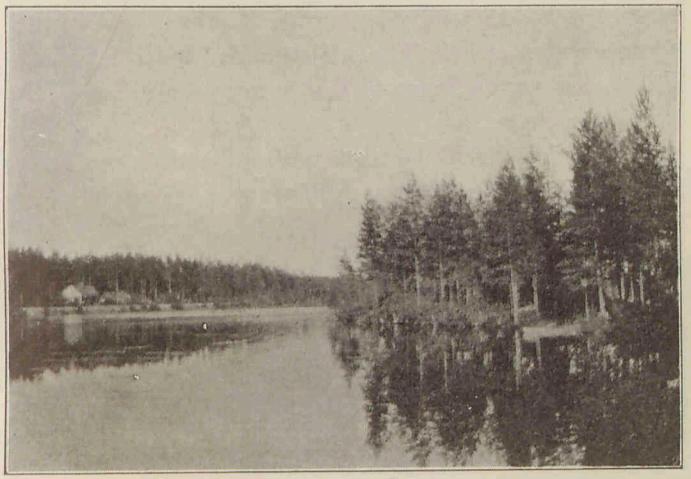

Fra mit Skov- og Søparadis.

Men jeg vil ogsaa meddele, at jeg herefter ikke tænker paa at føre en Baad tværs over eller langs med en Landevej. Jeg var lige ved at slide Livet af mig derved.

Ved at hale flittig fik jeg den halve Pram — de siger „Pram" og ikke „Baad" — op af Søen, men der stod den, og nu begyndte Vejgruset. Jeg skaffede nogle runde Trækkævler til at rulle Fartøjet paa, spændte mig selv for og halede eller gik bagefter og skød paa for en Forandrings Skyld. Nu stod Prammen midt paa Vejen. Tænk, om der kom et Køretøj. Det havde ikke kunnet komme frem. Men saa var *jeg* kommet frem. For Kusken havde været pisket

til at hjælpe mig, hvis han selv vilde videre. Baade Risiko og Haab var dog lig Nul, for paa denne Vej færdedes ingen Køretøjer, bare Baade — og det sidste kun rent tilfældigt.

Jeg stod, hvor jeg stod i Gruset, men fandt saa paa at anvende Spager, som jeg borede ned i Vejbanen bagved Baadens Agterdel. Under de forhaandenværende Omstændigheder ansaa Baaden saadan en Spag for en „Udenbordsmotor" og bevægede sig fremad, skønt Motoren gjorde meget mindre Spektakkel end de kunstige Kolleger. Mit Fartøj svømmede efter en halv Times Forløb i den anden Sø. Prammen laa der som en Svane — d. v. s. som en sort Svane uden Hals og Hale.

Netop i det Øjeblik hørtes tætved en Summen som fra en Flyvemaskine. Men det var istedetfor en Automobil — en Bil med fire tykke Herrer i, upoetiske at skue.

Intet er helligt for Ingeniører, Handelsrejsende og Skovejere. Aabenbart var det saadan nogle, som var ude for at jage al min Poesi bort — sammen med hele Idyllen. Først en Cycle og saa en Automobil. Den første gik endda an, takket være de mørke Øjne. Men Automobilbriller! Bevares vel! Og Ulstre paa forspiste Storborgere i en himmelsk skøn Natur! Det er lige ved at være en Bespottelse.

Men Naturen hævnede sig. Da Uhyret kom til det Sted, hvor jeg med min Svane var dukket op fra den ene Sø og ned i den anden — hørte man et Knald. Og lidt længere henne stod det stift og livløst, endnu Dagen efter, kunde jeg konstatere. Hvad der blev af Herrerne, ved jeg ikke, og derom har jeg aldrig anstillet Efterforskninger.

Selv sejlede jeg ud paa den nye Sø, roede ind i Vigene, drømte blandt Siv og blandt Aakander, som svømmede paa det blanke Vand, kastede Medesnoren ud og fik et Bid og begav mig længere væk aldeles paa maa og faa. Vidste ikke, hvor jeg tilsidst skulde komme hen. Tænkte at blive ude hele Natten og i Nødsfald søge Ly i en Kulsvierhytte. Paa dem var der ingen Mangel.

Solen dalede. I Solnedgangen bider Fisken bedst. Floddet laa der og svømmede i en stille Vig under mægtige Fyrres Kroner. Ikke den mindste lille Skalle forstyrrede den. I Skoven hørtes Stemmer. Det var Børn, som var ude for at plukke Blaabær, og derhenne laa der ogsaa en gammel Baad fortøjet, saa jeg. Jeg roede derhen, bandt ogsaa min Skude og fulgte en Gangsti, som førte mig ind i Skoven.

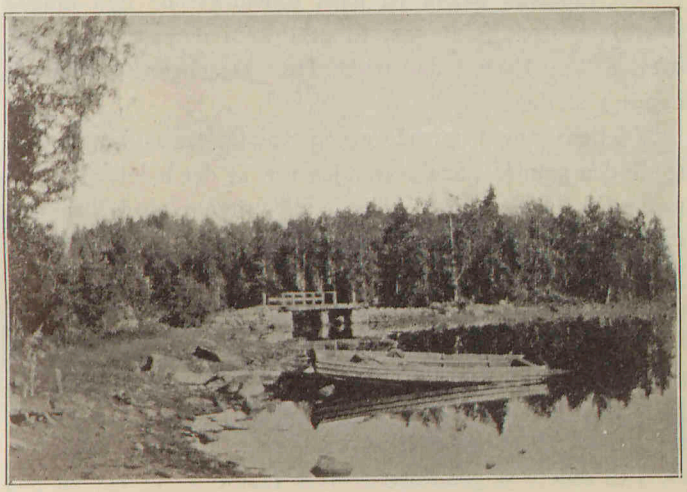

Prammen.

Derinde fandt jeg en lille Hytte, ensom og alene, langt borte fra Verdens Larm og Uro. Her burde man vel finde Broncealderens Sæder og Skikke samt dens Kundskab om Verden.

I det grønne Græs udenfor Hyttens Dør laa der en lang ranglet Skikkelse paa Ryggen og læste Krigsberetninger i en Stockholmsavis af Dags Dato. Det var Husets Herre. Udenfor Stalddøren stod der en fin, ny Cycle; i det primitive Køkken laa en Yngling i en laset Seng og læste i en laset 25-Øresroman. Hans Moder og yngre Søskende stod ved Ildstedet beskæftiget med Aftensmaden og de lige plukkede

Blaabær. Alt laa hulter til bulter; og i hele Redeligheden opdagede jeg — min mørkøjede cyclekørende „Stockholmerdame", som viste sig at tilhøre Broncealderen, men hvis Klædedragt dog var betydelig afveget derfra. Forrige Gang var jeg usikker, om jeg havde set hende før. Nu var jeg vis i mit Sind.

„Jasaa!"

Den ranglede Mand og hans romanlæsende Søn indbød mig, da Natten faldt paa, til at ligge i deres Soveværelse, d. v. s. paa Loen i det friske Hø. Daarligere Sengeplads kunde man faa.

„Mellem 2 og 3 om Morgenen skal De tage ud og fiske," sagde den gamle. „Saa svarer jeg for, at det bider. Jeg skal nok vække Dem ved 2-Tiden. Jeg vaagner altid, naar jeg *vil*." Og dermed krøb vi ned i Høet. —

Der begyndte allerede at falde en Lysstraale ind gennem en Sprække i Lodøren, og mit Ur fortalte mig, at min Vækker havde forsovet sig mindst en halv Time. Han kunde gerne forsove sig meget mere og Drengen endda længere. Jeg trak Støvlerne paa — det var hele Toilettet — og saa smuttede jeg ud og overlod ham, „der vaagner, naar han *vil*", til senere at gennemrode hver Høtot for at faa fat paa dem, der vaagner, førend de vil.

Hele Søen laa i Taage. Det dampede op fra Vandet. Lyse Skikkelser svævede afsted overalt. Alferne var vaagnet tidligere end jeg. Naturen laa og drømte. Dog ikke Bækken, hvis rislende Lyd fra et afsidesliggende Sted forkyndte, hvor uendelig stille der var.

Der stak nogle Siv op. Der ludede et Træ ud fra Bredden, som vilde det snart falde. Kronen berørte næsten Vandet. Jeg var jo inde i en Vig. Fyr og Gran stod mørke og tavse paa Vagt rundt om. Min Baad gled sagte langs Stranden med lydløse Aaretag. Hist dukkede en Holm frem og her en Odde. Derinde hang et Fiskenet mellem Træerne. Jeg maatte tage et stort Sving for at komme omkring Od-

den. Men Odden blev til en Ø. Bredden var bevokset med Porse og Tyttebærris, nogle Steder var den skredet ned — og se der: laa der ikke mellem løsrevne Tuer og væltede Træer nogle Aakander og svømmede? De sov endnu. Da Solen gik ned, faldt de i Søvn og var endnu ikke vaagnet.

Jeg hvilede paa Aarene. Der var Dødsstilhed rundtom, men Alfernes Tog bevægede sig stadig fremad med de lange

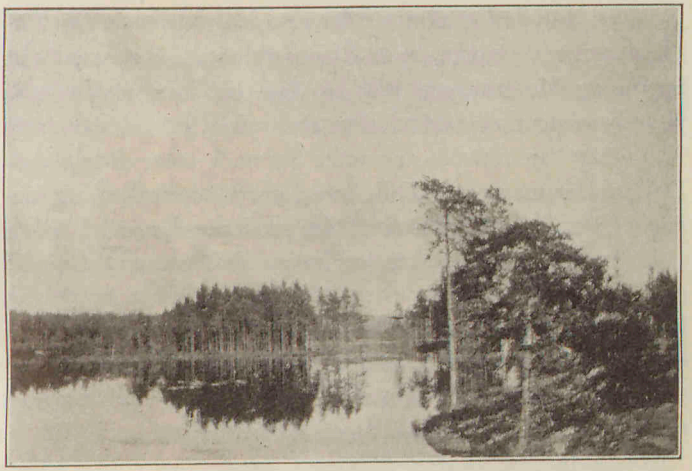

Min drømmende Sø.

hvide Slør. Dog, derhenne hørte jeg et Sus, det voksede i Styrke, og i et Nu skød et natligt Spøgelse tæt forbi mig som en Pil. Det var en And. Med Halsen strakt langt frem førtes den af hurtige Vingeslag og tog en med til den Spøgelseverden, som laa derhenne blandt Taage og underlige Vidundere, som man faar at se, naar man drager frit omkring paa hemmelighedsfulde Veje, før Solen staar op.

Den, som kunde følge med over Sø og Strand over Bjerg og gennem dybe Skove!

Ja, hvem der kunde!

PRÆSTEN

Ja, meget underligt gemmer der sig i de dybe Skove. Der finder man de mørke stride Elve, som gaar deres egne Veje, Søerne og Moserne, som ofte har lagt sig, hvor man mindst vilde have dem, og besynderlige forvredne Træer, som intet Menneske kan rette op, og intet Savværk sætte Façon paa. Der træffer man ogsaa Folk, som ligner Ødemarken, og saadanne, som ikke tiltrækkes af det moderne Væsen.

Ingen Mennesker sætter jeg højere Pris paa end dem, de maa saa tænke som jeg eller stik modsat. Sligt er aldeles ligegyldigt. Blot de er vokset op efter *hans Façon,* som giver alt Liv og Tilværelse og, saaledes som alt med Liv, strækker sig op mod Lyset. I Skoven vokser et Træ saadan og et andet saadan. Der vokser ingen høvlede Brædder.

„Naar han er af den Mening," sagde Jon i Myrfallet, „saa skulde han lære vores Præst at kende. Han er da sandelig ikke som andre Folk; han har søgt herud til Skovene, bare fordi han ikke kan lide Byfolk, skønt han havde meget større Løn inde i Byen."

Længe varede det heller ikke, før jeg traf Præsten, og det gik som Jon og jeg havde tænkt. Vi disputerede rigtig grundig, saa at vi ikke var færdige, før vi fra Præstegaarden var naaet langt hen ad Vejen mellem Søerne, og før vi slog os ned paa en Bakke for at hvile og nyde Udsigten, var vi blevne gode Venner og sagde du til hinanden.

„Det gør jeg med Mennesker, som kan tænke selv," sagde Præsten. „Da jeg endnu boede i det der tilrøgede Firma & Co., kom Sven Hedin engang og bad om at se den nye Kirke.

Jeg viste ham om i Templet, og vi talte om alt muligt. Han tænkte *selv*, han, og da vi kom hen til Døbefonten, spurgte jeg ham, om vi ikke kunde blive dus. Det gik han straks ind paa, og det var, som havde vi været Brødre alle Dage."

„Og nu er der en anden Sognepræst, som tager sig baade af Kirken og Døbefonten," sagde jeg.

„Ja, ser du," sagde min Præst, „jeg havde egentlig ikke noget at klage over, for de var rigtig rare allesammen, men jeg kunde nu i al Fald ikke holde det ud. Lønnen er nok mindre her, og Præstegaarden styrter snart sammen, hvis de ikke gaar i Gang med den, men jeg har idetmindste maskin- og inspektørfri Udsigt fra Vinduerne. Det er mere værd end tusind Kroner.

„Min kære Broder," sagde Fabrikant Pettersson til mig, da jeg rejste, „at du kan være saa dum. Du har jo stor Familje, og tusind Kroners Forskel i Løn betyder da ikke saa lidt."

„Min kære Broder," sagde jeg til ham, „I Mammonstrælle regner altid fejl. I tror, at to Kroner er mere end en. Det er en Fejltagelse, en vældig Fejltagelse! Hvis jeg tager min ene Krone og lægger den paa et Blad af Runeberg eller Topelius, bliver det hele mere værd end alle Eders Kroner tilsammen." Aa den Runeberg!

Jeg er født ved Søen i Skoven — som en af Naturens fattige Bondedrenge — og jeg forstaar baade Naturens Aand og Runeberg.

Forstaar ogsaa de gamle Klassikere: Horatius, Juvenalis og Ovidius Naso. Men Grækerne er de bedste. Har du hørt Sofokles Korsang?" — og saa fremsagde han den.

„Havet, ser du, fortsatte Præsten, har jeg altid ladt være i Fred, men Jorden vender jeg nu op og ned paa. Du kan ikke tro, hvor en Bonde har det godt. Jeg forstod det ikke før, men nu fatter jeg den Sag.

Jeg havde for længe siden et lille Kald oppe i Nordland, men ved Siden af Sjæleplejen drømte jeg bare om Homer,

Shakespeare, Milton, Geijer og alle dem. Jorden fik Lov at passe sig selv, og jeg sultede ligesom den. Seks Børn skulde have Mad, og det syvende skreg efter mere.

Jeg syntes, det kunde være artigt at underrette hans Højærværdighed om Familjens Forøgelse. „Den syvende Basun har lydt," skrev jeg for Kortheds Skyld. Kan du tænke dig, han sendte mig halvfjerds Kroner. Jeg skammede mig, men takkede. For naar man ikke engang har en Tier at forsvare sig med, har man svært ved at staa for syv Stykker, som kommer paa een Gang!

Ak den Mammon, den Mammon! Hvilken streng Herre! Altid skal han være med paa en eller anden Maade. Men jeg har altid levet paa Kant med den Herre. Derfor er det gaaet, som det er gaaet. Og værst var det i Norrbonäs, da jeg var paa Kant med Jorden ogsaa.

Min Efterfølger skrev og spurgte, hvilken Dyrkningsmetode jeg havde brugt. Hvad skulde jeg svare? „Jeg brugte denne Jord, som om jeg ikke brugte den," lod jeg ham vide. Det var den skæreste Sandhed.

Men siden jeg har været i Firma & Co., og i mange Aar ikke set nogen Jord for bare Stenkul og Fabriksrøg, er jeg begyndt at elske Jorden. Og den elsker igen her i Åkerskog. Kan du tænke dig, man saar bare, og saa vokser det, og saa høster man og spiser. Tænk, hvor det bliver billigt mod før. Saa de tusind Kroner tager jeg let ind igen, og Biskoppen behøver ikke mere at sende mig en eneste Tier.

Jeg „vender Jorden med Folers Slægt", som paa Sofokles Tid, og naar jeg selv har Tid, læser jeg Heidenstam, Herodot, Job og Davids Salmer. Disse gamle er i hvert Fald de bedste. Skønt jeg køber ogsaa meget nyt — mere end mit Jordbrug tillader — maaske."

„Naa, men Sjæleplejen?" spurgte jeg.

„Sjæleplejen, spørger du om. Da jeg kom til Firma & Co., til alle de Grosserere og Fabrikanter der, forsøgte jeg at gøre Kristne ud af dem. Du kan ikke tro, hvor jeg arbejdede og

prædikede — flere Gange om Ugen. Og Fabrikarbejderne og Butiksvendene, du kan ikke tænke dig, hvor jeg mente dem det godt.

Men andre, som ogsaa mente dem det godt, var næsten for mange. Det var Fejlen, ser du. Der var Baptister og Metodister og Adventister og Missionsbrødre og Blaakorsfolk for ikke at tale om Goodtemplarer, Socialister og Syndikalister, og alle arbejdede de af alle Kræfter. Ser du, Firma & Co. var ligesom et Amerika en miniature, og jeg ved ikke noget værre end Amerika med al dets Røg og al dets Snak og Møder og Basarer og Kaffefester — hu ha!

Jeg tænkte i al Fald, at jeg skulde forene dem om Kirken. Jeg sætter et Sugeværk i Kirkedøren, saa trækker jeg dem nok indenfor. Kirken stod aaben hele Dagen, og jeg prædikede i Tide og Utide — sled mig fuldstændig op. Men tror du, de kom? De gik forbi Kirkedøren, lige forbi min Næse til alle deres tusinde Foreninger og Møder. Da Sugeværket ikke virkede, da de ikke kom til mig, søgte jeg at komme til dem. Jeg vilde hvælve Kirken over alle deres Indretninger og Arrangementer. Hvis der skulde være en Basar eller et Folkemøde, gik jeg derhen og spurgte, om vi ikke kunde begynde og slutte i Herrens Navn. De var temmelig høflige, og sommetider gik det. — Der var en Metodistprædikant, som døde, og de vidste ikke, hvem de skulde faa i Stedet. „Vælg mig!“ sagde jeg. „Jeg skal hvælve Kirken over Eder!“ Men det vilde de ikke. — Der laa en Folkehøjskole i Nærheden. De bad mig selv holde Afslutning. Nu begynder mine Ord da i al Fald at virke, og jeg talte Guds skarpe, rene Ord paa den Anstalt. Men de, som havde bedt mig komme: Forstander og Lærere, smuttede ud, mens jeg talte. Det var ikke, fordi jeg saa det — dertil var jeg altfor glad — men jeg fik det at vide bagefter.

Hvad skal man gøre, naar de ikke *vil høre?*

Jeg troede, at de maaske kunde læse, at idetmindste Kongens Bededagsplakat skulde virke paa dem med alle dens ind-

trængende Advarsler mod Splittelse og Mammonsdyrkelse. Jeg slog den op sammen med Bekendtgørelser og bad dem hænge dem frem i Butikker og Klinikker, naar de ikke vilde komme i Kirken og høre den. Men heller ikke det hjalp. Baptisterne og Mammon var stærkere. Og saa Brændevinet og Goodtemplarene, dem kunde ikke det reneste Guds Ord faa Bugt med. Jeg fik lavet Sogneafstemning om, at ingen maatte drikke. Men de drak.

Ja, de der Goodtemplare! Det er et helt Kapitel for sig. Som om jeg ikke ogsaa var Ædruelighedsven. Maaske mere end de. Da jeg var Dreng, sendte Bønderne mig afsted for at hente et Anker Brændevin. Ja, jeg tog Brændevinsankeret, som stank langt bort, og fyldte Vand paa det. Saa bragte jeg det hen til det Sted, hvor de skulde samles for hver at faa sin Flaske fyldt. Og jeg sad i Smug og saa paa, hvordan de tappede. Og en smagte. Men saa løb jeg. — Saa jeg begyndte da før Goodtemplarne. I Firma & Co. laa jeg heller ikke paa den lade Side. Der faldt en Blikkenslager ned fra et Tag. Han var fuld, naturligvis. Saa gik jeg til Kroværten og befalede ham at lukke Kroen. Han vilde ikke. „Lukker du ikke Kroen," sagde jeg, „saa sætter jeg en Dynamitpatron under Gulvet!" Saa lukkede han. Men hvad Goodtemplarne sagde, det brød han sig ikke en Døjt om.

Saadan Folk som Kroværten kan man klare sig med, men hvad skal man gøre med alle de Sektmagere, som gør sig Vinding af Gudeligheden. De har det alt for godt og behøver ingen Bedring. De lever paa Kristi Fortjeneste, tager syv Procent af deres Medbrødre — og kommer ind i Himlen for intet. Er det ikke godt og billigt. Sugeværket virker ikke paa den Slags.

Saa kan de heller ikke taale, at man er fædrelandssindet. Der blev stor Skandale, da jeg tog det svenske Flag med mig op paa Prædikestolen og talte om, hvad Rigets Vel og Fædrenes Kirke krævede. Gør man det, saa tror de, at man vil have Krig og er Kapitalist. Kære Broder, de kaldte mig

Kapitalist!“ Og han lo, saa Maven vilde have hoppet, hvis han havde haft nogen.

Men min nye Broder havde ikke Tid længere. Han maatte hjem til Ekspeditionen og Landbruget. Jeg vilde længere ind i Skoven. Vi rejste os fra det grønne Græs, hvor vi havde siddet sammen — smukt, højt Græs. „Er du Botaniker,“ spurgte jeg, „saa du ved, hvad vi har siddet i?“

„Nej, med Skam at sige har jeg ogsaa glemt Floraen, da jeg glemte Jorden deroppe i Norrbonäs. Men det er da idetmindste ikke *Pengegræs,* for der er langt til Firma & Co. — Aa, dette Firma & Co., hvor har den By beredt mig mange bitre Stunder. Men hvor tror du, at du er om en Ugestid eller saadan omtrent, hvis jeg skulde faa Lyst at skrive?“

„I Firma & Co.“

„Nej!“ sagde han. „Aa, skal du til Firma & Co.“ og hans Ansigt lyste. „Tag saa hele Byen i Favn fra mig. Hils alle de kære, kære Mennesker! Jeg glemmer dem aldrig.“ Og det var næsten, som en Taare glimtede i hans Øje.

Han var en prægtig Fyr. Med Hjertet paa rette Sted. Vi klappede hjertelig hinanden, da vi skiltes. Ogsaa jeg havde noget vaadt i Øjnene.

Men noget vaadt havde jeg ogsaa i Lommen. De rare Mennesker, som havde givet mig Husly om Natten, havde puttet et blødkogt Æg derned til Rejsemad. Det havde min nyerhvervede Ven trykket i Stykker med sine kraftige venskabsforsikrende Næver.

„Hvad syntes han saa om vor Præst?“ spurgte Jon i Myrfallet. „Var han ikke snurrig?“

„Jo,“ svarede jeg, „Gud ske Lov, at der endnu er nogle snurrige Mennesker tilbage.“

Jon saa paa mig og smilede. „Ellers havde vi ikke valgt ham,“ sagde Jon.

SKOVDUFT OG LUMMER LUFT

Er dette den rigtige Vej til Sætrene?"

„Jo, det er det nok," svarede Konen, som kom fra Stolpeboden, „men du finder ingen Piger der."

„Det er heller ikke for deres Skyld, jeg gaar derhen."

„Ja, men du faar ingen Mælk!" forklarede hun.

Altsaa en lille Misforstaaelse.

Folkene var nede fra Sætrene for Høhøstens Skyld, og ogsaa Kreaturerne var kommet ned til Landsbyen. Om en Ugestid eller saadan omtrent skulde de alle drage derop igen. Saa vilde der igen være baade Mælk og Piger, og atter skulde det lyde:

„Lille kossa, lille ko—o-ho!
Lokker jeg saa kommer ho—o-ho
Langt bort i Skoven bu—u-hu!"

For der findes Skove i dette Land. Det er en Højtid at vandre i dem, naar Kronerne sagte svajer for Vinden, og man ovenover skimter de lyse Sommerskyer, der sejler over den klare, blaa Himmel.

Jorden er undertiden saa fri for Underskov og Kviste, som var der fejet. Men man kan ogsaa komme til Steder i Vildmarkerne, hvor alt bliver dunklere og højtideligere, hvor Træerne vokser tættere, og tykt grønt Mos dækker Jorden. Den dækker ogsaa Stenene, de gamle Stubbe og smuldrende Grene — alt ligger under det skønneste, blødeste Tæppe.

Her holder Alferne til i Maaneskinsnætter, her danser de deres lydløse Dans, og Skovfeen nærmer sig den ensomme Vandrer, før han aner det.

Mig sneg hun sig ind paa midt paa den lyse Dag, tog

mig til Fange og førte mig viljeløs paa maa og faa ind i de skønne grønne Sale, hvor hun hersker, viste mig, hvor rigt det Rige er, som hun hersker over, hvilken Vellugt hendes Lunde udaander, og hvor liflige hendes Blomsterenge er, naar Duggens Perler endnu ligger der, og den lille Bæk leger med Tuer og Stene. Nu gemte den sig i det dybe Mos Tag mig, om du kan!

„Stolpebod".

Og velkommen ved mit Bord, sagde Feen. Hold Gæstebud her. Jeg byder paa herlige Frugter. Vær ikke stiv i Ryggen som en gammel Korporal. Bliv Barn igen og pluk Bær, saa mange du kan spise. Ser du ikke, hvor Farverne brydes i Solen derhenne: Blaabær her og Hindbær paa Skraaningen — aa! Og jeg tog imod Skovfeens Indbydelse, og jeg drak af den Drik, hun skænkede i mit Bæger, som Birkene havde rakt mig, et Bæger af den hvideste Bark. Klart som Kildens Vand var hendes Vin og herlig læskende.

Sætervolden laa højt deroppe, men paa den var der øde

og tomt, som man havde sagt mig nede i Landsbyen. Dog endnu videre, opad gik min Vej, højt op paa Bjerget Nebo, og jeg saa vort forjættede Land i al dets Glans og Herlighed: glitrende store Søer, Dale hvor Elvene strømmede, Mosestrækninger med Strenge ind imellem af spredte Graner, men rundt omkring blot Skove og Skove og endnu større Skove og blaanende Bjerge, som laa i solbelyst Dis og gemte

Vejen til Sæteren.

uendelige Vidder med andre Vidundere af blaa Søer og af Malm nede i Jordens Skød.

I fordums Tid gik her et Folk med Staal i Arm og Sind. Det fulgte højsindede Mænd i Strid for Land og Frihed. Men nu?

Der har lagt sig Røg og kvælende Hede over Vidderne. Mosebranden snor sig nede i Dybet. Og i Røgen drager Mørkets Mænd frem gennem Landet.

* * *

Ljungdahl skulde tale i Goodtemplarhuset. Om Verdenskrig og Kristendom skulde han oplyse Fabrikkens Folk.

Ljungdahl — den gamle Gudsbespotter — var blevet gammel, siden vi sidst traf hinanden. Et kedsommeligt Hverv at spotte Gud.

Han gik derinde blandt de tomme Bænke. Der kom jo ingen Folk. Han gik ud og kiggede op ad Vejen. Der stod

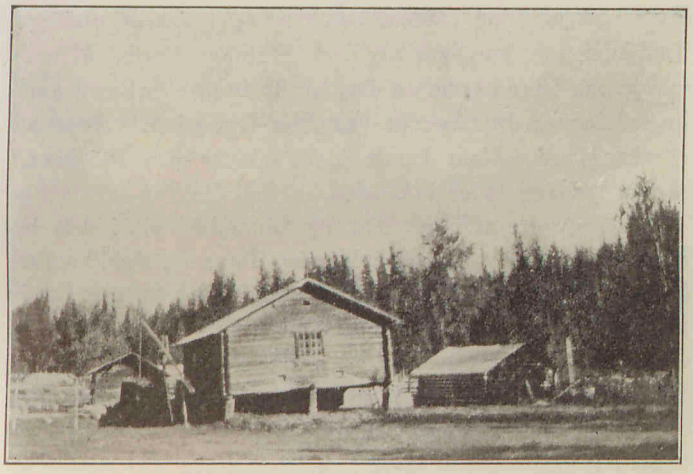

Udhus ved Sæteren.

jo en Klynge Mennesker, men de gik ikke ind. Det mørknede mere og mere, og Glødelamperne lyste paa nøgne Vægge og tomme Bænke i Goodtemplarhuset.

I Døren stod der en leddeløs ung Fyr med røde Plakater og med Bøger, som havde røde Titler. Den leddeløse saa ogsaa efter Folk — og derhenne kom der jo nogle. Femogtyve Øre gav de Ljungdahl og satte sig stilfærdigt paa Bænken. Ljungdahl gik ud og ind, skallet og graa og nervøs. Han satte sig ned paa en Stol og vendte sig ofte om. Nu var han ude igen. Der stod han i Døren og spejdede. Ti Femogtyveører var der nok kommet ind.

Der kommer nok ti til, mente den unge Mand i Døren og svang de røde Plakater.

Men de gav sig god Tid, over en halv Time. Saa kom de magelig vandrende og andre med dem, tavse og tøvende.

Ljungdahl solgte Smaaskrifter: røde med Billeder uden paa, som ogsaa var røde. De handlede om Bibel og Øvrighed. Ljungdahls Bøger var Lys i det store Mørke, som raadede i Landet og købtes for en billig Penge. En lurvet Herre gik omkring mellem Bænkene og prakkede dem paa Publikum, som langsomt tog deres Skillinger frem. Men de var jo saa fintudstyret en Del af Skrifterne. „Bibelhaandbøger" syntes de fleste at være, og Ljungdahl var jo saa gevaltig lærd. Ham kunde ingen „kigge paa Fingrene," saadan lød det under Handelen.

Der begyndte at blive Uro, og Ljungdahl vilde ikke begynde, skønt der var gaaet halvanden Time, og Publikum nu havde skattet temmelig mange Skillinger til ham, som havde lovet at lede dem fra Mørke til Oplysning og Frihed. Salen var mere end halvt fyldt.

Saa rejste Taleren sig, tog sine Bøger frem og slog dem op paa passende Steder.

Som Indledning beklagede han, at han paa Talerstolen og de andre paa Bænkene ikke før havde set hinanden. De vidste maaske ikke, hvem han var, men de skulde nok blive tilfredse. Han beklagede ogsaa, at han havde været nødt til at lette sine kære Tilhøreres Pengepunge, men han gjorde ikke som Præsterne: Han tog, hvad der var nødvendigt for at dække Omkostningerne. Og Præsterne — det kunde man jo underforstaa — havde slet ingen Omkostninger.

De bedrog bare Folket med Bibelen, og i Bibelen blev der stadig opfordret til Krig. Bibelen og Præsterne og Kejser Wilhelm, ja hele Overklassen forresten var Aarsag til den græsselige Blodsudgydelse, som gik for sig i Verden. Det var Bibelens og Kristendommens Skyld; og Ærkeenglene, som før havde kæmpet mod Fjenden, var nu blevet ombyttet

med Kuglesprøjter. Men det var alligevel akkurat det samme. Præsterne og Kapitalisterne havde sammensvoret sig mod det fattige Folk, og derfor burde de udryddes med Religion og det altsammen, hvis der skulde blive Fred paa Jorden.

Selv Hestene sendte de ud: tænk, Børnenes lille, rare Polle havde Far solgt til Kejser Wilhelm, som vadede i Blod og befalede sine Soldater at skyde paa deres egne Forældre!

Og saadan en Kristendom sendte man Missionærer ud at forkynde for Hedningerne. Tredsindstyve Millioner Kroner om Aaret sendte Svenskerne alene ud af Landet i dette Formaal! — (Det virkelige Tal, som angiver samtlige svenske Missionsbidrag, er omtrent 1,400,000 Kroner).

Man studsede overrasket.

Derefter var det egentlig forbi med Krigen, og Ljungdahl gik over til den indre Politik. Først talte han om, hvad det kostede at spotte Gud og smæde Kongen. Det første havde han fundet billigst, men da det i al Fald var dyrt, gik han over til at smæde Levnedsmiddelkommissionen, hvad der ikke medførte nogen Risiko — Levnedsmiddelkommissionen, som kun bestod af høje Herrer, der ikke havde nogen Anelse om, hvordan Rugen skulde skovles om for at holde sig frisk. Derfor laa den ogsaa i Magasinerne og blev ødelagt, og det fattige Folk maatte sulte. Der saa man Følgerne af de Herrers Regimente. (Livligt Bifald, og Ljungdahl smiskede.)

Ogsaa i Bondetoget havde der kun været Herrer, som forøvrigt havde ødelagt hele Moralen i Stockholm. Usædeligheden havde taget forfærdelig Fart i Bondetogsdagene, og dermed skæmtede Taleren paa en Maade, som om dette havde glædet ham inderlig. Og Publikums Mandfolk samt en og anden Kvinde, som sad hist og her, gav sit Bifald tilkende med mange glade Latterudbrud. — Men nogle vendte Ljungdahl Ryggen og gik.

Han blev lidt nervøs og slog fortvivlet op i sine Bøger for at faa fat paa noget andet, som kunde tiltale i lige saa høj Grad. Han vidste saa godt, hvilke Vittigheder man

plejede at le af paa andre Møder, og dem halede han frem, den ene efter den anden, men uden nogen Plan og Orden, hvad Publikum heller ikke lod til at kræve. De var tilfredse, bare de kom til at le.

Selv denne Fremgang gjorde dog den gamle Demagog forvirret. Der var ikke Plan i noget af, hvad han senere sagde. Han fo'r fra den ene Bog til den anden og snakkede op om hvadsomhelst. Da han havde talt, saa det efter hans egen Opfattelse var nok for 25 Øre, sluttede han af:

De mange Ords korte Mening var, at alt i vort Land var galt: Religionen, Kongen, Præsterne, Borgerne, Adelen og Bønderne. Der fandtes ikke et eneste klogt Menneske undtagen den fattige Arbejder — og saa Ljungdahl selv, som var den klogeste og tjente Penge paa ham.

Og for den Slags Høflighed mod de beskattede Folk, blev han takket af dem ved livlige Bifaldssalver.

Ljungdahl smilede, bukkede og satte sig. Men saa rejste han sig op igen og meddelte, at hvis der var nogen i Salen, som kunde modsige ham, tillod han det gerne. Det gjorde han blot pro forma, for en saa lærd Mand ventede ikke, at en fattig Arbejder skulde se ham paa Fingrene. Ljungdahl var vant til at blive troet overalt.

For mit Vedkommende sad jeg blot og ventede paa en saadan Opfordring, som var givet allerede paa Plakaterne. Hr. Ljungdahl og jeg har været i Lag med hinanden flere Gange, men under vore Debatter havde min Kind aldrig været prydet af saa fagert et Skæg som nu. Det havde naaet at vokse godt i Skoven, og da min Klædedragt ikke tydede paa Overklassen, var jeg en for Taleren — og for de andre med — aldeles ny Fremtoning.

Altsaa travede en „fattig Arbejder" op til Talerstolen og meddelte, at han gerne vilde benytte sig af den ljungdahlske Indbydelse til at tale imod; og Ljungdahl sagde: „Vær saa god."

Hr. Ljungdahl havde, begyndte jeg, sagt os, at ingen paa

disse Egne havde rede paa, hvad han var for en, hvorfor jeg, som kendte denne Person, tilbød omend sent at foretage Præsentationen.

Han var, meddelte jeg den forbavsede Forsamling, en tidligere Metodistprædikant, som tidligere havde forkyndt den kristne Lære, som han nu haanede og søgte at rive ned paa. Hvor kunde noget Menneske fæste Lid til en saadan Mand, der talte saa et og saa et andet. Og hvordan var han kommet dertil?

I et offentligt Foredrag fik man for nogle Aar siden dette at vide af hans egen Mund: Han havde haft en Datter, som han holdt meget af. Hun blev alvorlig syg, og han blev bange for at miste hende. Han bad Gud, om hun maatte leve, men hun døde alligevel. Da sagde Ljungdahl Farvel til Gud; og dette Kryb drog nu omkring ligesom for at hævne sig paa sin Skaber, fordi han ikke fik sin Vilje sat igennem.

Jesus Kristus, fortsatte jeg, er meget omstridt her i Verden; men aldrig har jeg hørt nogen — end ikke den mest forhærdede Fritænker — som har sagt noget ondt om ham. Ingen har lige til i Dag kunnet beskylde ham for den mindste Synd. Alle har erkendt, at Kristus var den ædleste Mand, Jorden har skuet. Men denne lille Fritænker og tidligere Kolportør har jeg hørt haane Kristus, tale ondt om ham og lyve ham paa gennem falske og forsætlig galt sammenstillede Skriftsteder. Jeg anførte Eksempler herpaa, hentet fra foregaaende Sammenstød med ham.

Hvad derefter Kristendommen og Krigen angaar, ligger Fejlen ingenlunde i for *meget* Religion, men i for *lidet*. Den, som sagde og i Virkeligheden fremførte den Lære: du skal elske din Næste som dig selv, han byder ikke at *overfalde* sin Næste med blodig Krig. Krigens Problem var dog vanskeligere, end at Hr. Ljungdahl kunde løse det, allermindst ved en snedig Sammenblanding af Sandhed og Løgn, hvad jeg gav Eksempler paa af hans Foredrag, — som des-

uden snart havde forladt det averterede Emne og blevet en agitatorisk Ordskvaller, beregnet paa at ophidse den ene Samfundsklasse mod den anden til indbyrdes Strid. — Jeg havde troet, sagde jeg, at Dalkarlene var et Folk, som ikke tog imod Paastande uden Beviser, og at de ikke vilde godkende opslidte Godtkøbsvittigheder som Beviser. Men da jeg havde hørt de tilstedeværende netop give den Slags deres Bifald, vidste jeg egentlig ikke, hvad Slags Folk jeg havde for mig.

Hvordan det nu end forholdt sig, vilde jeg nu forlade dem. En anden Gang skulde jeg nok sige dem min Mening!

Dermed travede „den fattige Arbejder" ganske ukendt ud i Mørket, som nu var faldet paa.

Inde i Goodtemplarnes Sal stod Folkeforføreren endnu og førte det store Ord. Det gjorde mig ondt for alle disse Mennesker Landet rundt, som han fanger med lutter Fraser og en listig Sammenblanding af Sandhed og Løgn. Skrifter spreder han i Massevis, og de fortæres som sød Vin. Det smager mange at blive smigret og at høre den, som staar over eller staar i Vejen for ens daarligere Jeg, blive bagtalt og haanet. Og naar Folkeforføreren kommer med sine Tal og læser op af sine Bøger, som jo er „trykt", hvilken almindelig Arbejder kan da holde Stand mod en saa lærd Mands Autoritet? Man skal ikke dømme de forførte for haardt.

Jeg fik Lejlighed til at samle flere af dem igen og udviklede mit eget Syn paa Sagen. De sad tavse og stille. Ingen Mislyd. Flere af dem takkede. — Ak, om de, som virkelig har Hjerte for disse Arbejdets Sønner og ikke blot attraaer deres Kraft og Penge, vilde gaa mere ud iblandt dem, tale til dem som en af deres egne. De er sandelig ikke døve for Grunde, men hvor ofte hører de saadanne fra mere end *een* Side?

Hvor kan dog Goodtemplarne — en Afholdsforening — aabne deres Lokaler for den Slags ukendte Løgnere?

Jeg talte med nogle af Bestyrelsen derom. Forretningen

gik daarligt. De var gaaet i Kaution, da Huset blev bygget. Mange forskellige Vanskeligheder var opstaaet, den ene efter den anden. Pengene i Huset maatte forrentes.

Pengene, Pengene og atter Pengene! Den Gud Mammon er meget mægtig. Den rige holder den fattige i Tømme med Penge. Men med Penge holder den fattige ogsaa den anden fast.

Og saadan faar den fortærende Brand Lov at hærge og fortære Storskovens Jord og forkulle Jordens spirende unge Træer.

„GØGEN"

Ikke den, hvis Pris jeg før har sunget, fordi den sang for mig, men een, der ikke ligesom Fuglen kastede andres Unger ud, naar de kom for at holde baade Gøgen og mig med Selskab.

Gamle Stine, hans egen Datter, trakterede med Ribs og Kaffe, d. v. s. hver af disse Goder til sin Tid. Fader Gøg selv var i Lag med de sidste Mundfulde af sin Tykmælk, og de andre i Stuen sad og saa til.

„Se," sagde Gøgen, „jeg, som ikke er opvokset med Kaffe, synes, det kan være ret overflødigt i disse dyre Tider" — og dermed tog han imod baade Kop og Underkop og Kaffe med og hugget Sukker og Fløde, som Datteren rakte ham. Drikken smagte ham ikke saa ilde efter det, som Køerne havde givet ham, og han kiggede efter mere.

„Min Far var Soldat," sagde Gøgen. „*Vi* fik ingen Kaffe. Vi maatte takke til, om vi overhovedet fik *noget*. Og da Far var død, maatte vi alle ud af Huset. De talte om, at de sulter nu. Vaas! De sulter aldeles ikke. Nej, de skulde have været med i 1857 og 67 og 68. Da var det noget andet. I 57 var jeg tretten Aar og vandrede med Mor og mine Søskende hele Vejen til Örnsköldsvik som Tiggere allesammen. Det vil sige, da vi var naaet dertil, gik Mor ud som Rengøringskone, og jeg stod ved Dampbaadene, naar de kastede Brænde ned til Maskinen gennem smaa runde Huller. Det, som blev spildt af Pinde og Bark, skovlede jeg ombord og fik nu og da en Tolvskilling for mit Arbejde. Og andet havde jeg ikke at leve af, maa du vide."

„I 67 holdt det ikke op med at sne, før langt ind i Juni og begyndte igen i September," fortalte en anden Dalkarl. Derimellem regnede det sytten Uger i Træk. St. Hans Aften og St. Hans Dag var de eneste Dage, hvor Solen skinnede. Hvordan det blev med Brødfødningen det Aar, kan man nok tænke sig. I 68 var det saa glødende hedt, at Sæden gik i Aks i Juni, d. v. s. da var den moden. Der sad nogle Korn paa to Tommer lange Straa, og det var, hvad man havde at spise. Men det rakte ikke langt. Man spiste Avner og Straa, som skar Tarmene i Stykker, saa man blødte indvendig. Og de, som ejede en mager Hest, der orkede at staa paa Benene, rejste til Gävle eller Stockholm, hvor man kunde faa noget Grovmel. Men det var dengang som nu: de handlende rationerede alt Melet, saa den enkelte ikke havde ret meget, naar han kom hjem fra Rejsen. Jeg skal sige dig, en Stockholmsrejse frem og tilbage tog fjorten Dage paa den Tid, og man havde kun Raad til at lade Hestene græsse langs Grøftekanten ved Vejen."

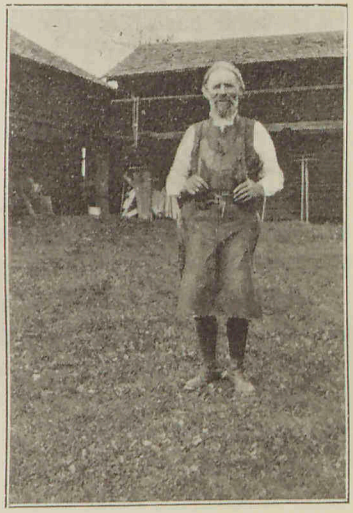

Gøg.

„Nu gaar det lettere at komme til Stockholm," bemærkede jeg.

„Ja, det tror jeg," sagde Gøgen. „Du maa vide, jeg var med i Bondetoget, saa jeg har set hele Byen. Vi havde det ikke saa daarligt derinde. Jeg boede forresten hos en Bager. Hvor var det, Stine?"

„Paa Blekingegaden," hjalp Datteren ham.

„Ja saadan var det. Og hos den Bager var der ikke Tale om at sulte. Forresten vankede der ogsaa vaade Varer, saa vi behøvede heller ikke at tørste. Da vi skulde ind til Kongen oppe paa Slottet, saa kom der en Frue, som havde fem Spande med Hindbærsaft, og en Masse Glas med sig. Og hun skaffede ogsaa en hel Række Spande fulde af Vand til at blande i Saften, og til at vaske Glassene i. Og vi Dalkarle skulde have først, for os kunde hun kende igen, for vi havde jo vor egen Dragt. Og jeg havde et Bælte med Messingknapper, som var saa bredt.“ Og Gøgen maalte ude fra Fingerspidserne til et godt Stykke oppe over Haandleddet.

„Jeg skal sige dig, at vor Dragt var ikke helt almindelig. De lægger den til Side, de Tossehoveder. Saa da Dronningen fik mig at se, kom jeg ogsaa til at tale med hende.“

„Naa, hvad sagde Dronningen da?“

„Fra hvilket Sogn er I?“ Og jeg svarede: „Ja fra et Sogn midt imellem Orsa og Helsingeland.“

„Hvad sagde Dronningen saa?“

„Jasaa,“ sagde hun.

„Ikke mere?“

„Hun kunde vel heller ikke have Raad til mere, da hun skulde naa rundt til os allesammen.“

Deri havde Gøgen sandsynligvis ganske Ret. Men jeg vilde vide mere om Stockholm.

„Jo, der var rigtig rart,“ svarede min Vært, „og vi blev ligesom lidt gjort Stads af. Det vil sige, der var ogsaa nogle Flabe, som løb efter os og skældte os ud, fordi vi var med i Bondetoget. Men jeg sagde til dem: „Hvor stor Hundeskat har I her i Stockholm? Bedst at spørge Jer selv. Saa trak de Halen mellem Benene og luskede afsted.“

„Det er ikke værd at sige noget til dem,“ sagde Kammeraterne, bedst at lade, som vi ikke hører det. Men jeg syntes, de gerne kunde faa at vide, hvilken Slægt de hørte til.

Forresten skal en Dalkarl give Svar igen og ikke hænge med Næbet. Vift bare igen til alle Frøknerne og Fruerne!

sagde jeg til Kammeraterne. Der var jo fuldt af dem baade i Vinduer og paa Tage. Saa tog vi Lommetørklæderne op af Lommen og vinkede igen. Og saa tog vi Hattene af og svingede med dem. Dalkarlene skal ikke være ked af det, syntes vi. For de fejrede nu *os* ganske særligt."

„Der var forresten mange," fortsatte min Bondetogsmand, som var vrede paa os, for det var Bondetogets Skyld, sagde de, at vi fik længere Værnepligt."

„Naa, tror du ogsaa det?" spurgte jeg.

„Aa," sagde Gamlestine, „naar noget sker, skal det vel altid have en Grund."

Det, syntes jeg, var diplomatisk og klogt regnet ud.

Men kunde da Gøgen finde Vej i al det Kringel-Krangel af Gader i Stockholm?

„Aajo," svarede han, „jeg kunde da idetmindste finde hjem, hvor jeg boede — for det meste. For hver af os fik en Slags Plakat med Navnet paa den, vi boede hos. Men een Gang tabte jeg Plakaten, og saa løb jeg vild, saa det kunde forslaa noget. Jeg havde været oppe hos Kongen paa Slottet, og jeg havde vist glemt Plakaten i en af Slotssalene, for da jeg kom ud paa Torvet udenfor, saa havde jeg den ikke."

„Naa, hvordan klarede I Jer saa?"

„Jo, jeg saa en Herre med Sølvknapper bagpaa. Jeg troede først, det var en Politibetjent, og jeg bad ham sige mig, hvordan jeg skulde bære mig ad. Men det var selve Kongens Lakaj, og han tog mig med og førte mig til Kongens Staldmester. Han syntes, jeg kunde bo der saa længe, og der var ikke daarligt. Der var bare een i Forvejen, men der skulde have boet flere hos den Staldmester, saa for den Sags Skyld var der Plads nok, og jeg havde det udmærket. Men jeg havde jo ikke mine Sager. Og derfor kørte de mig senere omkring i Byen i en Bil, for at jeg skulde kende Gaden og Huset igen. Vi kom saa til et stort Oplag af Tønder. „„Der boer jeg!" skreg jeg, „ for ligeoverfor Tønderne boede Ba-

geren. Jeg havde jo taget Mærke paa dem, og saa var jeg jo hjemme."

„Det var ikke saa daarlig regnet ud."

„Ligesom med Reguladetri," sagde Gøgen. „Det er en god Regnemetode, og akkurat dertil var jeg naaet i Regnebogen, da jeg giftede mig. For du maa vide, at før i Tiden tog man det ikke saa nøje med Skolegangen, og de, som havde Løn for at lære fra sig, kunde egentlig heller ingenting. Jeg begyndte at lære mig noget selv, da jeg var atten Aar, men senere har jeg dog været god nok baade til Nævning og Skiftefoged, og nu har jeg snart været Sognefoged i tyve Aar. Saa jeg har dog klaret den.

„Og jeg har til og med hjulpet Frøkenen, hende som havde Skole her. Det var en rar Pige, hun var saa fin og sød og hvid i Huden — ja, akkurat som et Vokskabinet, som de siger — og hun slog med Øjnene, saa det var skønt at skue, men se regne, det kunde hun nu aldeles ikke. Men naar Børnene havde skrevet Tallene op, saa kom hun til mig med Skifertavlerne og Graaden i Halsen og bad mig hjælpe sig. Hun begreb ingenting af det altsammen. Saa maatte jeg til ligesom ogsaa at holde Skole. Og det kunde nok gøres nødigt, for hvad de egentlig lærer nutildags, begriber jeg ikke. Idetmindste lærer de ikke at regne."

„Ja, jeg kan nok tænke, at I er sløje dertil allesammen," sagde jeg, „for I har jo ikke engang kunnet regne ud, at I burde have lagt Kirken midt i Byen. Den ligger jo helt henne i et Hjørne af Sognet, og Folk bor i det andet Hjørne.

„Det var saadan," forklarede Gamlestine, „at de først havde tænkt at bygge Kirken paa Odden ved Vindbjerget — netop der, hvor de gamle Hedningegrave er; dem har du vel set? Men alt, hvad Menneskene byggede op om Dagen, rev Troldene ned om Natten. Saa satte Bønderne en Stok ud i Vandet, og paa den satte de en Bibel, som de klemte fast med en Økse, og saa lod de Stokken drive ud i Vandet. Hvor den landede, skulde Kirken ligge, og der byggede de den og-

saa, og der ligger den. D. v. s. ikke den nye, som du nok har set, men en gammel lille en, som var opført af bare Rullesten.

„Ja," indskød Gøgen, „den var lille, men altid fuld af Folk under Gudstjenesten. Den nye er stor, men ingen gaar i den."

„Nej, det kunde jeg nok se", bekræftede jeg. „Jeg var der i Gaar og saa ikke mere end en tredive Personer."

„Det var usædvanlig mange," erklærede Gøgen.

„Er det da ikke en god Præst? Jeg synes, han prædikede godt."

„Jo, Præsten er nok god. Det er en rigtig dygtig Præst. Men de er ligesom blevet saa lade her i Byen, ja i hele Sognet, ja i saa godt som alle Sogne. De gider ikke, de orker ikke at flytte paa sig nu for Tiden. Du skulde bare have set, hvilke Baadelaster og hvilke Kirkebaade der var før. Kirken var propfuld. Og som de dengang kunde *synge*. Hvem synger nu? Jeg for min Del tror, at Orglerne har ødelagt Sangen. Tidligere samledes vi i Kirken for at øve os; og jeg har selv været Forsanger, maa du vide. Jeg har altid haft let ved at træffe Tonen. Jeg kunde klare, hvilken Salme det skulde være. Men nu sidder de allesammen hjemme — og jeg selv med — og Orgelet spiller, og ingen synger. Og saa har vi alle disse her Sekter og saadan nogle som den der Ljungdahl, som rejser omkring. Men der var en, som gik ham svært paa Klingen i Gaar, har jeg hørt."

„Jo, her sidder han."

„Jasaa, var det dig! Jeg hørte, at Ljungdahl var blevet helt konfus og bare fo'r omkring og slog op i sine Bøger."

„Men du gik for hurtig," sagde Gamlestine. „Nogle sagde, at du ikke *vovede* at blive."

„Ser jeg ud til det?"

„Det kan jeg ikke sige. Men den der Ljungdahl, han skal da se ud ligesom Gamle-Peter selv."

„Gamle-Peter?"

„Ja, du ved nok.“

„Nej, jeg ved ikke, hvordan han ser ud.“

„Det ved Far, skal jeg sige dig. Han har mødt Gamle-Peter en Gang. Fortæl det, Far.“

Gøgen gjorde ingen Indvendinger. „Jeg har aldrig været bange,“ forklarede han, „*aldrig*. Men det var nu saadan, at jeg for mange Aar siden skulde gaa ind til Byen ude fra den gamle Sav, du har nok set den ved den anden Ende af Søen, og jeg vandrede ad den sædvanlige Vej gennem Skoven. Jeg skulde nu ind for ligesom at fri. Men jeg angrede mig paa Halvvejen og vendte om igen. Det var fuldstændig klart Maaneskin, og som jeg nu gaar der i Skoven, saa møder jeg en forskrækkelig stor Karl.“

Den gamle Sav.

„Hvor stor?“ spurgte jeg.

„Ja, Skoven var dengang ikke saa forfærdelig høj, men hans Hoved rakte da helt op til Trætoppene. Han gik til venstre paa Vejen, og jeg trak mig ogsaa til venstre, saadan som man gør, naar man mødes. Skønt bange var jeg nu ikke. *Aldrig* har jeg været bange. Vi gik ganske tæt forbi hinanden. Og han var aldeles forskrækkelig lang.“

„Hvordan saa han ellers ud?“

„Jeg saa egentlig ikke andet,“ svarede Gøgen, „end at han var klædt i graat. Og da han var gaaet forbi, vendte jeg mig om for at se, om han gik der endnu. Jo, det gjorde han. Men lidt efter vendte jeg mig om igen, og da var han borte. Det var det allerklareste Maaneskin — næsten som paa den

lyse Dag — og om du vil, kan jeg vise dig selve det Punkt af Vejen, hvor vi mødtes. For jeg husker det, som var det i Gaar."

„Naa, hvem kunde det da være?"

„Gamle-Peter!" svarede Gamlestine. „Det er da ikke svært at begribe. Men du har jo set ham een Gang til, Far," sagde hun, „det maa du ogsaa fortælle os."

„Jo, det var saadan," fortsatte Gøgen uden at behøve at overtales, „at jeg var i Selskab med nogle andre i saadan en Tyvekro eller Smugkro, som de kalder det."

„En Sognefoged i en Smugkro?"

„Jeg var ikke Sognefoged dengang, bare en Dreng. Ikke mere end femten Aar. Og saa gik jeg ud midt om Natten og stod et Stykke fra et Led, og det stod aabent. Saa kommer der en stor, sort Hest spaserende gennem Leddet. Den var idetmindste fire Alen høj og gik lige tæt forbi mig. Men da blev jeg bange. Jeg var jo bare en Dreng dengang. Og Hesten gik om bag ved Huset. Saa gik jeg ogsaa bag ved Huset. Men saa var der ingen Hest. Nej, det var „Gamle-Peter."

„Eller en Giraf," indskød Gamlestine og lo. „Nej, det var nok Gamle-Peter. Han plejer at holde til paa den Slags Steder."

Ja, nu begyndte jeg at tro paa Historien.

„Og du, som har været Sognefoged, har vel haft at gøre med mange af Gamle-Peters Selskabsbrødre?" spurgte jeg Gøgen.

„Aaja," svarede han, „jeg har nok transporteret mange Tyve og Kanaljer til Falun, nogle med Haandjern paa og nogle uden. Ondskabsfulde var jo mange af dem, men nogle var rigtig høflige. I alle Samfundsklasser findes der daarlige Folk og skikkelige Folk." Han havde haft at gøre med begge Slags.

„Gøgen, som har været med til saa meget, burde have faaet Medalje."

„Aa, saadan noget Stads," sagde han, „den Slags bryder jeg mig ikke om."

„Sig ikke det, du Gøg!" indvendte jeg. „For saa tror jeg dig ikke lige saa godt som med alt det andet!"

Han saa lidt underfundig paa mig. Sad der med sit lange Haar og hvide Skæg, Forskind og solide Sko med tykke Saaler, kvik, oprømt og glad. Øjnene spillede paa ham, som paa en Skoledreng, der er oplagt til Skælmstykker.

Gamlestine blev lutter Øre, da jeg talte om Medaljen. „Skulde jeg ikke se min Drøm opfyldt," sagde hun.

„Hvad drømte du da?" spurgte jeg.

„Om en Herre, som skulde komme hertil fra Stockholm og —" mere vilde Gamlestine nu ikke sige.

„Men i al Fald," sagde hun, „naar du gaar gennem Haven, maa du gerne spise lige saa mange Ribs, som du har Lyst til."

Det gjorde jeg ogsaa.

Hvis nogen for Sognefogedens og Gamlestines og Ribsenes Skyld skulde ville skaffe Gøgen Medalje, har jeg ikke noget derimod — og sikkert Gøgen heller ikke, skønt han vanker omkring i det ellers saa demokratiske Kopparbergs Len, hvor man synes, at alt sligt er „Stads" og Overklassens Forfængelighed.

Hvordan det nu end gik til, saa fandt Medaljen dog omsider Vej op til Gøgen.

HVOR ØKSERNE GØR LYST

„Ja, nu kommer nok al Maden til at gaa med ude i Skoven," sagde Stationsforstanderen, som sad sammen med den fremmede paa Gæstgivergaarden. „Vi faar vel næsten ingenting herover."

„Jeg hørte," sagde den fremmede, „at der skal være helt fuldt af Folk langs hele Banen. Der hugges overalt, og der staar „Res" ved „Res". Saa nu faar vi nok Brænde til Vinteren, men vaadt bliver det, og i Køkkenet kommer de nok til at skænde over, at man har hugget for sent. Jeg saa fuldt op af Arbejdere ved hver eneste Station. Lige fra Stockholm skal de være kommet, og der skal være rigtige Tugthuskandidater med iblandt dem. Man skal leve et forfærdeligt Røverliv der ude i Granmyra, hvor de fleste holder til, og Skovrideren skal ikke vide sine levende Raad, hvad han skal stille op med dem. De er aldeles som vilde."

Det lød indbydende for en vild, som sad og hørte paa Samtalen. Altsaa smed jeg Ranselen paa Ryggen, tog Øksen i Næven og travede afsted til Granmyra. Det var en ubegribelig sandet Vej, som gik gennem en uendelig Hede med Fyrrer. Økserne havde allerede været i Arbejde, det kunde man mærke overalt. Mange „Res" stod opstablet, overalt hvor man saa hen. Ikke saa lidt Arbejde var der tilbage, naar de alle skulde føres bort paa Køretøjer gennem det bløde fine Sand, hvori mine store Støvler sank ned til en ganske anseelig Dybde.

Solen bagte, og min Oppakning var ikke saa let, men omsider naaede jeg dog frem til Granmyra Sæter, som var Cen-

trum for Skovarbejdet. Jeg kunde ikke øjne en eneste Arbejder. Sætervolden laa der ganske stille og forladt, en Bunke smaa graa Hytter, Stalde og Lader, nogle Indelukker og Baase til Kreaturerne, hist og her Sand, der var føget sammen til Driver, Affaldsbunker, Køreredskaber, nogle Harver og Plove, som paa et og andet Sted var stillet op mod Væggen, og saa nogle smaa barbenede Drenge, som rodede i Sandet eller prøvede Dybden i en lille Bæk, der var det eneste, som bragte Liv i dette bedrøvelige Billede.

Saadan viste Granmyra sig for mig ved første Blik, men gik man længere ind mellem Beboelseshusene, kunde man hist og her opdage en lille rødmalet Hytte med hvide Karme og med en Yppighed af Pelargonier, Roser og andre Blomster i de smaa Vinduer. Man skal aldrig lade sig afskrække af det graa og ringe Ydre i denne Verden. Ser man nærmere efter, skinner den gyldne Sol paa visse Pletter, og paa samme Maade gaar det, naar man kommer visse Mennesker ind paa Livet, saa finder man indenfor den ubørstede Frakke et Væsen, som intet hellere vil end leve i Solens Varme.

Efter nogen Omflakken fandt jeg frem til ham, som regerede over alle Skovhuggerne. De var allesammen ude i Skoven, sagde han, men der kunde godt bruges flere, og jeg blev antaget uden større Vanskelighed. Han spurgte ikke engang om mit Navn.

Forresten var vi flere derinde — alle, undtagen jeg, saadan temmelig „bedre Folk". Der skulde vist gøres nogle Beregninger, og man ventede en endnu finere fremmed Herre. Han skulde vist inspicere. Og saa kom den fine ogsaa, mens vi stod der og talte. Han hilste paa dem alle, tog dem i Haanden hver eneste en. Men da han kom til mig, kiggede han bare paa mig og gik forbi. Jo, jo, som man er klædt, saadan bliver man behandlet.

Det var ikke første Gang, jeg var ude for sligt, naar jeg havde Arbejdstrøjen paa, og altid gjorde det ondt derinde.

En Skovarbejder.

Ikke for min egen Skyld, for mig var det jo blot et Eventyr. Men jeg tænker paa, hvad alle de føler, som ene og alene bliver bedømt efter Klæderne. Mange er nok saa vant dertil,

men der er andre, som aldrig kan vænne sig til en saadan Klasseinddeling. Og det er sandelig ikke de ringeste.

Hovedsagen for en Skovhugger saadan som jeg, var dog den, at jeg fik Arbejde. Jeg fik en Strimmel Skov at holde mig i, og det varede ikke længe, før jeg var gemt og glemt mellem Træerne.

Men først maatte jeg slænge Ranselen hen i et af de smaa graa Skure. Der havde boet fire Arbejdere i den, men de tre var rejst, og jeg kom i en lykkelig Stund. Jeg skulde bo sammen med Pettersson fra Mora — hvis der er nogen, der kender ham — og Pettersson var hjemme og tog imod mig. Men han tog imod paa Sengen. Han var ikke egentlig syg, men naar man hugger „Res" fra Morgen til Aften, Uge efter Uge, kan man trænge til at hvile en Dag extra, syntes Pettersson.

Og deri syntes jeg, han havde Ret.

Hans Seng saa ikke indbydende ud. Et vægfast kort Sengested med temmelig alderstegen Halm, der var ligget sammen til bare Strøelse. Pettersson vendte sig og faldt i Søvn i Strøelsen — nok saa dejligt!

Møblementet bestod af en Seng Mage til, en kort Bænk, som aabenbart ogsaa var brugt til at hugge Brænde paa og en noget længere Bænk, et Bord ved Vinduet og dermed Punktum. Paa Bordet stod nogle Skaale og Madrester. Sjæleføden bestod af et antimilitaristisk Flyveskrift. Et Par hullede Strømper og et Par vaade Bukser prydede Ydersiden af Kakkelovnen og indeni røg det endnu svagt under en Gryde, hvori Stuens Beboer havde kogt Kartofler.

„Kan man faa Kartofler?" raabte jeg saa henrykt, at jeg vækkede Pettersson. „Ja — i Byen," svarede han. Men maaske talte han i Søvne. For Kartofler plejer jo at vokse paa Landet.

Petterssons Sko stod ogsaa paa Kakkelovnen ved Siden af noget Brænde og Pinde; men saa kunde jeg ikke opdage mere

i min vordende Bolig, andet end at Gulvet sikkert ikke havde været fejet, saa langt dens Beboere kunde huske tilbage.

Jeg gik hen til den anden Seng. Den lignede i alle Maader Petterssons. Jeg kastede et Blik paa dens Indhold. Jeg har sagt „Ja" til mange Senge, som andre har sagt „Nej" til. Men til denne sagde jeg Nej med Følelse og Overbevisning.

Og da det var gjort, gik jeg ud i Skoven med den trygge Følelse, at jeg dog havde et „Hjem" i Granmyra. Kunde Pettersson bo der, saa kunde jeg vel ogsaa. Jeg var jo heller ikke andet end et Menneske. Men tænk, om man istedetfor havde kunnet bo i Skoven, hvile sig paa det grønne Mos og dysses i Søvn af Trækronernes Susen. Det gaar dog ikke an for Nattetaager og Myg og Myrer og Regn, som undertiden kan overraske en. Jeg har forsøgt, men det vil aldrig rigtig lykkes. Tænder man et Baal for Varmens Skyld, maa man staa op og fodre det, og trækker man Trøjen over Hovedet for Myggenes Skyld, kan man ikke aande med Næsen og fryser for øvrigt paa hele Kroppen. En Gang lagde jeg mig i en Enebærbusk. Det var ikke saa ueffent: næsten som paa en Fjermadras, men bedst var det dog i en Grøft. Det gav mig en vis Illusion af Sengekanter. Men det regnede om Natten, og jeg vaagnede ved, at der løb Vand i Grøften. Det er heller ikke godt.

Om Dagen derimod er der godt at være i Skoven, undtagen naar Myggene er for slemme. „Svien" kalder man dem ogsaa, og de kommer op som en Sky fra Underjorden. Mod dem hjælper ingenting. De farer ind, hvor der intet Hul er, stikker og bider uden Barmhjertighed. Man kan blive gal. Man maa kaste Øksen og fly.

I Granmyraskoven er der dog ikke andre Dyr at slaas med end Fluer, og da jeg nu begyndte at føle mig mere hjemme i Øksens Selskab, huggede jeg tappert løs paa Fyrrene. Her betaltes der 45 Øre for „Reset", saa der vinkede saaledes en hel Formue.

Men stor skulde den dog i Virkeligheden ikke blive. Det sørgede min høje Formand for. Jeg maatte snart ophugge lutter „Toppe".

Naar man om Vinteren fælder Træer i Fyrreskoven til Savning, er det de lange, ranke, glatte Stammer, som man vil i Lag med. Kronerne eller „Toppene", hvor de krogede vredne Grene sidder saa tæt, saa tæt, lader man ligge, de naar at tørre i Foraar og Sommer, saa de bliver saa haarde som Ben, og de laa tilbage i Bunker hist og her. Jeg skulde lave „Res" af dem, og det blev et haardt Stykke Arbejde. Det gjaldt om at hugge ind i hele Redeligheden, at anbringe sig selv midt i den i alle mulige Stillinger, hugge oppefra og ned, hugge nedefra og op samt fra alle Sider hugge Knaster bort, som Øksen næsten ikke bed i, og saa slæbe den ofte tykke og tunge Stammeende, naar „Reset" skulde rejses.

Havde jeg skullet leve af den „Res"hugning à 45 Øre „Reset", var jeg nok sultet ihjel, og jeg blev højlig forbavset, da jeg senere hørte, at mine Kammerater i Skoven kunde fortjene ti Kroner og mere endnu paa een Dag. „Hvad gør I da med Toppene?". spurgte jeg. „De er forfærdelig besværlige." „Dem springer vi over," svarede de. „Dompap," tænkte de sikkert.

Men jeg holdt trolig ud blandt mine Toppe Dag efter Dag, og den glade Bevidsthed fulgte mig i Skoven, at Tjenesteaanderne i Køkkenet idetmindste ikke kom til at skænde over *mig*. For jeg kan forsikre, at mit Toptræ var saa tørt som Peber.

Og naar jeg havde hugget mig træt og gennemsvedt, gik jeg hjem til min elendige Rønne. Ikke mange andre *gik*. Næsten alle kørte paa Cycle. At se en Arbejder i disse Egne uden saadan en Maskine hører næsten til Sjældenhederne. De suser frem paa deres Staalheste paa alle Veje og Stier, mulige og umulige; og Cyclerne staar i Række foran hver Hytte. Der kunde staa fire foran en.

Pettersson havde faaet Selskab, da jeg kom hjem: Fager-

berg, Långström og Klingvall. Alle fire skulde bo i den lille Rede, og med mig blev det jo fem. Det var egentlig een mere, end der var Plads til. De tre nye var kommet op fra Stockholm, hvor de havde haft Plads paa en Fabrik. Driften var delvis blevet indstillet, og de havde mistet deres Pladser. De havde besluttet sig til at hugge Træer istedetfor.

„Maleren" — en mystisk Person, som ofte var paa Tapetet under Samtalen — havde raadet dem dertil. Han skulde tage imod dem i Orsa og skaffe dem god Fortjeneste. Han skulde møde dem ved Stationen, og de skulde ikke tage sig noget for, før han havde ordnet Sagerne for dem.

De kom til Orsa Station, men der var ingen „Maler". De stod og ventede til langt ud paa Natten, men „Maleren" holdt sig stadig borte. Endelig forlod de Stationen og vandrede omkring i øsende Regn for at faa Tag over Hovedet. Lykkeligvis fandt de et Slags Hotel, som tog imod dem, og der blev de og ventede lydigt paa „Maleren" og forskede efter denne vigtige Person, indtil deres Penge slap op.

Saa besluttede de at tage Sagen i deres egen Haand. Långstrøm solgte et Kostume, som var aldeles nyt og havde kostet over 100 Kroner, for 35 til en Bonde med Tilbagekøbsret, og med disse Penge kunde de betale deres Mad og skaffe sig Befordring til Granmyra, hvor de straks fik Arbejde helt uden „Maleren"s Indgriben. Han havde været deres Ulykkesfugl. Nu stod de der uden Midler og temmelig daarlig udrustet baade med Mad og Klæder. Men man havde opført sig pænt imod dem paa Kontoret og givet dem lidt Forskud samt givet dem Husrum i en Lade. Saa Fremgangens Sol var atter begyndt at lyse, og nu, da de skulde bo i et rigtigt Hus, var de alle tre ved godt Mod, skønt det var lykkedes Långstrøm at hugge sig i Knæet, saa at det blødte ganske forskrækkeligt.

Sengene var herefter fulde af Folk: to Mennesker i hver, og jeg maatte tage Plads paa Gulvet. Det var mig ikke

imod. Men Gulvet var haardt, saadan som Gulve har for Vane at være.

Jeg gik ud i Skumringen for at skaffe mig en Madras. I Stalden ved Siden af var der vel lidt Hø. Nej, vist ikke, men jeg samlede lidt Affald sammen, som var fejet ind i et Hjørne, lagde hele Herligheden i nogle Laser af en Sæk, bar det ind og strøede det hele ud foran Ildstedet, tog Ranselen til Hovedgærde og strakte mig, saa lang jeg var.

De andre sov allerede og en snorkede lydeligt. Selv var jeg nok ogsaa faldet i Søvn, hvis ikke Madlevningen paa Ildstedet havde trukket saadan en forfærdelig Masse Fluer ind. Jeg fik ikke et Minuts Ro, hvordan jeg end vendte og vred mig, og da de flyvende Smaadyr endelig maatte være faldet i Søvn ud paa Morgenkvisten, opdagede jeg, at mine Hø-Rester var presset saa tyndt af min store Tyngde, at de som Madras betragtet lige saa godt kunde være borte. Jeg vred og vendte mig paa alle Leder og Kanter og besluttede tilsidst at staa op. Ingen Blund havde jeg faaet i Øjnene den Nat.

Men mine Stockholmskammerater og han fra Mora sov som gode Børn. Långstrøm, som ikke kunde faa Plads med sine Ben i den korte Seng, havde lagt de bare Fødder udenfor. Fluerne havde dem til almindelig Promenadeplads, ligeledes hans Hænder og Ansigt. Men Långstrøm, den forhærdede Yngling, sov nu alligevel som en Sten. Pettersson, Fagerberg og Klingvall ligeledes. De var ikke saa forvænt som jeg.

Ingen vaagnede, før jeg havde tændt op paa Ildstedet, og de mærkede Flæskelugten. Den kan ingen Arbejder modstaa — og heller ingen Flue. Thi nu samledes de atter om mig i talrige Skarer.

Flæsk, Brød og — Pebermyntebolscher udgjorde mit staaende Maaltid. Det smagte ikke saa daarligt sammen, og Bolscherne satte ligesom Kronen paa Værket. Det syntes

mine Kammerater ogsaa, naar de sommetider fik Lov at smage.

Men Pettersson fraadsede i Flæsk og Kartofler, Pølse og Brød og meget andet. Sandelig om han ikke ogsaa drak Kaffe. Det var næsten lastefuldt, syntes vi andre.

Långström begyndte allerede at savne Mor eller „Mutter", som han udtrykte sig. Hun kunde lave bedre Mad end vi allesammen, og der blev almindelig Raadslagning, om vi ikke burde indforskrive Konen, skønt hun var rejst helt ned til Østergötland, og det vilde blive en dyr Historie at faa hende herop. Penge maatte der først samles, det blev vi enige om.

Og saa trængte baade Klingvall og Långström til nye Sko, for de, de havde med, var saadan nogle, som Spradebasser gaar og promenerer med, naar de indbyder Pigebørn paa Kafé inde i Stockholm. De tog sig ikke synderlig godt ud i de Sumpmoser, hvor Stockholmsdrengene maatte holde til. De maatte gaa i Vand til over Ankelen, klagede de, og Skoene vilde snart være en Saga blot. Men sandt at sige tog de sig ikke den Sag videre nær: Det blev nok klaret paa en eller anden Maade. De skulde nok fortjene ti Kroner om Dagen, og Skoene kunde vel ikke koste mere end tyve.

Men Maden var ogsaa dyr, og tilstrækkelig med Brød kunde de ikke faa endnu i en hel Uge, paastod de. Det skulde først rekvireres af Skovfogeden. Og saa var Långströms Klædesbukser allerede i Stykker. Knæene tittede ud paa begge Ben. Han havde ingenting at reparere Benklæderne med — og Bonden i Orsa sad paa Hundredekronerskostumet. Det var hans Pant.

Der var dog et Lyspunkt i alt dette. En skikkelig Kone i det Hus, i hvis Lade de først havde boet, havde lovet dem en Liter Mælk sidst paa Ugen. Men der var fem Dage dertil. Stakkels unge Fyre! Det var Synd for dem. Men de havde det dog bedre end jeg. For det var trods ihærdig Spejden ikke lykkedes mig at opspore saadan en Mælkekone.

Alle Kvindfolkene stillede sig afvisende overfor mig. Fagerberg, Långström og Klingvall, allesammen smukke Karle, havde nu det ved sig, som man kalder for Stockholmspolituren. De medbragte jo Stockholmssko og endogsaa Barberkniv til at barbere sig med. Men hvad var jeg? En skægget langhaaret Person, som gik i Fedtelæderstøvler med tykke Saaler og ikke engang røg Cigaret som de andre. Saadan en tarvelig Fyr kunde godt undvære Mælk, saa længe det skulde være.

Klingvall, Fagerberg og Långström kunde lige saa lidt som jeg faa fat paa nogle Kartofler. Kun Pettersson ejede den eftertragtede Vare. Men Pettersson vilde ikke lade os købe saa meget som et Hekto. Han vilde have dem allesammen selv.

Naar Kammeraterne sad ved Bordet og drak en underlig Slags Surrogat og samtidig raadslog om Æg og Chocolade og Bønner, som de skulde hente inde i Orsa, og om „Mutter", som de — i sin Tid — skulde hente fra Linköping, om Prisen paa Saaler og Bukser og Tallerkener og Kopper og Skeer, som de havde glemt at tage med, sad Pettersson, som følte sig styrket efter Dagens og Nattens Hvile, og styrkede sig yderligere med *rigtig* Kaffe, Kartofler og Flæsk, Brød og Sild. Jeg tror sandelig, han ogsaa havde Ost. Han havde ikke Tid til at tale, han lagde bare mere Brænde paa, for han kogte en Portion Kartofler til, spiste og spiste og spiste, tyggede og satte til Livs. Jeg tror, han spiste hele Formiddagen i denne Sultens Tid. Han naaede jo endda at komme ud om Eftermiddagen og hugge for fem Kroner Mad til.

Resultatet af Overvejelserne blev, at alle vi fire Stockholmere Dagen efter rejste til Orsa. Det var ingen Kunst, for Jernbanen snoede sig lige forbi vor Hytte, og Vejen var ikke uendelig. Det var fremfor alt Petterssons Kartofler, som drev os. Vi kunde ikke udholde at se ham spise saadan Mad og sidde ved Siden af med Misundelse i Brystet.

Altsaa rejste to af os til Orsa, mens de andre *gik* for Besparelsens Skyld. I hver eneste Kupé var der fuldt af Arbejdere: store, kraftige Karle. De spillede Kort, saa Øjnene stod som gloende Kul i Skallen paa dem. De bandede og svor, saa det stank langt bort, tyggede Snus og spyttede, saa det skvulpede, og røg Cigaretter, saa selv den forhærdede Konduktør lod til at have svært ved at faa Vejret. „Jeg har jo ti Gange sagt d'Herrer, at dette her ikke er nogen Røgkupé," sagde han. Men hvad brød de sig om det. Her var de Herrer i Huset — ligesom i Fremtidsstaten — og som

„i det store Land mod Vest,
hvor der hverken findes Konge eller drillevoren Præst,
hvor ingen Lensmand tør støde nogen for Panden
og Brændevin kan faas for tre Skilling Kanden".

Nej, ikke rigtigt. Det havde været dem umuligt at faa den mindste lille Snaps for en hvilkensomhelst Pris, ikke engang Lagerøl eller Stomatol eller „Haarvand" eller bare Skocreme til at smøre paa Brødet. Derfor fik de medrejsende Lov at være i Fred. Kun overfor hinanden gjorde Spillerne Skade: Tikrone- og Femkronesedler vandrede fra Lomme til Lomme.

„Paa den Tid, da der var Spiritus at faa," hørte jeg en af mine Medrejsende sige, „var det næsten umuligt at køre paa Jernbane, naar Vejarbejderne i min Egn havde lagt Beslag paa Vognene. De var som Djævle og ikke som Mennesker."

Vor oplyste Tid!

Og alligevel, hvor god og hjælpsom, taalmodig og venlig kan ikke saadan en Mand være, naar man træffer ham ene i Ødemarken og vandrer ad samme Sti som han i venskabelig Samtale. Det er, naar de kommer sammen, at den onde Aand farer i dem. Ingen vil være ringere end Kammeraterne, og derfor viser de sig alle lige daarlige. Fejlen ved disse tapre

Folkeskarer er egentlig den, at de alle er bange for hinanden. Ingen vover at bryde med Skik og Brug. De Stakler!

Men deres Førere? Mange af dem benytter sig netop af denne de førtes Svaghed. De skulde ikke, saadan som det sker, kunne lede *virkelige* Mænd. —

Vi havde ikke saa lidt Mad med os, da vi efter Indkøbene samledes ved Orsa Station. „Men Kartofler var det umuligt at faa," sagde Fagerberg, Klingvall og Långström med een Mund.

Jeg viste dem min Pose med Kartofler.

„Hvor i al Verden?"

Jeg nævnede en Købmand.

„Men nu har vi brugt alle vore Penge op!"

„I kan laane hos mig."

Aldrig kan man som ved saadanne Lejligheder glæde sig over at være „Kapitalist"."

De takkede saa høfligt, som om jeg var en fornem Herre, og fo'r afsted som et Stormvejr til min Købmand.

Vi havde store Kartoffelposer og stærk Kammeratskabsfølelse med, da vi atter traadte ind i vort lille Hus.

Pettersson laa i Sengen. Han havde ondt i Maven. Det vilde da være umuligt andet.

Jeg havde et Par Tabletter med Opium med mig. De kurerede Pettersson efter en Dagstid. Det kan godt være, han var taknemmelig. Men han kunde ikke udtrykke sine Følelser, da vi traf hinanden næste Gang, for han havde Munden fuld af Flæsk, Pølse og Kartofler, og en hel Bunke andre Flæskestumper spruttede og hvæsede paa Stegepanden.

* * *

I Orsa havde jeg flottet mig paa to Maader: jeg havde købt et stort Stykke Tyll for at holde Fluerne borte fra mit Natteleje. Og saa havde jeg købt en Pose Konfekt — rigtig Konfekt til 1 Krone pr. Hekto. Jeg trakterede med Konfek-

ten, men Fluenettet beholdt jeg, egenkærligt nok, for min egen Regning.

Men hvis jeg imponerede mine Kammerater ved en saadan Overdaadighed, saa imponerede de ogsaa mig ved deres Indkøb. De havde for kontant Betaling erhvervet Flæsk og Kartofler naturligvis, men endvidere foruden Cigaretter, Chocolade i Plader til en forfærdelig Pris, Kaffesurrogat for en endnu forfærdeligere Pris, Æg eller rettere Røræg til 20 Øre Stykket og saa ikke saa lidt af en Slags Bønner, som de kogte paa i to Dage, skønt de alligevel ikke blev kogt.

Det er dog nok det bedste, tænkte jeg, at „Mutter" kommer herop. Det bliver nok, ligesom van Houtens rene Kakao, „bedst og billigst i Brug".

Men mine godmodige og rare Kammerater var veltilfredse. De skrabede Pulver med deres Kniv af Chocoladepladerne, kogte det i deres Gryde og hældte det op i de nykøbte Porcelainskopper. Det blev ikke stærkt nok, og derfor drak de Kaffesurrogat bagefter, spiste Æg, Flæsk og Kartofler samt disse her dyrebare halvkogte Bønner. For de var meget sultne efter Rejsen.

Men nu fik Fagerberg ogsaa ondt i Maven. Det blev en ren Elendighed. Han kunde ikke arbejde i to Dage. Der røg 20 Kroner og desuden alle mine Opiumspastiller.

De syntes, jeg, som havde Medikamenter med, var mærkværdig godt udrustet, og da jeg næste Dag trak Naal og Traad frem og foreslog, at Långström maaske kunde anvende Sysagerne til at reparere sine Bukser, der var itu, for at der ikke en skønne Dag var to Stykker i Stedet for et, steg aabenbart hans Højagtelse.

Dagen efter voksede den til Venskab. Långström klagede over sit Knæ. Det gjorde saa forfærdelig ondt. Han havde da ikke troet, at man kunde faa saadan nogle Smerter, bare fordi man huggede sig lidt i Knæet med en Økse.

Vi anstillede Undersøgelse paa denne Legemsdel. Der sad en gennemblødt Klud, som var bundet saa haardt, at man

maatte faa Smerter ene og alene af Omslaget. Vi havde kun eet Vandfad, men rigeligt med Vand i Brønden. Jeg fyldte altsaa Fadet med Vand og opløste til Långströms store Forbavselse et Par Sublimatpiller i Væsken, som blev lyserød. Patientens Ben blev vasket, og saa skulde der lægges Bandage paa Saaret. Men hvorfra skulde man faa en Bandage?

Heldigvis havde jeg en Overklassegenstand i min Ransel: et Par rigtig fine hvide Lommetørklæder med broderet Navnetræk. Sikkerhedsnaal havde jeg ogsaa. Men da jeg lagde Bandagen til rette, og Långström fik Øje paa Navnet, protesterede han energisk. „Saadan et fint Lommetørklæde, det kan aldrig gaa an."

„Et Ben er mere værd end et Lommetørklæde," svarede jeg. Saa blev der ikke sagt mere om det. Lommetørklædet blev anbragt paa Långströms Knæ, og kender jeg Långström ret, har han nok gemt det som en Erindring Med det Lommetørklæde erobrede jeg Långströms Hjerte.

Med Resten af Sublimatvandet, som var blevet tilbage i Vandfadet, var jeg imidlertid ved at tage Livet af hele Manden bagefter. Thi uden at jeg vidste det, skyllede han sine Kartofler deri, for at de skulde blive rigtig fine til Middagen.

Sikken en! Men det gik godt.

* * *

„Maa jeg købe Långströms Kort?" spurgte jeg en Dag, efter at jeg først havde forhørt mig om Knæet.

„Kort kan ikke brænde," svarede Långström og saa underfundig baade paa mig og paa Flammen, der brændte paa Ildstedet.

„Nej, jeg tror nok, det gaar langsomt," svarede jeg, „men det vilde da være skralt, om jeg ikke kunde gøre det af med Spader Konge og Hjerter Dame og hele Familien paa en anden lige saa grundig Maade."

Jeg fik Lov at købe Kortene og betalte hæderligt med hele det Laan, de havde faaet til Kartoffelindkøb — saa at

baade Långström og de andre vandt, og ingen tabte. Det er nok sjældent, at det hænder, hvor Kortene skal være de afgørende.

„Men Kortspillere giver sig vel aldrig af med at spille for at vinde?“ spurgte jeg. „Det er jo bare for at fordrive Tiden?“

Jeg fik ingen Medhold. Hvorfor skulde man spille, hvis det ikke var for at vinde Penge? Man spillede nok altid for Pengenes Skyld, og de indrømmede alle, at det var en daarlig Beskæftigelse. Långström erklærede endogsaa, at han aldrig mere vilde røre et Spil Kort.

Men en af de andre paastod, at til en saadan Beslutning krævedes der mere „Fasthed“ i Karakteren end den, der havde aflagt Løftet, ejede. — Han tog ikke et saadant Mistillidsvotum ilde op. —

Den lille Hytte, vi boede i, tiltalte i høj Grad Klingvall. „Saadan et lille Hus skulde jeg bare have,“ forklarede han, „og saa en Bid Jord, saa jeg kunde føde et Par Køer. Det var noget andet end at sidde indestængt paa Fabrikken Dag efter Dag. Tænk, om man kunde føre saadan et frit Liv i Skov og Mark for Fremtiden.“

De andre to Fabriksarbejdere var af samme Mening, og Fagerberg, som under ingen Betingelser vilde tilbage til Fabrikken, spekulerede paa til Vinter at faa Ansættelse som Tømmerhugger i Skoven og raadførte sig herom med Pettersson, der var sagkyndig i dette Fag. *Han* havde baade hugget og kørt Tømmer og tjent vældige Penge.

Men Pettersson havde ogsaa været Bondekarl, og da de andre fik at høre, at en Karl i Dalarne havde alting frit og fem Kroner om Dagen, spurgte de sig selv, om det ikke var at foretrække fremfor at gaa paa Dagsarbejde. De syntes, det var en høj Løn, i Særdeleshed da en Karl ikke saadan som de fik Afkortning i Regnvejrsdage, naar man ikke kunde være ude i Skoven.

Pettersson havde dog andre Tanker. Han vilde absolut

ikke tjene hos Bønderne. Det blev nok godt betalt, syntes han, men — Friheden! Den var bedre end alt andet — undtagen Maden, naturligvis! Og derefter indtog han i forskellige Afdelinger en vældig Portion af Flæsk og Kartofler, Brød og Pølse.

* * *

En ganske ejendommelig Forsamling var det, som rummedes i vor lille Rønne. Klingvall havde aftjent sin Værnepligt ved Flaaden, og Fagerberg ved Artilleriet, Långström havde været Volontørkorporal ved et Infanteriregiment, og Pettersson var kasseret ved Sessionen.

„Hvad har *du* været?" spurgte Långström mig.

„Jeg har været ved Kalmar Regiment," svarede jeg, men jeg naaede aldrig at blive Korporal der."

Jeg antager, at Långström syntes, det var sløjt, men han udtalte dog ikke noget saadant, men spurgte mig blot, hvad jeg siden havde været.

„Aa," svarede jeg, „lidt af hvert" — og dermed lod den skikkelige Fyr sig nøje.

Men eftersom jeg ikke var naaet saa højt i Graderne, og det aabenbart var ret længe siden, jeg havde været i Kongens Tøj, tog alle de værnepligtige sig for at undervise mig om, hvordan det nu var. Og det var *ikke* godt, det var de alle enige om.

Befalingsmændene var drilagtige, det var den stadig tilbagevendende Klagesang. D. v. s. naar Underofficereren var blevet Stabssergent og Løjtnanten Kaptajn, var det ikke saa farligt. Men Sergenter og Sekondløjtnanter, det var et Slæng for sig. De kunde overøse en med Skældsord og bare forsøge paa at komme efter en, for at man skulde faa Straf. Strafexcercits og Kasernearrest for det allermindste, og det var ikke værd at klage, for saa hittede de altid paa noget andet Djævelskab, og saa kunde man vandre i Vagtarrest.

Saadan havde Långström under en Manøvre faaet at vide, at hans Broder stod ved et andet Regiment, som ogsaa var med i Manøvren, og han havde sneget sig bort en Nat for at træffe Broderen. Men saa var der blevet udkommanderet midt om Natten, og Långström var blevet savnet. Derfor fik han flere Dages Vagtarrest. Var det nu ikke drilagtigt?

Da Spørgsmaalet blev rettet til mig, skønt det var saa længe siden, jeg selv havde været Soldat, spurgte jeg Långström, om det ikke var Skik ved hans Regiment, at man kunde begære Permission.

Jo, det var da Skik og Brug.

Naa, plejede Permissionen aldrig at blive bevilget?

Jo, det gjorde den rigtignok, det var der ingen Vrøvl med.

„Naa, men," fortsatte jeg, „var der da noget i Vejen for, at Långström kunde begære Permission, naar du vilde gaa hen og hilse paa din Broder?"

„Nej," svarede han, „men det syntes jeg kunde være overflødigt. Jeg troede forresten ikke, at nogen skulde mærke det."

„Tænk bare," sagde jeg, „hvis alle nu havde ment som du, og Kaptajnen skulde opstille Kompagniet, f. Eks. for at møde et Angreb — saa havde han jo ikke haft noget Kompagni. Og hvis Underofficererne gik deres Vej uden Forlov, hvad vilde de menige saa tænke om den Slags Befalingsmænd?"

Långström syntes virkelig, at Sagen var lidt betænkelig. Han kunde gerne have bedt om Permission, indrømmede han, og da vi yderligere havde drøftet Sagen, forklarede han saadan halvt om halvt, at Vagtarresten maaske ikke havde været saa ubeføjet endda. Men at Befalingsmændene skulde bande og dominere og skælde ud, det var da alligevel ikke rigtigt?"

„Nej, absolut ikke," svarede jeg, „sligt bør de højere Officerer paatale strengt. Men jeg synes, at Korporal Lång-

ström selv bander ganske kraftigt sommetider, skønt jeg flere Gange har foreholdt dig det urigtige deri."

„Ja, jeg skal nok prøve paa at lægge det af," svarede han.

„Men der er da ogsaa gode Befalingsmænd," meddelte Fagerberg nu. Jeg havde en Batterichef, som der ikke var nogetsomhelst at klage paa. Han var streng, men retfærdig. Nej, det er egentlig især disse unge, som skal gøre sig vigtige. De synes, at de *er* noget. Med de ældre er det aldrig saa farligt."

Klingvall, som havde gjort Tjeneste ved Flaaden, troede, at der næsten var værre end ved Hæren. „Og saa hilser de ikke igen, naar man hilser. Der skal man gaa og gøre Honnør for hver eneste en, man møder, og de ikke engang ser til en. Saadan noget kan man da nok blive rasende over.

„Indrømmet," svarede jeg. „Min Mening er den, at en stram Hilsen af en Matros til en Admiral skal besvares lige saa stramt af Admiralen."

Deri fik jeg Medhold af dem alle, og Klingvall fandt Anledning til at fuldstændiggøre sine Meddelelser om Flaaden med, at der ogsaa nok var mange Officerer, som hilste ordentligt igen.

Han kendte en Kaptajn, som det var en Fryd og Glæde at gøre Honnør for, thi han hilste igen paa samme Maade. „Det var en vældig flink Fyr, og ham syntes vi godt om allesammen. Men hvis man ikke gjorde det rigtige Kast med Hovedet, naar man hilste paa ham, saa blev man ordenlig skældt ud. Men de hilste ogsaa ordentlig, naar de mødte ham. En, som engang hilste rigtig fint, kaldte han hen til sig og gav ham en Femmer. Saadan skulde de være."

Vi passiarede længe om dette Emne, og de underviste mig rigtig godt om militære Forhold. Jeg forsøgte ogsaa at undervise dem om, at det ikke kunde nytte at stille større Krav om, at Befalingsmænd skulde være Engle, end de i den Henseende stillede til sig selv. Bedst gik det, naar man forsøgte

at hjælpe hinanden fra begge Sider, og saa prøvede vi at udlægge saa meget som muligt paa bedste Maade.

Og det gik de ind paa. Men Pettersson, der var blevet kasseret, var faldet i Søvn ovenpaa sit Kartoffelmaaltid.

Vi havde haft rigtig god Tid til at passiare med hinanden, for det regnede tappert. Og naar det regner, kan man ikke være ude og fælde Træer. Naar man hugger Øksen i Træstammen, faar man en hel Styrtesø over sig fra Kronen; og naar man er blevet vaad paa Ryggen, kan selv den mest forhærdede Skovhugger ikke mere holde det ud. Saa gaar han hjem og lægger sig eller samles med Kammeraterne om Kortene.

Istedetfor Kort havde jeg skaffet Bøger til mine Stuefæller, og de læste i dem om Aftenen, naar vi havde tændt Lys og de havde spist deres Mad. De modsatte sig heller ikke, at jeg, før vi gik til Ro, læste et Kapitel af Bibelen for dem.

„Saadan plejede Mor altid at gøre," sagde en af Mændene.

Jeg laa saa godt i min Seng. Affaldet fra Stalden var blevet forbedret med et anseeligt Underlag af Granris. *Det* fjedrede bedre, og naar Tyllstykket blev bredt ud over min halve Person, kunde Fluerne ikke komme til, hvordan de end surrede, næsten hele Natten igennem.

Værre var det med Rotterne. Jeg laa lige ved et Skab, hvori vi allesammen opbevarede vore Fødemidler. Rotterne havde fundet Rede paa Oplagsstedet og rumsterede frygteligt. Ganske vist holdt de sig stille en Stund, naar man havde dunket nogle Gange med knyttet Næve paa Døren alt, hvad man orkede. Men man kunde jo ikke blive ved at dunke med knyttet Næve hele Natten igennem. Saa kom man jo heller ikke til at sove.

Og Søvn var i hvert Fald nødvendig.

KORTSPIL OG PRÆDIKENER

Alle og enhver kan jo nok forstaa, at jeg ikke var rejst til Granmyra for at fortjene 45 Øre „Reset". Skovhugsten var kun et Paaskud. Jeg var egentlig en temmelig lad Skovhugger og gik istedetfor temmelig meget rundt i Hytterne og snakkede med Folk. I de smaa Rønner, hvoraf der var mellem 30 og 40, logerede alle Slags Mennesker. I nogle af dem boede gamle ærværdige Bondekoner, som passede Kreaturerne paa Sætervolden og i Skoven. En og anden Arbejder kunde bo inde hos dem. I et Hus traf jeg et nygift Par. Baade han og hun, prægtige unge Mennesker, havde slaaet sig paa at hugge Træer til Brænde. De var visse Dage naaet op til ialt 35 Res. Det blev 15,75 om Dagen. Ikke saa daarlig en Arbejdsfortjeneste. Paa et Sted huserede et halvt Dusin Drenge. Tolv og fjorten Aars Smaafyre haandterede Øksen som voksne Mænd. De var kommet nede fra Landsbyen og huggede for deres Faders Regning. Og da Far tillige ejede Skoven, kunde det blive en ganske anseelig Indkomst. Han fik da ogsaa Betaling for alle de fældede Træer og ovenikøbet Skoven tyndet ud. Det var egentlig straalende Tider, og der var ingen Mangel paa Penge. At fortjene dem er dog en Sag for sig, men at kunne beholde dem og anvende Skillingerne rigtigt, er noget ganske andet.

Jeg var ude en raakold Regnvejrsdag for at indbyde hele Befolkningen til at samles udenfor min Bopæl. Haabede, der kom Opholdsvejr til den Tid, Mødet var bestemt; for at komme under Tag bare med en halv Snes Stykker havde sine Vanskeligheder. Jeg vilde tale med dem om det, der er evigt.

Det kunde jo passe, naar det jordiske Arbejde hvilede en Stund.

I et af de større Huse var der propfuldt af Karle og Drenge og desuden en hel Skare samlet ude i Gaarden. „Der skal du gaa ind," var der en, som sagde til mig, og jeg var ikke sen til at følge Opfordringen.

Der sad nogle storlemmede, sortsmudsede Karle — rigtige Vildmarkstyper — og spillede Kort. De klaskede Kortene ned paa Bænken, saa det smældede efter, og udslyngede deres Meldinger i Spillet med lignende Klem og spækkede dem med Eder og Forbandelser. Andre stod og saa paa. Drengene især fulgte Kortenes og Sedlernes Vandring med den største Interesse. Jeg stillede mig ogsaa op og betragtede denne Elendighed.

Under en lille Pause i Forretningen tog jeg et lille Skrift frem, som jeg selv har forfattet, hvori ogsaa Kortspil bliver behandlet. Jeg gav det til en af Spillerne. „Læs det der," sagde jeg, „I maa lære noget om Spillet."

Med et „gaa ad — — —!" slyngede han Heftet ned paa Gulvet uden engang at se paa det.

„Naa," sagde jeg, „siden I ikke vil læse, vil I maaske hellere høre. Jeg skal fortælle Jer allesammen en Historie, som ikke er kedelig, og saa kan de, som har Lyst, komme hen til mig i Morgen Aften Kl. 7, saa skal I høre mere." Uden at afvente Svar begyndte jeg paa min Historie, som netop handlede om et Spilleselskab. Kortspillet fortsattes, og flere begyndte at afbryde mig med et eller andet Haansord. De vilde ikke høre mere og begyndte at tale højt. Jeg hævede Stemmen: „Jeg har Ret til at tale lige saa vel som I," sagde jeg, „og den som ikke vil høre paa, kan blive fri. De raabte højere, men jeg endnu højere. De var aldeles pisket til at lytte til min Historie, ogsaa til Moralen i Slutningen.

„Var det ikke en god Historie?" spurgte jeg.

„Nej!" skreg de allerfleste af fuld Hals.

De havde saaledes hørt den. „Og var det ikke sandt, hvad jeg sagde?“

„Nej,“ brølede de. Drengene værst. Nogle sad dog alvorlige og tav.

Skrighalsene syntes aabenbart, at jeg burde manøvreres ud af Samfundet, og en af de mere repræsentative kom hen til min Plads for at genere mig. Det var en Slags Medhjælper hos Skovfogden, en lang en med spillende Øjne og en Tand ude af Munden. Aabenbart „Familjens vittige Hoved“.

„Jeg synes,“ sagde han under almindelig Bifald, „at saadan en som du ikke skulde gaa med Bukser, men tage Kjole paa. Det passer bedre til saadan en Kælling.“

„Hvis I med Kælling mener en, som er bange af sig og løber sin Vej, naar nogle Skrighalse skraaler op,“ svarede jeg, „saa har I nok mærket, at den Benævnelse ikke passer paa mig. Det er maaske mere mandfolkeagtigt at sidde her alene med alle Jer og Jeres Haansord end at holde med Mængden og gøre som I f. Eks. gør. Der behøves ingen Mandighed til at skrige med, naar de andre skriger. Derefter kan I selv bedømme, hvem Kjolen vil passe bedst.“

Han vendte mig Ryggen og gik. De andre tav.

Men den vittige havde udfundet noget endnu vittigere.

Med et overlegent Smil stod han snart paany foran mig. „Du vil maaske svare mig paa, hvad jeg nu spørger dig om? spurgte han.

„Maaske,“ sagde jeg. Alle lyttede undtagen Kortspillerne. De klaskede bare i.

„Jo, jeg vilde vide,“ sagde den vittige, „og det kan maaske du, som er saa gudfrygtig, svare mig paa: hvorfor har Gud ikke sat Englevinger paa Kroppen af saa gudfrygtige Sjæle, som Jer?“

„Det er vel af samme Grund,“ svarede jeg, „som han ikke har sat Æselsører paa saadanne Spørgere som Jer.“

Den vittige syntes, det var uforskammet sagt, men jeg

havde en god Samvittighed, for der staar i Skriften, at det ikke er saa galt at svare Daarer efter hans Daarskab."

Den vittige var imidlertid helt kommet ud af Humør, han havde noget at bestille udenfor og forlod Forsamlingen, som nu var betydelig mere stilfærdig.

„Naa," sagde jeg til dem derinde, „saa kommer I i Morgen Kl. 7."

„Nej," forklarede nogle, „det kan vi ikke, for vi rejser til Orsa i Morgen Eftermiddag. Saa er det jo Lørdag."

„Jeg har hørt mange sige," svarede jeg, „at Lørdag Aften er den eneste Tid, de kan komme, derfor har jeg bestemt den Dag. Men maaske er I her i Aften?"

Jo, det var de.

„Saa gør vi det saadan," foreslog jeg, „at vi har et Møde i Aften og et Lørdag Aften, og saa passer det altid for nogle, og saa er I velkomne til at fortsætte dette her foran mit Hus.

Ja, der var nok en og anden, som syntes, at det kunde gaa an, og da vi havde drøftet det lidt, blev vi ialfald saa gode Venner, at jeg fik Lov at trykke dem alle i Haanden. Endogsaa de spillende bad mig ikke længere drage ad — det Sted til, som de selv syntes at være paa Vej til, men lagde Kortene bort saa vidt, at jeg til Afsked kunde trykke ogsaa deres barkede Næver.

* * *

Der kom temmelig mange Folk til mit Hus baade om Fredagen og om Lørdagen. Endogsaa nogle af mine Venner omkring Kortspillet fik jeg Lov at byde velkommen, og det blev Opholdsvejr begge Aftener, skønt Skyerne hang tunge som Bly ned over os. Nogle sad i Græsset, skønt det var vaadt, andre paa vore to Bænke, nogle paa Trinene ind til Huset, nogle paa en væltet Skovslæde, og Drengene havde

med Forkærlighed opsøgt en Stige, som var rejst op mod Huset. De sad der paa alle Pindene lige op til Taget.

Jeg havde gjort mig særlig Umage for at samle Drengene. Det var oprørende at se Smaafyre paa ti og tolv Aar sidde og spille Kort, ja endnu mere at se gamle Arbejdere ikke agte det for Rov at vinde nogle af de Penge, som de og deres Forældre havde erhvervet ved flittigt Arbejde. Naar man har set det og set, hvordan Kortspil næsten er den eneste Beskæftigelse, store Masser af vort Folk har i deres ledige Timer, ved jeg ikke, hvordan man maa være, om man ikke af Hjertet forbander denne Nationallast og gør, hvad man kan, for at udrydde den — fremfor alt gennem sit eget Eksempel.

Ja, der var mange Drenge og heller ikke saa faa Piger, maaske et Dusin Arbejdere, en og anden ældre Mand og saa disse solide, trygge gamle Koner med en lille Skælm i Øjet, som man aldrig træffer i saa stort et Antal som i Dalarne.

Jeg sad paa Skovslæden midt iblandt dem og talte naturligvis som et almindeligt Menneske til almindelige Mennesker.

Om Folk bare kunde gøre det lidt mere. Og om man bare altid kunde føle rigtig Sympati med dem, som man taler til.

Skolelærerens Britta, den lille pyntelige Morlil, som sad der halvt klædt i Nationaldragt, med saadan en som hende er det da ikke svært at sympatisere. Det friske unge Par, som havde hugget 35 Res om Dagen, men alligevel havde Kræfter til at komme til Mødet, og nu sad der som Typen paa frisk og sund Livsglæde — man kan da ikke andet end føle sig hjertensglad over, at vi endnu har den Slags Folk i vort Land. Drengene der paa Stigen, kvikke Unger, som slet ikke forstaar, hvor daarligt de anvender deres Tid, naar de haandterer de smudsige Kort, dem maa man holde af bare for deres Øjnes Skyld. — Men disse cigaretrygende, kortspillende, snustyggende, bandende og grinende Drengeplyn-

drere, disse Haanere og Spottere, hvordan føler man overfor dem?

Ak, vær ikke saa streng. Ofte er det altsammen en Maske. I deres Inderste giver de maaske Sandheden Ret og sørger over, at det er, som det er. Men det maa man naturligvis ikke vise. Man skal være stor paa det og tage sig en barsk Mine paa ogsaa overfor sig selv. Der er hos denne raske, modige Fyr den store Fejl, at han er saa elendig fejg, at han gemmer sig af Rædsel baade for Gud og for sig selv.

Men den fejge maa man da foragte! — Ja, hvis man ikke kendte sig selv, og hvis man ikke vidste, at vi Mennesker — er vi end nok saa raske paa det — ofte ikke er os selv mægtige. Der *findes* Aandemagter under Himmelhvælvingen, og de onde blandt dem tager saa mange til Fange. De tvinger deres Fanger til at tjene dem, om de vil eller ej. — Og maa man ikke nære den varmeste Medfølelse med saadanne Fanger? Thi hvorledes er Eders egen Historie, I som dømmer? Er I ikke i Slægt med de tilfangetagne? Er I ikke Brødre? Og skal du ikke ogsaa tage vare paa din Broder? — Jeg vilde ønske, at jeg altid selv følte det saadan.

Da jeg havde sagt, hvad jeg havde paa Hjerte — og det var ikke saa lidt — tilføjede jeg:

Der findes Mennesker, som paastaar, at den, der har talt i den Retning, som jeg nu har gjort, derefter straks smutter bort for at slippe for at blive angrebet og faa nærgaaende Spørgsmaal. Men jeg tænker ikke paa at gaa min Vej, saa sig I bare imod eller gør Spørgsmaal, saa meget I vil. Jeg skal nok forsøge at svare."

Ingen sagde noget. Men om Lørdagen, lige da man begyndte at bryde op, var der dog en som stillede sig i Opposition. Det var en bleg mager Mand, som var krøbet op paa en væltet Kærre. „Jeg tror ingenting af, hvad du har sagt," forklarede den blege.

Det var da endelig godt, tænkte jeg, at de ikke allesammen tier stille. Han der, han siger nok, hvad han mener.

Og saa gik jeg hen til ham. Det samme gjorde de andre ogsaa, og der blev en hel Folkeforsamling ved Arbejdskæren. Den blege og jeg udgjorde Midtpunktet i en stor lyttende Skare.

Han var naturligvis „videnskabelig", men Tvivler, og troede absolut ikke paa noget andet end det, han saa eller følte, d. v. s. bare paa saadant, som man er *nødt* til at tro paa. Han gav sig ikke paa noget Punkt; jeg kunde ikke overbevise ham om nogetsomhelst, men han var ikke uhøflig, men rolig og fornuftig, ligefrem velopdragen. Vi skiltes ad i al Venskab, men uden noget synderligt Resultat.

Paa Stigen havde der siddet en lille gulklædt Dreng, saadan paa en 10—11 Aar, pæn og ordentlig. Med den mest intensive Opmærksomhed havde han hørt efter før, da jeg talte. Han tog ikke sine Øjne fra mig hele Tiden, saa vidt jeg kunde mærke, og da jeg bagefter begyndte paa Samtalen med den blege, fulgte han med de andre, som lyttede.

Men da jeg vendte tilbage til min Bopæl, kom han efter mig, grædende, som hans lille Drengehjerte gerne kunde briste.

„Hvorfor græder du, min lille Dreng?" spurgte jeg. Der var dog ingen Mulighed for at faa Svar. Hans Hulken afbrød alle Forsøg.

Jeg forstod ikke Aarsagen, og først efter et Par Timer fik jeg Sammenhængen at vide af en, som havde været med.

Den lille gulklædte Fyr var som sagt fulgt med for at lytte til Samtalen mellem mig og ham, der vægrede sig ved at tro. Den lille Mand var selv blevet saa fuldstændig overbevist om, at mine Ord var Sandhed, at han oprørtes i sin inderste Sjæl ved, at den blege ikke ogsaa vilde tro. Og da han modsagde mig, opfattede Drengen det, der skete, som Ondskab mod mig. „Han var styg mod den fremmede Farbroder".

Det var derfor den lille Fyr var begyndt at græde, og han var senere fulgt efter mig af Sympati, fordi han mente, jeg

maatte føle mig lige saa bedrøvet og forulempet. Det var ogsaa derfor, han i sin store Sorg ikke kunde faa et Ord frem til Forklaring. Indtil der tilslut midt i hans Hulken kom et: „Jeg synes, I er saa rar!“ med den trods Sorgen saa frimodige Udtale, som er ejendommelig for Dalfolket.

Og da han havde sagt det, tog han et lille Kræmmerhus Bolscher frem og gav mig. Han vilde trøste mig.

Jeg syntes, at den lille gule Dreng var som en Engel fra Himlen, og havde jeg ikke haft nogen anden Glæde af mit Liv som Skovhugger, havde det ogsaa været nok.

Til Gengæld for Bolschekræmmerhuset lovede jeg min lille Ven en „morsom“ Bog, naar jeg kom hjem til mig selv, — og den har han faaet, og for den har han takket i et rigtig prægtigt Drengebrev.

Men jeg erhvervede mig endnu en Ven. Før alle skiltes ad, kom Skolelærerens Britta hen til mig, tog mig hemmelighedsfuldt i Armen og førte mig lidt bort.

„Kan du se det Hus derhenne?“ spurgte hun.

„Det med den høje Skorsten?“

„Ja, netop det. Hvis du gaar derhen i Morgen tidlig, saa skal du faa Mælk.“

Og dermed var hun forsvundet.

Samme Aften gik jeg hen for at hente min Løn. Jeg gik forbi et Hus i Nærheden af Skovfogedens Bolig. I Døren stod Mor Britta og vinkede ad mig. „Kom ind, skal du faa noget,“ sagde hun.

Jeg traadte ind i hendes hyggelige lille Hjem. Der traf jeg ogsaa det unge Skovhuggerpar, og der var dækket op paa Bordet med Mælk, Ost, Smør og Fladbrød, alt af bedste Sort.

Jeg havde ikke længe spist saa godt. Baade Maden og den interessante Samtale med disse fromme vaagne Mennesker holdt mig fast, til Mørket var faldet paa; og Pettersson snorkede allerede lydeligt, da jeg efter at være kommet hjem,

glad og lykkelig, strakte mig paa mine Granris midt iblandt alle de summende Fluer.

Jeg var næppe vaagnet, før en Kone traadte ind med et Litermaal fyldt med den herligste Mælk. Hun var Værtinde i Huset med den høje Skorsten. Hun var blevet overtalt af Skolelærerens Britta til at forsyne mig med Mælk — og jeg maatte paa ingen Maade betale for den.

Fagerbergs, Långströms og Klingvalls Mælkeforsyner — hun som ved Slutningen af Ugen skulde komme med den attraaede Drik — havde svigtet dem. Jeg afstod min Liter, paa et Glas nær, til Kammeraterne og beredte dem derved større Glæde, end om de havde faaet et helt Kilo Kaffesurrogat.

Min Brødration havde ogsaa — uden ekstra Tillæg — strakt saa godt til, at jeg kunde testamentere hele Madlaget en stor Kage Knækbrød, da jeg rejste min Vej.

Skolelærerens Britta og Långström fulgte mig til Toget, da jeg rejste. Han vilde absolut vide, hvad jeg var for en. Han vilde ikke længere nøjes med „lidt af hvert".

„Om et Øjeblik," sagde jeg, da jeg stod paa Jernbanevognens Platform; og lige da Toget satte sig i Bevægelse, rakte jeg ham mit Visitkort.

Korporal Långström bukkede allerydmygst.

LANGT, LANGT INDE I SKOVEN

„Vi faar ikke det Kort før om et Par Dage," sagde Ekspedienten i Stationsbyens lille Boghandel.

„Det er for længe at vente," svarede jeg, „ om et Par Timer sidder denne her Vandringsmand i Toget. Sig mig blot, ved hvilken Station skal jeg staa af, for at have den korteste Vej til Fagervikshytten."

Han nævnte Navnet paa Stationen, og nogle Timer senere var jeg der.

„De skulde være staaet af ved den forrige Station," sagde Stationsforstanderen, „ nu er det en skrækkelig lang Vej. Det er bedst, De rejser tilbage igen. Der gaar et Tog om halvanden Time."

Harmeligt! Men jeg maatte jo følge hans Raad.

Imidlertid strejfede jeg om i Nærheden af Stationen. Den var omgivet af smuk tæt Skov. Lige foran mig gik der et Par unge Piger paa Stien. De lod til at have et Maal for deres Vandring, hvad jeg foreløbig ikke havde.

„Hvor skal I to hen, Smaapiger?" spurgte jeg.

„Til Bråfaldet."

„Hvad er det for noget?"

„Det er en lille Gaard, hvor vi boer."

„Hvor langt er der dertil?"

„Omtrent en Milsvej."

„Og der er ingen anden Vej, som fører dertil end denne lille Gangsti?"

„Nej, det er der ikke. Vi boer inde i den allerdybeste Skov. Først gaar vi ad denne Sti, saa skal vi ro over en stor Sø,

Langt, langt inde i Skoven.

og ovre paa den anden Bred begynder der saa en ny Sti. Naar vi har fulgt den omtrent en Fjerdingvej, er vi naaet frem til Fars Hus."

„Maa jeg følge med?"

„Ja, det maa du gerne.“

„Og I tror nok, at Far og Mor kan huse mig?“

„Ja, det gaar nok. Du kan da faa Lov at ligge i Laden, hvis der ikke er anden Plads.“

Altsaa tog jeg min Rygsæk fra Ventesalen og travede afsted efter Pigebørnene. Mit Maal var bare at komme langt ind i Skoven til Ødemarkens Søer, Bjerge og Dale, og om

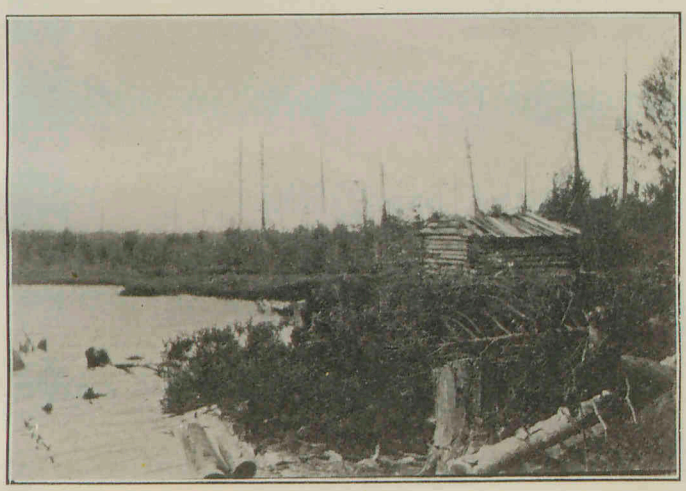

Søen i Ødemarken.

jeg traf dem hist eller her, kunde omtrent være det samme. Det, at jeg ikke havde faaet fat paa noget Kort, forøgede næsten Vandringens Glæde. Jeg gik jo som Blindebuk, og Pigerne, som jeg snart indhentede, kunde lede mig, hvorhen de vilde.

Det var jo næsten et Eventyr.

De var Bondepiger, det kunde man høre paa deres Maal, men de klæder sig ikke nu mere paa gammeldags Maade, saadan som Mor plejede at gøre, da hun var ung. Nej, det skal være Bystads, afskyelige, høje Hæle og gennembrudte Strømper. Det frydede mig næsten, at den største tabte sin

ene Hæl, saa hun til Straf maatte halte frem gennem denne Verden blandt Stenras og paa Træstammer over Myrerne, ligesom en ufærdig. Det var ikke saa daarlig en Lektion.

Men baade den halte og vi andre to naaede dog frem til den ensomme Sø og til Vandringens Maal, før Mørket faldt paa. Tænk, hvor dette lille Hus laa alene tæt ved en lille Sø og omgivet af skovklædte Højder. Jeg havde aldrig paa

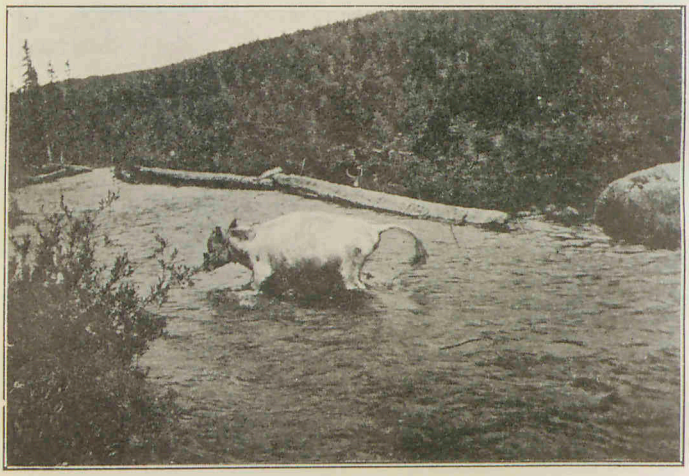

Koen drives hjem.

Kortet kunnet udfinde en mere fredelig Idyl. Der boede Pigebørnene med deres Far og Mor og Brødre.

Der var nok ikke Plads til mig inde i Huset, men i Stalden var der god Plads, saadan som Pigebørnene allerede havde bebudet. Mad havde jeg selv med, og Mælk kunde jeg faa, saa meget jeg lystede, saa snart Køerne var vendt hjem fra Græsgangen ved Aaen.

Værten paa Stedet var for øvrigt en gammel Kammerat. Da jeg var Løjtnant ved Värmlands Feltjægerkorps, var han Korporal ved disse „grønne". Nu sad han som Forpagter paa denne lille Gaard. Hvor Verden dog alligevel er

lille! Man møder Bekendte overalt. Og med dem drøfter man saa de gamle Minder.

Hvis jeg ikke havde været Nabo til Hesten, vilde jeg have sovet godt i det bløde Hø, men Kræet lavede et skrækkeligt Spektakel fra Aften til Morgen, sparkede og slog af alle Kræfter paa Gulv og Spiltov. Den havde for sit Vedkommende Myg og Fluer til Naboer. De holdt Hesten vaagen og mig med. Hver af os er Herre over en anden Stakkel.

Jeg havde troet, at min Idyl ikke skulde forstyrres af nogen anden end af mig selv. Jo Tak! Næppe var jeg vaagnet, saa kom der dragende en hel Skare Folk, alle med det Formaal at plukke Bær. En havde endog taget en Hest med Kløvsadel med sig, for at den kunde transportere hele Høsten. Det viste sig nemlig, at jeg helt uden mit Vidende var kommet til et Hindbærsted, der var berømt viden om i hele Egnen, og det skulde nu tilbørlig afsøges.

Jeg fulgte Hindbærmenneskene dybt ind i Skoven; og de Steder, hvor man havde fældet Træer var virkelig ganske røde af Bær. Det lod til, at man i Ugevis kunde leve af Skovens Frugter; plukkede man den ene Dag alle de modne Bær af, skaffede Solen omtrent lige saa mange Dagen efter. Her kunde en Vandringsmand slaa sig ned for en Tid, leve af Hindbær og Blaabær og til Afvekseling fange Aborrer i de smaa Søer, som glitrede saa kønt mellem de alvorlige Skovhøjder. Det gjaldt blot om ogsaa at finde en Bolig midt iblandt dem.

Under et Strejftog endnu længere ind i Ødemarken fandt jeg ogsaa en saadan Bopæl. Der stod en lille Tømmerhytte, opført af Brændehuggere, som et foregaaende Aar havde hærget Skoven. Den var mig tilpas, der var en Dør, som kunde lukkes, og ligeoverfor den et bitte lille Vindu med sønderslaaet Rude. Der var en Briks ved den ene Væg, og paa Briksen en Halmmadras. D. v. s. den Tingest havde muligvis for længe siden gjort sig fortjent til denne Titel.

For øvrigt laa der overalt Ting, som i tidligere Dage havde

været noget, men nu laa splintret og næsten uigenkendeligt, og kastet til alle Sider, som om Lynet var slaaet ned i hele Herligheden: Stumper af Sko og Læster, Saalestykker, sønderbrudte Grammofonskiver — man havde dyrket Musik — sønderslaaede Lazarolflasker — man havde festet — Flaskeskaar, tomme Tændstikæsker, Konservesdaaser, Indpakningspapir, Bark og Brændestykker alt i et eneste Roderi. Ildstedet var udenfor og var arrangeret i en vældig udhulet Birkestub. Der var ogsaa nogle Anstalter til at tørre Ur-Indboernes vaade Klæder, endvidere havde Nybyggerne opdæmmet en lille Bæk, der løb forbi, saa at der havde samlet sig et lille Kær lige ved Hytten. Her havde de hentet Vand til deres Madlavning, og naar Maanen om Aftenen spejlede sig i den klare Dam, havde de kunnet sidde paa Stene og Stubbe ved Bredden, nyde Naturens Skønhed og anstille poetiske Betragtninger. Det havde de kunnet. Ja, hvis de *kunde*.

Her var saaledes baade Poesi og Prosa. Først gik jeg i Gang med Prosaen. Det varede nogle Timer, men efter den Tid saa det indre af min Eremithytte næsten indbydende ud. Jeg havde endogsaa Tæpper paa Gulvet, sammensat af diverse lasede Sække; og Manglerne var enten afhjulpne eller dækket med en Masse Birkeris og Bregner. Jeg havde forsynet min Seng med Hovedgærde ved paa passende Sted at anbringe nogle Brændestykker under Madrassen, som for øvrig fuldstændig skjultes af en vandtæt Regnfrakke. Mit Leje frembragte en Illusion om en blød og behagelig Divan i noget dystre Farver, og da jeg langs Randen havde lagt et Par lange Træstykker i Egenskab af Sengekant, havde jeg ogsaa forsikret mig mod at trille ned paa Gulvtæpperne, hvis mine Drømme engang i Fremtiden skulde friste mig dertil.

Paa Ildstedet udenfor røg og knitrede det allerede under min medbragte Gryde, hvori jeg havde blandet Flæsketerninger, Mel og Vand til en Ret, hvis Navn jeg ikke har Anelse om, men som var fuldkommen anvendelig især med

en Tilsætning af søde Hindbær fra Vildmarken og nogle læskende Pebermyntebolscher fra en Butik i Stockholm. Det hele var godt og velsmagende.

Forresten er Madlavning allerede i og for sig en næsten poetisk Beskæftigelse ude blandt Urskovens Træer, i Særdeleshed naar Mørket falder paa. Ildsluerne, som ikke skjules af noget sort Komfur, oplyser de nærmeste Omgivelser,

Min Eremithytte.

de flammer saa rødt og smukt omkring Gryden og forsvinder opad i fantastisk Røg, som sammen med nogle effektfulde Gnister snor sig op mod det høje. Paa Træstammer og Buske rundt omkring virker Ildskæret i Mørket ganske trolddomsagtigt. Man synes, man er forflyttet til Eventyrets Verden blandt Nisser og Skovtrolde. Og naar min Ild saa spejlede sig i de gamle Ur-Indbyggeres Dam, som laa der lige ved Siden af blank og stille, maatte man indrømme, at ingen vilde have kunnet hitte en mere idyllisk Plet til et saa nyttigt Arbejde.

Hele Egnen var ubeskrivelig vild, og dens Natur frem-

traadte for mig i al sin dystre Mørkhed, naar jeg sad der med Ryggen støttet mod en Træstamme og skuede ud over Ødemarken, saa langt mit Blik kunde gennemtrænge det dunkle, medens de sluknende Gløder nu og da flammede op og gav et svagt Refleksskær fra min ensomme Hyttes Bjælker. Jeg sad der og tænkte og drømte, indtil det blev paa Tide at begive mig til mit ringe Hvilested. Men da Midnatten nærmede sig, maatte jeg ud igen. Det vilde næsten være Uret at sove saadan en Nat bort som denne.

Jeg sad atter der og drømte vaagen blandt de Skygger, Maanen havde fremkaldt. Den var staaet op stor og rød bag Skovaasen derhenne og vandrede langsomt og stille fra Trætop til Trætop; naar en sagte Vind bevægede sig i de nærmeststaaende Fyrretræers Kroner, spillede dens Straaler saa hemmelighedsfuldt blandt de fine Grene og Kogler.

Der stod en Gran og en Birk netop i Retning af Maanen, begge to høje og ranglede. De havde strakt sig op i den tætte Skov næsten uden Grene for omsider at komme frem til Lyset ovenover de mægtige Naboers trykkende Nærhed. Nu var Naboerne faldet for Øksen. Birken stod der tilbage som en lang dinglende Pisk med en Kvast i Toppen, og Granen ved Siden af, som ogsaa var mager og ranglet, stod med tørre Kviste og et lille Juletræ højest oppe i Toppen. Birken gjorde Kur til Granen, bukkede langsomt og høfligt, jævnt og stadig, som en gammeldags sirlig Frier for en bedaget gnaven Mamsel, som staar rank og kantet og viser denne Hyldest fra sig. Maanen og jeg saa til hver fra sit Synspunkt, medens Taagen lagde sig tæt over Skovsøen ved min Fod. Og denne Taage dernede i Dybet midt iblandt Højdernes mørke Skygger havde et ejendommeligt sølvgraat Skær.

Og saa tavs hele Skoven var. Kun et Suk fra Vinden, som nu og da blæste svagt mellem Træerne, en Grens Knirken, naar den gned mod en anden — og Lommens ængstelige Skrig langt, langt borte i det fjerne.

Har du været rigtig alene — alene med dine Tanker i den vildende Skov midt i Nattens Stilhed, naar du intet kunde se og dog skuede saa meget? Saa kan du fatte, hvad de følte, Vildmarkens Eremitter, som drog langt bort fra Stædernes Larm og Menneskers taabelige Strid for at komme Gud og sig selv nærmere.

*

* *

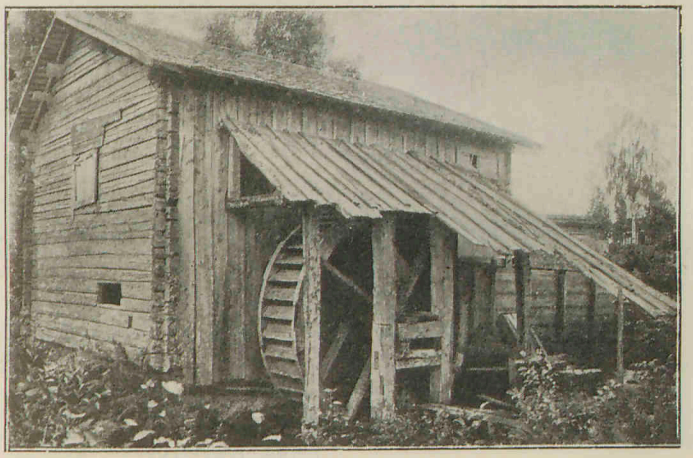

Det gamle Hørskætningshus.

Men Syner og Drømme forsvandt med Nattens Taager, og da Dagen kom, traadte Prosaen frem. Hvor skulde man skaffe Mad her i Ørkenen, naar Madposen snart var tom?

Skoven var rig paa vilde Bær, men Fiskene gemte sig altfor godt i Søernes Dyb. Der var for øvrigt næsten ikke en eneste Sø, som ikke var omgærdet af Masser af væltede Træer, der laa langt ud i Vandet som en indviklet Bunke af Kviste, kantet af Aakanders hvide Blomster og store, grønne Blade. Det er ikke saa let at mede ved saadan en Søbred. Krogen satte sig Gang paa Gang fast i Rødder og

Aakandestilke. Naar jeg saa havde ligget nøgen og rodet en Tid blandt Grene og meterdyb Dynd for Krogenes Skyld, og Fangsten tilsidst blev en Fisk paa to Tommers Længde, opgav jeg denne Næringsvej.

Bærrene gav rigelig Føde, men ikke synderlig solid. Noget solidere tiltrængtes, og snart blev min gamle Vildmark ombyttet med en ny. Jeg søgte længe og omhyggeligt efter den.

Forraadskammeret mellem Birkene.

* * *

Jeg fandt den tilslut, fandt en ensom Sø højt oppe blandt Helsingelands vidtstrakte Skove, en Sø, omkranset af blaanende Højder med fagre Øer, som svømmede paa det glitrende Vand, en Sø, hvor Fiskene var fredet, og hvor Vildandens Ællinger intet behøver at frygte.

Men forgæves spørger du, hvor denne herlige Sø findes. Dog, hvis du gætter Vejen ved Hjælp af de Billeder, jeg viser dig, skal jeg byde dig velkommen dertil.

Der ligger en By deroppe med gammeldags Præg. Et gammelt Hørskætningshus viser man frem, det har nok staaet sine to hundrede Aar der i Landsbyen. Du kan spørge dig frem til den, og derfra kan du saa begynde din Vandring.

Og naar du saa har gaaet, fra Morgenen gryede, indtil Mørket faldt paa, gennem mægtige Skove og over strømmende Elve, kommer du til en Gaard langt, langt borte fra den gamle By. I Husets hyggelige „Kammer“ bliver din

Seng redt, og fra Forraadskammeret i de høje Birkes Skygge henter Husmoderen Livets Fornødenheder frem til dig og viser dig saa siden den Vej, du skal gaa for at naa dit Maal.

Time efter Time vandrer du saa mellem Moser og Søer, mellem stejle Bjerge og gennem dybe Dale, og naar den anden Dag nærmer sig sin Ende, ser du Spor af, at Mennesker har opholdt sig her i Skoven. Der ved Tømmerrenden,

Den gamle Sav.

som leder fra Sø til Sø, vil du finde en ældgammel Mølle og tæt derved et Savværk saa gammelt, at du aldrig har set dets Mage. Intet Menneske møder du der, men Savværket er nok værd at se som Minde fra Forfædrenes Dage, fra den Tid, da Finner fra Landet østpaa alene raadede i Ødemarken.

Gennem den vildsomme Skov har en Mand af denne sejge Slægt baaret den „Jern-Væv" flere Mil, som nu hviler paa Jorden med sine 18 Lispunds Vægt udenfor Møllerens simple Kammer.

Tag Hatten af for gamle Tider og mandig Daad, og hvil dig saa selv om Natten i Møllerens Seng, som er lavet af Halm, for Manden selv finder du nok ikke; og Søvnen bliver liflig og god ved Elvens Brusen.

Naar den tredje Morgen gryer, faar du min fiskerige glitrende Sø at se, hvor Andemoder svømmer mellem Sivene, og Tjuren spiller i Træernes Toppe. Kan hænde du ogsaa

Saven og Tømmerrenden.

træffer mig, om vi lever til næste Aar, og jeg atter vandrer i Skoven.

Men maaske længes du ikke som jeg efter de fjerne ensomme Vidder, efter Skovenes Sus og Elvenes Brus. Maaske magter du ikke at fatte den Højtid, det er at kunne flygte bort til en ældgammel Landsby, til enkle ukunstlede Folk, at hvile efter den ensomme Vandring lænet mod den høje Fyrrestamme, medens Skyerne sejler afsted højt oppe over de mørke Kroner. Du magter maaske ikke at fatte, hvordan det føles i Hjertet, naar Blikket faar Lov at ile frit ud over

de uendelige Vidder, og Tanken drager endnu videre hen til den Uendelige selv.

Trives du godt blandt Salonernes Sladder, blandt Forfængelighedens Markeds omflakkende Narre, blandt Kassebøgernes ophobede Gevinster, men ikke blandt Arbejdets Folk og ikke i Vildmarken, alene med Ham, som taler, hvor alt er stille — ja da skal du slynge min Bog bort.

Den er ikke skrevet for dig.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Arbejdsløs	7
„Savspaansgubbe“	21
„Toppe-Dreng“	39
I Kammeraternes Lag	47
I Fabrikken	56
Det lysner	69
Brændesavning, Dans og Lærdom	79
Et Sammenstød	86
3000 Kilo	91
Søndag	94
Overvejelser	101
I Vildmarken	110
Under og over Fabriksrøgen	122
Som Skovhugger	137
En Fisketur	151
Præsten	158
Skovduft og lummer Luft	164
„Gøgen“	174
Hvor Øksen gør lyst	183
Kortspil og Prædikener	202
Langt, langt inde i Skoven	211

Aarhus Stiftsbogtrykk

Ph. Hansen & Co.